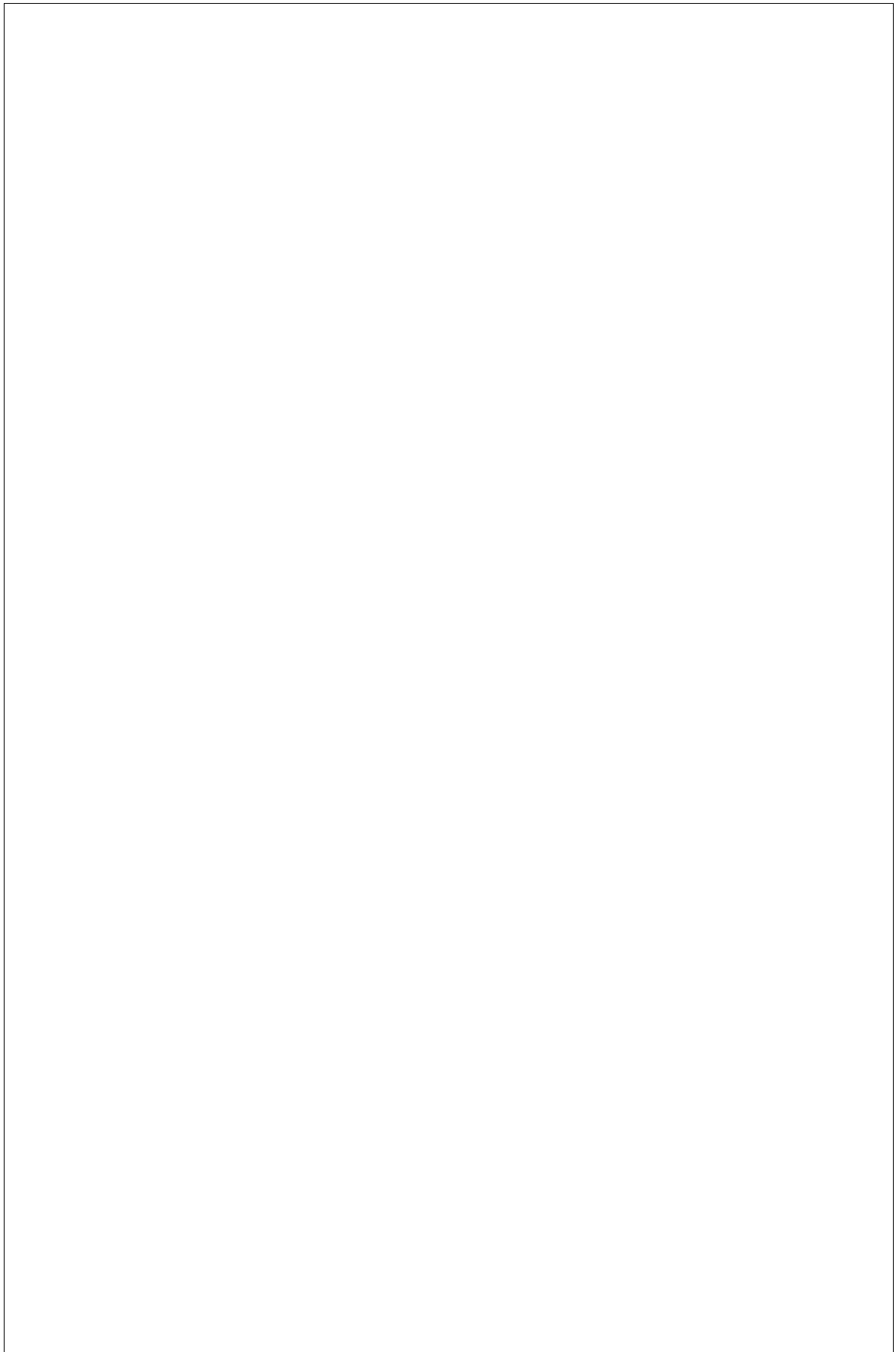

Πάνος Κολιόπουλος

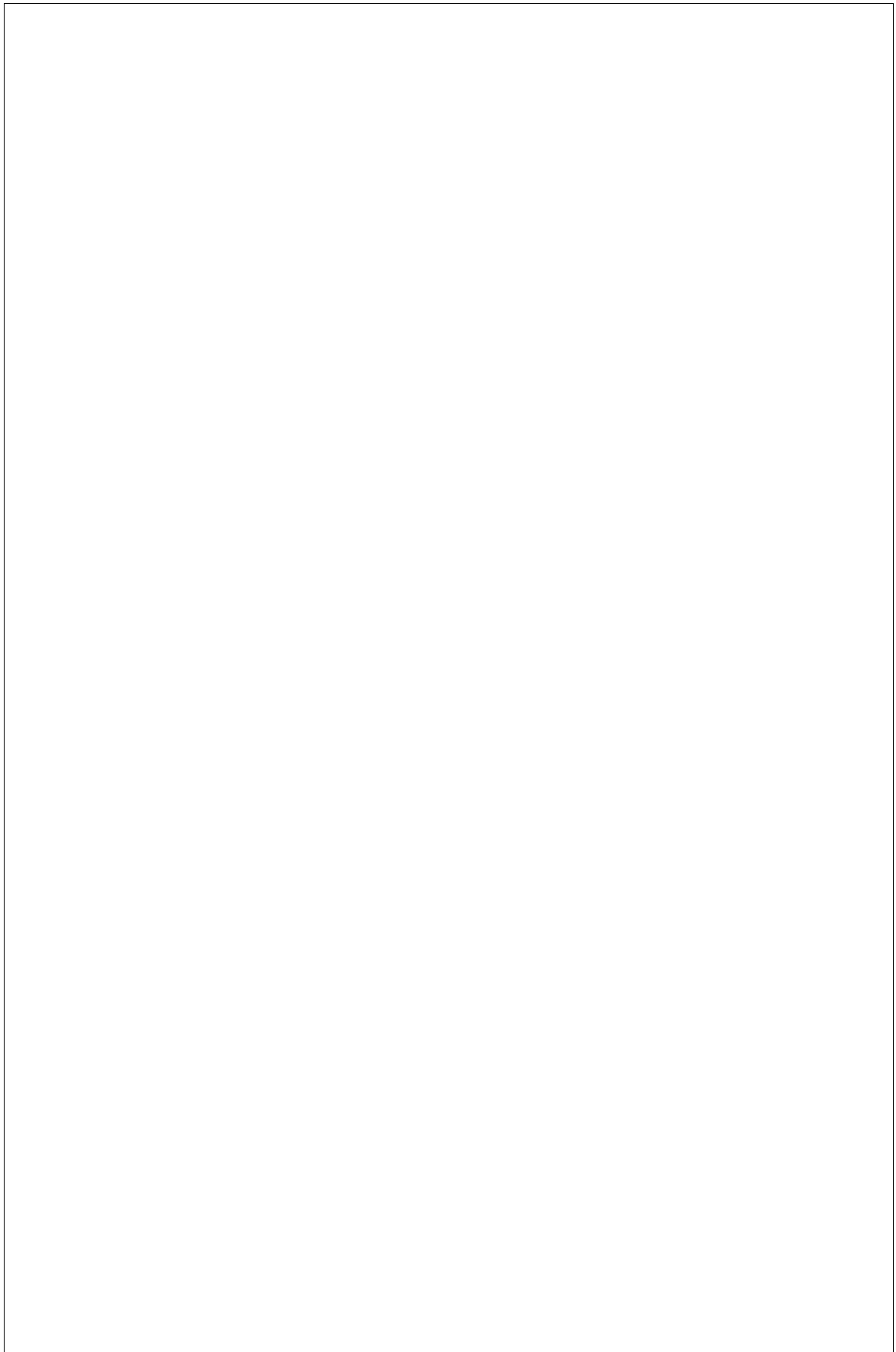
ΝΑ ΗΔΟΝΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΕΔΑΦΟΣ!

MIDNIGHT PUBLISHING

Να Ηδονίζεται το Έδαφος!
(729 και μία)

Πάνος Κολιόπουλος

Να Ηδονίζεται το Έδαφος

(729 και μία)

—Στρατιωτική Εποποιία—

MIDNIGHT PUBLISHING

Κέρκυρα 1995

Εξώφυλλο και εικονογράφηση: Πάνος Κολιόπουλος
Οι βινιέτες είναι Public Domaine

Copyright © 1995 Panos Coliopoulos
S. Dousmani 44
Corfu 49100
email: panflynn@otenet.gr

Η Θητεία

I. Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών.....11

Νέους, θα λιώσεις.....	13
Μουστάκια, μήπως είσαι τσαμπουκάς;..	37
Η... ακή του στοχάστρου.....	51
Πατριδογνωσία.....	67
Θεατρικά Ανάλεκτα.....	85
Καλαμάτα.....	99
Δεκανεύς Μουστάκιας.....	117

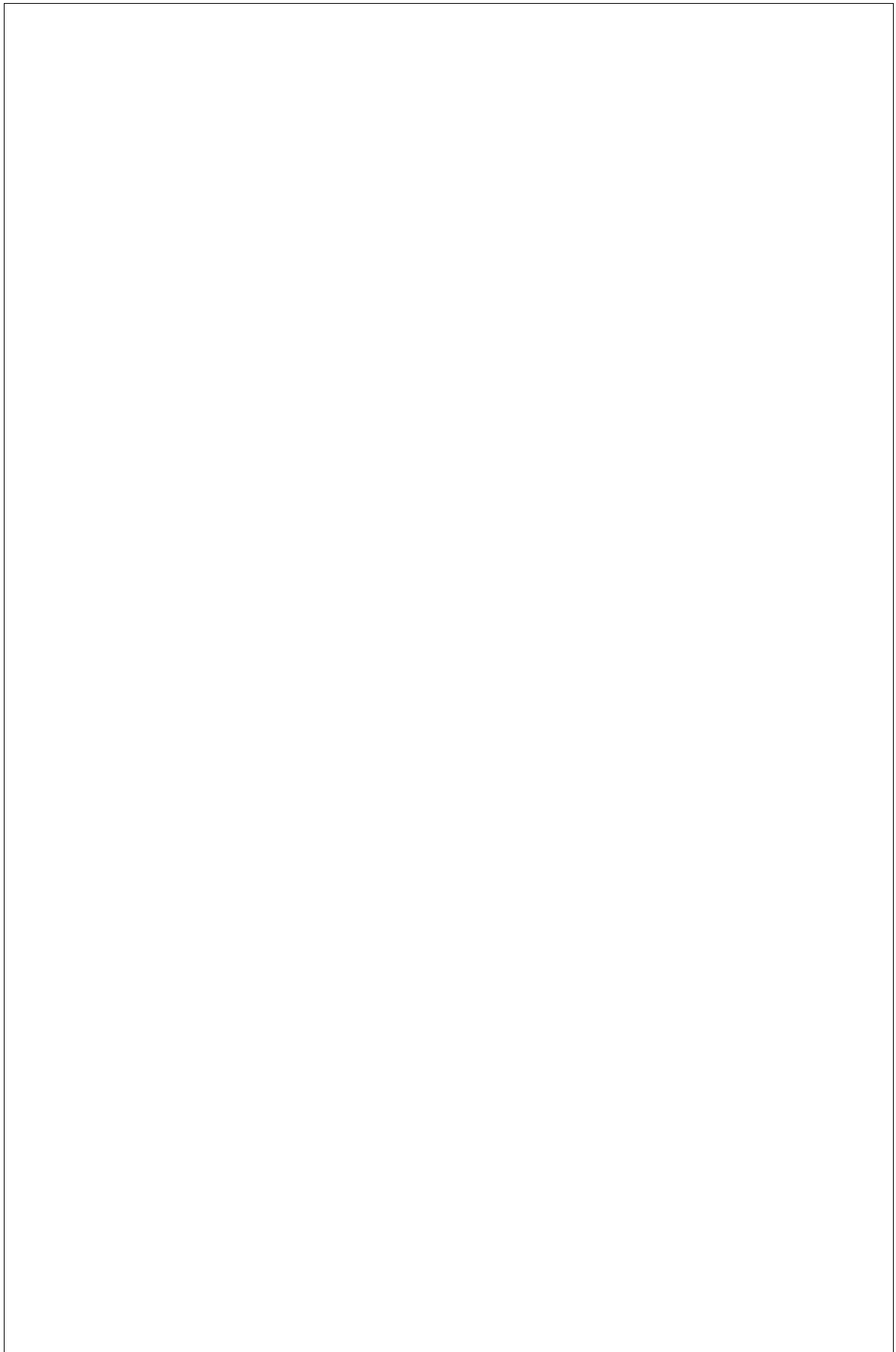
II. Κάτω, Κάτω ο Κομμουνισμός.....135

Η δύναμη της σαρδέλας.....	137
Εις τας εσχαιάς της Αυτοκρατορίας...	157
Της εξορίας το κάγκελο.....	177
Περίπουλο.....	195
Από τον βόρβορο στα σκατά.....	211

III. Ζήτω, Ζήτω η Επανάσταση.....227

Τραίνα στη νύχτα.....	229
Κατερίνα.....	245
Επιστροφή στον τόπο του εγκλήματος	263
Αυλαία.....	279

Το έγγραφο ήταν ξερό και τελεσίδικο.

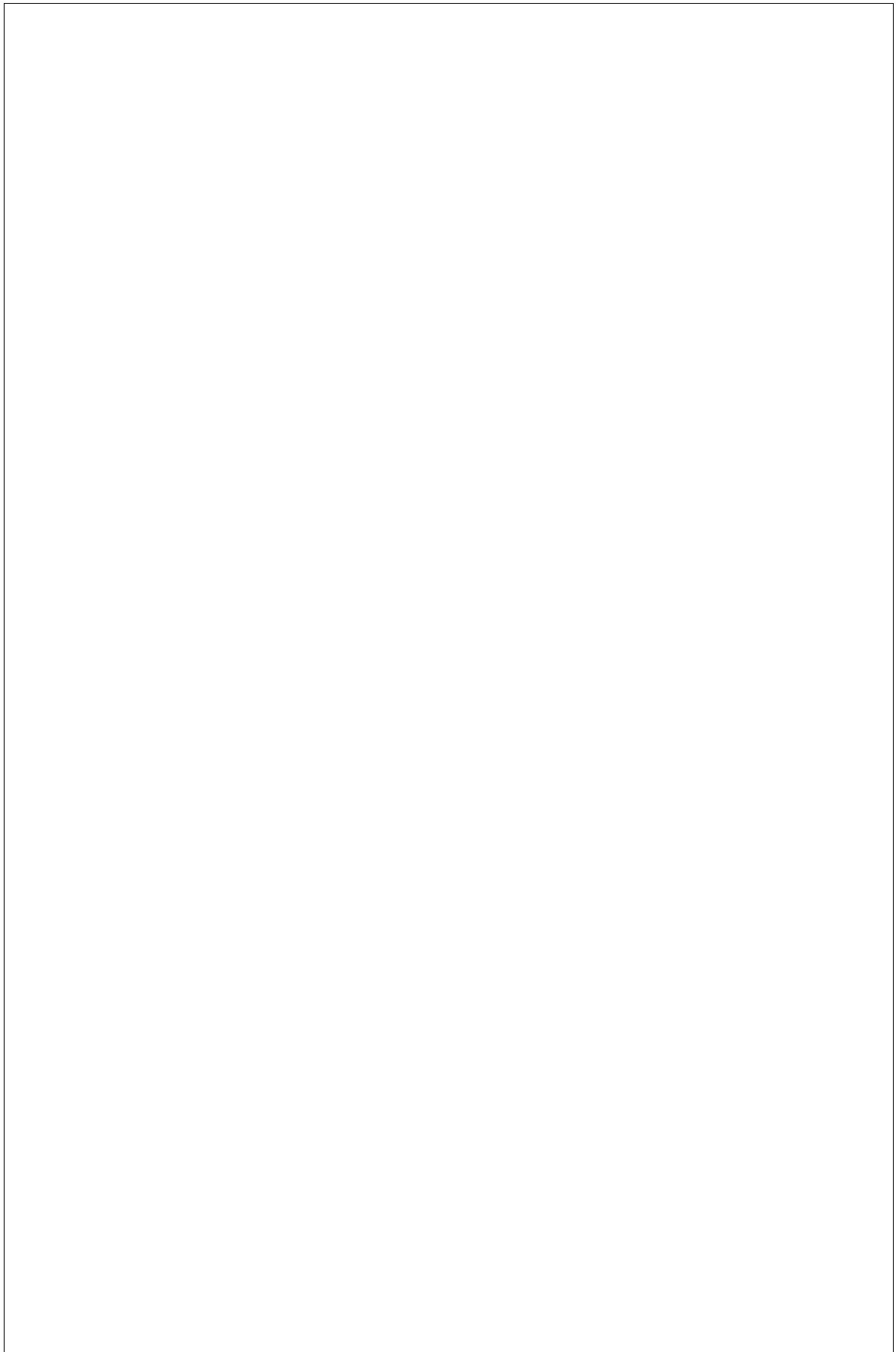
«Ο υπόχρεος θητείας της 1968/Δ' ΕΣΣΟ Ρήγας Αναστάσιος του Λεωνίδα, δέον όπως παρουσιαστεί την 18ην τρέχοντος Οκτωβρίου εις το Κέντρον Εκπαιδεύσεως Νεοσυλλέκτων Πεζικού «Παπαφλέσσας», εν Καλάμαις...»

Δεν υπήρχαν περιθώρια για άλλες ερμηνείες ή παρερμηνείες.

Ο «υπόχρεος» δέον όπως...

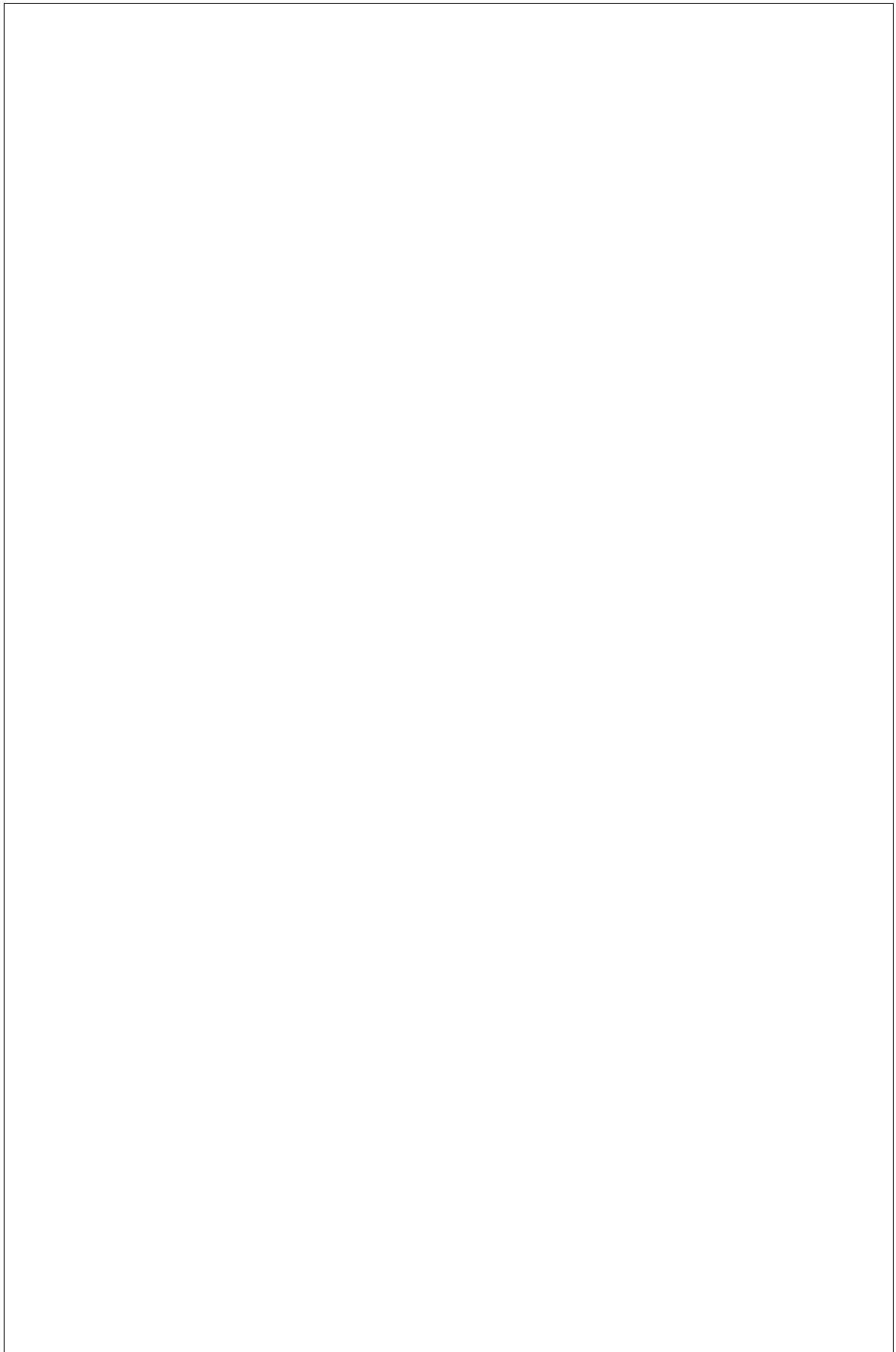
Οι καλοκαιρινές διακοπές στην Ελλάδα παρατείνονταν υποχρεωτικά για άλλα δυο, τουλάχιστον, χρόνια. Η «Εθνική Κυβέρνηση» είχε αποφασίσει (και διατάξει) να κοπεί ο αέρας των φοιτητών του εξωτερικού που χρώσταγαν ακόμη μαθήματα της προηγούμενης χρονιάς. Κι όπως ελάχιστοι ήταν εκείνοι που δεν χρώσταγαν, όσοι βρέθηκαν εντός των τειχών, τυλίχτηκαν σε μια κόλλα χαρτί και στάλθηκαν άρον-άρον να υπηρετήσουν την πατρίδα και τα ελληνοχριστιανικά ιδεώδη.

Μεταξύ αυτών και ο... υπόχρεος.

Ι. ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Νέους, θα λιώσεις

Ο Αλφαμίτης δεκανέας στην Πύλη ήρθε και στάθηκε μπροστά μου, με τα χέρια στη μέση.

—Για πού το βάλουμε φιλάρα; ρώτησε.

Έδειξα με το κεφάλι το στρατόπεδο, πίσω από την πλάτη του.

—Μέσα, είπα.

Ο Αλφαμίτης έσκασε κακό χαμόγελο.

—Μπα, μπα, το πουλάκι μου! έκανε. Μέσα πάει... Δηλαδή, φιλάρα, τι εννοούμε όταν λέμε «μέσα»; Μέσα για κοινωνική επίσκεψη, να πούμε, ή μέσα για τα καλά;

Του έδειξα την ειδοποίηση κατάταξης. Ο Αλφαμίτης δεν καταδέχτηκε να την κοιτάξει. Έφερε το χέρι του στο αυτί.

—Δεν άκουσα;... Είπες τίποτα;

Ξερόβηξα να καθαρίσω τον κλεισμένο από το πρωί λαιμό μου.

—Έρχομαι για κατάταξη, είπα.

Του Αλφαμίτη το πρόσωπο έλαμψε σαν ήλιος.

—Α, για κατάταξη! είπε. Για κατάταξη το πουλάκι μου! Νέους, δηλαδή. Στραβάδι... Ψάρακλας το μανάρι! Για να δω το χαρτί...

Του έδωσα το χαρτί, του έριξε μια περιφρονητική ματιά και μου το επέστρεψε (μπορεί και να μην γνώριζε ανάγνωση).

—Νέους, θα πήξεις, μου ανακοίνωσε χαμογελώντας πάντα σατανικά. Εδώ μέσα θα βλαστημήσεις την ώρα και τη στιγμή που η μάνα σου δεν σ' έκανε γκόμενα.

Περίμενε να δει πώς θ' αντιδρούσα, αλλά όπως η έκφρασή μου δεν άλλαζε αισθητά, έκανε ένα απειλητικό βήμα προς το μέρος μου και κούνησε το δείκτη του χεριού του μπροστά στο μούτρο μου.

—Κατάλαβες, νέους; Κατάλαβες τι σου λέω ή μήπως με γράφεις κανονικά;

—Κατάλαβα.

Ο Αλφαμίτης με κοίταξε καχύποπτα.

—Δεν νομίζω, είπε. Δεν νομίζω...

Και σαν να του ήρθε ξαφνικά η σκέψη...

—Ρε, μήπως και είσαι τσαμπουκάς;

Στην κατάσταση που βρισκόμουν εγώ τώρα και τσαμπουκάς να ήμουν θα μου είχε περάσει.

—Δεν είμαι τσαμπουκάς, τον διαβεβαίωσα.

—Είσαι βέβαιος;

—Βεβαιότατος.

Η καχυποψία του Αλφαμίτη διπλασιάστηκε.

—Εγώ τώρα γιατί έχω την εντύπωση ότι είσαι τσαμπουκάς;

—Όλοι κάνουμε λάθη, τον παρηγόρησα.

Ο Αλφαμίτης με κοίταξε κατάπληκτος.

—Μπα;! αναφώνησε. Μπα;!... Έχουμε και λέγειν, Μουστάκια; Έχουμε και λέγειν;... Το πουλάκι μου!

Στράφηκε πίσω του, προς το οίκημα της Φρουράς, και φώναξε κάποιον. Ένας δεύτερος Αλφαμίτης, λοχίας αυτός, έκανε την εμφάνισή του.

—Για έλα κατά 'δώ, ρε σειρά, του λέει ο δεκανέας. Μου φαίνεται ότι πέσαμε σε τσαμπουκά.

Ο λοχίας πλησίασε φορώντας κι αυτός το απαραίτητο υπηρεσιακό κακό χαμόγελο.

—Τι μου λες, τι μου λες;! έκανε. Τσαμπουκάς! Η καλύτερή μου! Μιλάμε δηλαδή και γαμώ τα τυχερά, σήμερα που κάνω κέφι να δαγκώσω ψάρακλα, να πάθει τέτανο.

Στράφηκε προς το μέρος μου.

—Εσύ είσαι, ρε, ο τσαμπουκάς;

—Δεν είμαι τσαμπουκάς.

Ο λοχίας έδειξε απορημένος.

—Ε, πώς; έκανε. Αφόσον ο δεκανέας λέει ότι είσαι τσαμπουκάς. Δηλαδή τι... ψέματα λέει ο δεκανέας;

—Μάλλον δεν θα κατάλαβε καλά, είπα.

Ο λοχίας σήκωσε τα φρύδια.

—Δεν κατάλαβε καλά; επανέλαβε. Δηλαδή, μιλάμε ότι ο δεκανέας είναι μαλάκας και δεν καταλαβαίνει μία, να 'ούμ';

Η ιστορία μπλεχόταν. Οι τύποι είχαν όρεξη για πλάκα. Αποφάσισα να κάνω τον ψόφιο κοριό —όσο μ' έπαιρνε.

—Δεν είπα ότι είναι μαλάκας, εξήγησα. Είπα ότι μπορεί να μην κατάλαβε.

Ο λοχίας στράφηκε στον δεκανέα.

—Μήπως δεν κατάλαβες, ρε σειρά; τον ρωτάει (δήθεν).

Ο δεκανέας κούνησε το κεφάλι.

—Αποκλείεται, δήλωσε. Α-πο-κλεί-ε-ται. Εγώ τους τσαμπουκάδες τους μυρίζομαι από δέκα χιλιόμετρα μακριά. Ο Μουστάκας είναι σίγουρα τσαμπουκάς.

Ο λοχίας στράφηκε σε μένα.

—Άκουσες, νέους; Ο δεκανέας μυρίζεται τα τσαμπούκια από δέκα χιλιόμετρα μακριά, να 'ούμ'. Τι λες κι ο ίδιος;

—Αφού βγήκε η απόφαση τι να την κάνεις την απολογία του κατηγορούμενου; είπα. Τον έχεις κρεμάσει ήδη.

Ο λοχίας σήκωσε πάλι τα φρύδια με έκπληξη.

—Ο τυπάς έχει και λέγειν, να 'ούμ'! παρατήρησε στον δεκανέα.

—Αμ, δεν στα 'λεγα, ρε σειρά; έκανε αυτός. Τσαμπουκάς. Τον έπιακα εγώ με το πρώτο. Σε τα μας τώρα;... σε τα μας;

—Μουστάκια, είσαι τσαμπουκάς, απεφάνθη ο λοχίας.

Δεν είπα τίποτα.

—Αλλά πού θα πάει, θα του τον σπάσουμε τον τσαμπουκά μέχρι να πεις «αεροπορία βάλλεσθε», υποσχέθηκε ο δεκανέας.

—Θα υποφέρει, παρατήρησε ο λοχίας.

—Θα λιώσει, πλειοδότησε ο δεκανέας.

—Θα πάθει την πλάκα της ζωής του, ρε...

—Θα γίνει ρουμπότ...

—Θα πεθάνει.

Μάλιστα. Έβαλα το χαρτί της κατάταξης στην τσέπη μου κι έφτιαξα τον σάκο στον ώμο.

—Μπορώ να περάσω τώρα; ρώτησα.

Ο λοχίας με κοίταξε έκπληκτος (πολύ εύκολη την είχε την έκπληξη αυτό το παιδί).

—Δηλαδή, σαν να λέμε, Μουστάκια, μας γράφεις κανονικά;

—Δεν είπα τέτοιο πράγμα, διαμαρτυρήθηκα.

—Κι εμένα τότε πώς μου φάνηκε;

—Είπαμε, όλοι κάνουμε λάθη, είπα.

Ο λοχίας στράφηκε στον δεκανέα.

—Τώρα, ο Μουστάκιας με είπε κι εμένα μαλάκα ή μου φάνηκε; ρώτησε.

—Σε είπε μαλάκα, τον διαβεβαίωσε ο δεκανέας.

Ο λοχίας μου έριξε ένα σκοτεινό βλέμμα.
—Με είπες μαλάκα, Μουστάκια;
—Καθόλου, κύριε λοχία, τον διαβεβαίωσα.
—Δηλαδή... πάλι δεν καταλάβαμε;
—Μπορεί...
—Σε ξαναλέει μαλάκα, πετάχτηκε ο δεκανέας.
Ο λοχίας κούνησε το κεφάλι του.
—Δηλαδή, μιλάμε ο Μουστάκιας υπέγραψε τη θανατική του καταδίκη, είπε.
—Μιλάμε ότι θα λιώσει σαν το κεράκι, υπερθεμάτισε ο δεκανέας.
Ξαφνικά ο λοχίας είχε μια καινούργια έμπνευση.
—Ρε συ, Μουστάκια, μου κάνει, μήπως είσαι... σαμποταριστής;
—Όχι, κύριε λοχία.
—Εμένα τώρα πώς μου φάνηκε;
—Είναι σαμποταριστής, επιβεβαίωσε ο δεκανέας.
—Θα πεθάνει, είπε δήθεν λυπημένος ο λοχίας.
—Είναι ξεγραμμένος ο νέους, συμφώνησε ο δεκανέας.
Ο λοχίας στράφηκε σε μένα.
—Πέρνα μέσα, Μουστάκια, μην σε κρατάμε, είπε. Πέρνα μέσα και θα χορέψεις καλά, στο υπόσχομαι.
Έκανα να προχωρήσω αλλά οι Αλφαμίτες με σταμάτησαν και πάλι.
—Για δυο λεπτά, Μουστάκια... Τι έχεις στον σάκο;
—Προσωπικά αντικείμενα, ρούχα, βιβλία...
Οι Αλφαμίτες κοιτάχτηκαν φρικαρισμένοι.
—Βιβλία;!!!

—Βιβλία.

—Τι βιβλία; Πού νομίζεις ότι πας ρε; Στο σχολείο; Δεν ξέρεις ότι απαγορεύονται τα βιβλία στο στρατό; Για άνοιξε τον σάκο.

Άνοιξα το σάκο. Οι Αλφαμίτες ψαχούλεψαν ανάμεσα σε σώβρακα, φανέλες, πετσέτες και ξυριστικά και ψάρεψαν τα τέσσερα-πέντε βιβλία που —μέσα στην άπειρη αφέλειά μου— είχα κουβαλήσει μαζί μου.

—Τι 'ναι τούτα εδώ;

—Βιβλία.

Ο λοχίας τα φυλλομετρούσε και τα πέρναγε στον δεκανέα που έκανε το ίδιο.

—Αυτά είναι στα ξένα.

—Μάλιστα.

—Δηλαδή... αντεθνικού περιεχομένου.

—Μπα, μυθιστορήματα είναι, τους κατησύχασα.

—Και πού το ξέρω εγώ;

Σωστά, πού το 'ξερε αυτός; Ατράνταχτο επιχείρημα.

—Αυτό εδώ... Τι είναι; ρώτησε ο δεκανέας δείχνοντάς μου τους «Κοζάκους» του Τολστόϊ.

—«Οι Κοζάκοι» του Τολστόϊ, τον πληροφόρησα.

Οι Αλφαμίτες αλληλοκοιτάχτηκαν αλαφιασμένοι.

—Οι... ποιοι;!!!

—«Οι Κοζάκοι»...

—ΚΟΖΑΚΟΙ;!!!

—Του Τολστόϊ, συμπλήρωσα υποχρεωτικά.

Ο λοχίας με κοίταξε αποσβολωμένος.

—Δηλαδή, καλά..., Μουστάκια, δηλαδή, μιλάμε για μεγάλο θράσος! Μιλάμε και γαμώ! Να πας να μπάσεις κομμουνιστικά έντυπα στο Στρατόπεδο!...

—Μιλάμε και γαμώ το θράσος! συμφώνησε κι ο δεκανέας.
 Τους κοίταζα χωρίς να πολυκαταλαβαίνω.

—Ποια κομμουνιστικά έντυπα; απόρησα.

Ο λοχίας ανέμισε το βιβλίο του Τολστόϊ μπροστά στη μούρη μου.

—Αυτό εδώ, Μουστάκια! φώναξε. Αυτό εδώ. Ή μήπως μας περνάς για τόσο μαλάκες που να μην ξέρουμε τι είναι οι Κοζάκοι; Όχι, να μου πεις, να ξέρω.

—Μα είναι μυθιστόρημα! διαμαρτυρήθηκα.

Οι Αλφαμίτες αντάλλαξαν ένα βλέμμα και χαμογέλασαν πονηρά.

—Και ποιος ο συγγραφέας του... «μυθιστορήματος», Μουστάκια; ρώτησε ο λοχίας.

—Ο Λέων Τολστόϊ...

Ο λοχίας έκλεισε το μάτι στον δεκανέα.

—Και τι εθνικότητας είναι αυτός ο... πώς τον είπες;...

—Ρώσος, είπα και μονομιás κατάλαβα πού το πήγαιναν οι φωστήρες του Ελληνικού Στρατού.

Οι Αλφαμίτες αντάλλαξαν μια θριαμβευτική ματιά.

—Αυτό λέω κι εγώ, χαμογέλασε ο λοχίας.

—Δυο λεπτά, φώναξα. Ο Τολστόϊ έγραψε πριν από την επανάσταση των μπολσεβίκων. Δεν έχει σχέση με τη σημερινή Σοβιετική Ένωση.

Ο λοχίας με έδειξε με το κεφάλι στον δεκανέα.

—Διαβασμένος ο δικός σου! είπε.

—Όλα τα κομμούνια είναι, συμφώνησε ο δεκανέας.

—Μα..., πήγα να διαμαρτυρηθώ.

—Δηλαδή, μιλάμε ότι εκτός από τσαμπουκάς και σαμποταριστής είσαι και κομμούνι του χιαρατά, Μουστάκια, συμπέρανε ο δεκανέας.

—Λάθος, φώναξα.

—Πάλι μαλάκες μας λέει, αναστέναξε ο λοχίας.

—Καλά, μιλάμε ότι το άτομο θα υποφέρει, παρατήρησε ο δεκανέας.

Ο λοχίας έβγαλε ένα μπλοκάκι από την κωλότσεπη κι ένα μπικ από το αμπέχονο.

—Ρίχτα, Μουστάκια, με προέτρεψε. Είσαι ο...;

—Ρήγας Αναστάσιος, αλλά....

—Ρή-γας... Α-να-στά-σι-ος, συλλάβισε ο λοχίας σημειώνοντας στο μπλοκάκι το όνομά μου. Του...;

—Λεωνίδα...

—Όπα της!... Νά κι άλλο ένα κομμουνιστικό ονοματάκι! Εαμβούλγαρος ήταν, ρε, ο γέρος σου;

—Δεν ξέρω τι ήταν, είπα φουρκισμένος. Μια φορά Γερμανοτσολιάς σίγουρα δεν ήταν.

Ο λοχίας σήκωσε τα μάτια από το μπλοκ και με κοίταξε έκπληκτος.

—Αυτό δεν το 'πιακα, είπε. Πού το πας δηλαδή, ρε Μουστάκια;

—Βρίζει την Εθνική μας Κυβέρνηση, συμπέρανε ο δεκανέας.

—Άλα της! έκανε ο λοχίας. Κι αντεθνική προπαγάνδα, Μουστάκια;

—Γιατί; απόρησα. Στην Εθνική Κυβέρνηση έχει Γερμανοτσολιάδες;

Οι δυο Αλφαμίτες ξανακοιτάχτηκαν. Μετά ο λοχίας έβαλε το μπλοκάκι στην κωλότσεπη κι έβγαλε ν' ανάψει τσιγάρο.

—Μουστάκια, μου κάνει φυσώντας τον καπνό στα μούτρα μου. Ούτε ψύλλος στον κόρφο σου! Από 'δώ μέσα δεν σε βλέπω να βγαίνεις όρθιος.

—Κομμούνια θα πεθάνετε! φώναξε ενθουσιασμένος ο δεκανέας.

—Θα ρέψεις, νέους!

—Θα λιώσεις!

Ξεμπερδεψα με τους Αλφαμίτες αφού κατάσχεσαν όλα μου τα βιβλία και μου 'δωσαν την προσωπική τους υπόσχεση ότι, σύντομα, θα είχα νέα τους και πάλι.

Βρέθηκα μέσα στο άθλιο και αχανές στρατόπεδο. Τέσσερα τεράστια κτίρια, δίπλα-δίπλα, που στέγαζαν τα δυο τάγματα, κάτι άλλα παραπέρα που χρησίμευαν σαν γραφεία, αναρρωτήριο, το Διοικητήριο, υπόστεγα, το ανοιχτό «εστιατόριο», το γήπεδο και γύρω-γύρω μάντρες και συρματοπλέγματα. Κάτεργο! Κάτεργο σαν κι αυτά που βλέπουμε στα έργα και δεν το πιστεύουμε, μόνο πολύ χειρότερο.

Νεοσύλλεκτοι που είχαν παρουσιαστεί τις προηγούμενες μέρες πήγαιναν βήμα ακολουθώντας τα ουρλιαχτά παραγγέλματα των βαθμοφόρων, που έτρεχαν πάνω-κάτω στις γραμμές σαν την κακή κατάρρα.

—Εν δύο, εν δύο, εν δύο... Ένα στο δεξίιι... Ένα στο δεξίιι... Ένα και φωνήηη...

—Ελλάς, Ελλήνων, Χρί-στιανών... Κάτω, κάτω ο Κομμουνισμός... Ζήτω, ζήτω η Έ-πανά-σταση... Εικοσιμία τετάρτου εξή-ντα εφτά! Τέταρτος Λόχος Επά-ναστα-τικός!

Και δώσ' του βήμα, και δώσ' του ουρλιαχτά, και δώσ' του μεταβολές και «ένα στο δεξί» —το αριστερό το απόφυγαν.

Ένα μπουλούκι νεοφερμένων με πολιτικά περίμεναν σ' ένα υπόστεγο τη σειρά τους να κουρευτούν από μια «παλιοσειρά», που κράδαινε τη σγκουριασμένη, χειροκίνητη μηχανή του με σαδιστική αγαλλίαση και υπερηφάνεια. Πήγα κατά κει και περίμενα τη σειρά μου.

—Το καλό που σου θέλω, φιλάρα, κόψε το μουστάκι, δίνεις στόχο.

Ο διπλανός μου, ένα ξερακιανό παιδί με ζωηρά μάτια που έπαιζαν, με συμβούλευε χαμηλοφώνως.

—Δεν τρέχει τίποτα, είπα. Το μουστάκι μένει.

Ο τύπος σήκωσε τους ώμους του.

—Εσύ ξέρεις, είπε. Μια φορά εγώ στο 'πα. Κάτι ξέρω, άκουσέ με.

—Γιατί, έχεις ξανακάνει στο στρατό; απόρησα.

Ο τύπος χαμογέλασε.

—Έχω κάνει φυλακή, ρε φιλάρα, είπε. Πράγμα που είναι το ίδιο, για να μην σου πω ακόμα ανώτερα.

Καταπληκτικά! Αυτό πια κι αν μου ανέβαζε το ηθικό!

—Φυλακή! έκανα. Και πώς βρέθηκες φυλακή, ρε φιλάρα;

Ο τύπος χαμογέλασε.

—Ε, καλά, είπε. Δεν ξέρεις τώρα; Ατυχίες. Σιγά το κακούργημα! Κάτι μικροκλοπές από 'δώ, κάτι διαρρηξούλες από χει... 'Ντάξ'... Σε πιάνει η ποτάνα η κενωνία, σε τυλίγει σε μια κόλλα χαρτί κι άντε μετά να ξεμπλέξεις... Χέσ' τα, φιλάρα. Η ζωή είναι γεμάτη αδικίες. Σου το λέει ο Στέργιος ο Μπακόλας και να το θυμάσαι.

Του υποσχέθηκα να το θυμάμαι. Με ρώτησε από πού ήμουν.

—Από τη Λάρισα, είπα. Δηλαδή, εκεί γεννήθηκα... Τώρα μένω στην Αθήνα...

Ο Στέργιος ενθουσιάστηκε.

—Τότε είμαστε πατρίδες, ρε δικέ μου! φώναξε. Εγώ είμαι από τον Τύρναβο, αλλά έχω πολλά φιλαράκια στη Λάρισα, όλα παιδιά δικά μας, τζιμάνια και μπίτικα, όχι τίποτις παλιολαμόγιες, φρου-φρου κι αρώματα... —με πιάνεις; Τον Μήτσο τον Αγλέουρα τον ξέρεις;

—Δεν έτυχε...

—Τον Μπάμπη τον Φαλτσέτα;

—Ούτε.

Ο Στέργιος με κοίταξε αμήχανος.

—Είσαι από τη Λάρισα και δεν ξέρεις τον Μπάμπη τον Φαλτσέτα; απόρησε.

—Είναι που έφυγα μικρός, απολογήθηκα.

Ο Στέργιος ησύχασε.

—Α, έτσι πε μου, είπε. Γιατί, τι διάολο!... εσύ φαίνεσαι περπατημένο παιδί, είναι δυνατόν να είσαι από τη Λάρσα και να μην ξέρεις τον Μπάμπη τον Φαλτσέτα;

Με την κουβέντα ήρθε κάποτε και η σειρά μου να καθίσω στην καταραμένη καρέκλα του κουρέα.

—Να πάρω και το μουστάκι; ρώτησε αυτός με ελπίδα.

—Να μην πάρεις τίποτα, του το ξέκοψα. Κόψε τα μαλλιά, να ξεμπερδεύουμε.

Του κουρέα δεν του καλοφάνηκε.

—Τσαμπουκάς, νέους, τσαμπουκάς; γέλασε καθώς έσουρνε το διαβολικό του μηχάνημα πάνω στο κρανίο μου, ανοίγοντας ανεξίτηλα μονοπάτια στις λόγχμες της πυκνής μου κόμης.

—Ναι, ρε, τσαμπουκάς, ξέσπασα. Θες τίποτα μήπως;

—Ποιος είναι τσαμπουκάς;

Ο κοντός και κωλαράς λοχίας είχε πλησιάσει στην καρέκλα χωρίς να τον πάρω είδηση.

—Ο ψάρακλας από 'δώ, με κάρφωσε ο κουρέας.

Ο λοχίας ήρθε και στήθηκε μπροστά μου.

—Εσύ είσαι ο τσαμπουκάς, νέους;

Δεν απάντησα. Ό,τι κι αν έλεγα σήμερα, ό,τι κι αν έκανα εναντίον μου γύριζε.

Ο λοχίας γέλασε κακά.

—Καλά, είπε. Έχουν περάσει τσαμπούκια και τσαμπούκια από τα χέρια μου εμένα... Αλλά να τους έβλεπες από καμιά μεριά όταν έφευγαν!... Κυρίες! Κυρίες αρσαχειάδες. Μη μου άπτου, Μουστάκια! Είσαι ο...;

—Ρήγας.

—Ρήγας! Όπως στην τράπουλα, να 'ούμ'!...

Έβγαλε ένα μπλοκάκι και το σημείωσε.

—'Ντάξ', νέους. Θα φροντίσω να πέσεις στη διμοιρία μου. Θα φας καλά.

Κι εξαφανίστηκε το ίδιο αθόρυβα όπως είχε εμφανιστεί. Ο κουρέας γέλασε.

—Καλά, μεγάλε, την έβαψες! είπε. Έτσι και σε περιλάβει ο λοχίας Τσουτσάς δεν σε βλέπω να τη βγάζεις καθαρή, να 'ούμ'. Ούτε που θα το καταλάβεις για πότε θα σπάσει ο τσαμπουκάς.

—Τόσο κακός δηλαδή! ειρωνεύτηκα.

—Κακός δεν θα πει τίποτις. Δαγκώνει λαρύγγια. Μιλάμε για σκέτη παράνοια, να 'ούμ'. Στην προηγούμενη σειρά έστειλε τρεις στο Ψυχιατρείο.

—Δηλαδή μιλάμε για μάγκα με βαρίδια, παρατήρησε ο Στέργιος Μπακόλας που περίμενε από δίπλα τη σειρά του.

—Δεν έχεις ιδέα! είπε ο κουρέας.

Ο Στέργιος χαμογέλασε και μου 'κλεισε το μάτι.

—Καλά, δεν πειράζει, είπε. Και στη φυλακή είχαμε κάτι τέτοια ζόρικα παιδάκια, αλλά είχαμε και φαλτσέτες, άμα λάχει.

Ο κουρέας κόμπιασε.

—Φυλακή; είπε. Έχεις κάνει φυλακή;

—Από κει έρχομαι, δικέ μου, τον πληροφόρησε η πατρίδα. Τσιφ από το κάγκελο και με τιμητική συνοδεία τρεις χωροφυλάκους, να 'ούμ'.

Ο κουρέας άρχισε να χάνει τη σιγουριά της «παλιοσειράς».

—Και τι έκανες, ρε φιλάρα, για να σε βάλουν φυλακή; ρώτησε μ' ένα μικρό φάλτσο στη φωνή.

Ο Στέργιος επιθεώρησε τα νύχια του αδιάφορος.

—Έλα μωρέ... τίποτις, είπε. Απόπειρα φόνου, λέει, εν βρασμώ ψυχής μετά πολλαπλών κακώσεων και ανήκεστων σωματικών βλαβών, κατά πως τα είπε αυτή η λαμόγια ο εισαγγελέας. Ψιλοπράγματα. Σιγά το πταίσμα!

Από τον κουρέα μας παρέλαβε ένας δεκανέας και μας πήγε κατευθείαν στα γραφεία για να μας καταγράψουν οι γραφιάδες. Μετά μας έστειλαν για τις «ιατρικές εξετάσεις», όπου το τατουάζ του Στέργιου στο μπράτσο «Άπονη Κενωνία» έκανε μεγάλη αίσθηση, και τέλος στον Εφοδιασμό όπου παραλάβαμε φόρμες, άρβυλα, εξαρτήσεις, κράνη. Ένας λοχίας διάβαζε ονόματα από το χαρτί που κρατούσε κι όπως απαντούσαμε μας χώριζε σε δυο ομάδες. Ο Στέργιος κι εγώ πέσαμε στην ίδια. Αφού τελείωσε η ανάγνωση μας παρέδωσε σ' έναν άλλο δεκανέα ο οποίος μας οδήγησε στο αριστερότερο από τα κτίρια των στρατώνων, να μας μοιράσει στους θαλάμους όπου θα ντυνόμασταν επιτέλους υπερασπιστές της πατρίδας. Η δικιά μου ομάδα θα αποτελούσε, κατά πως μας ανακοίνωσε ο συνοδός δεκανέας, την Τέταρτη Διμοιρία του Πέμπτου Λόχου και να τσακιστούμε να παρουσιαστούμε στον πρώτο όροφο στον διμοιρίτη μας, τον λοχία Τσουτσά —τόμπολα!

Ανεβήκαμε τα τσιμεντένια σκαλιά με σκυφτό κεφάλι, σαν να πηγαίναμε στο ικρίωμα, κάτι που δεν απείχε όσο φαίνεται από την πραγματικότητα. Στο χωλ μας περίμενε μια συμμορία βαθμοφόρων που μας υποδέχτηκε με τις γνωστές πια επευφημίες.

—Νέους, θα πεθάνεις!

—Στραβάδια, θα λιώσετε!

—Μουστάκια, μήπως είσαι τσαμπουκάς;

—Ψάρακλες, θα υποφέρετε!

Κόσμος έτρεχε από 'δώ κι από κει. Κουρεμένοι νεοσύλληκτοι που προσπαθούσαν να ντυθούν φαντάροι, βαθμοφόροι που ούρλιαζαν ότι θα μας πιουν το αίμα, παλιοσειρές που μας κάναν χάζι και μας έκραζαν... Χάος!

Ο Τσουτσάς με περίμενε με ανοιχτές αγκάλες.

—Στο υποσχέθηκα, Μουστάκια, δεν στο υποσχέθηκα;

—Μάλιστα, κύριε λοχία.

—Σκασμός! Θα μιλάς μόνο όταν σου μιλάνε. ΚΑΤΑΛΑΒΑΜΕ;

—Μάλιστα.

—ΔΕΝ ΑΚΟΥΣΑ...;

—ΜΑΛΙΣΤΑ.

—Συνεννοηθήκαμε;

—Μάλιστα.

—ΔΕΝ ΑΚΟΥΣΑ...;

—ΜΑΛΙΣΤΑ!

Ο λοχίας Τσουτσάς χαϊδεψε το σαγόνι του.

—Θα στρώσεις, Μουστάκια, θα στρώσεις, είπε. Στο υπόσχομαι εγώ προσωπικά.

Μας έστειλε στο θάλαμο να ντυθούμε, «να γένουμε ανθρώποι κανονικοί».

Για να πάμε στο θάλαμό μας έπρεπε να περάσουμε από το θάλαμο της Τρίτης Διμοιρίας. Ένας λοχίας με ξεπλυμένα γκριζα μάτια και κακό χαμόγελο (όλοι οι βαθμοφόροι το φόραγαν αυτό παρατήρησα) μας έφραξε το δρόμο. Η φυσιογνωμία του δεν μου ήταν άγνωστη, αλλά μέσα στην παραζάλη δεν μπορούσα να τον τοποθετήσω στον τόπο και τον χρόνο.

—Πού πάτε εσείς, νέοι;

—Στην Τέταρτη Διμοιρία, κυρ-λοχία, τον πληροφόρησε ένας μας.

Ο λοχίας χαμογέλασε πλατιά.

—Θα φάτε καλά με τον Τσουτσά, είπε.

Και ξαφνικά τον θυμήθηκα. Μα βέβαια! Δεν μπορούσε παρά να ήταν ο Γιώργος ο Δημητρίου, παλιός μου συμμαθητής στο δημοτικό –καθόμασταν χρόνια στο ίδιο θρανίο. Φίλοι κολλητοί, αδέρφια!

—Ρε Γιώργο;...

Ο λοχίας στράφηκε ξαφνιασμένος. Προχώρησα προς το μέρος του με το χέρι απλωμένο.

—Ρε συ... Εγώ είμαι, ρε... Ο Τάσος. Ο Τάσος ο Ρήγας... Στο δημοτικό...;

Ο Γιώργος δεν έκανε καμιά κίνηση να μου δώσει το χέρι. Ούτε κι άλλαξε τίποτα στην έκφρασή του.

—Είσαι ο...;

—Ο Τάσος ο Ρήγας, ρε... Μια ζωή στο ίδιο θρανίο...

—Είσαι ο...;

Σάστισα. Λάθος αποκλείεται να είχα κάνει. Η φυσιογνωμία του Γιώργου ήταν χαρακτηριστική, δεν είχαμε αλλάξει και τόσο πολύ πια.

—Ο Τάσος ο Ρήγας, ρε, ξανάπα.

—**Ανάφερε, νεοσύλλεκτε!** φώναξε ο λοχίας. Ανάφερε κανονικά.

Τον κοίταζα σαστισμένος.

—**Ανάφερε, ρε, φώναξε** πάλι. «Στρατιώτης Τσακμάκης Αναπτήρας, ειδικότης φωτιά».

Μάλιστα.

—Στρατιώτης Ρήγας Αναστάσιος, ανεπίλεκτος, ανάφερα.

Ο λοχίας έφερε το χέρι στο αυτί του.

—Δεν άκουσα...;

—**ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΡΗΓΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ, ΑΝΕΠΙΛΕΚΤΟΣ,** φώναξα.

—Ξανά.

—**ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΡΗΓΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ, ΑΝΕΠΙΛΕΚΤΟΣ.**

Ικανοποιημένος αυτή τη φορά ο παλιός μου συμμαθητής γύρισε την πλάτη και βγήκε στον προθάλαμο, να προγκήξει υποθέτω κι άλλους νεοσύλλεκτους.

—Την ξέρεις αυτή τη λαμόγια, ρε πατρίδα; με ρώτησε ο Στέργιος καθώς πολεμάγαμε να ξεδιαλύνουμε το ρουχισμό μας.

—Έτσι μου φάνηκε, μουρμούρισα. Αλλά πολύ φοβάμαι ότι έπεσα έξω.

Ο λοχίας Τσουτσάς μπήκε στο θάλαμο συνοδευόμενος από ένα χοντρό βλαχαδερό δεκανέα μόλις είχαμε τελειώσει το ντύσιμο.

—Θάλαμοοοοοο... Προσχέ!

Αφήσαμε κατά μέρος τις ασχολίες μας και στηθήκαμε προσοχή. Ο Τσουτσάς τρελάθηκε.

—Τ' είν' αυτό, μωρέ; φώναξε. Τ' είν' αυτό; Κυρίες είσαστε, ρε, ή αδερφές; Ε; Για ν' ακούσω χτύπημαααα... Θάλαμοοοοο... ΠΡΟΣΧΕ!

Μπαμ, εμείς, με τα καινούργια άρβυλα στο μωσαϊκό.

Ο Τσουτσάς δεν έμεινε καθόλου ευχαριστημένος.

—Τίποτα, φώναξε. Τίποτα! Δεσποινίδες κι αδερφές μου έδωκαν. ΧΤΥΠΑΤΕ ΤΟ ΠΟΔΙ, ΜΩΡΕ. ΧΤΥΠΑΤΕ ΤΟ ΚΑΙ ΜΗ ΦΟΒΟΣΑΣΤΕ, ΔΕΝ ΘΑ ΧΑΛΑΣΕΤΕ ΤΟ ΤΑΚΟΥΝΑΚΙ! ΠΡΟΣΧΕΕΕΕ!

Μπαμ, πάλι εμείς.

—ΝΑ ΣΠΑΣΟΥΝ ΤΑ ΤΖΑΜΙΑ, ΜΩΡΕ! ΝΑ ΗΔΟΝΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΕΔΑΦΟΣ! ούρλιαξε αφρίζοντας ο Τσουτσάς.

—Θα λιώσουν, απείλησε ο βλαχαδερός δεκανέας (ένας Παπούλιας από την ορεινή Αρκαδία). Θα λιώσουν σαν το κεράκι.

—ΠΡΟΣΧΕΕΕΕ! ΗΜΙ-ΑΝΑΣ... ΠΡΟΣΧΕ! ΗΜΙ-ΑΝΑΣ... ΠΡΟΣΧΕ!... Τίποτα, τίποτα...

Το βιολί με την «προσοχή-ημιανάπαυση» συνεχίστηκε για κάπου μισή ώρα. Μετά ο Τσουτσάς μας έβαλε να κάνουμε αναπηδήσεις επί τόπου, στο τρία κάθισμα βαθύ.

—Εν, δυο, κάτω... Εν, δυο, κάτω... ΟΣΟ-ΠΙΟ-ΨΗΛΑ-ΤΟ-ΣΟ-ΠΙΟ-ΚΑΛΑ...

—Δεν τη βγάζουμε καθαρή, πατρίδα, αναστέναξε δίπλα μου ο Μπακόλας. Χίλιες φορές προτιμότερη η φυλακή, να 'ούμ'...

—Μουστάκια!

—Μάλιστα, κύριε λοχία.

—Ανάφερε.

—Στρατιώτης Ρήγας Αναστάσιος...

—ΤΙ ΛΕΣ, ΜΩΡΕ, ΤΙ ΛΕΣ! Ξέσπασε ο Τσουτσάς. ΑΠΟ ΜΕΣΑ ΣΟΥ ΤΑ ΛΕΣ; ΦΩΝΑΞΕ, ΜΩΡΕ, ΦΩΝΑΞΕ. ΝΑ ΣΠΑΣΟΥΝ ΤΑ ΤΖΑΜΙΑ!

—ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΡΗΓΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ, ΑΝΕΠΙΛΕΚΤΟΣ.

—Δεν άκουσα...;

—ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΡΗΓΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ, ΑΝΕΠΙΛΕΚΤΟΣ.

Ο Τσουτσάς μου έριξε ένα κακό βλέμμα.

—Γιατί μιλούσες, Μουστάκια;

—Δεν μιλούσα, κύριε λοχία.

—Δηλαδή, με λες και μαλάκα από πάνω;

—Όχι, κύριε λοχία.

—Όχι! φώναξε ο Τσουτσάς. Αλλά θα σε κάνω εγώ αρνάκι εσένα, Μουστάκια, άκουσες; Αρνάκι. Κάτι τσαμπουκάδες σαν και σένα τους κάνω μια χαψιά εγώ.

—Είναι τσαμπουκάς; ενδιαφέρθηκε ο βλαχαδερός δεκανέας.

—Έτσι νομίζει, σχολίασε ο Τσουτσάς.

Ο δεκανέας ήρθε και στάθηκε μπροστά μου. Του έριχνα ένα κεφάλι και.

—Μουστάκια, είσαι τσαμπουκάς; με ρώτησε μελιστάλαχτα.

—Όχι.

Ο δεκανέας έφερε το χέρι στο αυτί.

—Δεν άκουσα;

—ΟΧΙ.

—Πιο δυνατά.

—ΟΧΙ.

Ο δεκανέας ευχαριστήθηκε.

—Και γιατί δεν είσαι τσαμπουκάς, Μουστάκια;

Τώρα τι του λες του καράβλαχου;

—Υποθέτω ότι απαγορεύεται εκ του κανονισμού, κυρ-δεκα-
νέα, είπα.

Ο τυπάκος έμεινε να με κοιτάει με ανοιχτό το στόμα. Τι του
’λεγα τώρα εγώ του ανθρώπου; Ο Τσουτσάς έσπευσε προς ενί-
σχυση.

—Στο Στρατό δεν υπάρχει «υποθέτω», Μουστάκια, φώναξε.
Υπάρχει «ξέρω» ή «δεν ξέρω». Κατάλαβες;

—Μάλιστα, κύριε λοχία.

—Δεν άκουσα...;

—ΜΑΛΙΣΤΑ.

—Θάλαμooooς... ΠΡΟΣΧΕ! Τίποτα, τίποτα. Κότες είσα-
στε, κότες!

Η πόρτα του θαλάμου άνοιξε και μπήκε ένας λοχίας που
κάτι ψιθύρισε στο αυτί του Τσουτσά.

—Ρήγας.

—Διατάζτε.

—Στο γραφείο του λόχου, πάραυτα. Τροχάδητην... μαρς!
Εν, δυο, εν, δυο, εν δυο...

Ο υπολοχαγός που καθόταν πίσω από το κωλοτράπεζο που
χρησίμευε για γραφείο σήκωσε το βλέμμα του από τα χαρτιά
που μελετούσε και με κοίταξε με καχυποψία.

—Εσύ είσαι ο Ρήγας;

—Μάλιστα.

Πρόσεξα τα βιβλία μου αραδιασμένα πάνω στο τραπέζι.

—Ανάφερε.

—Στρατιώτης Ρήγας Αναστάσιος, ανεπίλεκτος.

Ο υπολοχαγός κούνησε το κεφάλι του.

—Ρήγα, είσαι κομμουνιστής, μου ανήγγειλε ξαφνικά.

—Πολύ αμφιβάλλω, κύριε υπολοχαγέ, τον αντέκρουσα εγώ.

Ο μονιμάς φάνηκε να ξαφνιάζεται.

—Αμφιβάλεις; έκανε. Δηλαδή δεν είσαι σίγουρος;

—Εννοώ ότι το βρίσκω πολύ απίθανο σαν ενδεχόμενο, κύριε υπολοχαγέ, διευκρίνισα.

Άλλο ξαφνιασμένο βλέμμα.

—Μπα, μπα, μπα! Έχουμε και λέγειν, Μουστάκια, έχουμε και λέγειν;

Αυτό προτίμησα να το αφήσω αναπάντητο —είχα αρχίσει να μαθαίνω βλέπεις.

—Τι δουλειά κάνεις στην πολιτική σου ζωή, Ρήγα;

—Φοιτητής, κύριε υπολοχαγέ.

—Α, μάλιστα! Φοιτητής. Και τι φοιτάς, αν επιτρέπεται;

—Αρχιτεκτονική, κύριε υπολοχαγέ.

—Αρχιτεκτονική! σφύριξε θαυμαστικά (δήθεν) ο μονιμάς. Μωρ' τι μου λες! Επιστήμων, δηλαδή, επιστήμων! Και πού σπουδάζεις, κύριε Ρήγα, για να 'χουμε το καλό ρώτημα;

—Στο Παρίσι, κύριε υπολοχαγέ.

Άλλο θαυμαστικό (δήθεν) σφύριγμα.

—Α, Παρίσι! Μεγαλεία! Μάλιστα, μάλιστα... Καλά, εκεί δεν πάνε όλοι οι κομμουνισταί, ρε Ρήγα;

—Το Παρίσι είναι στη Γαλλία, κύριε υπολοχαγέ, διευκρίνισα εγώ (που δεν μπορούσα να κρατήσω το ρημάδι το στόμα κλειστό).

Ο υπολοχαγός χτύπησε το χέρι του πάνω στο τραπέζι.

—Ρε δεν μας χέζεις, λέω 'γώ! φώναξε. Που θα μου πεις εμένα πού είναι το Παρίσι! Θες να το φας το κεφάλι σου, ακόμα δεν ήρθες; Ε; Να μου πεις για να ξέρω, γιατί κάτι τέτοιους έξυπνους εγώ τους κάνω μια χαψιά για κολατσό.

Πάλι προτίμησα να κάνω την πάπια. Ο υπολοχαγός άναψε ένα τσιγάρο και φύσηξε τον καπνό στο νταβάνι.

—Παρίσι, ε; είπε. Παρίσι. Και γιατί όχι εδώ, κύριε Ρήγα; Τα δικά μας τα πανεπιστήμια δεν σου κάνουν δηλαδή, για να 'χουμε το καλό ρώτημα;

—Στα δικά μας τα πανεπιστήμια πρέπει να 'χεις τον Θεό μπάρμπα για να μπεις, κύριε υπολοχαγέ, εξήγησα. Και πάλι δεν είσαι σίγουρος.

—Μπα; Καλέ τι μας λες;

Κοπάνησε ξαφνικά το χέρι του στο γραφείο και πάτησε τις φωνές.

—Αυτά τα λένε οι ανθέλληνες και οι συνοδοιπόροι, Ρήγα. Άκουσες;

—Μάλιστα, κύριε υπολοχαγέ.

Ο μονιμάς σκάλισε τα χαρτιά του.

—Και... δε μου λες, Ρήγα;... Εκεί... στα Παρίσια, τι λένε για την Επανάσταση;

—Δεν έχω ιδέα, κύριε υπολοχαγέ.

Με κοίταξε εξεταστικά.

—Δεν έχεις ιδέα, επανέλαβε. Δεν μπορεί... Όλο και κάτι θα ακούς, όλο και κάτι θα διαβάζεις στα ανθελληνικά έντυπα, όλο και κάποιους ψιθύρους θα πιάνει το αυτί σου... Δεν μπορεί.

—Τι να σας πω, κύριε υπολοχαγέ; είπα. Εγώ πέρα από τα μαθήματά μου δεν ασχολούμαι.

—Ναι, όλοι σας είσατε παρθένες, ξέρω, ξέρω, σάρκασε ο μονιμάς.

Έπιασε το «κομμουνιστικό» βιβλίο του Τολστόϊ και το φυλλομέτρησε.

—Κι εσύ, Ρήγα, τι πιστεύεις για την Εθνοσωτήριο Επανάσταση της 21ης Απριλίου που μας έσωσε από τη φαυλοκρατία και τον κομμουνισμό;

—Αυτό ακριβώς που είπατε, κύριε υπολοχαγέ.

—Τι είπα; απόρησε ο άνθρωπος.

—Ότι μας έσωσε από τη φαυλοκρατία και τον κομμουνισμό, είπα.

Ο καραβανάς με κοίταξε καλά-καλά.

—Με δουλεύεις, ρε Ρήγα;

—Καθόλου, κύριε υπολοχαγέ.

Ο υπολοχαγός μου έδειξε το βιβλίο του Τολστόϊ.

—Προσπάθησες όμως να μπάσεις έντυπα ανατρεπτικού περιεχομένου στο στρατόπεδο, είπε.

Για μια ακόμη φορά προσπάθησα να εξηγήσω ποιος ήταν ο Τολστόϊ και τότε έγραψε τα βιβλία του. Ο μονιμάς δεν φάνηκε να πείθεται.

—Αυτά που μου λες εσύ εγώ τ' ακούω βερεσέ, μου δήλωσε. Κείνο που ξέρω εγώ είναι ότι έχουμε εδώ ένα βιβλίο ρώσικης προπαγάνδας, γραμμένο επιπλέον στα ξένα.

—Είναι εύκολο να διαπιστώσετε αν λέω αλήθεια, είπα. Δώστε το σε κάποιον που ξέρει γαλλικά να το ελέγξει.

—Να είσαι σίγουρος γι' αυτό, Ρήγα.

—Μάλιστα, κύριε υπολοχαγέ.

Μου έριξε μια λοξή ματιά.

—Ρήγας... Ρήγας..., είπε σαν να 'ψαχνε στη μνήμη του. Καπετάνιο του ΕΛΑΣ μου θυμίζει το όνομα.

—Αμφιβάλω, κύριε υπολοχαγέ.

—Δεν μπορεί... Το όνομα μου είναι γνωστό.

—Ίσως σας θυμίζει το όνομα του αντιστράτηγου Ρήγα, του θείου μου, που υπηρετεί στο ΓΕΣ, πρότεινα.

Το πρόσωπο του υπολοχαγού έγινε ξαφνικά κάτασπρο. Ανοιγόκλεισε τα μάτια του μια-δυο φορές, κάτι πήγε να πει, άλλαξε γνώμη... Κοκκίνισε, άσπρισε ξανά, ξανακοκκίνισε...

—Βέβαια, βέβαια, είπε τέλος. Πώς μου διέφυγε; Ρήγας, Ρήγας... Ορίστε, τον στρατηγό είχα υπόψη μου... Πού να το φα-

νταστώ ότι είναι θεός σου;... Μικρός που είναι ο κόσμος, ε; Βέβαια... Είδες όμως καμιά φορά πώς μπορεί να παρεξηγήσει κανείς;... Μα, δεν μιλάς κι εσύ, βρε παιδάκι μου... Πού να φανταστώ...

Μάζεψε τα βιβλία και μου τα έδωσε.

—Ωστε επιστήμων, ε; Επιστήμων!

—Το κατά δύναμιν, κύριε υπολοχαγέ.

Ο μονιμάς χαμογέλασε για πρώτη φορά.

—Καλά, καλά, είπε. Θα δούμε πώς θα σε χρησιμοποιήσουμε. Πάντα χρειαζόμαστε επιστήμονες... Θα δούμε, θα δούμε.

Σηκώθηκε, πήγε στην πόρτα και την άνοιξε.

—Γύρισε στο θάλαμό σου τώρα και... πού 'σαι... 'Οτι χρειαστείς, έλα κατευθείαν σε μένα, έτσι;

Μάλιστα.

Ο Τσουτσάς βλέποντάς με να καταφθάνω με τα βιβλία υπό μάλης κόντεψε να πάθει συμφόρηση.

—Τ' είν' αυτά; φώναξε. Τι το κάναμε εδώ, πανεπιστήμιο;

—Ο κύριος υπολοχαγός είπε ότι μπορώ να κρατήσω τα βιβλία μου, τον πληροφόρησα.

Ο Τσουτσάς ξαφνιαστήκε.

—Τι βιβλία; είπε. Για να δω...

Του έδωσα τα βιβλία.

—Μα... αυτά είναι στα ξένα!

—Ε, ναι.

—Και είπε ο κύριος υπολοχαγός ότι μπορείς να τα κρατήσεις;

—Βεβαίως.

Με βαριά καρδιά ο Τσουτσάς μου επέστρεψε τα βιβλία.

—Να δούμε τι θα τα κάνεις, ρε Μουστάκια, είπε. Να δούμε τι θα τα κάνεις πεθαμένος άνθρωπος. Γιατί, Μουστάκια, να μην

έχεις καμιά αμφιβολία... Θα πεθάνεις εδώ μέσα, δεν γλιτώνεις. Θα πεθάνεις σιγά-σιγά, σαν τον Αθανάσιο Διάκο.

—Θα λιώσει, σιγοντάρισε ο βλαχαδερός δεκανέας. Θα λιώσει σαν το κεράκι. Τζζζζζζζζ! Έτσι θα λιώσει.

Μέχρι την ώρα της νυχτερινής αναφοράς βαρούσαμε προσοχές και ημιαναπαύσεις μέσα στον θάλαμο. Και ποτέ, μα ποτέ, ο Τσουτσάς δεν έμενε ευχαριστημένος. Δεν καταφέραμε να σπάσουμε τα τζάμια βλέπεις ή να ηδονίσουμε το έδαφος.

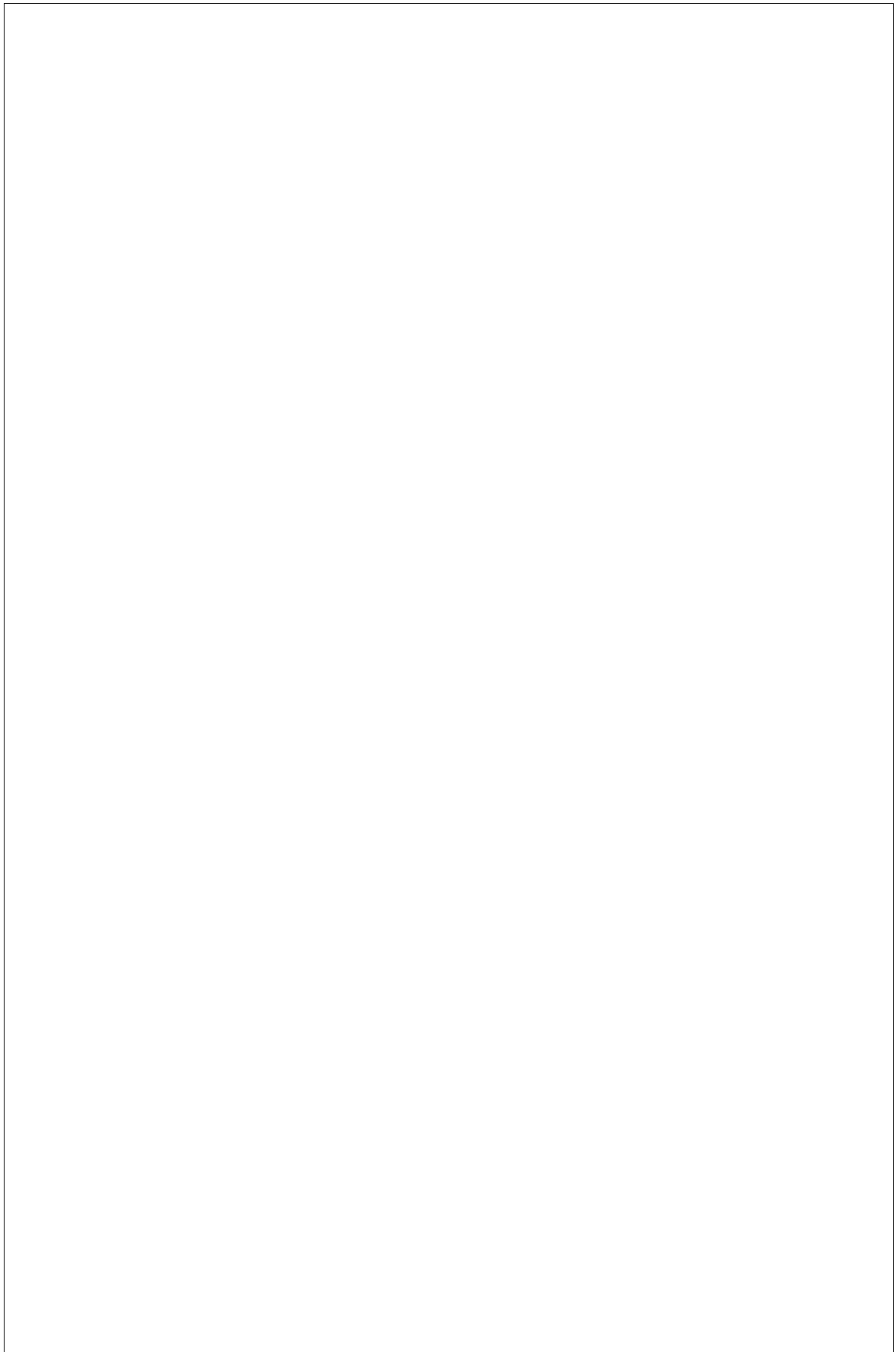
Όταν κάποτε κλείσαν τα φώτα κι αφεθήκαμε, πτώματα και ψυχικά ράκη, πάνω στα σιδερένια μας κρεβάτια με τα αχυρένια στρώματα το μυαλό μου ήταν πολύ σκοτισμένο για να σκεφτεί οτιδήποτε.

Μια φωνή ακούστηκε μέσα από το σκοτάδι.

—Εφτακόσιες είκοσι εννιά και μία! Κουφάλες, απολύομαι.

Ένα κύμα απελπισίας έπεσε πάνω μου και μ' έπνιξε.

Μουστάκια, μήπως είσαι τσαμπουκάς;

Τη σάλπιγγα δεν την άκουσα, άκουσα όμως τη βροντερή φωνή του λοχία Τσουτσά.

—Νέους!... Εγέρθητι! Εγέρθητι, μωρέ!... Ακόμααα;...

Πετάχτηκα από την κουκέτα αλαλιασμένος, μην ξέροντας καλά-καλά πού βρίσκομαι. Μέχρι χθες ήμουν στο σπιτάκι μου, στο μαλακό μου το κρεβάτι, στην ησυχία μου...

Γύρω μου τα πτώματα στα γειτονικά κρεβάτια ζωντάνευαν. Μάτια αλλόφρονα, η ίδια σαστισμένη έκφραση παντού: «Πού διάολο βρίσκομαι;». Κάτι χωριατάκια, συνηθισμένα να ξυπνούν από τα χαράματα, ντύνονταν κιόλας πυρετωδώς.

—Εγέρθητι! ΕΓΕΡΘΗΤΙ!

—Θα πιάσω τη ζωστήρα!

Με μια υπεράνθρωπη προσπάθεια κατάφερα να γλιστρήσω κάτω από το κρεβάτι. Όλο μου το κορμί πονούσε λες και με εί-χαν δείρει όλοι μαζί οι μπράβοι του Ζαμπέτα. Ο φίλος μου ο Μπαχόλας προσπαθούσε να φορέσει το παντελόνι της φόρμας του βλαστημώντας.

—Γαμώ το στρατό σας, γαμώ! Από τα μαύρα χαράματα, λαμόγιες!

—Μουστάκια, αργείς χαρακτηριστικά! Ακόμα;

—Θα μετρήσω μέχρι το τρία και μετά θα πιάσω τη ζωστή-ρα. Ένα...

Τα άρβυλα... Πού διάολο είναι τα άρβυλα;... Α, κάτω στο προαύλιο... «Στοιχισμένα εν τάξει» μπροστά στον λόχο. Για να μην μυρίζει υποθέτω ποδαρίλα αυτή η εξαιρετική σουίτα που μας παραχώρησε τόσο γενναιόδωρα η μαμά Πατρίδα.

—Δύο... Ακόμα; Ακόμα;

Κι αυτές οι κωλοπαλάσκες... Πώς πάνε τώρα; Μπερδεύτηκαν, γαμώ τα λουριά τους, γαμώ...

—Δυόμισι... Γρήγορα, μωρέ... Γρήγορα...

Η πόρτα, πούθε πέφτει η πόρτα;...

Στη διπλανή διμοιρία το ίδιο χάος. Εδώ ο συμμαθητής μου —το κωλόπαιδο— βάραγε ζωστηριές πάνω στα κρεβάτια ουρλιάζοντας ακατάληπτα παραγγέλματα και παραινέσεις.

Προθάλαμος...

—Γρήγορα, νέους! Γρήγορα... Ακόμα;

—Αργείς χαρακτηριστικά.

Σχάλες... Όλο το κοπάδι να κουτρουβαλάει με τις κάλτσες...

—Γρήγορα, μωρέ! Κουνηθείτε... κότες!

—Νέους, θα πεθάνεις!

Δεν έχει ξημερώσει καλά-καλά. Πάνω από το κεφάλι μας ο σκοτεινός όγκος του Ταύγετου, σαν απειλητικός δράκος του παραμυθιού. Τι ώρα είναι;

—Γρήγορα, νέους. Πιο γρήγορα!

—Θα μετρήσω ως το τρία κι όποιος δεν έχει φορέσει τα άρβυλα αγγαρεία στα καζάνια! Έεεενα...

Πέντε η ώρα! Τι διάολο, γάλα θα μοιράσουμε;

Τα άρβυλα στένεψαν ή τα πόδια φούσκωσαν;

—Γαμώ το στρατό σας, λαμόγιες!

—Τι γίνεται, ρε πατρίδα;

—Τι να γένει, ρε πατρίδα; Δεν βλέπεις που μας την πέφτουν απ' όλες τις μεριές οι λαμόγιες;

—Κατ' ύψος, σχηματίσετε τετράδες... Άαααρς!

«Κατ' ύψος» ή «καθ' ύψος»; Άκου τι πάει και σκέφτεται τέτοιες ώρες το μυαλό του ανθρώπου!

Χάος! Χάνει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα. Από συνήθεια πάω να πιάσω θέση όσο πιο πίσω γίνεται, όπως στο σχολείο —η καλύτερη λούφα στο τελευταίο θρανίο. Ο βλαχαδερός δεκανέας με παίρνει είδηση.

—Εσύ δηλαδή, Μουστάκια, μας δ'λεύς;

—Δεν κατάλαβα, κύριε δεκανέα (κοίτα να δεις που γίναν και οι λεχρίτες «κύριοι», με μια σαρδέλα στο μανίκι!).

—Θα καταλάβ'ς, θα καταλάβ'ς, αλλά θα 'νι αργά. ΤΣΑΚΙΣ' ΠΑΑΙΝΕ ΜΠΡΟΥΣΤΑ, ΚΟΥΠΙΤ'! Ε, ΚΟΥΠΙΤ'!

Δεύτερη τετράδα. Σε απόσταση αναπνοής από τον λοχία Τσουτσά.

Δίπλα οι άλλες τρεις διμοιρίες του 5ου λόχου. Οι υπαξιωματικοί να τρέχουν πάνω-κάτω ουρλιάζοντας φοβέρες και παραγγέλματα που δεν καταλάβαινε κανείς. Ο πιο κοντός απ' αυτούς, μια σκατόφατσα που εκτελεί χρέη επιλοχία, γαβγίζει ένα «Λόχος, Προσχέ!» και οι αγουροξυπνημένοι βαρυποινίτες κοκαλώνουμε σαν πάσσαλοι από φράχτη αυθαίρετου. Καμιά εικοσαριά μέτρα πιο πέρα ο 6ος λόχος έμπαινε σε παρόμοια διαδικασία.

Ο κοντός επιλοχίας έβαλε τα χέρια στη μέση, έφτυσε στο χώμα με αηδία και μας προσφώνησε.

—Νεοσύλλεκτοι! Από σήμερα ανήκετε στον Ελληνικό Στρατό. Σας υπόσχομαι προσωπικά ότι ή θα γίνετε στρατιώτες ή θα φτύσετε το γάλα της μάνας σας. Καταλάβετε, ρε;

Ακούστηκαν μερικά χλιαρά «Μά'στα». Οι βαθμοφόροι τρελάθηκαν.

—Τ' ΕΙΝ' ΑΥΤΟ ΜΩΡΕ, Τ' ΕΙΝ' ΑΥΤΟ;

—ΔΕΝ ΑΚΟΥΣΑ;

—ΦΩΝΑΞΤΕ, ΜΩΡΕ, ΠΑΝΑΘΕΜΑ ΣΑΣ! ΦΩΝΑΞΤΕ!

—ΜΑΛΙΣΤΑΑΑ!

—ΔΕΝ ΑΚΟΥΣΑ;

—ΜΑΛΙΣΤΑΑΑΑΑΑΑ!

—Τίποτα, τίποτα... Κυρίες...

—ΛΟΧΟΟΟΟΣ!... ΠΡΟΣΧΕ!

Προσοχή εμείς.

—ΒΑΡΑΤΕ ΤΟ ΠΟΔΑΡΑΚΙ, ΜΩΡΕ! ΒΑΡΑΤΕ ΤΟ ΠΟΔΑΡΑΚΙ!... ΗΜΙ-ΑΝΑΣ! ΠΡΟΟΟΟΣΧΕ! ΤΙΠΟΤΑ... ΤΙΠΟΤΑ...

—Επί τόπου τροχάδητην... Άααρς. Εν-δύο, εν-δυο, εν-δυο, ένα... ΠΙΟ ΨΗΛΑ ΤΟ ΠΟΔΙ, ΟΡΕ... ΔΕΝ ΠΑΤΑΜΕ ΣΤΑ-ΦΥΛΙΑ! Εν-δύο, εν-δυο... Ένα και φωνή...

Τι φωνή δηλαδή; Κράξιμο; Ούουου... Φτερά και πούπουλα;

Ευτυχώς κάποιοι, προφανώς αυτοί που κατατάχτηκαν πριν από την τελευταία φουρνιά, ήξεραν τα στιχάκια.

—ΕΛΛΑΣ, ΕΛΛΗΝΩΝ, ΧΡΙ-ΣΤΙΑΝΩΝ. ΚΑΤΩ, ΚΑΤΩ Ο ΚΟΜΜΟΥ-ΝΙΣΜΟΣ. ΖΗΤΩ, ΖΗΤΩ Η Ε-ΠΑ-ΝΑ-ΣΤΑΣΗ. ΕΙΚΟΣΜΙΑ, ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΕΞΗ-ΝΤΑ ΕΦΤΑ. ΠΕΜΠΤΟΣ ΛΟΧΟΣ, ΕΠΑ-ΝΑΣΤΑ-ΤΙΚΟΣ!

Ωραιότατα! Έξοχα! Ποίηση μέσα στα μαύρα χαράματα. Από δίπλα ο 6ος λόχος μας έκανε αντίπραξη. Οι δικοί μας οι σαρδελάδες λύσσαξαν. Μας βάλαν να πούμε το ποίημα από την αρχή κι όλο δεν άκουγαν, κι όλο έφτυναν κάτω αηδιασμένοι, κι όλο κυρίες μας ανέβαζαν, γκόμενες και τραβεστί μας κατέβαζαν. Στο τέλος μας άφησαν να πάρουμε ανάσα.

—Πέντε λεφτά για ξούρισμα και πρωινό, μας ανάγγειλε ο λοχίας Τσουτσάς. Πέντε λεφτά. Μετά πάλι εδώ για αναφορά. Μετάααα-βολή!

Πέντε λεφτά! Τόσο πολύ!

Στις βρύσες γινόταν χαμός. Αλαφιασμένοι βαρυποινίτες πασαλείβονταν με σαπουνάδες, σπρώχνοντας ο ένας τον άλλο για να βρουν θέση μπροστά σε κάποιο από τα ελάχιστα κομμάτια

καθρέφτη που έμεναν ακόμα κολλημένα στον τοίχο. Έριξα μια ματιά στο δικό μου κομμάτι και κοχάλωσα. Πού ήμουν εγώ μέσα σ' αυτό το χάος; Όλοι ίδιοι. Όλοι κουρεμένοι γουλί και με κείνο το φοβισμένο βλέμμα των προβάτων που οδηγούνται στο σφαγείο.

Πού διάολο ήμουν εγώ;

Το «πρωινό» σερβιριζόταν βέβαια στο ύπαιθρο. Περνούσαμε μπροστά από ένα καζάνι και μας γέμιζαν την αλουμινένια καραβάνα μ' ένα ύποπτο υγρό που στο στρατό είχε χαρακτηριστεί σαν τσάι. Από κει ένας παλιός φαντάρος μοίραζε κάτι κομμάτες μπαγιατίτικο ψωμί (στον στρατό απαγορεύεται το φρέσκο ψωμί – μην μας πειράξει, λέει, στο... στομάχι!) πάνω στο οποίο ένας άλλος πέταγε μια κουταλιά μαρμελάδα απ' αυτές που μας είχαν έρθει με το σχέδιο Μάρσαλ, μετά τον πόλεμο.

Όταν έφτασε η σειρά μου να σερβιριστώ ανακάλυψα ότι ο σερβιτόρος της μαρμελάδας περισσότερο σκούπιζε το κουτάλι του πάνω στην κομματόνα το ψωμί παρά σερβίριζε .

—Σιγά μην βαρυστομαχιάσουμε, του πέταξα.

Τι το 'θελας!

Ένας επιβλέπων δόκιμος –που δεν είχα πάρει είδηση– με άκουσε.

—Έλα 'δώ, Μουστάκια, φώναξε.

Πλησίασα. Ο δόκιμος με μέτρησε από πάνω μέχρι κάτω μ' ένα βλέμμα γεμάτο περιφρόνηση.

—Δηλαδή στο σπίτι σου τρως καλύτερα, Μουστάκια; μου κάνει.

—Καμιά σύγκριση, κύριε δόκιμε.

Ο τύπος άνοιξε κάτι πελώρια μάτια. Φαίνεται ότι δεν περίμενε τέτοια απάντηση (γιατί;).

—Καλύτερα από 'δώ; απόρησε.

—Πολύ καλύτερα, κύριε δόκιμε, επέμεινα εγώ, το ζών.

Ο δόκιμος μου έριξε μια δηλητηριώδη ματιά, κοκκίνισε, έψαξε για κάτι το πνευματώδες (;) δεν βρήκε τίποτα.

—Τότε... τότε... μάλλον θα είσαι πούστης! συμπέρανε.

—Αν το να τρως στοιχειωδώς ανθρώπινα συνεπάγεται την ιδιότητα του πούστη, κύριε δόκιμε, τότε σίγουρα είμαι πούστης, είπα.

Ο δόκιμος έγινε έξαλλος. Για μια στιγμή νόμισα ότι θα με χτύπαγε.

—ΣΚΑΣΜΟΣ, ΡΕ, ΠΟΥ ΘΑ ΜΟΥ ΒΓΑΛΕΙΣ ΓΛΩΣΣΑ ΕΜΕΝΑ! ούρλιαξε, ενώ το χρώμα του προσώπου του γύριζε προς το γκρενά-φούξια. ΕΔΩ ΕΙΝΑΙ ΣΤΡΑΤΟΣ, ΜΟΥΣΤΑΚΙΑ! ΚΑΤΙ ΤΣΑΜΠΟΥΚΑΔΕΣ ΣΑΝ ΚΑΙ ΣΕΝΑ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΥΜΕ ΜΙΑ ΜΠΟΥΚΙΑ ΕΔΩ. ΚΑΤΑΛΑΒΕΣ!

—Μάλιστα, κύριε δόκιμε.

—ΔΕΝ ΑΚΟΥΣΑ;

—ΜΑΛΙΣΤΑ, ΚΥΡΙΕ ΔΟΚΙΜΕ.

—Ανάφερε.

Άντε πάλι!

—ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΡΗΓΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ, ΑΝΕΠΙΛΕΚΤΟΣ.

Ο δόκιμος χαμογέλασε σαρδόνια.

—Θα σ' έχω υπόψη μου, Μουστάκια, είπε. Θα περάσουμε θαύμα μαζί, στο υπόσχομαι. **Λοχία...**

Ο λοχίας Τσουτσάς παρουσιάστηκε, ως δια μαγείας.

—Διατάζτε, κύριε δόκιμε.

Ο δόκιμος με έδειξε.

—Λοχία, ο φίλος μου ο Μουστάκιας από 'δώ είναι τσαμπουκάς. Χρειάζεται «ειδική μεταχείριση». Κατάλαβες;

—Έχει υποπέσει και στη δική μου αντίληψη, κύριε δόκιμε.

—Ωραία. Αρχίζουμε αμέσως. Γράφ' τον για καζάνια.

—Μετά χαράς, κύριε δόκιμε.

Ο Στέργιος ο Μπακόλας ήρθε κοντά μου.

—Στη βγήκε πολύ βήτα η λαμόγια, πατρίδα, παρατήρησε.
—Δε βαριέσαι, πατρίδα.
—Όχι, δεν κοτάει να μου τη βγει και μένα; Δεν κοτάει; Έτσι, για να πέσει καμιά ξουραφιά, να ξυπνήσουν τα αίματα...
—Εσύ εκεί κάτω... Εσύ, ρε, που μιλάς του Μουστάχια...
Ο δόκιμος έβαζε υποψηφιότητα για ξουράφισμα.
—Εγώ;
—Ναι, ρε αγαθιάρη, εσύ. Τι συμβαίνει; Έχεις μήπως καμιά αντίρρηση; Καμιά απορία; Τίποτις ανησυχίες;
—Όχι, κύριε δόκιμε.
—Μήπως είσαι και συ τσαμπουκάς;
—Όχι, κύριε δόκιμε.
—Καζάνια. Λοχία, γράφ' τον.
—Μα...
—ΣΚΑΣΜΟΣ! ΜΕΤΑΑΑΑΑ-ΒΟΛΗ!
Ο Στέργιος έκανε μεταβολή.
—Α, ρε λαμόγια, να 'ξερες πώς τη γλίτωσες! μурμουρίσε μέσα από τα δόντια του όταν σιγουρεύτηκε ότι ήταν αρκετά μακριά για να τον ακούσουν.
—Μη δίνεις σημασία, πατρίδα, του κάνω. Πες ότι είσαι ακόμα φυλακή.
Ο Στέργιος χαμογέλασε πικρά.
—Αν ήμασταν φυλακή, φιλάρα, είπε, κάτι σαν κι αυτούς εδώ θα 'χαν χαρακωθεί εδώ κι ένα εικοσιτετράωρο.
Πράγμα που σήμαινε ότι —όπως το υποπτεύομαι— εδώ βρισκόμασταν σε πολύ χειρότερη μοίρα από τους βαρυποινίτες των φυλακών.
Το πρωινό πέρασε με ασκήσεις βηματισμού, μεταβολές, προσοχές, ημιαναπαύσεις, τροχάδην, ουρλιαχτά, μπινελίγια και γαμοσταυρίδια. Ο ήλιος, καλοκαιριάτικος ακόμα στις αρχές αυ-

τού του αξέχαστου Οκτώβρη, ζεματούσε κάνοντας τον ιδρώτα να τρέχει και να ποτίζει τον άθλιο καμβά της φόρμας, χωρίς να απορροφάται. Τα πόδια μου, πρησμένα ήδη από τα καινούργια άρβυλα, είχαν αρχίσει να πληγιάζουν, μετατρέποντας το κάθε βήμα σε φοβερό μαρτύριο. Ένιωθα βρώμικος, διαλυμένος, ταλαιπωρημένος και –το χειρότερο– χωρίς προοπτική καλυτέρευσης, τουλάχιστον στο ορατό μέλλον. Περισσότερο να πω ότι το ηθικό μου βρισκόταν πολλές βαθμίδες κάτω από το μηδέν –και κατρακύλαγε. Όχι ότι ήμουν ο μόνος σ’ αυτή την κατάσταση δηλαδή.

Όταν κατά τη μία το μεσημέρι μας μάζεψαν πάλι μπροστά από τα κτίρια των λόχων, να μας ετοιμάσουν για την ιεροτελεστία του φαγητού, δεν υπήρχε άνθρωπος που να μην ευχόταν να μην είχε γεννηθεί.

Αφού περάσαμε ξανά από την –αναπόφευκτη φαίνεται– διαδικασία του «προσοχή – ημιανάπαυση – ένα και φωνή» κλπ. ο λοχίας υπηρεσίας (που άλλαζε κάθε μέρα όπως μάθαμε αργότερα) βγήκε με το μπλοκάκι κι άρχισε να σημειώνει θύματα για τις αγγαρείες.

—Εσύ, εσύ, εσύ κι εσύ... Καζάνια.

—Εσύ, εσύ, εσύ κι εσύ... Αφοδευτήρια.

—Μίλησε κανείς;... Εσύ, ο τσαμπουκάς, στο τέλος... Καζάνια.

—Μα...

—...και αφοδευτήρια.

—Μάλιστα.

—Μουστάκια!

—Διατάζτε.

—Σ’ έχω γραμμένο για καζάνια.

—Μάλιστα.

—Αλλά επειδή είσαι και γαμώ τους τσαμπουκάδες, θα πας και αφοδευτήρια.

—Μάλιστα.

—Είπες τίποτα, Μουστάκια;

—Είπα «μάλιστα», κύριε λοχία.

—Όχι, γιατί άμα έχεις τίποτις να πεις, να μας το πεις... Εμείς εδώ είμαστε σαν μια οικογένεια.

Το φαγητό ήταν πατάτες μπλουμ, μισοβρασμένες με κάτι ισχνά κολοκυθάκια κι ένα κομμάτι κρέας, που ήταν ένα κι ένα για σόλες παπουτσιών, το όλο να κολυμπάει μέσα σε ένα ύποπτο κοκκινωπό, λαδερό υγρό που έπαιζε, φαντάζομαι, το ρόλο σάλτσας.

—Να μας έδιναν τέτοιο φαγητό στη φυλακή θα κάναμε εξέγερση, μουρμούρισε σκεπτικός και μ' ένα τόνο νοσταλγίας στη φωνή ο Στέργιος.

—Πάλι καλά να λες, τον παρηγόρησα. Θα μπορούσαν να μας σεργιόουν πάλι εκείνη τη μαρμελάδα από το '45.

—Τι συμβαίνει, Μουστάκια; Μήπως δεν σου αρέσει το... μενού;

Ο πρωινός δόκιμος στεκόταν πάνω από το κεφάλι μου. Κακός μπελάς που με βρήκε με δαύτον!

—Αντιθέτως, κύριε δόκιμε, είπα. Αντιθέτως... Μόλις τώρα εκθείαζα το ταλέντο του σεφ εδώ, στον συνάδελφο.

Ο δόκιμος μου έριξε ένα κακό βλέμμα.

—Δεν σπάει ο τσαμπουκάς, ε, Μουστάκια; Δεν σπάει. Δηλαδή, εσύ τώρα θεωρείς τον εαυτό σου ξύπνιο σαν να λέμε;

Δεν μίλησα. Ο δόκιμος επέμεινε.

—Πες μου, ρε.

—Ότι θέλετε, κύριε δόκιμε.

—Είσαι ξύπνιος, ρε; Είσαι πονηρός;

—Πάντως βλάκας δεν νομίζω να είμαι, κύριε δόκιμε, είπα.

Ο δόκιμος έσκυψε και με το δείχτη και τον αντίχειρα τσίμπησε το γιακά της φόρμας μου.

—Κι εγώ σου λέω ότι είσαι και γαμώ τους βλάκες, Μου-

στάκια, σφύριξε με φωνή χαμηλή και απειλητική. Μήπως θες να στο εξηγήσω αυτό;

—Μάλιστα, κύριε δόκιμε.

—Είσαι βλάκας, Μουστάκια. Πολύ βλάκας. Μέχρι μαλάκας θα 'λεγα! συνέχισε ο δόκιμος τραβοτανώντας τον γιακά της φόρμας μου. Και ξέρεις γιατί; Θα σου πω εγώ γιατί, Μουστάκια. Είσαι μαλάκας, Μουστάκια, γιατί δεν έχεις πάρει πρέφα ότι εδώ είναι στρατός κι ότι στον στρατό δεν περνάνε οι τσαμπουκάδες. Γι' αυτό είσαι μαλάκας, Μουστάκια. Κατάλαβες;

—Κατάλαβα, κύριε δόκιμε.

—Μπράβο, είπε ο δόκιμος κι άφησε το γιακά μου. Μπράβο. Και πού 'σαι... Θα φας όλο το φαγητό που σου προσφέρει η πατρίδα τζάμπα και θα 'ρθεις να αναφέρεις εκτέλεση. Συνεννοηθήκαμε;

—Μάλιστα, κύριε δόκιμε.

Ο δόκιμος ξερόβηξε για να καθαρίσει το λαιμό του.

—Και κάτι άλλο, Μουστάκια... Δεν μ' αρέσεις καθόλου.

—Τα αισθήματα είναι αμοιβαία, κύριε δόκιμε.

Ο τύπος έγινε κατακόκκινος. Έκανε μια κίνηση να με αρπάξει, αλλά φαίνεται το ξανασκέφτηκε κι άλλαξε γνώμη.

Έσκασε ένα κακό χαμόγελο.

—Καλά, Μουστάκια..., είπε. Ούτε ψύλλος στον κόρφο σου! Θα πήξεις εδώ που έπεσες. Θα παρακαλās να σε πάρει ο καλός Θεός... Θα δεις.

Και με τη φιλική αυτή διαβεβαίωση απομακρύνθηκε να πάει να φορτωθεί σε κανένα άλλο θύμα.

—Γιατί σου τη βγαίνουν έτσι άτσαλα, οι λαμόγιες, ρε πατρίδα; απόρησε ο Στέργιος. Εσύ φαίνεσαι ήσυχος άνθρωπος.

—Φαίνεται κάτι τους ενοχλεί πάνω μου, ρε πατρίδα, αναστέναξα.

—Το μουστάκι λες;

—Ξέρω 'γώ; Μπορεί.

Ο Στέργιος κούνησε το κεφάλι του.

—Μπα, είπε. Δεν νομίζω. Κι άλλοι έχουν μουστάκια αλλά δεν τους κολλάνε έτσι... Μπα... άλλο είναι. Μπορεί επειδή τους τα λες στο περί διαγραμμάτου, να 'ούμ'. Παθαίνουν τραλαλά, οι λαμόγιες. Σου λέει: «Αυτή εδώ η κουφάλα μπορεί να 'ναι μέχρι και προφέσορας, που λέει ο λόγος. Οπότε, εμάς, τα βλαχάκια, μας έχει γραμμένα κανονικά, να 'ούμ'.» Μάλλον αυτό λέω εγώ. Παθαίνουν κόμπλεξ που τους τα ρίχνεις με το «σεις» και με το «σας», να πούμε.

—Λες, ρε πατρίδα;

—Έτσι δείχνει η φτιάξη, ρε δικέ μου. Τους έχεις γραμμένους και το δείχνεις. Ε, κωλύονται οι άνθρωποι, παθαίνουν κράμπα στον εγκέφαλο.

—Μήπως όλοι δεν τους έχουμε γραμμένους, ρε πατρίδα;

—Δεν είναι το ίδιο, παρατήρησε ο Στέργιος. Γιατί αν βγούμε ποτέ από 'δώ μέσα με το καλό –αν, λέω– εγώ, για παράδειγμα, πού θα γυρίσω; Σε τίποτις φιλοκομπίνες, τίποτις δουλειές του ποδαριού, άντε, το πολύ ν' ανοίξω προπατζήδικο για μόστρα και να φτιάχνω στοιχήματα γι' αλόγατα... Τέτοια πράγματα... Ενώ εσύ, να 'ούμ', με τα πανεπιστήμιά σου και τα ωραία σου, ξέρω 'γώ, ρε μαλάκα, μπορεί να σε καμαρώσουμε και υποργό μια μέρα, που λέει ο λόγος... Να γαμείς και να δέρνεις και να λέμε κι ευχαριστώ. Οπότε... τα βλαχάκια πού να σε πιάκουν ξανά; Τελευταία ευκαιρία να σου κάνουν τη ζωή ποδήλατο και να 'χουν να το λένε μετά στο καφενείο: “Εγώ που με βλέπεις, φιλάρες, τον υποργό τον Ρήγα, τον έβαζα να γλύψει το πάτωμα με τη γλώσσα στο στρατό, να 'ούμ’!” Τελευταία ευκαιρία και το ξέρουν οι λαμόγιες. Με πιάνεις;

Τον έπιανα, αλλά όχι ότι παρηγοριόμουν κιόλας με τη θεωρία.

Το βλαχάκι με τα κόκκινα μάγουλα –Ισίδωρος Καρανίκας, κάπου απ' τα Τζουμέρκα– που καθόταν δίπλα μου με σκούντηξε με τον αγκώνα.

—Δε μ' λιάς, σειρά... Του φαγητό θα του φας ή...;

—Δεν το βλέπω, ρε σειρά....

Ο Ισίδωρος πήρε μια απορημένη έκφραση.

—Δεν γλέπ’ς ουλόκληρ’η караβάνα; Μπρουστά σ’ είνι, ρε σειρά.

Αναστέναξα κι έσπρωξα την караβάνα προς το μέρος του. Από πλευράς επικοινωνίας η ιστορία προμηνυόταν συναρπαστική.

—Αν το θες, πολύ ευχαρίστως...

Ο Ισίδωρος κούνησε την κεφαλα του κι έπεσε στις πατάτες μπλουμ και το σολιασμένο πετσί, λες κι έτρωγε φιλέτο.

—Τουλάχιστου, θα τρώμι καλά! γρύλισε μπουκωμένος.

Τελειώνοντας με το «φαγητό» πήγαμε στις βρύσες να πλύνουμε τις караβάνες. Surprise, surprise! Σταγόνα νερό!

Ο Στέργιος χαμογέλασε.

—Α, τις λαμόγιες! είπε. Τα ίδια κόλπα μας κάναν και στη φυλακή, για να μας τη σπάσουν.

Έσκυψε, πήρε μια χούφτα χώμα κι άρχισε να τρίβει μ’ αυτό τη λιγδιασμένη караβάνα του.

—Στεγνό καθάρισμα, πατρίδα, μου έκανε γελώντας. Όλα τα κομφορ, δεν μπορείς να πεις!

—Θα πάθουμε τίποτα, ρε...

—Και δεν χαίρεσαι, ρε μαλάκα; Θα πάρεις αποφυλακιστήριο και θα γλιτώσεις.

Μάλιστα.

Στα καζάνια επιβλέπων κέρβερος ήταν ο λοχίας Δημητρίου, ο... συμμαθητής μου. Βλέποντάς με να καταφθάνω με το «συνεργείο» των τιμωρημένων με φώναξε να πάω κοντά.

—Εσύ είσαι ο Ρήγας από τη Λάρισα; με ρώτησε.

Τι να του πεις τώρα του μαλάκα;

—Μάλιστα.

Μου ’ριξε μια ουδέτερη ματιά.

—Σε ποιο σχολείο πήγες δημοτικό, ρε Ρήγα;

—Στο ίδιο με σένα, κύριε λοχία, του κάνω. Στο ίδιο θρανίο.

Η έκφραση του «συμμαθητή» δεν άλλαξε.

—Εδώ είναι στρατός, Ρήγα, είπε.

—Μέχρι εκεί μου κόβει, κύριε λοχία, τον διαβεβαίωσα. Δεν μου πέρασε από το μυαλό ότι βρίσκομαι σε τίποτα προσκοπικές κατασκηνώσεις.

Ο λοχίας με κοίταξε κατάματα.

—Και τσαμπουκάς βλέπω, Ρήγα, είπε. Και τσαμπουκάς!

Τον πλησίασα πιο κοντά, ώστε να μην μας ακούν οι άλλοι.

—Κοίτα να δεις, μεγάλε, του κάνω. Αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε εδώ μέσα, στο κωλοχανείο, και τα 'χει φέρει ο διάλογος να 'χεις εσύ το πάνω χέρι. Αλλά, δεν πρόκειται να μείνουμε εδώ για πάντα, έτσι; Αυτό ακόμα κι εσύ φαντάζομαι να το καταλαβαίνεις. Γι' αυτό, το καλό που σου θέλω, κάνε κράτει, μην αρχίσω και παίρνω ανάποδες και την πληρώσει κανένα από σας τα τσογλάνια τη νύφη κι έχουμε τρεχάματα. Εντάξει;

Ο «συμμαθητής» πήρε μια έκπληκτη έκφραση.

—Άκου να σου πω..., άρχισε.

Αλλά δεν τον άφησα.

—Σκέψου αυτά που σου είπα, του κάνω και γυρίζοντάς του την πλάτη πήγα να βρω τους άλλους που πάλευαν να πλύνουν τα καζάνια με άμμο και χώμα, όπως τις καραβάνες!

Το βράδυ στον θάλαμο ο λοχίας Τσουτσάς κι ο δεκανέας Παπούλιας επανέλαβαν τις προσπάθειές τους «να σπάσουν τα τζάμια από το χτύπημα». Όταν είδαν ότι δεν τα καταφέραμε, αηδιασμένοι μας άφησαν να πέσουμε για ύπνο. Βγάζοντας τα άρβυλά μου διαπίστωσα ότι τα πόδια μου, εκτός από το πρήξιμο στην κουτουπιά, είχαν πληγιάσει. Πήγα στις βρύσες να τους ρίξω λίγο νερό, μήπως κι αποφύγω τη μόλυνση, αλλά νερό δεν υπήρχε ούτε για δείγμα.

Στον θάλαμο οι περισσότεροι είχαν πέσει στο κρεβάτι με τα ρούχα, για να 'ναι έτοιμοι στο εγερτήριο.

—Έξω τα χέρια από τις κουβέρτες, ήταν η τελευταία διαταγή του λοχία Τσουτσά πριν χτυπήσει σιωπητήριο.

Η... ακή του στοχάστρου

Οι πρώτες μέρες στο ένδοξο ελληνικό στράτευμα χαρακτηρίζονται από μια ατέλειωτη, παρανοϊκή και τελείως άσκοπη ταλαιπωρία. Οι συνθήκες διαβίωσης –που υποτίθεται ότι αποσκοπούσαν στη «σκληραγώγησή» μας– τραγικές, η υγιεινή ανύπαρκτη, το ηθικό μονίμως κάτω από το μηδέν. Κείνο που μου 'χει μείνει από την περίοδο αυτή της «εξοικείωσης» είναι μια διαρκής κακοφωνία, ουρλιαχτά και άναρθρες κραυγές, η κούραση που σου παρέλυε κάθε δυνατότητα αντίδρασης (αυτός ήταν κι ο σκοπός της ταλαιπωρίας άλλωστε), η ηλιθιότητα που χαρακτήριζε τα πάντα, από την πρωινή αναφορά μέχρι το ομαδικό καψόνι και τις ατέλειωτες «προσοχές-ημιαναπαύσεις», και η βρώμα... Η βρώμα που πλανιόταν παντού και πότιζε τα πάντα. Η μπόχα της απλυσιάς, η αρβυλίλα, η λίγδα πάνω στο άθλιο καναβάτσο των στολών αγγαρείας (κατ' άλλους «εκστρατείας»), ο βρώμικος ιδρώτας που μύριζε γράσο και ψόφιο ψάρι, η φανταρίλα... Βρώμα, βρώμα, βρώμα... Κανείς δεν έριξε νερό πάνω του κοντά τριάντα μέρες, μέχρι την ορκωμοσία μας, κι αν αυτό δεν αποτελούσε και καμιά φοβερή τιμωρία για κάτι τσελιγκάδες από τα Βαρδούσια, για κάτι άλλους, πιο λεπτεπίλεπτους και με «κακές συνήθειες», σαν ελόου μου, ήταν μαρτύριο χειρότερο από το κυνηγητό των σαρδελάδων και το αναγκαστικό μάντρωμα.

Φανταζόμουν –και η όλη προπαγάνδα υπέρ του θεσμού ενίσχυε την άποψη αυτή– ότι σκοπός της ταλαιπωρίας μας, της

βίαιης κλοπής δυο χρόνων από τα καλύτερα της ζωής μας, αποσκοπούσε στο να μας προετοιμάσει ώστε να είμαστε σε θέση να «υπερασπίσουμε τα ιερά και τα όσια», όταν και αν αποφάσιζαν να μας την πέσουν οι επίβουλοι κομιτατζήδες από τον βορρά ή οι φριχτοί μεμέτηδες από την ανατολή. Να μας μεταμορφώσουν δηλαδή σε πολεμιστές, «άξιους συνεχιστές του Μαραθώνα και των Θερμοπυλών, του ξεσηκωμού του άγιου '21 και του Αλβανικού Έπους». Στρατιώτες επίφοβους κι εκπαιδευμένους στην ευγενή τέχνη του σφαγιασμού των άπιστων κι επίβουλων εχθρών («Got –πάντα– mit Uns»), «για του Χριστού την πίστη την αγία και της πατρίδος την Ελευθερία». Αλλά ήμουν πολύ μακριά νυχτωμένος.

Το μόνο που έκοφτε τους εκπαιδευτές μας, απ' ότι γρήγορα διαπίστωσα, ήταν να χτυπάμε προσοχές «που να ηδονίζεται το έδαφος», να «αναφέρουμε» ουρλιάζοντας με όλη τη δύναμη των πνευμόνων μας, να πλένουμε καζάνια, να ξεσκατώνουμε αφοδευτήρια, να τρίβουμε πατώματα, να μαζεύουμε γόπες και χαρτάκια από κάτω καθώς και να ράβουμε κουμπιά και να γυαλίζουμε αρβύλες. Ο απώτερος σκοπός ήταν βέβαια «το σπάσιμο του τσαμπουκά», δηλαδή η τέλεια ισοπέδωση της προσωπικότητας και η αναγκαστική εγκατάλειψη κάθε πνευματικής λειτουργίας –δεν χρειαζόταν να σκεφτόμαστε, αλλά να εκτελούμε «σαν ρουμπότ», οι αρχηγοί μας θα σκέφτονταν για μας. Να μη σκεφτόμαστε, να μην αντιδρούμε παρά μόνο στα παραγγέλματα και τις παραινήσεις των βαθμοφόρων, αυτό ήταν το ζητούμενο. Όσο πιο φυτό τόσο πιο καλά. Καλός στρατιώτης ήταν ο Ισίδωρος –μισή σκάλα πάνω από τον δείκτη ευφυΐας των προβάτων που έβοςκε μέχρι χθες στο βουνό–, κακός εγώ –ειδικά με σπουδές στο εξωτερικό μέχρι επικίνδυνος σήκωνε να χαρακτηριστώ– που ήθελα να ξέρω το «γιατί» και το «πώς» των πραγμάτων, κακός κι ο Στέργιος ο Μπακόλας, που είχε μάθει στη φυλακή κόλπα και κολπάκια επιβίωσης και τα εφάρμοζε.

—Λούφα και παραλλαγή, πατρίδα, με συμβούλευε. Λούφα και παραλλαγή είναι το σύνθημα για να περάσεις καλά σε κάτι τέτοια τρελάδικα. Να μην υπάρχουν πουθενά, να μη σε βλέπει κανείς, να μη σε ξέρει ψυχή με τ' όνομα. Φάντασμα. Μπορείς να γίνεις φάντασμα; Καθάρισες. Δε μπορείς; Είσαι να σε κλαίνει οι ρέγκες.

“Και δηλαδή..”, σκεφτόμουν κι απορούσα. “Αν (ο μη γένοιτο) έσκαγε κάνα αστείο μια ωραία ημέρα και μας την έπεφταν, επιτέλους, οι μυθικοί «επίβουλοι» να «μας πάρουν τα σπίτια, τα χωράφια και τα ζωντανά και να μας βιάσουν γυναίκες, μανάδες κι αδερφές» εμείς πώς θα τους σταματούσαμε; Βαρώντας μια «προσοχή» να ηδονίσουμε το έδαφος, ν’ ανοίξει, να τους καταπιεί”;

Αλλά άδικα ανησυχούσα.

Γιατί μια ωραία ημέρα –δυο βδομάδες και κάτι από την ημέρα της κατάταξής μας– μας μοίρασαν οπλισμό, τουφέκι και ξιφολόγχη, και μας ανήγγειλαν, με τη συνηθισμένη τους αβρότητα, ότι «τέλειωσαν τα ψέματα και ήρθε η ώρα να φτύσουμε το γάλα της μάνας μας». Αρχίζε δηλαδή η καθεαυτό στρατιωτική μας εκπαίδευση.

Τα όπλα μας ήταν κάτι M1, της αμερικάνικης βοήθειας, παμπάλαια και χιλιομπαλωμένα. Έχοντας κάποια μικρή ιδέα από πυροβόλα, ήξερα ότι το περίφημο Garand M1, είχε σταματήσει να παράγεται από την εποχή του πολέμου της Κορέας και οι Αμερικάνοι, για να ξεφορτωθούν το άχρηστο πια σ’ εκείνους στοκ, αλλά και για να υποχρεώσουν «συμμάχους» και «φίλους» του Τρίτου Κόσμου, σαν ελδού μας, έστελναν караβιές ολόκληρες στα πλαίσια των σχεδίων τους «θωράκισης του Δυτικού Κόσμου έναντι της Κόκκινης Επιβουλής». Και βέβαια το όπλο καλό και άγιο ήταν για την εποχή του –αφού έβγαλε ολόκληρο τον Δεύτερο Παγκόσμιο αξιοπρεπέστατα– αλλά τα ψωμιά του τα είχε φάει πια. Τώρα έριχνες βολή και κινδύνευε να σου διαλυθεί στα χέρια –ευτυχώς οι οπλουργοί του στρατού ήταν άσοι στο ματσάκονι κι έτσι τα ατυχήματα ήταν ελάχιστα.

Αυτή την αρχαιολογία μας παρουσίασε υπερηφάνως ο λοχίας Τσιλίκουρας που είχε αναλάβει την οπλική μας κατάρτιση.

—Ξέρετε, ρε, τι είναι αυτό που κρατάω στα χέρια μου; μας ρώτησε κραδαίνοντας ένα M1 κι επιδεικνύοντας το λες και μας έδειχνε το Άγιο Λείψανο (που κατά κάποιο τρόπο ήταν).

—Τφέχ’ι! πετάχτηκε ο Ισίδωρος (που όπως είπαμε είχε εξελιχθεί σε υποδειγματικό στρατιώτη).

Αλλά του Τσιλίκουρα δεν του άρεσε η απάντηση.

—Σκασμός, ρε βλήμα, τον αποπήρε. Πού το ξέρεις, ρε, ότι είναι ντουφέκι, ε; Σου είπα εγώ ότι είναι ντουφέκι; Ε; Πες μου, ρε, σε ρωτάω.

—Όχ'ι, κυρ-λουχία, έκανε ο Ισίδωρος, μαζεμένος από την ψυχρολουσία.

—Δεν σου είπα, συμφώνησε ο λοχίας. Οπότε... Αφού δεν σου είπα, εσύ δεν ξέρεις τίποτις. Δεν έχεις ιδέα περί τίνος πρόκειται, νέους. Δηλαδή, μιλάμε, έτσι και σου πω εγώ ότι είναι ποδήλατο, πάει τελείωσε... Αυτό είναι, ποδήλατο! Κατάλαβες, ρε;

—Μάλιστα, κυρ-λουχία.

—Τι είναι, ρε; τον δοκίμασε ο λοχίας.

—Πουδήλατου, κυρ-λουχία, φώναξε πανευτυχής ο Ισίδωρος.

Ο Τσιλίκουρας του τράβηξε ένα φάσκελο κι έφτυσε μια ροχάλα στη σκόνη.

—Όρσε, μαλάκα! του κάνει. Που θα μου πεις εμένα το Μ1 ποδήλατο!

Ο Ισίδωρος μαζεύτηκε πάλι. Δεν καταλάβαινε πώς έμπλεξε. Ο λοχίας Τσιλίκουρας ανέλαβε να μας διαφωτίσει.

—Αυτό που βλέπετε εδώ, είπε, είναι το τελειοτάτου τύπου ημιαυτόματον τυφέκιον Μ1, αμερικανικής κατασκευής και προελεύσεως, δεξιόστροφον, αερόψυκτον. Καταλάβατε, ρε;

—Μάλιστα.

—ΔΕΝ ΑΚΟΥΣΑ;

—ΜΑΛΙΣΤΑ.

Το «μάθημα» γινόταν στο ύπαιθρο, στο γήπεδο του στρατοπέδου. Οι υπαξιωματικοί είχαν χωριστεί σε «συνεργεία», όπως τα ονόμαζαν, ανά είκοσι μέτρα περίπου γύρω-γύρω στον αγωνιστικό χώρο και το καθένα απ' αυτά είχε αναλάβει τη διδασχή ενός χωριστού «αντικειμένου». Εμείς, χωρισμένοι σε ομάδες από δέκα-δεκαπέντε άτομα κάναμε τον γύρο των «συνεργείων» αυτών με πλήρη οπλισμό, εξάρτηση, σακίδιο, κράνος —να τρέχει ο ιδρώτας ποτάμι κάτω από τον καυτό ήλιο του «μικρού καλοκαιριού»— προσπαθώντας να εντρυφήσουμε στα μυστικά της στρα-

τιωτικής επιστήμης, που τόσο απλόχερα και κατανοητά, μας παρείχαν οι πεφωτισμένοι μας «καθηγητές». Ο λοχίας Τσιλίκουρας ήταν το πρώτο συνεργείο απ' όπου περνούσαμε τη μέρα αυτή.

—Εσύ, Μουστάκια.

Εμ, βέβαια. Ποιος άλλος;

—Διατάζτε.

—Περιέγραψε μας το όπλο.

—Είναι τουφέκι Μ1, αμερικανικής κατασκευής, απάντησα εγώ.

Ο Τσιλίκουρας τρελάθηκε.

—Τι λε, ρε νέους; πάτησε τις φωνές. Τι λε; Έτσι το 'πα εγώ;

Τον κοίταξα απορημένος.

—Δεν είναι; ρώτησα επιφυλακτικά (μήπως και μου 'βγαине ξανά ποδήλατο).

Ο Τσιλίκουρας έγινε κατακόκκινος. Οι αραιές τρίχες του ξέφτιου μουστακιού του ορθώθηκαν σαν βούρτσες.

—Σκασμός, ρε! ούρλιαξε. Που θα μου κάνεις εμένα τον ξύπνιο!... Ανάφερε.

—Στρατιώτης Ρήγας Αναστάσιος, ανεπίλεκτος.

—ΔΕΝ ΑΚΟΥΣΑ;...

—ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΡΗΓΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ, ΑΝΕΠΙΛΕΚΤΟΣ.

Ο λοχίας μου έριξε μια λοξή ματιά.

—Μήπως είσαι τσαμπουκάς, Μουστάκια; με ρώτησε καχύποπτα.

—Όχι, κύριε λοχία.

—ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ «ΟΧΙ» ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ, ΡΗΓΑ! φώναξε ο Τσιλίκουρας αγανακτισμένος. ΚΑΤΑΛΑΒΕΣ; ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ «ΟΧΙ», ΜΟΝΟ «ΜΑΛΙΣΤΑ».

—Μάλιστα, κύριε λοχία.

—Τι «μάλιστα»;

—«Μάλιστα» σε ό,τι πείτε, κύριε λοχία.

Ο Τσιλίκουρας έσκασε κακό χαμόγελο.

—Δηλαδή, Μουστάκια..., με δοκίμασε. Αν υποθέσουμε ότι σου πω εγώ ότι είμαι μαλάκας, εσύ θα πεις «μάλιστα»;

—Μόλις έμαθα ότι δεν υπάρχει «όχι» στο στρατό, κύριε λοχία, απάντησα στητός, κλαρίνο εγώ, τέλειο «ρουμπότ».

Ο Τσιλίκουρας μπερδεύτηκε.

—Δηλαδή, με λες μαλάκα, Μουστάκια;

—Είπαμε, δεν υπάρχει «όχι» στο στρατό, κύριε λοχία.

Ο Τσιλίκουρας ήρθε κοντά. Με κοίταξε από πάνω μέχρι κάτω αηδιασμένος.

—Σαν τι δουλειά κάνεις στην πολιτική ζωή, ρε Μουστάκια; ρώτησε.

—Φοιτητής, κύριε λοχία.

Ο Τσιλίκουρας κούνησε το κεφάλι με κατανόηση.

—Αμ, έτσι εξηγείται, είπε. Έτσι εξηγείται. Πε μου ότι είσαι κομμούνι του κιαρατά, να καταλάβω.

—Δεν είμαι κομμούνι του κιαρατά, κύριε λοχία, είπα.

Ο Τσιλίκουρας μου χάρισε ένα θριαμβευτικό χαμόγελο.

—Ωπ! Τι είπαμε; μου θύμισε. Δεν είπαμε ότι δεν υπάρχει «όχι» στο στρατό;

Οι σύντροφοι έβαλαν τα γέλια κι ο Τσιλίκουρας πανευτυχής που μου 'δωσε ένα μάθημα ευστροφίας ξανάπιασε το «αντικείμενό» του.

—Λοιπόν, θα το πω για τελευταία φορά και προσέξτε να το εμπεδώσετε, είπε. Εδώ έχουμε το τελειοτάτου τύπου ημιαυτόματον τυφέκιον Μ1, αμερικανικής κατασκευής και προελεύσεως, δεξιόστροφον, αερόψυκτον, που σας εμπιστεύτηκε η Πατρίδα για να υπερασπίσετε τα ιερά και τα όσια, λεχρίτες. Καταλάβετε, ρε;

—ΜΑΛΙΣΤΑ.

Ο Τσιλίκουρας στράφηκε στον Στέργιο.

—Ανάφερε, του κάνει.

—ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ ΑΣΤΕΡΙΟΣ, ΤΥΦΕ-
ΚΙΟΦΟΡΟΣ ΣΚΑΠΑΝΕΥΣ.

—Λέγε, τι είναι το όπλο που κρατάω;

—Ημιαυτόματον τυφέκιον Μ1, αμερικανικής κατασκευής,
δεξιόστροφο.

—Δεξιόστροφο είναι το αρχίδι μου, ξέσπασε ο λοχίας. ΕΤΣΙ
ΤΟ 'ΠΑ ΕΓΩ, ΜΩΡΕ; ΕΤΣΙ ΤΟ 'ΠΑ;

—Πώς το 'πες; απόρησε ο Στέργιος.

Ο Τσιλίκουρας φυλλιάστηκε κι άλλη δύσκολη περίπτωση.

—Ημιαυτόματον τυφέκιον Μ1, αμερικανικής κατασκευής
και προελεύσεως, δεξιόστροφον, αερόψυκτον, επανέλαβε.

—Κι εγώ τι είπα; απόρησε και πάλι ο Στέργιος.

Το μουστάκι του λοχία ξαναορθώθηκε.

—Δε μου λες; του κάνει. Μαλάκας είσαι ή τον μαλάκα πα-
ρασταίνεις;

Αλλά ο Στέργιος ήταν μάνα σε κάτι τέτοια.

—ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ ΑΣΤΕΡΙΟΣ, ΤΥΦΕ-
ΚΙΟΦΟΡΟΣ ΣΚΑΠΑΝΕΥΣ, ανάφερε με ανανεωμένο ζήλο.

Ο Τσιλίκουρας βρισκόταν στα πρόθυρα νευρικής κρίσης.

—ΔΕ ΣΕ ΡΩΤΗΣΑ ΑΝ ΕΙΣΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ, ΡΕ ΜΑ-
ΛΑΚΑ! φώναξε. ΜΑΛΑΚΑΣ ΣΕ ΡΩΤΗΣΑ ΑΝ ΕΙΣΑΙ.

Ο Στέργιος χαμογέλασε.

—Ε, για να 'μαι φαντάρος, μαλάκας δε θα 'μαι; Μαλάκας
θα 'μαι, παραδέχτηκε.

Ο Τσιλίκουρας τον κοίταζε αποσβολωμένος.

—Πώς είπες ότι λέγεσαι; ρώτησε ξέψυχα.

—ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ ΑΣΤΕΡΙΟΣ, ΤΥΦΕ-
ΚΙΟΦΟΡΟΣ ΣΚΑΠΑΝΕΥΣ.

—Φοιτητής κι εσύ; κλαψούρισε ο άτυχος λοχίας.

Ο Στέργιος του χάρισε άλλο ένα χαμόγελο.

—Ναι, είπε. Κατά κάποιο τρόπο... Αλλά από άλλο πανεπι-
στήμιο.

—Ποιο; ψέλλισε ο εκπαιδευτής μας.

—Της Καρδίτσας.

—Έχει η Καρδίτσα πανεπιστήμιο;!!! έκανε ο λοχίας.

—Το ανώτερο, κυρ-λοχία, τον πληροφόρησε ο Στέργιος
ατάραχος. Ξέρεις τι θα πει απόφοιτος των Αγροτικών;

—Ποιων Αγροτικών;

—Των Φυλακών, ντε. Τι λέμε τόση ώρα; Το ανώτερο πανε-
πιστήμιο, άμα λάχει.

Ο Τσιλίκουρας άλλαζε χρώματα ταχύτατα.

—Φυλακών!... Ήσουν φυλακή δηλαδή, ρε;

Ο Στέργιος χαμήλωσε τα μάτια μετριοφρόνως.

—Ε, καλά..., είπε. Όχι που να το περηφανευτώ δηλαδή,
αλλά έχουμε περπατήσει και μεις σε κάτι μονοπάτια πονηρά,
πώς να το κάνουμε;

—Και γιατί ήσουν φυλακή, ρε; ενδιαφέρθηκε ο λοχίας.

—Σωματικές βλάβες σε βαθμό κακουργήματος μαζί με
τρεις απόπειρες ανθρωποκτονίας εν βρασμώ ψυχής.

Κάθε φορά το παράπτωμα του Στέργιου άλλαζε, ανάλογα
με την περίσταση.

—Απόπειρες ανθρωποκτονίας!!!

—Οι δυο με φαλτσέτα, διευκρίνισε ο Στέργιος σεμνά.

Ο λοχίας Τσιλίκουρας τον κοίταξε καλά-καλά, κάτι πήγε να
πει, το ξανασκέφτηκε, σήκωσε τους ώμους του κι έφτυσε άλλη
μια πετυχημένη ροχάλα στο χόμα.

—Ρε δεν πα να γαμηθείτε λέω 'γώ! είπε. Αμ δε θα με τρελάνετε εσείς... Εγώ θα σας τρελάνω.

Κι έπιασε πάλι να μας εξηγεί «το αντικείμενο τυφέκιο Μ1».

—Το τυφέκιο Μ1 που σας εμπιστεύθηκε η Πατρίδα αποτελείται από τα εξής μέρη...

Κι άρχισε να μας απαριθμεί τα μέρη.

Όταν χτύπησε η σάλπιγγα αλλαγή αφήσαμε τον Τσιλίκου-ρα και το αντικείμενό του και προχωρήσαμε παραπέρα, στο «συνεργείο» του συμμαθητή μου –τρομάρα του– του λοχία Δημητρίου. Αυτός θα μας εξηγούσε πώς θα χρησιμοποιούσαμε το «τελειοτάτου τύπου τυφέκιο Μ1», την ύπαρξη του οποίου μόλις μας είχε αποκαλύψει ο συμπαθητικός Τσιλίκουρας.

Αφού περάσαμε από τις αναπόφευκτες «προσοχές-ημιαναπαύσεις» και τα ακόμη πιο αναπόφευκτα «ανάφερε» ο εκπαιδευτής μας άρχισε να αγορεύει.

—Το τυφέκιο Μ1 το χρησιμοποιούμε για σκόπευση ως ακολούθως. Στηρίζουμε το κοντάκιον στον ώμο μας. Παρατηρείστε!

Στήριξε το «κοντάκιον» στον ώμο του.

—Κλείνουμε το ένα μάτι μας και σκοπεύουμε ακολουθώντας τη νοητή ευθεία που περνάει από το σκόπευτρον και καταλήγει στην ακή του στοχάστρου.

Κατέβασε το τουφέκι και μας κοίταξε.

—Καταλάβετε, ρε;

—ΜΑΛΙΣΤΑ.

—ΔΕΝ ΑΚΟΥΣΑ;

—ΜΑΛΙΣΤΑΑΑΑΑ!

Ο λοχίας έψαξε με τα μάτια για υποψήφιο θύμα.

—Εσύ, ο χοντρούλης.

Ο χοντρούλης ήταν άλλη περίπτωση πάλι! Τριανταοχτώ ετών, υφηγητής της Φυσικής σ' ένα αμερικάνικο πανεπιστήμιο,

παντρεμένος εκεί και με τρία παιδιά, ήρθε να υπηρετήσει (οχτώ μήνες)... οικειοθελώς(!!!) ενώ μπορούσε ωραιότατα να εξαγοράσει την «ποινή» κι ούτε γάτα ούτε ζημιά. “Θέλησα να επιτελέσω το χρέος μου προς την Πατρίδα”, μας εξήγησε και μας κούφανε. Δηλαδή, μιλάμε για την απόλυτη διαστροφή, ο άνθρωπος! Εθελοντής στο κάτεργο! Εντάξει, ψώνιο η περίπτωση, αλλά τι να πεις!...

—Εγώ;

—Ναι, ρε, εσύ.

—Μάλιστα.

Ο συμμαθητής φρύαξε.

—Τι «μάλιστα»;

Ο χοντρούλης τον κοίταξε απορημένος.

—Δεν σας καταλαβαίνω.

—Ώστε δεν με καταλαβαίνεις, πουλάκι μου;

—Ομολογώ...

Ο Δημητρίου εξερράγη.

—ΑΝΑΦΕΡΕ, ΜΩΡΕ! ούρλιαξε. ΑΝΑΦΕΡΕ ΜΗ ΣΟΥ ΠΑΡΕΙ Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ!

Ο χοντρούλης ανάφερε.

—Στρατιώτης Καπάρος Μηνάς, ειδικότης γραφεύς.

Ο λοχίας έφερε το χέρι του στο αυτί κι έσκυψε μπροστά.

—Ορίστε;

Ο χοντρούλης τον κοίταγε με απορία.

—Μίλησε κανείς; ψιθύρισε θεατρικά ο λοχίας.

Ο χοντρούλης εξακολουθούσε να μην καταλαβαίνει. Γύρισε και μας κοίταξε απορημένος. «Τι μου λέει τώρα αυτός;»

—Φώναξε, ρε μαλάκα, του σφυρίζει ο Στέργιος από δίπλα. Πιο δυνατά.

Ο Μηνάς το 'πιασε επιτέλους.

—ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΚΑΠΑΡΟΣ ΜΗΝΑΣ, ΕΙΔΙΚΟΤΗΣ ΓΡΑΦΕΥΣ, φώναξε.

Ο Δημητρίου φάνηκε να ικανοποιείται κάπως αυτή τη φορά.

—Πες μου τι είπα, διέταξε.

—Επί ποίου θέματος, κύριε λοχία; ρώτησε ευγενικά ο Μηνάς.

—ΓΙΑ ΤΟ ΓΑΜΗΜΕΝΟ ΤΟ ΟΠΛΟ ΣΕ ΡΩΤΑΩ, ΡΕ, ξέσπασε ο λοχίας. ΘΑ ΜΟΥ ΠΕΙΣ ΠΩΣ ΤΟ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ Η ΝΑ ΣΕ ΒΑΛΩ ΚΑΖΑΝΙΑ ΜΕΧΡΙ Ν' ΑΠΟΛΥΘΕΙΣ;

—Α, το όπλο!... (ο Μηνάς εστίασε).

—ΛΕΓΕ, ΡΕ! ούρλιαξε εκτός εαυτού ο Δημητρίου. ΛΕΓΕ, ΓΑΜΩ ΤΟ ΣΤΑΝΙΟ ΜΟΥ, ΜΕ ΣΑΣ ΤΑ ΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΜΠΛΕΞΑ.

Ο Μηνάς προσπάθησε να θυμηθεί.

—Στηρίζουμε το κοντάκι στον ώμο και πυροβολούμε, είπε τέλος.

—Α, μπα; ειρωνεύτηκε ο λοχίας. Και πώς πυροβολούμε, πουλάκι μου;

—Σκοπεύουμε, είπε ο Μηνάς.

—Μπράααβο, χρυσό μου! επιδοκίμασε ο εκπαιδευτής. Και πώς σκοπεύουμε, καλό μου παιδί;

Ο Μηνάς κοίταξε το όπλο του με απορία.

—Μήπως με την ακίδα του στοχάστρου;

Ο Δημητρίου έβγαλε το τζόκεϋ του, το πέταξε κάτω και το κλότσησε με λύσσα.

—Το Χριστό μου, την Παναγία μου, τον Σταυρό μου, τον Άγιο Χαράλαμπο τον πούστη! βλαστήμησε.

Ο Μηνάς μας κοίταξε απορημένος. «Τι έπαθε τώρα αυτός;»

Ο λοχίας έκανε κάμποσα βήματα πάνω-κάτω, να ηρεμήσει, μάζεψε το τζόκεϋ, το ξεσκόνισε και το κοπάνησε πάνω στο κεφάλι του με μανία. Μετά ήρθε να σταθεί μπροστά μας.

—Θα το πω ακόμα μια φορά, ανάγγειλε. Ακόμα μια φορά, για να το καταλάβουν και οι πιο μαλάκες από σας. Λοιπόν... Το τυφέκιον Μ1 το χρησιμοποιούμε για σκόπευση ως ακολούθως. Στηρίζουμε το κοντάκιον στον ώμο μας...

Στήριξε το «κοντάκιον» στον ώμο του. Ακριβώς τα ίδια λόγια, οι ίδιες κινήσεις (ότι έγραφε το βιβλιαράκι).

—Κλείνουμε το ένα μάτι μας και σκοπεύουμε ακολουθώντας τη νοητή ευθεία που περνάει από το σκόπευτρον και καταλήγει στην ακή του στοχάστρου.

Κατέβασε ξανά το όπλο και μας κοίταξε αγριεμένος.

—Καταλάβετε, βλήματα;

—ΜΑΛΙΣΤΑ.

—ΔΕΝ ΑΚΟΥΣΑ;

—ΜΑΛΙΣΤΑΑΑΑΑ!

Ο Δημητρίου στράφηκε πάλι στο Μηνά.

—Πες το.

Ο Μηνάς, που τώρα πρόσεχε, έφερε το τουφέκι στον ώμο κι άρχισε.

—Φέρνουμε το όπλο στον ώμο, κλείνουμε ένα μάτι και σκοπεύουμε ακολουθώντας τη νοητή γραμμή από το σκόπευτρο στην ακίδα του στοχάστρου.

Ο Δημητρίου τον κοίταξε σαν χαμένος.

—Αυτό είπα εγώ, ρε;

Ο Μηνάς ήταν σίγουρος τώρα.

—Μάλιστα.

Ο λοχίας τον πλησίασε απειλητικά.

—Είπα εγώ για γραμμές και τέτοιες μαλακίες; γρύλισε.

—Όχι ακριβώς, παραδέχτηκε ο Μηνάς. Πάντως η έννοια είναι η αυτή.

—Η ποια;...

—Θέλω να πω, λέμε το ίδιο πράγμα, διευκρίνισε ο Μηνάς.

Ο λοχίας έκλεισε τα μάτια και πήρε μια βαθιά αναπνοή, ίσως να μέτρησε και μέχρι το εικοσιπέντε.

—Τελευταία φορά, χοντρούλη, είπε. Τελευταία φορά και μαύρο φίδι κολοβό που σ' έφαγε έτσι και κάνεις λάθος. Λοιπόν: Κλείνουμε το ένα μάτι μας και σκοπεύουμε ακολουθώντας τη νοητή ευθεία που περνάει από το σκόπευτρον και καταλήγει στην ακή του στοχάστρου...

—Στην ακίδα, διόρθωσε ο προφέσορας.

—Ε;

Ο Δημητρίου δεν πίστευε στ' αφτιά του.

—Στην ακίδα του στοχάστρου, επανέλαβε ο Μηνάς. Η ακίς, της ακίδος, την ακίδα...

Ο Δημητρίου πήγε κοντά και τον άρπαξε από τον γιακά.

—Δε μου λες, νεοσύλλεκτε, γάβγισε. Μήπως είσαι τσαμπουκάς;

Ο Μηνάς τα 'χασε.

—Όχι, κύριε λοχία, ψέλλισε. Εγώ απλώς...

—Μήπως με λες μαλάκα; συνέχισε ο Δημητρίου.

—Όχι, κύριε λοχία...

Όπου εκεί πετάγεται ο Ισίδωρος θριαμβευτικά.

—Δεν υπάρχ'ει όχ'ι στου στρατό, ρε βλάκα! του λέει.

Ο Δημητρίου κοκάλωσε. Θόλωσε το μυαλό του ανθρώπου. Παρατάει τον προφέσορα και την πέφτει του τζομπάνη.

—Τι είπες, ρε;

Ο Ισίδωρος τα χρειάστηκε.

—Μας το 'πι ου κυρ-λουχίας προυηγούμενους, κυρ-λουχία, εξήγησε.

Ο Δημητρίου τα 'χασε τελείως πια.

—Σας είπε ο Τσιλίκουρας ότι είμαι μαλάκας; φώναξε.

Ο Ισίδωρος βρέθηκε σε δύσκολη θέση. Έπρεπε να αρνηθεί, αλλά έλα που δεν υπήρχε «όχι» στο στρατό.

—Μας είπι ότ'ι δεν υπάρχ'ει «όχ'ι» στου στρατό, εξήγησε.

Ο Δημητρίου σάστισε. Τώρα δεν ήξερε τι να κάνει. Τελικά το κοφτερό του μυαλό βρήκε λύση. Παράτησε τον Ισίδωρο κι έκανε τρία βήματα πίσω.

—ΔΙΜΟΙΡΙΑΑΑΑ... ΠΡΟΣΧΕ! φώναξε. ΟΠΛΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΑΣΗ. ΔΥΟ ΑΝΑΠΗΔΗΣΕΙΣ, ΣΤΟ ΤΡΙΑ ΚΑΘΙΣΜΑ ΒΑΘΥ. ΑΑΑΑΡΣ! ΕΝ-ΔΥΟ-ΚΑΤΩ, ΕΝ-ΔΥΟ-ΚΑΤΩ, ΟΣΟ-ΠΙΟ-ΨΗΛΑ-ΤΟΣΟ-ΠΙΟ-ΚΑΛΑ.

Και το βιολί αυτό κράτησε μέχρι να χτυπήσει η σάλπιγγα αλλαγή.

Μ' αυτόν τον άνθρωπο πέρασα έξι χρόνια στο Δημοτικό, στο ίδιο θρανίο.

★ ★ ★ ★ ★

Ο εξοπλισμός μας είχε και μια ακόμη συνέπεια. Αποκτήσαμε και τρίτο υπαξιωματικό στο θάλαμο.

—Φοβάνται οι λαμόγιες, ένεκα που μας δώκαν ξιφολόγχες, μου εξήγησε ο Στέργιος, που κάτι τέτοια τα 'πιανε στον αέρα. Μην τύχει και του τη βαρέσει κανενού και κάνει κάναν σαρδελά σουβλιστό στον ύπνο του. Να δεις που θα φυλάνε βάρδιες εναλλάξ όλη νύχτα.

Ο δεκαεπτάχρονος Αλέξανδρος Γίγαντας ήταν ένα κοντό, νευρώδικο αντράκι, από το Καρπενήσι. Ζόρικος και μάγκας, δεν είχε πολλά λόγια κι ούτε μας κόλλαγε πολύ. Στην πραγματικότητα λίγο τον έκοφτε να μας «κάνει ανθρώπους».

—Μη μι βλέπ'τι που χαμογιάλου, μας είπε την πρώτη μέρα που κατέφτασε. Είναι νιβρικό. Μι μένα που πέσατι την έχ'τι βαμμέν'η, μάγκις. Πέσατι στου πιο ακάθαρμα της κενωνιάς, να πούμι. Στου πιο κατακάθ'ι απού τα κατακάθια

Αλλά αυτά ήταν μόνο λόγια.

Ο καημός ο δικός του ήταν που τον είχαν βγάλει από την Πύλη, όπου ήταν Αλφαμίτης, για να τον φέρουν στο θάλαμο (εί-

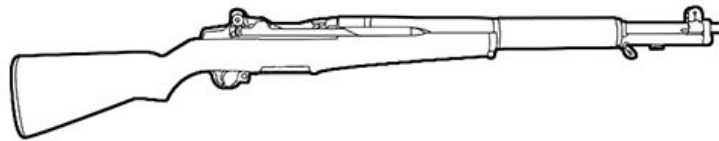
παμε, «για τον φόβο των Ιουδαίων»). Αυτό ήταν καταστροφή για τον Γίγαντα, γιατί έτσι δεν μπορούσε να βλέπει πια συχνά το «πρόσωπο», μια μοδιστρούλα της περιοχής. Το φύσαγε και δεν κρύωνε.

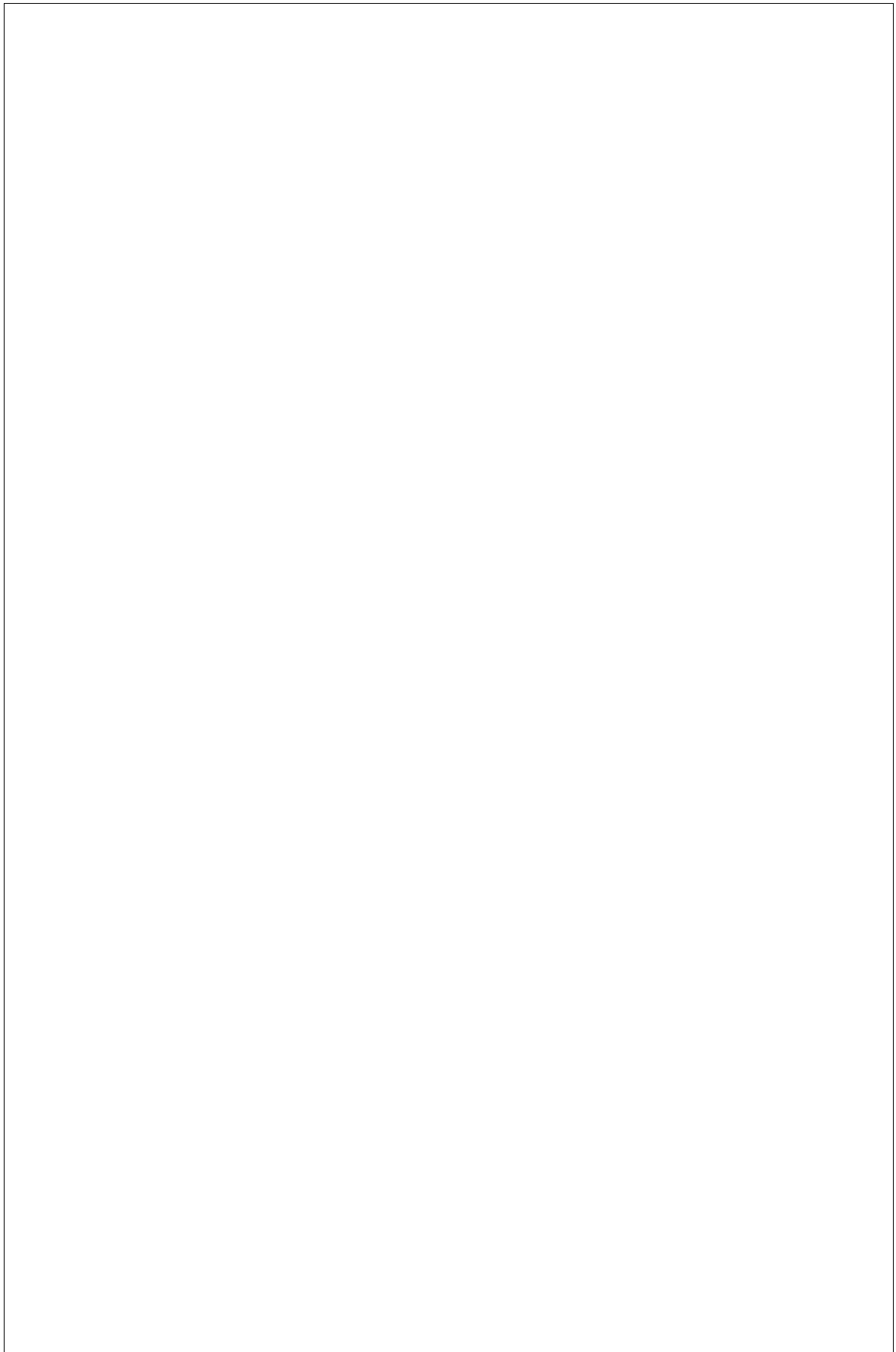
—Να μι του κάνουν ιμένα αυτό οι κουφάλις! τον άκουσα να παραπονιέται στον Τσουτσά. Αφού ξιέρουν ότ'ι είμι γαμιιάς.

—Υπομονή, Αλέξανδρε, τον παρηγόρησε ο Τσουτσάς. Υπομονή. Τι να κάνουμε, φαντάροι είμαστε.

—Κι τώρα ιγώ τη Λίτσα πώς θα την π'δάου, ρε Τσουτσά; Μι δίουρ'η; Όχ'ι, να μι πεις.

Ο καθένας είχε το δράμα του, πώς να το κάνουμε!

Πατριδογνωσία

Όλο το πρωινό το φάγαμε σκάβοντας ένα χαντάκι που μας διέταξαν να σκάψουμε, χωρίς να ξέρει κανείς γιατί και χωρίς να υπάρχει κάποιος –ορατός τουλάχιστον– λόγος. Εικοσιπέντε νοματαίοι, η 4η διμοιρία σε πλήρη απαρτία, επί πέντε μέρες που παιδευόμασταν με τα τσαπιά και τους κασμάδες, είχαμε ανοίξει μια τραφιά έξι μέτρα μήκος, μισό σε πλάτος και κάπου τρία με τέσσερα εκατοστά βάθος. Ρωμείκο δαιμόνιο! Εμείς δεν χτίσαμε την Ακρόπολη κάποτε; Αυτό το μεγαλόπνοο έργο της αρπαχτής του Περικλή, που καθ' οδόν (της Ιστορίας) κατέληξε να είναι «θαύμα των αιώνων»;

Μετά το μεσημεριανό συσσίτιο είχαμε κάπου μισή ώρα για τον εαυτό μας! Μισή ώρα κατάδικιά μας, να την κάνουμε ότι θέλαμε. Αποφάσισα να την επενδύσω στ' αποχωρητήρια, μια κι είχα να τα επισκεφθώ από τη μέρα που κατατάχτηκα.

—Για έλα εδώ εσύ, ο Μουστάκιας.

—Διατάζτε, κυρ-λοχία.

—ΓΙΑ ΔΕΝ ΑΝΑΦΕΡΝΕΙΣ, ΜΩΡΕ; ΓΙΑ ΔΕΝ ΑΝΑΦΕΡΝΕΙΣ;

—Στρατιώτης Ρήγας Αναστάσιος, ανεπίλεκτος.

—Δεν άκουσα;

—ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΡΗΓΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ, ΑΝΕΠΙΛΕΚΤΟΣ.

—Για πού το 'βαλες, Ρήγα;

—Στ' αφοδευτήρια, κυρ-λοχία.

—ΣΤ' ΑΦΟΔΕΥΤΗΡΙΑ! Τι να κάνεις στ' αφοδευτήρια, μωρέ; Να βαρέσεις μαλακία; Δεν έχεις να πας πουθενά. Γρήγορα στα μαγειρεία, για πατάτες. Εξαφανίσου. ΑΚΟΜΑ;

—Μα...

—ΑΚΟΜΑ, ΜΟΥΣΤΑΚΙΑ;...

Έτσι είναι. Ξεκινάς για χέσιμο και καταλήγεις στο καθάρισμα της πατάτας, παρέα με τους άλλους κατάδικους, που δεν είχαν ακόμα εντρυφήσει στην υψηλή τέχνη της «λούφας και παραλλαγής», της μόνης που χρειαζόταν να μάθει κανείς για να επιβιώσει σ' αυτό το ξέσχεπο μπουρδέλο. Η μοίρα του στραβιδιού. Μέχρι να μάθει τα κόλπα θα του βγει η ψυχή ανάποδα.

Προς μεγάλη μου κατάπληξη διέκρινα ανάμεσα στο πλήθος των πατατοκαθαριστών —που είχαν ωστόσο έρθει εδώ για να μάθουν να υπερασπίζονται την πατρίδα από την εχθρική επιβουλή— και τον φίλο μου τον Στέργιο τον Μπακόλα, με το σουγιά στο χέρι να φέρνει βόλτα μοιρολατρικά τη φλούδα της πατάτας, λες και ήταν στην τέχνη αυτή από τότε που γεννήθηκε. Πώς όμως, αυτός, ο περπατημένος, πιάστηκε στο δόκανο των σαρδελάδων, σαν κάνας πρωτάρης;

—Ρε πατρίδα, του κάνω. Εσύ εδώ;

—Καλώς την πατρίδα, με καλωσόρισε. Τι να κάνουμε;... Μια ζωή πατάτες... Ούτε που κατάλαβα πώς με τσίμπησε αυτή η λαμόγια, ο λοχίας.

—Υπομονή, λέω παίρνοντας μια πατάτα από τον σωρό.

—Μουστάκια, ακούω μια φωνή πίσω μου. Πολύ μιλάς, Μουστάκια, και δουλειά δεν βλέπω. Μπας και είσαι λουφαδόρος;

—Όχι, κυρ-δεκανέα. Μόλις τώρα ήρθα.

—Μπα μπα μπα, το πουλάκι μου! Μόλις τώρα μου ήρθε! Και γιατί, Μουστάκια, μου ήρθες μόλις τώρα, να 'ούμ'; Οι άλλοι δηλαδή είναι κορόϊδα που ήταν από την αρχή;

Οι «άλλοι», ν' ακούσουν έτσι, άρχισαν να με στραβοκοιτάζουν και να μουρμουρίζουν αναμεταξύ τους.

—Κωλόπαιδο.

—Γιατί δηλαδή, είναι μάγκας αυτός, να πούμε;

—Εμείς δηλαδή, είμαστε κοροϊδα;

—Έχει τον κώλο πίσω δηλαδή ο Μουστάκιας;

Διαίρει και βασίλευε. Αυτό, στη στρατιωτική ορολογία λέγεται και «συναδελφική αλληλεγγύη».

—Χέστους, πατρίδα, μου κάνει ο Μπακόλας από δίπλα. Άστα τα τσογλάνια να λένε. Τέτοια τσογλάνια είναι. Αλλά, τι να σου κάνω... έπρεπε να τους έχω αυτούς στη φυλακή, και σου 'λεγα εγώ...

—Το κακό, πατρίδα, είναι ότι είμαστε στο στρατό κι όχι στη φυλακή.

—Κατά πως τα λες, πατρίδα.

Πήρα κι εγώ να καθαρίζω πατάτες. Τι να καθαρίσω δηλαδή που οι περισσότερες ήταν σάπιες (κάποιος στον Εφοδιασμό έβγαζε γερό χαρτζιλίκι). Με το ένα χέρι τις έπαιρνα, με το άλλο τις πέταγα. Ο δεκανέας με μπάνισε.

—Γιατί, ρε συ Μουστάκια, πετάς τις πατάτες;

—Είναι σάπιες...

—ΣΑΠΙΕΣ! ξέσπασε ο δεκανέας. ΣΑΠΙΕΣ! Θεε να πεις, Μουστάκια, ότι η πατρίδα σας ταΐζει σάπιες πατάτες; Μήπως είσαι σαμποταριστής, ρε;

Στη λέξη «σαμποταριστής», οι συνάδελφοι πατατοκαθαριστές άρχισαν να τραβιούνται διακριτικά από κοντά μου. Έγινε έτσι ένας κύκλος με μένα στη μέση (και τον Μπακόλα που δεν μάσαγε), με μια σάπια πατάτα στο χέρι, κουρεμένο, βρώμικο, άθλιο, στιγματισμένο υπονομευτή της πατρίδας, του στρατού και του πολιτεύματος.

—Όχι, λέω. Δεν είμαι σαμποταριστής.

—ΟΧΙ; Λες «όχι» στο δεκανέα σου, νέους; Τολμάς να λες «όχι» στο δεκανέα σου;

—Ό... όχι...

—ΟΧΙ!!! ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ «ΟΧΙ» ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ, ΜΟΥ-
ΣΤΑΚΙΑ. Είσαι και τσαμπουκάς, ε; Χάρισέ μου το ονοματάκι
σου...

—Ρήγας.

Ο δεκανέας με σημείωσε στο μπλοκάκι.

—Ρή-γας. Ωραία. Αύριο... KAZANIA! Να δεις για πότε
σπάει ο τσαμπουκάς, Μουστάκια.

Να σου πω για την αδερφή σου τώρα, παλιομπινέ;

—Πάλι βήτα σου τη βγήκε, η λαμόγια, μου σφυράει από δί-
πλα ο Μπακόλας. Εγώ, πατρίδα, έτσι και μου την έβγαине
άτσαλα, κλάφτονα. Θα τον ξουράφιζα επιτόπου...

—Εσύ, εκεί κάτω. Δίπλα στον Μουστάκια... Ναι, ρε, εσύ.
Πολύ μιλάς.

—Ποιος, εγώ;

“Να τα ξουραφίσματα” σκέφτηκα.

—Ναι, ρε αγαθιάρη, εσύ. Άλλη φορά, έτσι και σε πιάσω, πας
κατευθείαν για καζάνια. ΣΥΝΕΝΝΟΗΘΗΚΑΜΕ;

Ο Μπακόλας έδωσε τόπο στην οργή κι έσκυψε πάνω στις
πατάτες χωρίς να βγάλει «κιχ».

—Πατρίδα, του κάνω. Στη βγήκε άτσαλα, η λαμόγια ο δε-
κανέας ή μου φάνηκε;

—Άστον να το ξανακάνει και θα δεις.

★ ★ ★ ★ ★

Κείνο το απόγευμα είχαμε και την πρώτη «απογευματινή
εκπαίδευση» —τουτέστιν: προπαγάνδα του κερατά.

Αφού μας μάζεψαν όλο το κοπάδι, οι λοχίοι και τα δεκανίκια
(αξιωματικό σπάνια βλέπαμε), μπροστά στους λόχους κι αφού
έδωσαν κάμποσες «προσοχές-ημιαναπαύσεις» κι αφού ξελαρυγ-
γιαστήκαμε να κράζουμε την «Επανάσταση», τον Παπ και τον
5ο (ή 4ο ή 8ο ή ανάλογα) λόχο τον επαναστατικό, μας πήραν
και μας οδήγησαν στο... «σινεμά»!

Ο «σινεμάς» ήταν ένα τούβλινο, σοβαντισμένο ντουβάρι με μια τσιμενταρισμένη ταράτσα στο μπροστινό μέρος, δίκην σκη- νής θεάτρου. Πιο άχαρο κατασκεύασμα απ' αυτό δεν γινόταν. Όμως, για μας, τους φουκαράδες βαρυποινίτες, ήταν μια κάποια παρηγοριά και μια υπόσχεση, μια ανάμνηση της «έξω ζωής». Παρηγοριά κι ελπίδα. Πού ξέρεις, μπορεί να φέρουν, λέγαμε, και καμιά ταινία να μας δείξουν, να χαλβαδιάσουμε και καμιά γυ- ναίκα... Πού ξέρεις; Πολλά γίνονται.

Για την ώρα πάντως το πρόγραμμα προέβλεπε «διαφώτιση». Διαφώτιση, διαφώτιση, τι να κάνουμε; Με ότι έχουμε θα πορευτούμε. Κι ύστερα, εδώ που τα λέμε, καλύτερα διαφώτιση παρά αγγαρεία κι «εν-δυο-κάτω» και «τρία και φωνή». Σοφά μελετημένο το όλο σύστημα, μη μου πεις!

Όλο το σύνταγμα ήταν μαζεμένο εκεί πέρα. Δυο χιλιάδες νοματαίοι, έξω οι καραβανάδες και οι εκπαιδευτές, καθισμένοι κατάχαμα, βρώμικοι, ξεθεωμένοι και τρισάθλιοι.

Μεγάλη υπόθεση να μπορείς να κάθεσαι νόμιμα! Τι άλλο να επιθυμήσει η ψυχούλα σου, έτσι που σε κατάντησαν; Το πολύ-πολύ, τσιγάρο. Όμως, το τσιγάρο «εν ώρα εκπαιδευσεως» απαγορεύεται. Τι να κάνουμε, αφού απαγορεύεται, να μην ανάψουμε. Το που καθόμαστε και μόνο φτάνει και περισσεύει, μην είμαστε πλεονέκτες.

Πάνω στη σκηνή του «σινεμά», δυο-τρεις φαντάροι, απ' τους παλιούς που ξέμειναν, μαστόρευαν ένα μικρόφωνο και κάτι μεγάφωνα, χαλώντας κόσμο με τις δοκιμές και τις μετρήσεις.

Τζιιιιιι... γκρτστζιιιιιι... Ένα, δύο... τζοοοόνγκ... ιιιιιι-
ιιιιιιιιιιιιιιιιιι... Νέοι θα υποφέρετε... γκρτζιιιιιιιιιιιιιιιιιι...
Ένααα... Ακούγεται, ρε;...

Τέλειωσαν καμιά φορά, κατέβηκαν κάτω, “έτοιμα” είπαν του αξιωματικού που επέβλεπε, “εντάξει” είπε αυτός “φωνάζτε τον κύριο Ρουφιαλή.”

Ο κύριος Ρουφιαλής ήταν ένας κοντούλης, στρουμπουλός, μαυριδερός ανθρωπάκος, σφιγμένος μέσα σε μια γυαλιστερή κουστουμιά που ένας θεός ξέρει πού ξετρύπωσε. Προχωρούσε με μικρά, σβέλτα βηματάκια και πήρε ν' ανεβαίνει χοροπηδητά και με αέρα τα σκαλιά που οδηγούσαν στη σκηνή, απ' όπου θα μας

φώτιζε. Δίνει μια, πηδάει το ένα σκαλοπατάκι, πηδάει το δεύτερο, στο τρίτο, κάπου σκάλωσε, πάρ' τον κάτω. Τρέχει ένας δεκανέας, τον σηκώνει, εμείς —δυο χιλιάδες κόσμος— να χτυπιόμαστε καταή. Χρειάστηκε όλη η επιρροή των μαντρόσκυλων για να καλμάrouμε και ν' αφήσουμε τον φουκαρά τον Ρουφιαλή να μιλήσει.

—Αγαπητοί στρατιώται! αρχίζει ο Ρουφιαλής.

Αλλά κι εδώ γκαντέμης, γιατί ξαφνικά το μικρόφωνο, λες κι ήταν συνεννοημένο, παύει να δουλεύει. Πάει να το σκαλίσει ο Ρουφιαλής, του δίνει μια, πάρ' το κάτω το μικρόφωνο. Εν πάση περιπτώσει, έτρεξαν οι «ειδικοί», σκάλισαν από 'δώ, μαστόρεψαν από κει, ο Ρουφιαλής μπόρεσε να συνεχίσει.

—Αγαπητοί μου στρατιώται! Σας απευθύνω θερμόν, πατριωτικόν χαιρετισμόν και σας εκφράζω την απέραντον ευχαρίστησίν μου οπού ευρίσκομαι σήμερον ανάμεσόν σας. Έλληνες στρατιώται! Εστέ υπερήφανοι δια την καταγωγήν σας. Εστέ υπερήφανοι δια τους ενδόξους ημών προγόνους, οίτινες ελάμπρυνον κατ' επανάληψιν τας σελίδας της Παγκοσμίου Ιστορίας. Όπως οι μυθικοί ήρωες του Τρωϊκού Πολέμου, όπως ο Μιλτιάδης, ο Θεμιστοκλής, ο Λεωνίδας που ανεφώνησεν το «Μολών Λαβέ», όπως ο Βασίλειος ο Βουλγαροκτόνος, όπως οι αθάνατοι πολέμαρχοι του '21, που απετίναξαν τον μισητόν οθωμανικόν ζυγόν, οι Μακεδονομάχοι, οι ήρωες των Βαλκανικών Πολέμων και της Μικράς Ασίας, οι γενναίοι του έπους της Αλβανίας και του Συμμοριτοπολέμου, όστις αιματοκύλησεν την χώραν, χάριν της φιλοδοξίας και της αμέτρου αφιλοπατρίας μιας, ευτυχώς μικράς, μερίδος ερυθρών τεράτων, οίτινες απεσχόπουν όπως παραδώσωσιν την πατρίδαν των, έναντι τριάκοντα αργυρίων, εις τους Κομιτατζήδες και το ερυθρόν τέρας του κομμουνισμού.

»Ευτυχώς, ο Θεός της Ελλάδος δεν επέτρεψεν, δεν ηδύνατο να επιτρέψει, τοιαύτην κατάφορον αδικίαν και συνέτριψεν τα απαίσια κομμουνιστικά καθάρματα, όπως ο γεωργός συντρίβει με φριχάσιν τον βδελυρόν όφιν όπου τον εύρει.

»Και πράγματι, Έλληνες στρατιώται, δεν πρέπει να distάζει κανείς να λιώνει και να εκμηδενίζει, ως μίαν ποταπήν έχιδναν, το κομμουνιστικό καρκίνωμα όπου δη το συναντήσει. Καθ' όσον ο κομμουνισμός είναι ο μεγαλύτερος κίνδυνος που

απειλεί την ανθρωπότητα. Αυτός χωρίζει οικογενείας και στρέφει το παιδί κατά του πατέρα, τον μαθητήν κατά του διδασκάλου. Αυτός υποβόσκει και υποθάλπει το πένθος, την σφαγήν και τον αφανισμόν. Αυτός καθιστά τον άνθρωπον σκλάβον και τυφλόν όργανον, δίχως δικαιώματα, δίχως περιουσίαν, εργάτην άμισθον, ένα... ρομπότ! Αυτός τέλος καταδιώκει την θρησκείαν του Χριστού, σταυρώνοντας ιερείς και πιστούς, ως άλλοτε οι θηριώδεις χριστιανομάχοι αυτοκράτορες της Ρώμης.

»Όμως και ο θηριωδέστερος των βαρβάρων ωχριά από φρίκην μπροστά στις ανοσιότητας και τα εγκλήματα των κομμουνιστών. Αυτός ο κίνδυνος, αγαπητοί μου στρατιώται, ηπέλησεν την πατρίδαν μας το 1945-49 και μόνον χάρις εις το θάρρος, την τόλμην και την ηρωϊκήν αυταπάρνησιν των εθνικοφρόνων τμημάτων του Στρατού μας, ο κίνδυνος αυτός απεσοβήθη. Όμως, το φίδι και να του συντρίψεις την κεφαλήν, αν δεν του σπάσεις την ραχοκοκαλιάν, είναι ικανόν να αναβιώσει και να επιτεθεί εκ νέου, δριμύτερον και φοβερότερον από κάθε άλλην φοράν. Έτσι έγινε και με τους ερυθρούς προδότας, στους οποίους λάθη φαύλων πολιτικών ξανάδωσαν ζωήν και αναβίωσαν εκ της τέφρας ίνα απειλήσουν, δια μίαν ακόμη φοράν, την ασφάλειαν, την ευημερίαν και την ακεραιότηταν του Έθνους.

»Ευτυχώς, και πάλιν ο Θεός της Ελλάδος δεν επέτρεψεν τοιούτον ανοσιούργημα και εφώτισεν τους γενναίους εκείνους αξιωματικούς, οίτινες επενέβησαν αποφασιστικώς την νύκταν της 21ης Απριλίου 1967 και επαναφέροντες την χώραν εις την ομαλότηταν, έσωσαν δια μίαν εισέτι φοράν το Έθνος από την καταστροφήν και τον όλεθρον.

Εδώ, οι σαρδελάδες, καλά μιλημένοι αβανταδόροι, άρχισαν να χειροκροτούν. Πλην όμως, θες επειδή δεν ακούγαμε, θες επειδή δεν καταλαβαίναμε τι έλεγε ο Ρουφιαλής, η φανταρία έμεινε απαθής κι αμέτοχη. Κούτσουρα και τούβλα ατάκτως εριμμένα. Οι μαντρόσκυλοι γίναν παπόρια.

—ΓΙΑ ΔΕ ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΑΤΕ, ΜΩΡΕ; ΓΙΑ ΔΕ ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΑΤΕ;

—ΜΗΠΩΣ ΕΙΣΑΣΤΕ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ, ΜΩΡΕ;

—ΜΠΑΣ ΚΙ ΕΙΣΑΣΤΕ ΣΑΜΠΟΤΑΡΙΣΤΕΣ;

Πράγμα που είχε σαν συνέπεια βέβαια την άμεση ενεργοποίησή μας, που εκδηλώθηκε μ' έναν καταιγισμό χειροκροτημάτων κι επευφημιών. Ευχαριστημένος ο Ρουφιαλής έσιαξε τη γραβάτα του και συνέχισε.

—Αγαπητοί μου στρατιώται! Πρέπει και οφείλετε να είστε υπερήφανοι δια την εξαιρετικήν τιμήν όπου σας εγένετο, να κληθείτε όπως προσφέρετε τας υπηρεσίας σας, μέχρι τελευταίας ρανίδος του αίματός σας. Αναδειχθείτε αντάξιοι απόγονοι αξίων προγόνων. Μην ξεχνάτε ποτέ το χρέος που σας αναμένει. Μην λησμονείτε τους σκλαβωμένους μας αδελφούς της Ανατολικής Ρωμυλίας. Μην λησμονείτε τους κατατρυγισμένους μας αδελφούς της Βορείου Ηπείρου, οίτινες στενάζουν καθημερινώς υπό τον βάρβαρον αλβανικόν ζυγόν. Μην τους λησμονείτε. Σας αναμένουν. Εσάς, τους αδελφούς των, τους απελευθερωτάς των! Ζήτω η Ελληνική Αυτοκρατορία(!!!) Ζήτω ο Στρατός! Ζήτω ο Βασιλεύς! Ζήτω η Επανάστασις της 21ης Απριλίου 1967!

Ζήτω κι εμείς. Τι να κάναμε με τον λοχία πάνω από το κεφάλι μας, να ψάχνει για πιθανούς κουκουέδες.

Εγώ βέβαια είχα μείνει με το στόμα ανοιχτό. Είχα ακούσει μπαρούφες και μπαρούφες —τι διάολο, από ελληνικό σχολείο πέρασα— αλλά αυτού του βεληνεκούς πρώτη φορά!

Ωστόσο ο Ισίδωρος Καρανίκας από δίπλα είχε εντυπωσιαστεί.

—Ουραία που τα 'πι, ου μπαγάσας!

—Έχει λέγειν, η λαμόγια! παραδέχτηκε κι ο Μπακόλας. Έτσι, πατρίδα; Δεν μπορείς να πεις... Πολύ άλφα μας ξηγήθηκε ο μάστορας. Κοντός αλλά θαυματουργός! Να μου το θυμηθείς, αυτός πρέπει να 'χει κάνει φυλακή.

—Καλά μας τα 'πε λες, ρε πατρίδα;

—Ε, το σωστό, σωστό. Έχει λέγειν, η λαμόγια.

—Κι πώς τα ξήγησι για τσ' κουκουέδις, ε; Να τσ' πατήσουμε καταή, λιέει. Σαν τσ' ουχιές! Ρε πιδί μ', τι κάνουν τα γράμματα!

—Μωρέ καλά τα 'πε, πετάγεται κι ένας άλλος. Μόνο που εγώ δεν κατάλαβα γρι. Τι γλώσσα μιλούσε ο ευλογημένος;

—Αἶντι τζουμπάνου! τον αποπήρε ο Ισίδωρος. Ντιπ χου-
ριάτ'ς είσι, ουρέ; Ιέτσ' μ'λάν οι γραμματιζούμιν'οι, πώς θες να
μ'λάν, σαν τα μούτρα σ'; Αν ήταν να τουν καταλαβαίν'ς δεν θα
'σαν φαντάρους, θα σι κάναμι λουχία.

—Γιατί, ρε συ; Τι είναι ο λοχίας;

—Ου λουχίας; Α, ρε αγαθέ! Ου λουχίας, ρε ζλάπ'ι, είναι κα-
θηγητής! Τι νομίζ'ς, σαν τα μούτρα σ';

—Τι λες, ρε μαλάκα; Φαντάρους με σαρδέλες είναι ο λοχίας,
τι είναι νομίζεις;...

—Ο φαντάρους με τις σαρδέλες σου γαμεί το σπίτι εσένα.
Λέγεσαι;... Μια βδομάδα KAZANIA, και να μου αναφέρνεις
εκτέλεση.

—Μα... τι έκανα, κυρ-λοχία;

—ΔΕΚΑ ΜΕΡΕΣ.

Έτσι άδοξα τελείωσε η πρώτη «απογευματινή εκπαίδευση».

Επιστρέψαμε στους λόχους ουρλιάζοντας ένα εμβατήριο σχε-
τικό με την κατήχηση του Ρουφιαλή.

*Έχω μια αδερφή, κουκλίτσα αληθινή,
τη λένε Βόρειο Ήπειρο, την αγαπώ πολύ.
Έχω μια αδερφή, όμορφη πολύ,
την πιάσανε αιχμάλωτη οι άσχημοι Αλβανοί.*

Κι άλλα τέτοια παιδαγωγικά.

★ ★ ★ ★ ★

Ο δεκανέας Βαφιάς είχε αναλάβει το πρώτο «συνεργείο» απ' όπου θα περνούσαμε —προς εκπαιδευσίν μας (πώς λέμε «προς νε-
ρού»);— κείνη τη μέρα. Μας δήλωσε αμέσως κι ευθαρσώς ότι θα
μας μάθαινε το «αντικείμενο βάδην» (λες και κάναμε τίποτ'
άλλο τόσο καιρό εδώ μέσα!), να περπατάμε δηλαδή σαν άντρες
και σαν Έλληνες στρατιώτες κι όχι σαν φλώροι που περπατάγα-
με μέχρι τώρα στην πολιτική ζωή. Δυστυχώς για μας όμως,
γρήγορα ο δραστήριος εκπαιδευτής μας ανακάλυψε ότι δεν είχα-
με ακόμα μάθει τι να το κάνουμε το ντουφέκι, που προσφάτως
εφοδιαστήκαμε, ούτε να το κρατάμε καλά-καλά δεν ξέραμε, πόσο

μάλλον να το μανουβράρουμε «επ' ώμου», «παραπόδα» κλπ. (Μόνο την «ανάταση» είχαμε μάθει αλλά αυτό δεν βόλευε και πολύ). Έτσι, θέλοντας και μη, βάλθηκε πρώτα να μας μάθει να κρατάμε το Μ1 μας «σαν στρατιώτες κι όχι σαν τίποτα λουλούδες χορεύτριες του καμπαρέ» και μετά το βήμα. Όμως η ώρα πέρασε κι έτσι όταν φύγαμε για να πάμε στο επόμενο συνεργείο βαδίζαμε, φευ, ακόμα σαν φλώροι.

Ο Γίγαντας έκανε μεγάλες χαρές που μας είδε.

—Ρε, σαν τα χιόνια! Ρε!... Νάτους κι ου φίλους μ' ου Μουστάκιας!... Ε, λοιπόν, νά, μα του σταυρό που πιστεύου, αν ιξ' ιτί-ας του Μουστάκια δεν υπουφέρτι ούλ'οι! Ξιέρ'ς, Μουστάκια, τι ήρθατι να διδαχτείτι ιδώ;

—Πού να ξέρω; έκανα εγώ, που έσπαγα το κεφάλι μου να καταλάβω γιατί με είχαν όλοι στη μπούκα του κανονιού —τι διάολο, σύρμα είχε πέσει;

—Εμ, βέβια, πού να ξιέρ'ς; Σάμπους έχ'ς του μυαλό σ' ιδώ; Ούλου στ'ς γχόμινις. Όστι δεν ξιέρ'ς, Μουστάκια! Θα σι πω ιγώ τότε, για να μάθ'ς. Λοιπόν, Μουστάκια, ιμείς ιδώ θα κάνου-μι του αντικείμενου «ιπ' ώμου, παραπόδα, παρουσιάστι».

Κόντεψα να πάθω έμφραγμα.

—Πάλι;

Ο Γίγαντας σάστισε.

—Τι «πάλ'ι»;

—Μα... αυτό το κάναμε στο προηγούμενο συνεργείο!

Ο Γίγαντας τα 'χασε.

—Τι λίες, ρε Μουστάκια; Κάνατι του αντικείμενου του θ'κό μ' στου άλλου συνιργείου;

—Μάλιστα, μόλις τώρα.

Ο Γίγαντας έξυσε το κεφάλι του κάτω από το τζόκεϋ.

—Αυτό είνι σουβαρό, είπε. Σι ποιο συνιργείου κάνατι του αντικείμενου του θ'κό μ';

—Στου δεκανέα Βαφιά.

Ο Γίγαντας άρχισε να παίρνει ανάποδες.

—Κι τ' είναι ου Βαφιάς, ρε γαμώ του στανιό μ' γαμώ, να κάν'ει του αντικείμενου του θ'κό μ'; Αφού αυτουνού του αντικείμενου είναι «βάδην».

—Είπε ότι δεν γίνεται βάδην χωρίς να ξέρουμε «επ' ώμου, παραπόδα».

Ο Γίγαντας έβγαζε καπνούς από τ' αφτιά τώρα.

—Της αδερφής τ' του μ'νί, που θα μι πει ιμένα ου Βαφιάς τι πρέπ' κι τι δεν πρέπ'. Να ρχόταν να μι πει ιμένα να κάνου του «ιπ' ώμου-παραπόδα». Τι σκατά τα 'χουμε τα σχέδια μαθήμα-τους; Μας δλιεύ'ει δηλαδή ου κύριους Βαφιάς;

Ποιος τον έπιανε τώρα τον Γίγαντα!

—Εϊ ικεί κάτ'! πατάει μια φωνή κατά το συνεργείο του Βαφιά. ΒΑΦΙΑ! Κουλουπιδαρά τ' κιαρατά! συμπλήρωσε σιγά, ίσα να τον ακούσουμε εμείς.

Γυρίζει ο Βαφιάς χαμογελαστός, «κουβέντα» σου λέει, άλλο που δεν ήθελε!

—Έλα, Γίγαντα, φώναξε. Μεταβίβασε.

—Τι να μιταβιβάσου, ρε, τι να μιταβιβάσου, γαμώ τα μουστάκια μ' γαμώ! Τι μι τσ' έστειλεις αυτούν'οι ιδώ, να τσ'ς κάνου σκουρδαλιά; Μι δλιεύ'ς δηλαδή, ρε Βαφιά;

Ο άλλος δεν μπήκε αμέσως στο νόημα. Παρατάει τους φαντάρους του στημένους προσοχή κι έρχεται πιο κοντά, να συνεννοηθεί καλύτερα.

—Τι φωνάζεις έτσι, ρε σειρά; λέει του Γίγαντα. Σου πηδήξαμε τη γκόμενα;

Αποπληξία του 'ρθε του δεκανέα μας του Γίγαντα.

—Για να μι πηδήξ'ς ιμένα τη γκόμινα, αγόρ', του κάνει, πρέπ'ει να 'χς πουλύ πράμα στα μπατζάκια σ', ακούς; Μας δλιεύ'ς κι απού πάν';

Ο Βαφιάς εξακολουθούσε να μην καταλαβαίνει.

—Τι έπαθες, μωρέ; Τι έπαθες; Σου 'παμε τίποτα εμείς;

—Αυτό λιέου κι ιγώ! Μ' είπις τίπουτα ισύ; Μόνου για που-
στιές είμαστι να κάνουμε στους συναδέρφ'οι, πίσου απού την
πλάτ'η. Κι έρχουμι κι σ' αρωτώ, κύρι Βαφιά, που 'σι κι πουνη-
ρός... Μι ποιο δικαίουμε, να πούμι, πιάν'ς κι κάν'ς του θ'κό μ'
τ' αντικείμενου στου συνιργείου σ', α; Μι ποιο δικαίουμε, κύρι
Βαφιά; Σι αρουτώ να μι απαντήσ'ς.

—Και τι θες να κάνω, ρε Αλέξαντρε; δικαιολογήθηκε ο Βα-
φιάς. Αφού έρχονται για βήμα και δεν ξέρουν «επ' ώμου-παρα-
πόδα»;

—Να μι τσ'ς έστελνις ιμένα.

—Αφού εσύ είχες άλλη ομάδα.

—Κουντά στ'ς άλλ'οι κι αυτοί. Όχ'ι, να μι πεις, έχου δίκιου;

Ο Βαφιάς άρχισε με τη σειρά του να τσαντίζεται κι αυτός.

—Κοίτα, ρε, κάτι αγόρια πονηρά! λέει. Έχει κι άλλα σαν
και σένα η μάνα σου; Να σου στείλω εγώ δηλαδή να 'χεις δυο
ομάδες κι εγώ να μείνω με την τσουτσούνα στο χέρι! Και να πε-
ράσει ο λοχαγός επιθεώρηση και να του πω τι, κύριε Γίγαντα;
Τους έστειλα στον κύριο Γίγαντα, να του πω;

—Ναι, ρε, αυτό να τ' πεις. Όχ'ι δηλαδή να 'ναι ούλου οι
ίδιοι οι πουνηροί. Μι κάτ'ι τέτοια μι σήκουσαν απού την Πύ-
λ'η...

—Και τι σχέση έχω εγώ;

—Δεν ξιέρου, δεν ξιέρου. Για πουστιές μιλούσαμε κι το 'φιρι
η κουβέντα.

Ο Βαφιάς ξέσπασε.

—Άει γαμήσου στα τελευταία, μαλαχισμένο.

Ποιος είδε το Γίγαντα και δεν τον φοβήθηκε! Πρασίνισε,
κοκκίνισε, άσπρισε, μαύρισε, έγινε μπλαβής... Τώρα, λέμε, θα
του ριχτεί του Βαφιά και θα γελάσει ο κάθε πικραμένος... Τώρα
θα του ριχτεί...

Αλλά δεν του ρίχτηκε.

—Αυτή την κουβέντα, Βαφιά, να τη θυμηθείς, γιατί θα μιτα-
νοιώσ'ς πικρά. Άκουσις;

—Θα μου κάνεις τα τρία δύο. Να τι θα μου κάνεις.

Ο Γίγαντας δάγκωσε τη γροθιά του.

—Τι να σι κάνου, ρε κουλόπιδου, που είναι ώρα ικπιδεύσιους.
Θα σι πάταγα καταή, μαλακιασμένου τ' κιαρατά. Αλλά μα-
λάκας δεν είσι; Μαλάκας θα μείν'ς ιφ' όρου ζουής!

Αυτό το περιστατικό μας έδειξε όμως ότι και οι αρχηγοί μας
είχαν τις ίδιες με μας αδυναμίες. Τρωγόντουσαν κι αυτοί σαν τα
σκυλιά (σαν εμάς) και δεν ήταν ικανοί να μοιράσουν δυο γαϊδου-
ριών άχυρο. Σαν εμάς, απαράλλαχτα!

★ ★ ★ ★ ★

Και οι μέρες πέραγαν μέσα στην καλή χαρά. Μαθαίναμε
και τραγουδάκια.

*Δεν μάθατε τι έγινε;
Σηκώθηκε ο Στρατός μας,
με τόλμη και με λεβεντιά
να σώσει το λαό μας...*

Ή το άλλο:

*Δύο κολώνες πάλευκες, Στρατός, Δικαιοσύνη.
Ένας σκοπός, αδούλωτη να ζήσει η Ελλάδα.
Αστραφτερή, πανέμορφη, γεμάτη ευφροσύνη,
προβάλει στον ορίζοντα, ορδοκρατάει τη δάδα.
Ρόδισε στον ορίζοντα η μέρα του Απρίλη.
Ιδέα ήταν του Θεού, γενναίων προσταγή.
Αύτρωση να 'ρθει στην Ψυχή, χαμόγελο στα χείλη.
Υψώνεται περήφανη και φτάνει στα ουράνια.*

Τέτοια καταπληχτικά.

★ ★ ★ ★ ★

—Δε μου λες, Μουστάκια; με ρωτάει μια μέρα ο δόκιμος
Μπαμνάρας (αυτός με τη μαρμελάδα) που με είχε πολύ στο
μάτι. Δε μου λες... ξέρεις σε τι χρειάζεται ο στρατός;

Αν ήξερα λέει!

—Ο στρατός χρειάζεται...

—ΦΩΝΑΞΕ, ΜΩΡΕ! ΦΩΝΑΞΕ, ΝΑ ΣΠΑΣΟΥΝ ΤΑ ΤΖΑΜΙΑ.

Μάλιστα.

—Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΓΙΑ ΝΑ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΕΙ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΧΘΡΙΚΗ ΕΠΙΒΟΥΛΗ (το 'γραφε το βιβλιαράκι).

Με κοίταξε ο δόκιμος σαν να ήμουν μύγα που μόλις βγήκε από τα σκατά.

—Έτσι λες, Μουστάκια;

—Έτσι δεν είναι;

Ο δόκιμος κοκκίνισε σαν πιπεριά.

—ΣΚΑΣΜΟΣ, ΡΕ, ΠΟΥ Θ' ΑΝΟΙΞΟΥΜΕ ΚΑΙ ΔΙΑΛΟΓΙΚΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ! Όστε δεν ξέρεις, Μουστάκια, σε τι χρειάζεται ο στρατός.

Την παρθένα εγώ.

—Δεν ξέρεις, συμπέρανε ο Μπαμνάρας ανάβοντας τσιγάρο. Θα σου πω λοιπόν εγώ, Μουστάκια, για να μάθεις μια και καλή. Λοιπόν, ο στρατός χρειάζεται για να εγγυηθεί και να εδραιώσει την Επανάσταση της 21ης Απριλίου (!!!). Πες το.

Πετάει ο γαίδαρος; Πετάει.

—Ο στρατός χρειάζεται για να εγγυηθεί και να εδραιώσει την Επανάσταση της 21ης Απριλίου.

Ο Μπαμνάρας μ' έκοψε μέσα από τον καπνό του τσιγάρου.

—Το πιστεύεις εσύ αυτό, Μουστάκια;

Όπως το Ευαγγέλιο! Αλίμονο τώρα!

—Αφού το λέτε εσείς, κύριε δόκιμε, ακραδάντως.

—Είσαι βέβαιος;

—Βεβαιότατος, κύριε δόκιμε.

—Εκατό τα εκατό;

—Εκατό τα εκατό, κύριε δόκιμε.

—Εμένα όμως, Μουστάκια, γιατί μου φαίνεται ότι μας δουλεύεις;

—Αλίμονο, κύριε δόκιμε.

Ο Μπαμνάρας είχε μια ξαφνική αναλαμπή.

—Ρε, Μουστάκια... Μπας κι είσαι κομμουνιστής, ρε;

—Όχι, κύριε δόκιμε.

—ΣΚΑΣΜΟΣ! φώναξε ο δόκιμος. Δεν υπάρχει «όχι» στον στρατό.

—Μάλιστα, κύριε δόκιμε.

Ο Μπαμνάρας χαμογέλασε κατευχαριστημένος που του την έφερε τόσο επιδέξια.

—Είδες; είπε. Δεν στα 'λεγα εγώ; Ομολογείς. Αλλά, μην ανησυχείς, Μουστάκια. Σου δίνω το λόγο της τιμής μου ότι, μέχρι να βγεις από 'δώ μέσα θα ακούς «Λένιν» και θα σε πιάνει τεταρταίος πυρετός. Κάτι κομμούνια σαν και σένα εγώ τα μασάω ανάλατα.

Στην επόμενη συγκέντρωση του συντάγματος ο Διοικητής μας, ο ένδοξος συνταγματάρχης Πιτσούνης μας έβγαλε εμπνευσμένο εθnicoπατριωτικό λόγο με φωνή που έτρεμε από συγκίνηση και ιερό δέος.

—Νεοσύλλεκτοι! Σας χαιρετίζω με υπερηφάνειαν και σας απευθύνω θερμόν χαιρετισμόν. Η Πατρίς σας εκάλεσεν ίνα επιτελέσετε το ύψιστον καθήκον κάθε Έλληνο πολίτου. Είστε εδώ, νεοσύλλεκτοι, ίνα προστατέψητε την Πατρίς από παντοίων όσων κινδύνων και δη από τον κομμουνιστικόν κίνδυνον, όστις κίνδυνος είναι ο απαισιότερος, υπουλότερος και ποταπότερος εχθρός του Έθνους.

Μιλάμε, και γαμώ τα ελληνικά!

—Νεοσύλλεκτοι! Πατάξατε τον ερυθρόν όφιν του μαρξισμού—λενινισμού όπου τον εύρετε. Μην τον ελυπήσθε παρά συντρίψτε του την κεφαλήν υπό το πέλμα της μπότας σας (τα σχέδια του Ρουφιαλή αντέγραφε). Μην αντιμετωπίζετε τους κουκουέδες και τους συνοδοιπόρους σαν αντιπάλους μα σαν εγκληματίες.

Εγκληματίες οίτινες εσφαγίασαν γυναίκας και μωρά παιδιά με χονσερβοκούτια, έκαψαν πόλεις και χωριά, ήρπαξαν περιουσίας, βίασαν, διεπόμευσαν.

»Νεοσύλλεκτοι! Αυτά τα στυγερά τέρατα ηθέλησαν και πάλιν να διαμοιραστούν τα ιμάτια της Πατρίς, ότε επενέβη αποφασιστικώς και κεραυνοβόλως, την 21ην Απριλίου του 1967, ο στρατός, πιστός εντολοδόχος του Κυριάρχου Λαού και υπό την πεφωτισμένην ηγεσίαν του Γεωργίου Παπαδοπούλου έσωσεν διά μίαν εισέτι φοράν την χώραν...

Οι σαρδελάδες έριξαν το σύνθημα για ουρανομήκεις επευφημίες.

Ζήτω δαγκωτό εμείς.

—Νεοσύλλεκτοι! Έχετε ως φωτεινόν φάρον και ορόσημον την Επανάστασιν της 21ης Απριλίου...

Άλλα χειροκροτήματα.

—Καθώς και τους γενναίους εκείνους αξιωματικούς, οίτινες διεκινδύνευσαν δια την σωτηρίαν του Έθνους. Σας καλώ όλους εσάς όπως μιμηθείτε το παράδειγμά των... (Δηλαδή τι; Να πάρουμε σβάρνα τα πραξικοπήματα;)

—Ζήτω το Έθνος!

—ΖΗΤΩΩΩΩ!

—Ζήτω ο Βασιλεύς!

—ΖΗΤΩΩΩΩ!

—Ζήτω ο Στρατός!

—ΖΗΤΩΩΩΩ!

—Ζήτω η 21η Απριλίου!

—ΖΗΤΩΩΩΩ!

—Ζήτω ο Γεώργιος Παπαδόπουλος!

—ΖΗΤΩΩΩΩ!

—Τι είπε, ρε πατρίδα, εσύ που ξέρεις γράμματα; μου σφυράει από δίπλα ο Μπακόλας.

—Ότι κατάλαβες, κατάλαβα, πατρίδα, του κάνω.

—Να τα χέσω τότε και τα γράμματα και το χαίρι τους και την προκοπή τους.

—Για δεν φωνάζεις «ζήτω», Μουστάκια;

Η γνωστή, τρυφερή φωνή του δόκιμου Μπαμνάρα.

—Πώς δεν φωνάζω, κύριε δόκιμε; Φωνάζω.

—Λες και ψέματα, Μουστάκια. Είσαι αφιλότιμος άντρας, ρε.

—Δε λέω ψέματα, κύριε δόκιμε.

—Είσαι και τσαμπουκάς! Είσαι ψεύτης, είσαι αφιλότιμος άντρας, είσαι και τσαμπουκάς. Αλλά, είπαμε... Θα σε στρώσω εγώ σε χρόνο μηδέν. Κάτι τσαμπούκια κομμούνια σαν και σένα, πουλάκι μου, εγώ θέλω δέκα για κολατσό. Και πρώτα απ' όλα... Για δεν αναφέρνεις;

Μάλιστα.

—Στρατιώτης, Ρήγας Αναστάσιος, ανεπίλεκτος.

—Από πού είσαι, Μουστάκια;

—Από την Αθήνα.

Ο Μπαμνάρας έγινε μπαρούτι.

—Σιγά να μην ανοίξουμε διαλογική συζήτηση, ρε! φώναξε.
ΚΑΘΕ ΦΟΡΑ ΠΟΥ ΜΙΛΑΣ ΣΕ ΑΝΩΤΕΡΟ ΘΑ ΑΝΑΦΕΡ-
ΝΕΙΣ, ΜΟΥΣΤΑΚΙΑ.

—ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΡΗΓΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ, ΑΝΕΠΙΛΕ-
ΚΤΟΣ. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ.

—Στην Αθήνα γεννήθηκες, Μουστάκια;

—Στρατιώτης, Ρήγας Αναστάσιος, ανεπίλεκτος. Όχι, στη Λάρισα.

—Και τότε γιατί λες «Αθήνα»; Για να πουλήσεις μούρη, κάνοντας τον πρωτευουσιάνο;

—Στρατιώτης, Ρήγας Αναστάσιος, ανεπίλεκτος. Όχι, κύριε δόκιμε.

—Τι «όχι», μωρέ, τι «όχι»; Υπάρχει «όχι» στο στρατό; Αλλά μου φαίνεται ότι εμείς οι δυο δεν θα τα πάμε καλά, Μουστάκια. Έχουμε και προηγούμενα...

Και παρατώντας με πήγε στα κομμάτια.

Θεατρικά Ανάλεκτα

Βγήκαμε για πρώτη φορά από το στρατόπεδο τη μέρα που μας πήγαν για βολή. Δεν μπορέσαμε βέβαια να δούμε σπουδαία πράγματα, αφενός γιατί ήταν πολύ πρωί και δεν υπήρχε ψυχή ζώσα στους δρόμους και αφετέρου γιατί μας την είχαν πέσει τα μαντρόσκυλα, με τα παραγγέλματα, τις απειλές και τα «δύο και φωνή» —για να μην αποσπάται η προσοχή μας από επιζήμιες και φθοροποιές «πολιτικές» εικόνες— ώστε ελάχιστα καταγράψαμε από τον «έξω κόσμο».

Η πρώτη βολή έγινε πρηνηδόν στα πενήντα μέτρα και δεν ρίξαμε με τα M1, που κουβαλούσαμε (για τα μάτια του κόσμου υποθέτω), αλλά με κάτι φλομπεράκια Remington των 22 χιλιοστών, «προς εξοικείωσιν», όπως μας εξήγησε ο λοχίας Τσουτσάς. Αυτή ήταν και η πρώτη μας καθαρά «στρατιωτική» ενασχόληση από τη μέρα της κατάταξής μας, θεόσταλτη αλλαγή από τις αγγαρείες, το καψόνι και το βήμα. Προς μεγάλη κατάπληξη του Τσουτσά, που μάζεψε τους στόχους, αλλά και δικής μου, η επίδοσή μου ήταν... άριστη! Όλες οι σφαίρες κοντά-κοντά στο μαυράκι του κέντρου! Πρώτη φορά έκανα κάτι σωστό από τη μέρα που πέραγα την πύλη της Κόλασης!

Ο Τσουτσάς κοίταξε τον στόχο κι έξυσε το κεφάλι του αμήχανα.

—Μουστάκια, είσαι σίγουρος ότι είναι δικός σου ο στόχος; με ρώτησε.

—Ιδέα δεν έχω, απάντησα εγώ. Εγώ έριχνα σ' αυτόν που βρισκόταν μπροστά μου, τώρα αν ήταν δικός μου ή κανενός άλλου...

Ο Τσουτσάς αγρίεψε.

—Σκασμός, ρε! φώναξε. Που θα μου κάνεις και πνεύμα!

Και πήγε να δώσει αναφορά στον λοχαγό μας. Αυτός τον άκουσε προσεκτικά, μελέτησε τον στόχο, έριξε μια λοξή ματιά προς το μέρος μου, ξανακοίταξε τον στόχο, κάτι είπε του Τσουτσά κι αυτός έφυγε τρέχοντας κατά πάνω μου.

—Μουστάκια, γρήγορα στον λοχαγό, μου φώναξε. Ακόμα; Αργείς χαρακτηριστικά. ΓΡΗΓΟΡΑ, ΜΩΡΕ... ΓΡΗΓΟΡΑ.

Τσακίστηκα να παρουσιάσω στο λοχαγό, με τον οποίο μιλούσα βεβαίως για πρώτη φορά.

—Διατάξτε, είπα βαρώντας και μια προσοχή (της κακιάς ώρας).

Ο λοχαγός Κουτρούμπας μου 'ριξε μια ματιά από πάνω μέχρι κάτω. Ήταν ένας πανύψηλος νταγλαράς, με στρογγυλό, κόκκινο μούτρο, μικρά ματάκια, σμιχτά φρύδια και χαμηλό μέτωπο —όχι ακριβώς ο χαρακτηριστικός τύπος του διανοούμενου.

—Εσύ είσαι ο Ρήγας; ρώτησε αφού τελείωσε την επιθεώρηση.

—Μάλιστα, κύριε λοχαγέ.

Ο λοχαγός έφερε τα χέρια πίσω από την πλάτη του και με χάρφωσε μ' ένα αυστηρό βλέμμα.

—Μήπως είσαι κομμουνιστής, ρε; μου πέταξε ξαφνικά.

Παρ' ότι «όχι» δεν υπάρχει στο Στρατό αποφάσισα να το διακινδυνεύσω.

—Όχι, κύριε λοχαγέ, είπα.

—Είσαι σίγουρος;

—Σιγουρότατος, κύριε λοχαγέ.

Ο Κουτρούμπας κοκκίνισε ακόμα περισσότερο.

—Σχασμός! φώναξε. Να μην είσαι σίγουρος για τίποτα, Ρήγα. Άκουσες; Να μην είσαι σίγουρος για τίποτα, εξόν κι αν σου το πω εγώ.

—Μάλιστα, κύριε λοχαγέ.

Ο λοχαγός μου έριξε μια λοξή ματιά αλλά δεν έδωσε συνέχεια. Άλλαξε θέμα.

—Τι δουλειά κάνεις στην πολιτική ζωή, Ρήγα; ρώτησε.

—Φοιτητής Αρχιτεκτονικής, κύριε λοχαγέ, απάντησα.

Ο Κουτρούμπας φάνηκε να εντυπωσιάζεται.

—Επιστήμων δηλαδή.

—Μάλιστα, κύριε λοχαγέ.

Ο Κουτρούμπας έξυσε το αφτί του.

—Και πού σπουδάζεις, Ρήγα; ξαναρώτησε.

—Στο Παρίσι, κύριε λοχαγέ, απάντησα.

Ο Κουτρούμπας σφύριξε δήθεν θαυμαστικά.

—Στο Παρίσι, ε; Τι μου λες, βρε παιδί μου! Στο εξωτερικό δηλαδή;

—Μάλιστα, κύριε λοχαγέ.

Ο Κουτρούμπας κούνησε το κεφάλι του.

—Δεν ακούω καλά λόγια για σένα, Ρήγα, πέταξε ξαφνικά. Οι εκπαιδευτές σου λένε ότι είσαι... τσαμπουκάς. Είσαι τσαμπουκάς, Ρήγα;

—Όχι, κύριε λοχαγέ. (Δεύτερο «όχι»).

—Γιατί αν είσαι τσαμπουκάς, συνέχισε ο Κουτρούμπας, την έχεις βαμμένη, Ρήγα. Θα σε λιώσω σαν σκουλήκι κατάνη, κατάνη;

—Μάλιστα, κύριε λοχαγέ.

—Εδώ δεν είναι Παρίσι, Ρήγα. Εδώ είναι στρατός και κάτι σαν εσένα τους κάνουμε μια χαψιά, για κολατσό. Συνεννοηθήκαμε;

—Μάλιστα, κύριε λοχαγέ.

—Εγώ τους τσαμπουκάδες τους θεωρώ σαμποταριστές, Ρήγα, συνέχισε το βιολί του ο λοχαγός. Σαμποταριστές που έχουν ως σκοπό την υπόσκαψη των θεμελίων του στρατεύματος και της κοινωνίας. Και ξέρεις τι τους κάνω εγώ τους σαμποταριστές, Ρήγα;... Καλύτερα να μην ξέρεις, γιατί αν μάθεις θα σου σηκωθεί η τρίχα κάγκελο. Κατάλαβες;

—Μάλιστα, κύριε λοχαγέ.

—Έτσι και υποπέσει στην αντίληψή μου το παραμικρό, κά-ηκες, Ρήγα. Θα απολυθείς του Αγίου Πούτσου ανήμερα. Κατάλαβες;

—Μάλιστα, κύριε λοχαγέ.

Ο Κουτρούμπας έμεινε για λίγο σιωπηλός.

—Ο λοχίας Τσουτσάς μου είπε ότι έφερές άριστα στη βολή, είπε μετά.

—Μάλιστα, κύριε λοχαγέ.

—Αυτό είναι καλό. Η πατρίδα έχει ανάγκη από καλούς σκοπευτάς για να προασπίσουν τα ελληνοχριστιανικά μας ιδεώδη σε περίπτωση κομμουνιστικής απειλής. Συμφωνείς, Ρήγα;

Αλίμονο!

—Μάλιστα, κύριε λοχαγέ.

—Να πας να παρουσιαστείς στον λοχία Λαγό που είναι επικεφαλής της Σκοπευτικής Ομάδας, με διέταξε. Μετάαα-βολή!

Έτρεξα να βρω τον λοχία Λαγό, ένα ψηλό παιδί από τη Θεσσαλονίκη, και του εξήγησα τα καθέκαστα.

—Καλά, είπε αυτός. Θα δούμε πώς θα τα πας και στη βολή με το Μ1 κι αν είσαι κι εκεί το ίδιο καλός θα σε πάρουμε στη Σκοπευτική Ομάδα –δοκιμαστικά και βλέπουμε.

Πράγμα που σήμαινε, τέρμα οι αγγαρείες, τέρμα τα «συνεργεία», απαλλαγή από τις (μελλοντικές) σκοπιές και κοπροσκύλιασμα όλη τη μέρα στο πεδίο βολής, να ντουφεκάω τα πιτσούνια, εις υγείαν των κοροϊδών. Μεγάλη υπόθεση και λαμπρές προοπτικές! Αρκεί να μην τα σκάτωνα στη βολή με το Μ1.

Όταν το είπα του Στέργιου αυτός καταχάρηκε.

—Μπράβο, ρε κουφάλα πατρίδα! φώναξε. Έτσι και χωθείς εκεί μέσα τη γάζωσες κανονικά! Πασάς στα Γιάννενα θα 'σαι, λαμόγια! Ζωή και κότα!

Μια βδομάδα αργότερα κάναμε βολή και με τα Μ1. «Εκ τριών στάσεων. Γονυπετώ, πρηνηδόν και ορθίως». Η επιτυχία που είχα με το φλομπεράκι επαναλήφθηκε κι εδώ. Ειδικά από τη στάση «πρηνηδόν» έφερα άριστα με τόνο (που λέει ο λόγος). Νά που είχα ένα κρυφό ταλέντο που αγνοούσα και μου 'βγαине επιτέλους σε καλό.

Ο λοχίας Λαγός με πήρε ιδιαιτέρως.

—Δε μου λες, Μουστάκια... Πού έμαθες να ρίχνεις εσύ;

—Πουθενά, είπα. Πρώτη φορά.

Ο Λαγός μου 'ριξε ένα υποψιάρικο βλέμμα.

—Πρώτη φορά και πετυχαίνεις τέτοιες επιδόσεις, ρε; Μας δουλεύεις; Δεν μπορεί... Μήπως ήσανε σε τίποτις ΤΕΑ στο χωριό σου;

—Δεν είμαι από χωριό, κύριε λοχία, διευκρίνισα.

—Κι από πού είσαι;

—Απ' την Αθήνα, είπα.

Αυτό δεν καλάρωσε του λοχία.

—Μπα, τι με λες; έκανε. Χαμουτζής, χαμουτζής; Μη με πεις ότι είσαι και Γαύρος;...

—Δεν είμαι, κύριε λοχία, τον διαβεβαίωσα.

Ο «Βόρειος» με κοίταξε υποψιάρικα.

—Είσαι σίγουρος;

—Σιγουρότατος.

Κούνησε το κεφάλι, δύσπιστα.

—Καλά, είπε. Άσε... Θα δούμε... Λοιπόν, αύριο το πρωί, μετά την αναφορά θα με παρουσιάσεις σε μένα προσωπικά. Θα σε πάρω στη Σχοπευτική Ομάδα δοκιμαστικά για μια βδομάδα

κι αν υποτεθεί ότι συνεχίζεις να κάνεις αυτές τις βολές, βλέπουμε.

Του Τσουτσά δεν του άρεσε η «απόσπασή» μου.

—Κοίτα να δεις, Μουστάκια, μου είπε. Μη νομίζεις επειδή ντουφεκάς καλά ότι τη γλίτωσες κιόλας. Απ' τον λοχία Τσουτσά δε γλιτώνει κανείς. Στην έχω στημένη στη γωνία. Κατάλαβες;

—Μάλιστα, κύριε λοχία.

—Θα σε κάνω εγώ άνθρωπο, Μουστάκια, ή θα τα ξηλώσω αυτά εδώ, δήλωσε δείχνοντάς μου τα γαλόνια στο μανίκι της φόρμας του.

—Μάλιστα, κύριε λοχία.

Ο Τσουτσάς με κοίταξε σκεφτικός.

—Πες μου, ρε Μουστάκια, έκανε. Γιατί έχω την εντύπωση κάθε φορά που λες «μάλιστα» ότι μου λες «άι γαμήσου, μάλακα»;

Τέτοια οξυδέρχεια από τον λοχία Τσουτσά ήταν, ομολογώ, έκπληξη.

Η απόσπαση στη Σκοπευτική Ομάδα ήταν ότι καλύτερο μπορούσε να μου συμβεί τη στιγμή εκείνη.

Κάθε πρωί, μετά την αναφορά, μαζεύαμε τα όπλα μας και χωρίς κράνη κι εξαρτήσεις, βήμα και φωνές, παίρναμε τον δρόμο για το πεδίο βολής. Ήμασταν έξι, μαζί με τον λοχία Λαγό. Δυο δεκανείς, ένας λοχίας, μια «παλιοσειρά» και ο υποφαινόμενος —ο μοναδικός νεοσύλλεκτος της ομήγυρης. Εδώ τα πράγματα ήταν τελείως διαφορετικά. Ούτε καψόνι, ούτε «ανάφερε», ούτε αηδίες. Βέβαια όλο και μου την φιλοέπεφταν —έτσι για να σπάει η μονοτονία— αλλά καμιά σύγκριση με την κόλαση του στρατοπέδου. Εδώ επικρατούσαν άλλα μέτρα και σταθμά, άλλο καπετανάτο, ξεχωριστό και προνομιούχο. Στην πραγματικότητα δεν είχαμε να δώσουμε λογαριασμό σε κανένα. Πηγαίναμε στο πεδίο, ντουφεκούσαμε για την πλάκα μας, την αράζαμε μετά στο γρασίδι, καπνίζαμε τα τσιγαράκια μας, κάναμε τις πλάκες μας, λέγαμε για γκόμενες (τι άλλο;), τσακωνόμασταν για το ποδόσφαιρο και περιμέναμε πότε θα πάει μεσημέρι, να γυρίσουμε στο στρατόπε-

δο για φαγητό. Το απόγευμα πάλι κάναμε (υποτίθεται) «συντήρηση οπλισμού», υπό την επίβλεψη του Λαγού, κι ετοιμαζόμασταν για τη βολή της επομένης. Μετά από μια βδομάδα οι παλιοσειρές ξέχασαν ότι ήμουν «νέους» (βοήθησε σ' αυτό και η σκανδαλώδης μου πια ευστοχία) και ήμασταν πια όλοι μια οικογένεια, που είχε καταργήσει βαθμούς κι αξιώματα και μιλούσε ανθρώπινα –φωνάζαμε πια ο ένας τον άλλο με το μικρό του όνομα. Το ότι σπούδαζα στο Παρίσι ήταν άλλο ένα στοιχείο που ανέβασε τις μετοχές μου στην ομήγυρη, που δίψαγε για πληροφορίες για τον «έξω κόσμο» και ειδικά για ό,τι αφορούσε, τι άλλο; τις «γχώμενες».

—Είναι εύκολες οι Γαλλίδες, ρε Ρήγα; ρώταγαν με λαχτάρα.

—Σε σύγκριση με τις δικές μας η μέρα με τη νύχτα, τους διαβεβαίωνα εγώ.

—Τρως καλά δηλαδή, ε, μπαγάσα;

—Το κατά δύναμιν, έλεγα εγώ μετριοφρόνως.

—Και πώς το κάνουν, ε μαλάκα, πώς το κάνουν;

—Τον παίρνουν από πίσω, ρε;

—Κάνουν τσιμπούκι;

Τέτοιες πνευματικές ανησυχίες.

Το πρόβλημα ήταν η επιστροφή στο θάλαμο το βράδυ, όπου ο λοχίας Τσουτσάς «μου τη φύλαγε στη γωνία».

—Κύριε Μουστάκια, μου έλεγε. Γιατί δεν εκτελείς;

—Εκτελώ, κυρ-λοχία.

—Δεν ακούω να το χτυπάς το ποδαράκι, Μουστάκια. Δεν βλέπω να ηδονίζεται το έδαφος...

—Μάγχεψάμεν, πεταγόταν σαν πορδή ο δεκανέας Παπούλιας. Μάγχεψάμεν και το παίζουμε Τζάγκο.

—Θα ξεμαγκέψει πάραυτα, τον διαβεβαίωνε ο Τσουτσάς. Μουστάκια!...

—Διατάζτε.

—Όπλο στην ανάταση. Ακόμα; ΑΚΟΜΑ, ΜΩΡΕ; ΕΝ-

ΔΥΟ-ΚΑΤΩ, ΕΝ-ΔΥΟ-ΚΑΤΩ... ΟΣΟ-ΠΙΟ-ΨΗΛΑ-ΤΟΣΟ-ΠΙΟ-ΚΑΛΑ!...

Και πήγαινε έτσι η ιστορία μέχρι να χτυπήσει η σάλπιγγα σιωπητήριο.

—Κουφάλα πατρίδα! μουρμούραγε ο Στέργιος από το διπλανό κρεβάτι όταν έσβηναν τα φώτα. Κουφάλα! Λούφα και παραλλαγή τη βγάζεις, λαμόγια, ενώ εδώ τα φιλαράκια σου φτύνουν αίμα κάθε μέρα!

—Αυτά έχει η ζωή, πατρίδα, τον παρηγορούσα.

★ ★ ★ ★ ★

Η ώρα της ορκωμοσίας πλησίαζε. Τρεις μέρες πριν από την τελετή κατέφθασε στο στρατόπεδο ο θίασος της Πηνελόπης Παλτουδιά, της «μάνας του Στρατού» για να μας ψυχαγωγήσει και να μας διδάξει. Όλη μέρα οι σκλάβοι φαντάροι έστηναν τη σκηνή στο «σινεμά», εκεί που μας κατηχούσαν (αλά Ρουφιαλή) στις διαχρονικές αξίες του έθνους.

Οι βαρυποινίτες νεοσύλλεκτοι είχαν πια τρελαθεί τελείως. Θέατρο! Δηλαδή... θα 'βλεπαν γυναίκες! ΓΥΝΑΙΚΕΣ! Μετά από ένα μήνα στο κάτεργο θα 'βλεπαν γκόμενες! Μπούτια, βυζιά, κώλους! ΓΥΝΑΙΚΕΣ!

—Θα φάει η μύγα σίδερο και το κουνούπι ατσάλι, απόψε! μου δήλωσε ο Στέργιος.

—Φάτε μάτια ψάρια και κοιλιά περιδρομο, προσπάθησα να τον προσγειώσω εγώ.

—Τι λες, ρε μαλάκα; διαμαρτυρήθηκε αυτός. Τόσο καιρό εδώ μέσα έχουμε ξεχάσει γιατί την έχουμε την τσουτσούνα, πέρα από το κατούρημα! Να δούμε τουλάχιστον!

Οι σαρδελάδες ήταν κι αυτοί υπ' ατμόν, αλλά για άλλους λόγους.

—Έτσι και γίνει το παραμικρό, θα πηδάτε όλη νύχτα! μας προειδοποίησε ο Τσουτσάς. Κιχ ν' ακούσω από έναν θα φτύσετε όλοι το γάλα της μάνας σας ή να μη με λένε εμένα Τσουτσά. ΚΑΤΑΛΑΒΑΜΕ;

—ΜΑΛΙΣΤΑ!

—ΣΥΝΕΝΝΟΗΘΗΚΑΜΕ;

—ΜΑΛΙΣΤΑΑΑ!

Αλλά εύκολο να υπόσχεσαι και δύσκολο να κρατάς τις υποσχέσεις σου, κάτω από τέτοιες συνθήκες.

Μας μάζεψαν όλο το ασχέρι, κοντά δυο χιλιάδες νοματαίους, και μας πήγαν με «δύο και φωνή» στον χώρο της επιχείμενης καλλιτεχνικής και μορφωτικής πανδαισίας. Εκεί, αφού μας παίδεψαν κάνα μισάωρο με «προσοχές-ημιαναπαύσεις», μας έδωσαν τη διαταγή να καθίσουμε «οκλαδόν» στο χώμα και η παράσταση άρχισε.

Πρώτη βγήκε φυσικά η Πηνελόπη Παλτουδιά, η «μάννα του Στρατού».

Η «μάννα» ήταν μια χοντρή εξηντάρα, ντυμένη καραγκούνα, που μας χαιρέτησε με πάθος και δήλωσε ότι ήταν πανευτυχής που βρισκόταν για μια ακόμη φορά ανάμεσα στα «αγαπημένα της φανταράκια».

—Από φαντάρο θα το βρεις! ακούστηκε μια ανώνυμη φωνή από τον σωρό που προκάλεσε τη γενική θυμηδία.

Οι σαρδελάδες πάτησαν τις φωνές, έριξαν και μερικές κλοτσιές στα τυφλά, το πλήθος ηρέμησε.

Η «μάννα» απάγγειλε ένα πατριωτικό ποίημα, όπου εκθείαζε την «Εθνική μας Κυβέρνηση που μας έσωσε από τη φαυλοκρατία και τον παλαιοκομματισμό» και μετά τραγούδησε ένα άσμα αφιερωμένο στον Παπαδόπουλο συνοδεία κλαρίνου.

*Γειάσου βρε Γιώργο Παπαδόπουλε,
λιβέντι, πο'σωσες την πατρίδα μας
απ'τον κομμονισμό και τη φαυλουκρατία μας...*

Τέτοια εμπνευσμένα! Το χειροκρότημα που εισέπραξε η Παλτουδιά δεν ικανοποίησε τους σαρδελάδες που πετάχτηκαν πάνω και πάτησαν τις φωνές.

—ΓΙΑ ΔΕ ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΑΤΕ, ΜΩΡΕ; ΓΙΑ ΔΕ ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΑΤΕ;

Μετά βγήκε ένας —ολίγον κουνιστός— κομπέρ, με ρουζ στα

μάγουλα κι άρχισε να μας λέει κάτι ηλίθια παλιομοδίτικα ανέκδοτα που προκάλεσαν ένα υποχθόνιο μουγκρητό στη μάζα.

—Κάτω μωρή λουμπίνα!

—Βρε ξου!

—Όξω λούγκρα!

—Τις γκόμινες, τις γκόμινες!

Όπου οι σαρδελάδες ξεχύθηκαν πάλι στο σκοτάδι και με φωνές, κλωτσιές, και βιτσιές επανέφεραν κάπως την τάξη.

—Τι γίνεται, ρε πατρίδα, έτσι θα τη βγάλουμε; ψιθύρισε από δίπλα ο Στέργιος. Πού 'ναι οι γκόμινες;

—Υπομονή, πατρίδα, του συνέστησα. Υπομονή κι όλα θα γίνουν.

Σαν επιβεβαίωση των λεγομένων μου ο κομπέρ μας ανήγγειλε την «παγκοσμίου φήμης» τραγουδίστρια Σούλα Μπούλα.

Η Σούλα Μπούλα βγήκε στη σκηνή και το πλήθος ξεσάλωσε. Σφυρίγματα, χειροκροτήματα, ζητωκραυγές, παραινήσεις του τύπου «Μάνα μου τα υγρά σου!», «Μπαρμπουνάρα μ' εσύ!», «Παιδί μου τρισθεώρατο» κι άλλα τέτοια ευρηματικά. Οι σαρδελάδες είδαν κι έπαθαν να βάλουν κάποια τάξη στο χάος.

Η Σούλα Μπούλα, με πράσινη, ροζ και κίτρινη στρας τουαλέτα, σχιστή στο πλάϊ, ώστε να φαίνεται «το εμβούτιον», είπε δυο-τρία νταλκαδιάρικα, τύπου ΚΤΕΛ, άσματα, μέσα σε ατμόσφαιρα ανεπανάληπτου παραληρήματος κι αποθέωσης, μας έστειλε φιλιά —που κόντεψαν να προκαλέσουν έφοδο των πρώτων γραμμών στη σκηνή— κι έδωσε τη θέση της στον κουνιστό κομπέρ που μόλις και μετά βίας απέφυγε το λυντσάρισμα. Είδαν κι έπαθαν οι σαρδελάδες να κάνουν ζάφτι τον όχλο (που τώρα ζητούσε αίμα).

Τέλος πάντων, με χίλια ζόρια, κατάφερε να μας αναγγείλει το κλου της βραδιάς, το κοινωνικό θεατρικό έργο «Ο πόνος του πατέρα» κι εξαφανίστηκε άρον-άρον.

Η υπόθεση του έργου ήταν εκπληκτική. Ένας γέρος εξηγούσε στην κόρη του γιατί είχε αποκληρώσει τον γιο του.

—Δεν έχω γιο εγώ, έλεγε με βροντερή φωνή. Δεν έχω γιο. Εγώ, που ανάλωσα τη ζωή μου στους εθνικούς αγώνες της πατρίδος, που πολέμησα τους κομμουνιστοσυμμορίτες και τους ξενόδουλους προδότες, εγώ να έχω γιο που πήγε και πουλήθηκε στους κομμουνιστές και τους συνοδοιπόρους, που υπονομεύουν το έργο της Εθνικής μας Κυβέρνησης και του κυρίου πρωθυπουργού μας, του κυρίου Γεωργίου Παπαδοπούλου;

—ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΑΤΕ, ΜΩΡΕ! ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΑΤΕ! ούρλιαξαν οι βαθμοφόροι.

Το πλήθος χειροκρότησε.

Ο Ισίδωρος από δίπλα είχε μείνει εκστατικός. Πρώτη φορά βρισκόταν σε θέατρο, και τι θέατρο!

—Ηθουποιία ου μπαγάσας ου γέρους! έλεγε και ξανά 'λεγε.

Η κόρη του «μπαγάσα του γέρου» πάλι προσπαθούσε να μεταπείσει τον πατέρα της.

—Πατέρα, μη... Μην καταριέσαι το παιδί σου. Δεν έχει συνείδηση του σφάλματός του. Παρεσύρθη από ολίγους άφρονες, τους κομμονιστάς και τους συνοδοιπόρους που υπονομεύουν την εθνοσωτήριο επανάσταση της 21ης Απριλίου, που μας έσωσε από τη φαυλοκρατία και τον κομμονισμό...

—ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΑΤΕ, ΜΩΡΕ! ΓΙΑ ΔΕ ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΑΤΕ;!

Το πλήθος χειροκρότησε και πάλι πειθήνια.

Το έργο συνεχιζόταν με την εμφάνιση του «άσωτου», που κυνηγημένος από την «Εθνική Ασφάλεια» εκλιπαρούσε τον πατέρα του να του παράσχει άσυλο. Αλλά αυτός, πιστός στα ελληνοχριστιανικά του ιδεώδη, κι αφού έδωσε μια διάλεξη νουθεσίας στον «κατάπτυστο» παράνομο, που κράτησε κοντά μισή ώρα, έκανε την καρδιά του πέτρα κι έπραξε το πατριωτικό του καθήκον... παραδίνοντάς τον στις αρχές. Ο «απολωλός» τότε συναισθάνθηκε το λάθος του κι έπεσε να φιλήσει τα πόδια του καταδότη του.

—Δίκιο έχεις πατέρα, του είπε. Δίκιο έχεις. Τώρα αντιλαμβάνομαι το λάθος μου να πιστέψω στους ψιθύρους και τις ψευδείς ειδήσεις, που προδοτικώς διοχετεύουν οι εχθροί του έθνους, κομ-

μονισταί και συνοδοιπόροι, για να υπονομεύσουν το έργο της εθνοσωτηρίου επαναστάσεως της 21ης Απριλίου που μας έσωσε από τη φαυλοκρατία και τον κομμονισμό!

—ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΑΤΕ!...

Άλλο χειροκρότημα.

—Ου μπαγάσας ου γέρους! εκστασιάστηκε ο Ισίδωρος. Πουλύθητοποιία, ου μπαγάσας, ρε πιδί μ'!

Το έργο τελείωσε με άλλη μια διάλεξη εθνικοπατριωτικού περιεχομένου από τον «μπαγάσα τον γέρο», που χειροκροτήθηκε βέβαια αναλόγως, κατόπιν της υπόδειξης των κέρβερων.

Μετά ο κομπέρ —μετά φόβου Θεού— μας ανάγγειλε την επίσης παγκοσμίου φήμης χορεύτρια Σάσα Μπάρα η οποία ήταν και η σταγόνα που έκανε το ποτήρι να ξεχειλίσει.

Η Σάσα φορούσε μόνο ένα στηθόδεσμο και κάτι τούλια που κρέμονταν από μια ζώνη στη μέση της. Ξεκίνησε να χορεύει κάτι τσιφτετέλια και καρσιλαμάδες, κάτω από τα φρενήρη ουρλιαχτά του πλήθους, αλλά σύντομα η κατάσταση ξέφυγε από τον έλεγχο των μαντρόσκυλων.

Δυο-τρεις από τις πρώτες σειρές, μουντάρισαν στη σκηνή... Οι λοχίοι και τα δεκανίκια όρμησαν ξοπίσω τους... Κομφούζιο!

Μας μάζεψαν τελικά, με χίλια ζόρια, και μας μάντρωσαν άρον-άρον στους θαλάμους, όπου —κατά πως μας το είχε υποσχεθεί ο λοχίας Τσουτσάς— «πηδούσαμε» μέχρι το πρωί.

★ ★ ★ ★ ★

Τη μέρα που ορκιστήκαμε φορέσαμε για πρώτη φορά και τις στολές εξόδου, αμεταποίητες και συφοριασμένες, και ήμασταν πια να μας κλαίνε και οι ρέγκες. Τέλος πάντων, ο Διοικητής του Στρατοπέδου μας έβγαλε ένα παλλόμενο από εθνικό ενθουσιασμό δεκάριχο, υπογραμμίζοντας την τιμή που μας έκανε η Πατρίδα (να μας μαντρώσει για δυο χρόνια στο χειρότερο κάτεργο που επινόησε το διεστραμμένο μυαλό του ανθρώπου), δώσαμε τον «νενομισμένο όρκο» πίστης και αφοσίωσης στην Πατρίδα και τον... Βασιλέα (ακόμη δεν τον είχαν καταργήσει, παρά το ότι είχε πάρει πόδι) και ήμασταν πια κι επισήμως υπερασπιστές των ιερών και των οσίων, με τη βούλα.

Αυτοί που είχαν την τύχη (ή το γλείψιμο) να τσιμπήσουν σαρανταοχτάωρη έτρεξαν στα ΚΤΕΛ, τα τραίνα και τα ταξί ενώ εμείς οι άλλοι, ελεύθεροι –εντός του στρατοπέδου βέβαια– γυρνάγαμε από 'δώ κι από κει σαν τις άδικες κατάρες.

Μερικοί είχαν οικονομήσει –τουλάχιστον– δίωρες εξόδου κι ετοιμάζονταν πυρετωδώς για την πρώτη τους εξόρμηση στον έξω κόσμο.

—Εσύ δεν θα βγεις, πατρίδα; με ρώτησε ο Στέργιος όπως επιστρέφαμε στο θάλαμο.

—Θα δούμε, είπα. Αν τα καταφέρω και τσιμπήσω καμιά δίωρη...

Ο επιλοχίας μας περίμενε στον προθάλαμο του λόχου μ' ένα κακό χαμόγελο ζωγραφισμένο στην πιθηκίσια μούρη του.

—Ρήγας... Μπακόλας... είσαστε υπερεσία, μας ανακοίνωσε.

Κοκαλώσαμε.

—Υπηρεσία;

—Υπερεσία, επανέλαβε ο επιλοχίας. Αμ, τι νομίζατε, μια ζωή λούφα και παραλλαγή θα τη βγάζατε; Από σήμερα χτυπάτε νούμερο σκοπιά. Ρήγας, 2-4 στην Πύλη, Μπακόλας, 4-6 στα Μαγειρεία.

—Μα..., δε θα βγούμε; ψέλλισε ο Στέργιος.

—Πώς δε θα βγείτε, απάντησε ο επιλοχίας χαρίζοντάς μας ένα ακόμα κακό χαμόγελο. Θα βγείτε. Του Αγίου Πι ανήμερα. Για την ώρα... Υπερεσία. Να παρουσιαστείτε στο προσκλητήριο της φρουράς, στις πέντε ακριβώς.

—Συγγνώμη, επιλοχία, αποτόλμησα εγώ. Αλλά εγώ είμαι στη Σκοπευτική Ομάδα.

Ο λοχίας με κοίταξε απορημένος.

—Ε, και;

—Απαλλάσσομαι της υπηρεσίας, του υπενθύμισα.

Άλλο κακό χαμόγελο.

—Απαλλάσσεσαι όταν υπάρχουν άτομα, εξήγησε μελιστάλαχτα. Όταν δεν υπάρχουν —όπως τώρα καλή ώρα που την κοπάνησαν όλοι με άδειες— χτυπάς νούμερο κανονικά. Γκέγκε;

Καλή διασκέδαση.

Καλαμάτα

Η πρώτη σκοπιά στο στρατό ήταν σκέτο επεισόδιο. Βλέπεις, πρώτη φορά φορτωνόμασταν με ευθύνες. Μέχρι τώρα μας είχαν για γλάστρες –σήκω-σήκω, κάτσε-κάτσε–, επίσης πρώτη φορά πιάναμε στα χέρια μας σφαίρες, εκτός βολών (όπου είχαμε τους βαθμοφόρους πάνω από το κεφάλι να μας παραφυλάνε) και το συναίσθημα για τους περισσότερους ήταν περίεργο.

Ξαφνικά, βρισκόσουν μόνος μέσα στη νύχτα, μ' ένα ντουφέκι και μια γεμιστήρα των οχτώ, να παραφυλάς μήπως και σου την πέσουν οι εχθροί της πατρίδας, να σε σφάξουν με τα κονσερβοκούτια. Άγριο πράγμα. Οι ίσκιοι, οι θόρυβοι έπαιρναν άλλη σημασία. Όλα φαίνονταν κι ακούγονταν απειλητικά κι απόκοσμα.

—Δεν θα βάλετε γεμιστήρα στο όπλο, με κανέναν Χριστό, μας δασκάλεψε το απόγευμα στην αναφορά της Φρουράς ο αρχιφύλακας, που τη μέρα αυτή ήταν ο λοχίας Τσιλίκουρας. Θα κάνετε κανονικά αναγνώριση και μόνο αν δείτε ότι συμβαίνει κάτι ύποπτο θα οπλίσετε. Κι αυτό μόνο κατόπιν αδείας από κάποιον υπαξιωματικό, που θα ειδοποιήσετε πιο πριν. Καταλάβετε, μωρέ;

—Κι αν μας ιπιτιθούν οι κουμμουνιστές; ρώτησε ο Ισίδωρος.

Ο Τσιλίκουρας πάτησε τις φωνές.

—ΑΚΟΥΣΕΣ, ΡΕ, ΤΙ ΣΟΥ ΕΙΠΑ; ΔΕΝ ΒΑΖΕΤΕ ΓΕΜΙΣΤΗΡΑ ΣΤΟ ΟΠΛΟ... γαμώ το στανιό μου γαμώ!

Δηλαδή, η φάση ήταν «Στάκα να γεμίσω». Μέχρι να πάρουμε άδεια να ντουφεκίσουμε τους επίβουλους θα είχαμε γίνει σκόνη!

—Γερμανικό, γερμανικό, Μουστάκια; έκανε πνεύμα το βλαχδερό που πήγα ν' αντικαταστήσω στην Πύλη, μέσα στη μαύρη νύχτα.

—Άντε και πηδήξου, μαλάκα! του απάντησα, με τη διάθεση σκατά από τον ύπνο (αλλά μήπως τότε δεν ήταν σκατά η διάθεσή μου στο στρατό;).

Ο «συνάδελφος» κάτι μουρμούρισε για «κάτι κωλόπαιδα από την πόλη» μέσα από τα δόντια του, μου παρέδωσε τη γεμιστήρα και το χαρτάκι με τα συνθήματα και πήρε τον δρόμο για τον θάλαμο.

Η νύχτα ήταν ξάστερη και φυσούσε ένα αεράκι που περόνιαζε τα κόκαλα —πλησίαζε ο Δεκέμβρης βλέπεις. Βλαστημώντας τη βλακεία μου ν' αφήσω το τζάκετ στον θάλαμο μπήκα στο ξύλινο κουβούκλιο της σκοπιάς, να προφυλαχτώ από το βραδινό αγιάζι. Ακούμπησα το όπλο στον τοίχο και κοίταξα το χαρτάκι με τα συνθηματικά.

«Σήνθημα: Βόρρος Ήπηρος. Παρασήνθημα: Επέλασης». Και γαμώ την ορθογραφία!

Τα πρώτα πέντε λεφτά πέρασαν εύκολα. Μετά ο χρόνος πήρε να τραινάρει περίεργα. Δύο και έξι, δύο και επτά, δύο και οχτώ... Ο δείκτης δεν έλεγε να ξεκολλήσει, να πάρει δρόμο ο καριόλης! Έκανα τσιγάρο, έκανα δεύτερο... Κοίταξα πάλι το ρολόϊ... Δύο και δεκατέσσερα... Αει σιχτίρ!

Βγήκα από το κουβούκλιο, χωρίς το ντουφέκι βέβαια, κι έκανα μερικά βήματα, να ξεμουδιάσω. Ο χώρος μπροστά στην Πύλη φωτιζόταν άπλετα. Έτσι και μας έβαζε κανένas στο σημάδι, να μην έχει προβλήματα ο άνθρωπος, να τον διευκολύνουμε... Πανάθεμα το μυαλό των στρατιωτικών φωστήρων! Πίσω μου, το «Φρουραρχείο», εκεί που κοιμόνταν οι Αλφαμίτες και ο εκάστοτε αρχιφύλακας της φρουράς, βυθισμένο στο σκοτάδι. Οι γαλονάδες κοιμόντουσαν τον ύπνο του δικαίου κι ονειρεύονταν γκόμενες κι απολυτήριο.

Μπροστά μου ο δρόμος και πιο πέρα ο «έξω κόσμος», η ελεύθερη περιοχή. Εκεί που οι άνθρωποι ζούσαν φυσιολογικά. Έτρωγαν ανθρώπινα, πλένονταν, φορούσαν ρούχα καθαρά, κοιμόντουσαν σε ζεστά κρεβάτια... Μερικά βήματα κι όλα άλλαζαν. Πώς να 'ναι άραγε να ζει κανείς σαν άνθρωπος; Κόντευα να το ξεχάσω. Ένα μήνα μαντρωμένος είχα χάσει την αίσθηση της πραγματικότητας. Πραγματικότητα ήταν τα παραγγέλματα, οι αγριοφωνάρες, οι αγγαρείες, οι βολές (ευτυχώς) με τη σκοπευτική ομάδα, το καψόνι στον θάλαμο, τ' ατέλειωτα «ανάφερε», η καθημερινή παράνοια, η εξιδανίκευση του άχρηστου, του παράλογου, του περιττού. Η πατρίδα προσπαθούσε να με φέρει στα μέτρα της αφαιρώντας μου κάθε δικαίωμα, κάθε προνόμιο, υποκαθιστώντας την κρίση μου, την προσωπικότητά μου μ' ένα χυλό χρώματος σκατί που το ονόμαζε «πειθαρχία». Όσο πιο φυτό, τόσο πιο καλά. «Εδώ δεν είσαστε για να σκέφτεστε, ρε, αλλά για να εκτελείτε» δεν έχανε την ευκαιρία να μας υπενθυμίσει ο λοχίας Τσουτσάς. «Ο φαντάρος δεν σκέφτεται, σκέφτεται ο λοχίας για πάρτη του» συμπλήρωνε ο λοχίας Δημητρίου, ο αγνώριστος συμμαθητής από το Δημοτικό. «Θα γίνετε ρομπότ ή θα λιώσετε» υποσχόταν ο λοχίας Τσιλίκουρας.

Πόσες μέρες ακόμη; Εξακόσιες ενενήντα εννιά και μία! Σπάσαμε το φράγμα των επτακοσίων! Εξακόσιες ενενήντα εννιά μέρες επί εικοσιτέσσερα... Δεκάξι χιλιάδες επτακόσιες εβδομήντα έξι ώρες... Κάτεργο! Ο Θεός να βάλει το χέρι του.

Δεκάξι χιλιάδες επτακόσιες εβδομήντα έξι ώρες!!!

Και το ρολόϊ να 'χει κολλήσει στις δύο και είκοσι!

Βήματα... Από το στρατόπεδο. Α, εντάξει, είχαμε να κάνουμε με τον εσωτερικό εχθρό, ο εξωτερικός κοιμόταν του καλού καιρού. Έφοδος... Όρεξη που την έχουν οι άνθρωποι!

—Αλτ, τις ει; (τα αρχαία μας μάραναν).

—Πιρίπουλο, ήρθε η γνώριμη φωνή του Γίγαντα μέσα από τα σκοτάδια.

—Προχώρα στο σύνθημα, συνέχισα εγώ το ποιηματάκι με τα χέρια στην τσέπη (ούτε που μου πέρασε από το μυαλό να πάω στο κουβούκλιο να πάρω το όπλο —να το κάνω τι δηλαδή;).

—Δικανέας Γίγαντας, ρε...

Η φάση είχε πλάκα.

—Λάθος σύνθημα, απάντησα εγώ άτεγκτος (δήθεν). Προχώρα στο σύνθημα.

Ο Γίγαντας είχε βγει απ' τα σκοτάδια τώρα και πλησίαζε, μπαμπουλωμένος στο τζάκετ και με το (σίγουρα άδειο) «Τόμσον» περασμένο στον ώμο.

—Ιγώ είμι, ρε βλήμα. Μη φουνάζ'ς κι ξισηκώσ'ς του σύμπαν.

—Και πού το ξέρω εγώ ότι είσαι εσύ; συνέχισα εγώ το βιολί μου.

Ο Γίγαντας άρχισε να εκνευρίζεται.

—Τι, δε μι γνourίζ'ς;

—Άμα δεν πέσει σύνθημα δε γνωρίζω ούτε τη μάνα μου, τον πληροφορήσα εγώ, ακλόνητος υπερασπιστής της πατρίδας.

—Ισύ είσι, Μουστάκια;

—Εγώ. Πέσε τώρα το σύνθημα γιατί στη μπουμπούνισα.

Ο Γίγαντας κοκάλωσε.

—Τι, έχ'ς γιμιστήρα μέσα, ρε τσουγλάν'ι; φώναξε.

—Μωρέ και γεμιστήρα έχω και τα πάντα, τον πληροφορήσα εγώ που την είχα καταβρεί πια. Πέσε το σύνθημα γιατί πυροβολώ.

Το τρέμουλο στη φωνή του δεκανέα μ' έκανε να καταλάβω ότι τα είχε χρειαστεί.

—Σιγά, ρε τσουγλάν'ι, είπε. Σιγά, μη γίν'ει κάνα ατύχημα κι τρέχουμε...

—Μετράω μέχρι το τρία και πυροβολώ, του λέω. Ένα...

—Βόρειους Ήπειρους, Βόρειους Ήπειρους, τραύλισε ο φουκαράς.

—Καλώς, του κάνω. Τώρα προχώρει στο παρασύνθημα.

—Μα... αυτό πρέπ'ει να του πεις ισύ, διαμαρτυρήθηκε ο ταλαίπωρος.

Την παλαβή εγώ.

—Α, δεν ξέρω τίποτα, του κάνω. Εμένα μου δώσαν σύνθημα και παρασύνθημα και τα θέλω και τα δυο.

—Κουλόπιδου, θα πήξ'ς! σφύριξε μέσα από τα δόντια του ο δεκανέας. Ιπέλασ'η.

—Καλώς, προχώρει, του λέω.

Ο Γίγαντας έκανε μερικά διστακτικά βηματάκια και ήρθε (μετά φόβου) κοντά. Διαπιστώνοντας ότι δεν είχα όπλο στα χέρια πήγε να πάθει νταμπλά.

—Πού 'νι του όπλου, ρε ακάθαρμα; μου λέει έτοιμος να μου ορμήξει.

—Τ' άφησα στη σκοπιά, λέω εγώ. Μην έχουμε κάνα ατύχημα βραδιάτικα.

Ο Γίγαντας μπαρούτι.

—Τι λε, ρε ριμάλ'ι της κενωνιάς; ξέσπασε. Τι μι λες; Δηλαδή, τόσ'η ώρα μ' έκανις πλάκα;

—Ε, όχι και πλάκα, κυρ-δεκανέα. Κανονική αναγνώριση.

—Κανουνική αναγνώρισ'η!!! Χουρίς όπλου, ρε κατσαπλιά τ' χιαρατά! Μι δ'λεύες κι απού πάν'; Ξιέρ'ς, ρε έρμι, ότ'ι αυτό λέγετι «ιγκατάλειψ'η θέσιους» κι σηκών'ει στρατουδικείου;

—Τι εγκατάλειψη; διαμαρτυρήθηκα εγώ. Αφού εδώ είμαι.

—Κι τ' όπλου;

—Ε, δεν είπαμε; Στη σκοπιά. Προς αποφυγήν ατυχημάτων.

—Πρους αποφυγήν ατυχημάτων;!!!

Ο δεκανέας μου 'ριξε μια εξεταστική ματιά από πάνω μέχρι κάτω.

—Ισύ, Μουστάκια, μου λέει, ή πουλύ πιρπατημένους είσι ή πουλύ μαλάκας. Άλλου τίποτα δε μπουρώ να βάλου μι του μυαλό μ'.

Έβγαλα το πακέτο με τα τσιγάρα και του πρόσφερα.

—Τσιγαράκι, κυρ-δεκανέα;

Το πήρε και του το άναψα. Τράβηξε μια ρουφηξιά, φύσηξε τον καπνό με θόρυβο και με κοίταξε πάλι καλά-καλά.

—Απού πού είσι, ρε Μουστάκια;

—Από την Αθήνα, κυρ-δεκανέα.

—Κι τι ιπαγγέλισι στην πουλιτική ζουή, να πούμε;

—Φοιτητής.

—Άρα, μάλλον πιρπατημένους είσι κι όχ'ι μαλάκας, έβγαλε το συμπέρασμα ο Γίγαντας.

—Το κατά δύναμιν, κυρ-δεκανέα.

Ο Γίγαντας τράβηξε άλλη μια βαθιά ρουφηξιά από το τσιγάρο του, έριξε μια ματιά γύρω, μια κατά το «Φρουραρχείο», ήρθε πιο κοντά και χαμήλωσε τη φωνή.

—Ιμένα μι φαίνισι ιντάξ'ει πιδί, μου δήλωσε.

—Καλός είμαι, παραδέχτηκα.

—Όχ'ι σαν κάτ'ι άλλα κουλόπιδα που τρέχουν κι καρφώνουν διξιά κι αριστερά...

Κάπου το πήγαινε ο Γίγαντας.

—Τάφος, κυρ-δεκανέα, τον διαβεβαίωσα. Στόμα έχω και μιλιά δεν έχω.

Ο Γίγαντας με χτύπησε στον ώμο ευχαριστημένος.

—Βλέπ'ς που το 'πα; Δεν το 'πα; Είσι ξηγημένου πιδί, πάει κι τιλείουσι. Η Γίγαντας δεν κάν'ει λάθους πουτέ. Ιγώ τουν ψυχουλουγάου τουν άλλουν. Τουν κόβου απού πέντι χιλιόμιτρα μακριά. Ισένα σι ψυχουλόγ'σα σουστά. Πάει κι τιλείουσι.

—Μάλιστα.

Ο Γίγαντας κοίταξε ξανά τριγύρω.

—Πού 'σι, Μουστάκια... Λέου να πιταχτώ δυο λιφτά μέχρι ιδώ παρακάτ', να δω του πρόσουπου. Θα σι αφήκου του «Τόμσουν», να του κρύψ'ς, μη μας πάρ' μυρουδιά κάνα καθήκ'ι κι έχουμι τριχάματα. Δεν πρόκειτι ν' αργήσου... Σι δυο λιφτά θα 'μι πίσου. Μέχρ' να κάν'ς ισύ τσιγάρου ιγώ θα τ'ς τα 'χου πιτάξ'ει όζου τα μάτια κι ούτι γάτα, ούτι ζημιά... Έτσ'ι;

Αμ έτσι πες μου ντε, να καταλάβω! Έκανα τον δύσκολο.

—Λίγο επικίνδυνα δεν είναι αυτά τα πράγματα, ρε δεκανέα; του κάνω. Έτσι και μας την πέσει χαμιά έφοδος... Τι να τους πω εγώ;

—Τίπουτα να μην τ'ς πεις, είπε ο Γίγαντας. Τίπουτα. Αν σι ρουτήσ'ν αν πέρασι πιρίπουλου ου Γίγαντας θα τ'ς πεις ότ' πέρασι πρου πέντι λιφτά. Κανείς δε θα πάρ'ει χαμπάρ'.

★ ★ ★ ★ ★

Την επομένη, στις πέντε ακριβώς το απόγευμα, ο Μπαχόλας κι εγώ, γυαλισμένοι, σιδερωμένοι, αλφαδιασμένοι, περνούσαμε την πύλη του «Στρατοπέδου Παπαφλέσσα» με τις πολύτιμες «δίωρες» στο τσεπάκι.

—Θα το κάψουμε απόψε, πατρίδα.

Πράγματι. Στρίβοντας στην πρώτη γωνία ήρθαμε μύτη με μύτη με δυο δεκανείς Εσατζήδες, που θύμιζαν περισσότερο δίφυλλες ντουλάπες παρά ανθρώπους. Όπως ήταν οι πρώτοι του σιναφιού τους που συναντούσαμε, στη μάλλον ολιγόχρονη στρατιωτική μας καριέρα, χαιρετήσαμε σεμνά και κάναμε να περάσουμε. Οι ντουλάπες απάντησαν μ' ένα σατανικό χαμόγελο.

—Τι 'σαστε σεις, ρε; μας κάνει ο ένας.

—Φαντάρια, λέω εγώ. Φαντάρια του 9ου Συντάγματος.

—Μπα!!! εκπλήσσεται (δήςθεν) ο Εσατζής. Τ' άκουσες αυτό, ρε Γκέκα; Είναι, λέει, φαντάροι.

—Μπα; κάνει κι ο Γκέκας. Αλήθεια είπαν τέτοιο πράμα, ρε συ Σάμπα;

—Έτσι είπαν.

Ο Γκέκας κούνησε το κεφάλι του πέρα-δώθε με αμφιβολία.

—Εγώ δε βλέπω τίποτις τέτοιο εδώ πέρα, είπε. Πού 'ναι, ρε οι φαντάροι; Βλέπεις εσύ φαντάρους;

Μπλέξαμε.

Ο Σάμπας έξυσε τη μύτη του.

—Δεν τρέχει τίποτις, δήλωσε. Μηδέν φαντάροι.

Ο Γκέκας μας έδειξε με το μικρό του δαχτυλάκι.

—Αυτοί εδώ όμως δηλώνουν φαντάροι.

—Δεν μπορεί! Λάθος θ' άκουσες. Είπατε, ρε σεις, ότι είσατε φαντάροι;

—Μάλιστα, λέω εγώ μουδιασμένος.

—Τα είδες; φώναξε ο Γκέκας θριαμβευτικά στον συνάδελφό του. Στα 'λεγα εγώ, δεν στα 'λεγα; Λένε ότι είναι φαντάροι. Τους άκουσες και μόνος σου.

Ο Σάμπας έσπρωξε πίσω το πηλήκιο και πήρε ένα απορημένο ύφος.

—Δεν μπορεί! λέει. Δεν μπορεί, ρε συ Γκέκα. Οι φαντάροι πρώτ' απ' όλα φοράνε στολή σιδερωμένη και σενιαρισμένη στην πένα, δεν φοράνε;

—Φοράνε.

—Γραβάτα αλφαδιασμένη στην τρίχα...

—Μπράβο, γεια σου.

—Άρβυλα γυαλισμένα, να καθρεφτίζεσαι μέσα...

—Αυτός είσαι!

—Μπερέ υπερεσιακό και τσίφτικο...

—Κατά πως τα λες.

—Ε, τότε, τι σκατά ισχυρίζονται αυτοί εδώ οι λέτσοι ότι είναι φαντάροι, να 'ούμε; Όχι, πε μου, τους κοίταξες καλά;

—Δεν μπορεί να 'ναι φαντάροι, συμφώνησε ο Γκέκας. Άμα ήταν φαντάροι, με τα χάλια που έχουν, πηγαίνουν χαμένοι.

—Αμφίεσις απαράδεκτος...

—...και προκλητική.

—Άρα, δεν είναι φαντάροι.

—Αλλά πλην όμως δηλώνουν φαντάροι.

Ο Σάμπας έξυσε το αφτί του.

—Ξέρεις τι θα κάνουμε, ρε συ Γκέκας; είπε. Θα τους ζητήσουμε τα χαρτιά τους, αυτό θα κάνουμε. Για ζήτα τους τα χαρτιά τους, ρε, να δούμε... Έτσι, από περιέργεια.

—Τα χαρτιά σας, μας διατάζει ο Γκέκας.

Πήραν τα χαρτιά μας, τα γύρισαν από 'δώ, τα γύρισαν από κει, διάβασαν μέχρι και τη φίρμα του τυπογραφείου και μετά ξύσαν πάλι τα κεφάλια τους και κοιτάχτηκαν, δήθεν με απορία.

—Πρόκειται περί στρατιωτικά χαρτιά, δήλωσε ο Γκέκας.

—Τα κλέψατε, ρε σεις; μας αγρίεψε ο Σάμπας.

—Όχι, του λέω. Δεν τα κλέψαμε. Φαντάρια είμαστε.

—Σάματι κι αν τα είχατε κλεμμένα θα το λέγατε; Και τώρα, τι γίνεται, ρε συ Γκέκας;

—Θα τους πάρουμε τα στοιχεία και θα κάνουμε αναφορά στο 9ο Σύνταγμα, πρότεινε ο Γκέκας. Έτσι και είναι στ' αλήθεια φαντάροι πάνε χαμένοι.

—Μιλάμε τουλάχιστον για «δεκαπενθήμερον αυστηράν», έτσι;

Βγάλαν τα τεφτέρια κι αρχίσαν να μας καταχωρούν. Αφού τα γράψαν όλα καλά-καλά κι ευχαριστήθηκαν, μας επέστρεψαν τα χαρτιά μας, μας ευχήθηκαν «καλή διασκέδαση» και μας άφησαν.

Στεκόμασταν εκεί σύζυλοι, στη μέση του δρόμου, προσπαθώντας να συνειδητοποιήσουμε αυτό που μας είχε συμβεί.

—Τι κάναμε και μας έγγραφαν, ρε Μπακόλα;

—Μας τη βγήκαν βήτα, οι λαμόγιες, πατρίδα.

—Και τώρα τι γίνεται;

Ο Μπακόλας σήκωσε τους ώμους αδιάφορα.

—Μωρέ ποιος τους γαμεί, είπε. Θα φάμε εκεί καμιά δεκαπεντάρα και θα ησυχάσουμε. Δεν άκουσες;... τόση είναι φαίνεται η ταρίφα.

—Μα, γιατί;

—Τι ψάχνεις και συ τώρα, ρε δικέ μου; αγανάκτησε ο φίλος μου. Όποιος φοράει γαλόνια έχει και το δικίο με το μέρος του, πάει και τελείωσε. Όπως στο δικαστήριο, να πούμε... Ποιον νομίζεις ότι πιστεύει ο εισαγγελέας, τον φτωχό που ατύχησε και τον πιάκαν αδίκως «εν' ώρα κλοπής» ή την κουφάλα τον ενωμοτάρχη; Πάλι θα τα λέμε; Αφού είναι σκατά η ποτάνα η κενωνία, εμείς θα βγάλουμε άκρη;

—Ωραία, και τώρα πού πάμε;

—Όπου να 'ναι. Πάμε μπουρδελότσαρκα;

Μπουρδελότσαρκα! Δηλαδή...

Τριάντα μέρες μαντρωμένος μέσα στο στρατόπεδο, με μόνη συντροφιά άλλους άχαρους κακομούτσουνους, η αλήθεια είναι ότι κόντευα να ξεχάσω πως υπήρχαν γυναίκες. Άλλωστε, η κούραση και η ταλαιπωρία —ίσως και τίποτα που έριχναν (κατά τις φήμες) στο φαγητό— είχαν εξαφανίσει σχεδόν τελείως τις ορμές εκείνες που, κανονικά, τυραννούν και συντροφεύουν κάθε αρσενικό αυτής της ηλικίας. Η προοπτική συνουσίας, έτσι ξαφνικά, έστω και πληρωμένης, δεν μπορώ να πω ότι μ' άφηνε αδιάφορο. Από την άλλη μεριά... Μπουρδέλο... Ξέρω κι εγώ... δεν μου πήγαινε.

Ο Μπακόλας με είδε που δίσταζα.

—Τι έγινε, ρε δικέ μου; μου κάνει. Έπαθες τρακ;

—Τρακ δεν θα πει τίποτα, παραδέχτηκα. Τι διάολο, κοντεύω να ξεχάσω πώς το κάνουν, ρε πατρίδα.

—Ένας λόγος παραπάνω λοιπόν. Άντε, πάμε να πιάσουμε θέση γιατί προβλέπω να γίνεται ανάσταση Κυρίου.

Κυριολεκτικά.

Δεν δυσκολευτήκαμε πολύ να βρούμε μπουρδέλο. Αρκούσε να ακολουθήσει κανείς οποιονδήποτε φαντάρο ή σμηνίτη και θα 'φτανε σε κόκκινο φωτάκι πιο σίγουρα κι από τη σφαίρα του Μ1 στο στόχο (άκου παραλληλισμός —τέλεια αποχαύνωση πια!).

Η πιο διάσημη πουτάνα της Καλαμάτας ήταν η περίφημη, ανά το Πανελλήνιον Ευμορφία. Από τα χέρια της πέρασαν ΕΣΣΟ και ΕΣΣΟ. Το όνομά της είχε γίνει θρύλος στις Ένοπλες Δυνάμεις. Τώρα πια βέβαια είχε σχεδόν αποτραβηχτεί και τη

δουλειά τη σήκωνε μια «ανιψιά» που είχε σπιτωμένη επί τούτου. Ωστόσο δεν ήταν στης Ευμορφίας τον ναό που πήγαμε για προσκύνημα τη φορά αυτή —έπεφτε στην αντίθετη κατεύθυνση και φοβόμασταν μην ξανατραχάρουμε τους Εσατζήδες— αλλά στης κυριότερης ανταγωνίστριάς της, της Κοραλίας, λιγότερο διάσημης, αλλά και νεότερης κατά τι. Άλλωστε κι αυτή είχε μια «ανιψιά» που βοηθούσε το κατά δύναμη.

Το κακόγουστο και φτηνά επιπλωμένο σαλονάκι ήταν στις δόξες του. Τα τρία όπλα είχαν φροντίσει να στείλουν πλήρεις αντιπροσωπείες. Φαντάροι, σμηνίτες και ναύτες —από μια φρεγάτα του Πολεμικού Ναυτικού που έτυχε να ελλιμενίζεται τις μέρες αυτές—, ίσα που ξεχώριζαν σαν σιλουέτες μέσα από τα ντουμάνια του τσιγαρόκαπνου. Όπως μάθαμε, από κάτι κατατοπισμένους συνάδελφους, η πάνδημος προσέλευση οφειλόταν στα ιδιαίτερα σωματικά προσόντα της «ανιψιάς», της Μπέμπας, η οποία, εκτός του ότι ήταν μπουκιά και συχώριο, ήταν και πολύ ξηγημένο κορίτσι με τα φαντάρια και δεν κοίταγε να τα ξεπετάει όπως—όπως και με το ρολόϊ στο χέρι. Βέβαια πλήρως κάτι παραπάνω, εξήντα φράγκα έναντι σαράντα που ήταν η συνηθισμένη ταρίφα, αλλά, χαλάλι, άξιζε τον κόπο.

—Φτου, γαμώτο, θ' αργήσουμε να πάρουμε σειρά, μου λέει ο Μπακόλας καθώς βολευόμασταν σε κάτι καρέκλες στη γωνιά.

—Δεν τρέχ'ει τίποτις, ακούμε μια γνωστή φωνή από δίπλα. Η Κουραλία είναι πιο γλήγουρ'η κι απού αϊρόπλανου.

Κάνουμε έτσι και τι να δούμε! Ο δεκανέας Γίγαντας, ο μέγας γαμίκουλας, το καύχημα του λόχου, περίμενε στην ουρά να... ξεθυμάνει, σαν κοινός θνητός! Δεν μπορεί! Ο Γίγαντας σε μπουρδέλο! Πού πάει ο κόσμος;

—Δεκανέα, εσύ εδώ;

Στραβογέλασε με σημασία ο Γίγαντας.

—Έρθα να ξιθυμάνου λιγάκ'ι, γιατί μιτά έχου αραντιβού μι του δικαπιντάρ'ι, τ' Λίτσα, κι δεν θέλου να του τσαταλιάσου, κατάλαβις; Πόσα ν' αντέξ' του έρμου; Τρία, τέσσιρα, πέντι βία; Ε, να μην τ' αφήκουμι κι ανάπηρου!

Σωστά.

Ξαφνικά στο σαλόνι έπεσε νεκρική ησυχία. Μια πόρτα άνοιξε στα δεξιά μας και η Κοραλία έκανε τη θριαμβευτική της εμφάνιση. Ήταν ψηλή, κοντά ένα κι ογδόντα και θα ζύγιζε άνετα εκατό κιλά. Εκατό κιλά στήθια, περιφέρειες, μπούτια, που αν θες το πιστεύεις, αυτή τη στιγμή και κάτω από τις συγκεκριμένες συνθήκες, δεν είχαν τίποτα το αποκρουστικό. Τα μαλλιά της ήταν άγρια οξυζεναρισμένα και το αποκριάτικο μακιγιάζ ίσα που σ' άφηνε να μαντέψεις τα χαρακτηριστικά ενός προσώπου που είχε δει καλύτερες ημέρες. Πόσων χρονών να ήταν άραγε η αρχιέρεια του κρεβατιού; Σαρανταπέντε, πενήντα; Παραπάνω; Ποιος θα μπορούσε να κάνει σωστή εκτίμηση τέτοιες ώρες;

—Καλώς τα φαντάρια! χαιρέτησε η Κοραλία την ομήγυρη.

Ο Γίγαντας ενθουσιάστηκε.

—Να μι ζήσ'ς κουρίτσαρι! φώναξε.

Η Κοραλία τον πρόσεξε.

—Γίγαντα! Κι εσύ εδώ, πουτσαρά μου;

Ήταν φανερό ότι ο δεκανέας ήταν τακτικός του σπιτιού.

—Γυνικάρα μ'! αναφώνησε ο Γίγαντας τρέχοντας να την αγκαλιάσει (τα στήθια της τον κουκούλωναν). Γυνικάρα μ'! Ήρθα να σι βάλου χέρ' κι να πάου στουν παράδεισου!

Η Κοραλία τον έσφιξε πάνω της χαχανίζοντας κολακευμένη.

—Άτιμο παιδί! Πάλι θα με ξεκατινιάσεις!

—Του κατά δύναμ'η! βόγκηξε ο Γίγαντας, που κόντευε να πάθει ασφυξία από το ζούπηγμα.

Εμείς τώρα καμαρώναμε σαν τα γύφτικα σκεπάρνια για την υποδοχή που τύχαινε ο δεκανέας μας. Πώς να το κάνουμε, λίγη από τη δόξα του ξέβαφε και πάνω μας!

Κείνη τη στιγμή —σαν να διάβασε τη σκέψη μας— ο Γίγαντας μας θυμήθηκε.

—Μαρή Κουραλία, λέει της Κοραλίας. Έχου ιδώ μαζί μ' κι κάτ' φαντάρια απού τη διμοιρία μ'. Να τα ξυπερετήσουμε κι αυτούν, τα καψιρά.

Η Κοραλία έβαλε τα χέρια στη μέση και μας επιθεώρησε.

—Εσένα, μόρτη, το ονοματάκι σου; λέει στον Μπακόλα.

—Στέργιος Μπακόλας, από τον Τύρναβο, αν έχεις ακουστά.

—Εσύ μ' αρέσεις, δήλωσε η Κοραλία. Τον Μουστάκια θα τον πασάρω στη Μπέμπα, γιατί θα με γαρφαλάει το μουστάκι του.

Και με τα λόγια αυτά, μας βουτάει και τους τρεις, τον Γίγαντα, τον Μπακόλα κι εμένα και μας μπάζει στα ενδότερα του σπιτιού, αγνοώντας τις δικαιολογημένες διαμαρτυρίες των ριγμένων πελατών.

—Εσύ, λέει του Μπακόλα, πάαινε στην κουζίνα και περίμενε να σε φωνάξω. Γίγαντα, ξεβραχώσου, παίδαρέ μου, κι έρχομαι. Πάω τούτον τον Μουστάκια στη Μπέμπα.

Μ' άρπαξε από το μανίκι και, σούρνοντάς με, με πέρασε από ένα στενό διάδρομο σε μια κρεβατοκάμαρη, όπου ένας δίοπος μόλις τελείωνε το κούμπωμα του παντελονιού κι ένας κορίτσαρος πάνω στο κρεβάτι ίσα που τελείωνε το μέτρημα των χρημάτων, που μόλις κέρδισε με το... σπαθί της.

—Μπέμπα, της φωνάζει η Κοραλία, δίνοντάς μου μια σπρωξιά. Περιποιήσου τούτον 'δώ τον Μουστάκια, είναι του Γίγαντα.

Ο δίοπος κούμπωσε το τελευταίο κουμπί, μου 'κλεισε το μάτι και βγήκε. Έμεινα μόνος με τη Μπέμπα, πρώτη φορά με γυναίκα από κι εγώ δεν ξέρω πότε.

Η Μπέμπα αναστέναξε βαθιά και γύρισε μπρούμυτα για να βάλει τα λεφτά στο συρτάρι του κομοδίνου, δίπλα στο κρεβάτι. Παρ' όλη την παραζάλη και την ταραχή μου δεν μπορούσα να μην παραδεχτώ ότι ήταν μπουκιά και συχώριο. Όλα εν αφθονία!

—Καλησπέρα, δεσποινίς Μπέμπα, ακούω τον εαυτό μου να λέει, τελείως τρακαρισμένος.

Γέλασε η Μπέμπα.

—Σιγά τη «δεσποινίδα», ρε Μουστάκια. Εδώ κοντεύει να με πάρει ολόκληρη η Μεραρχία κι εσύ μου τη βγαίνεις στο «δεσποινίς», να πούμε; Μας δουλεύεις κι από πάνω;

Αυτό να μου πεις!

—Δεν είχα πρόθεση να σας προσβάλω..., προσπάθησα να τα μπαλώσω.

Ξαναγέλασε η Μπέμπα.

—Μπα, έχουμε και τρόπους; είπε. Σε προφέσορα πέσαμε;

Με είδε που την κοίταζα σαν χαμένος και μου 'κανε νόημα να πάω να καθίσω στο κρεβάτι δίπλα της.

—Φαίνεσαι μορφωμένο παιδί, μου λέει. Τι δουλειά κάνεις στην πολιτική ζωή;

Της είπα. Η Μπέμπα άνοιξε κάτι μάτια πελώρια.

—Ωστε έτσι! Επιστήμων καλλιτέχνης! έκανε. Αμ έτσι πες μου, ντε... Καλά σε κατάλαβα εγώ ότι δεν είσαι κάνας λέτσος... Έτσι εξηγείται... Και δε μου λες, Μουστάκια;... Δηλαδή, εσύ να πούμε, εξόν από τα σπίτια, αν σου καθίσει κανείς, πιάνεις και του φτιάχνεις τον πίνακα σαν φωτογραφία, να πούμε; Το πορτραίτο, δηλαδή;

—Ε, κάτι καταφέρνω, μουρμούρισα μετριόφρονα.

Η Μπέμπα επέμεινε.

—Δηλαδή, να πούμε... Εγώ, φερ' ειπείν... Έτσι και σου ποζάρω... Με φτιάχνεις, έτσι όπως είμαι; Κάδρο;

—Ιδανικότερο μοντέλο δεν μπορώ να φανταστώ, τη διαβεβαίωσα.

Η Μπέμπα ενθουσιάστηκε.

—Δηλαδή, σοβαρά μπορείς να με φτιάξεις κάδρο, ρε Μουστάκια; Δεν με δουλεύεις δηλαδή; Μπέσα μιλάμε;

—Μιλάμε πολύ μπέσα, την ξαναδιαβεβαίωσα.

—Και πότε θα με φτιάξεις; μου κάνει.

Με είδε που δίσταζα.

—Με το αζημίωτο βέβαια, πρόσθεσε με σημασία.

—Στην επόμενη έξοδο; πρότεινα διστακτικά.

—Έγινε, γέλασε η Μπέμπα. Θα πιάσω τον Γίγαντα να σου κανονίσει δώρη... Ε ρε, τι έχει να γίνει! Το φαντάζεσαι, ρε Μουστάκια; Εγώ κάδρο! Όργιο!

Το σκέφτηκε λίγο.

—Και πώς θα με φτιάξεις; ρώτησε πάλι.

—Όπως θέλεις... Πώς θέλεις;

Η Μπέμπα σκέφτηκε λίγο. Μετά σήκωσε τα μάτια και μου έριξε ένα διστακτικό βλέμμα.

—Δεν θα με κοροϊδέψεις...

—Όχι βέβαια.

—Δεν θέλω να με φτιάξεις γυμνή, είπε. Θα φορέσω ένα λευκό φόρεμα και θα μαζέψω τα μαλλιά μου πάνω, να με φτιάξεις σαν... ξέρεις... σαν τις κυρίες της αριστοκρατίας που βλέπουμε στα περιοδικά. Μπορείς;

Περάσαμε την υπόλοιπη ώρα κουβεντιάζοντας τις λεπτομέρειες του κάδρου. Ούτε που μου πέρασε από το μυαλό να την αγγίξω.

Ο Μπακόλας βγήκε παρέα με τον Γίγαντα. Οι τρεις μας τώρα, αδερφωμένοι ελέω μπουρδέλου, τραβήξαμε να πιούμε κάνα ποτήρι κρασί, να πάνε τα φαρμάκια κάτω. Η ιδέα ήταν του Γίγαντα που είχε ξεχάσει το χάσμα της «κοινωνικής μας θέσης».

—Μα καλά, του λέω, εσύ είχες ραντεβού με τη Λίτσα.

Ο Γίγαντας δεν κλονίστηκε.

—Άστηνα να περιμέν'ει, η κουφάλα, είπε. Η Κουραλία να 'νι καλά. Τρία τσ' έρ'ξα τσ' γριάς ξικουλιάρας! Τ'ν ξικατίνιασα!

—Τίποτα, ένα με το ζόρι, μου σφύριξε στ' αυτί ο Μπακόλας. Κρυφοκοίταγα. Τρόμαξε να του σηκωθεί, του καψερού!

Ούτε να χαμογελάσω δεν πρόλαβα. Μπροστά μας, σαν να ξεφύτρωσε από την ασφάλτο, ξεπρόβαλε το Μικτό. Ένας αξιωματικός, δυο Εσατζήδες, ένας Αερονόμος κι ένας Ναυτονόμος. Ο αξιωματικός ήταν ο... δόκιμος Μπαμνάρας! Ο Γκέκας και ο Σάμπας τον πλαισίωναν σαν χερουβείμ!

Να μας δει όλος αυτός ο καλός κόσμος, άναψε χαμόγελα που φώτισαν τον τόπο ένα γύρο.

—Ο φίλος μου ο Μουστάκιας, που του αρέσει η μαρμελάδα! αναφώνησε ο Μπαμνάρας.

Θα 'βρισκα κάνα διάολο στο τέλος μ' αυτό το νούμερο. Πολύ «βήτα» μου την έβγαине.

—Απ' ότι ξέρω, αυτό δεν αποτελεί παράπτωμα, του κάνω.

Ο σμηνίας της Αερονομίας έκανε ένα βήμα μπροστά φέρνοντας το χέρι στο γκλομπ.

—Τον μπαγλαρώνουμε, κύριε δόκιμε;

Ο Μπαμνάρας γέλασε σατανικά.

—Όχι, λέει. Βγάλτε μπλοκάκια και γράφτε.

Οι ντουλάπες βγάλαν τα μπλοκάκια, σάλιωσαν τα μολύβια και με πρόσωπα που ακτινοβολούσαν περίμεναν.

—Γράφτε, τους υπαγόρευσε ο Μπαμνάρας. Πρώτον: Συναντήσας το Μικτόν Περίπουλον ηπαξίωσεν να χαιρετήσει. Δεύτερον: Ηφθαδίασεν εις τον επί κεφαλής αξιωματικόν...

—Μα, δεν αυθαδίασα! διαμαρτυρήθηκα.

—Τρίτον: Απεχάλεσεν ευθέως τον επί κεφαλή «ψεύτην»...

—Μα, δεν τον απεχάλεσα...

—Τέταρτον: Απεχάλεσε εκ νέου τον επί κεφαλή «ψεύτην»... Από πού έρχεσαι αλήθεια, Μουστάκιας;

—Απ' το μπουρδέλο.

—Πέμπτον: Ειρωνεύθη τον επί κεφαλή...

—Όχι, «πέμπτον», «έκτον», κύριε δόκιμε, διόρθωσε ο Σάμπας. «Πέμπτον» είναι: «από πού έρχεσαι, Μουστάκιας».

—Τον καχό σου τον καιρό! Σβήστο αυτό.

—Το «έκτον»;

—Το «πέμπτον», βλάκα.

—Και τότε... ποιο είναι το «πέμπτον»;

—«Αλήθεια από πού έρχεσαι, Μουστάκια», διάβασε ο ναύτης πρόθυμα.

—Το προηγούμενο, ηλίθιε.

—«Απεκάλεσεν εκ νέου τον επικεφαλή ψεύτη»; Αυτό είναι το «τέταρτον».

—Και ποιο είναι το «πέμπτον»;

—«Πούθε έρχεσαι αλήθεια, Μουστάκια», διάβασε ο σμηνίας.

—ΣΒΗΣΤΕ ΤΟ ΑΥΤΟ, ΒΛΑΚΕΣ! ούρλιαξε ο Μπαμνάρας, εκτός εαυτού.

Ο κόσμος γύριζε να μας κοιτάζει.

—Τότε, ποιο είναι το «πέμπτον»; απόρησε ο Γκέκας.

—Το επόμενο, ηλίθιε.

—Το «έκτον»;

—Το «πέμπτον», βλάκα.

—Αφού είπατε να το σβήσουμε το «πέμπτον».

—ΤΟ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΒΗΣΙΜΟ, ΖΩΟΝ.

—Το «ειρωνεύθη τον επικεφαλή»;

—ΝΑΙ!

—Μα, αυτό είναι «έκτον».

—Πέμπτον! ΠΕ-ΜΠΤΟΝ! ΠΕΜΠΤΟΝ!

Ο Σάμπας σήκωσε τα μάτια στον ουρανό.

—Πέμπτον, πέμπτον. Πετάει ο γαΐδαρος, πετάει.

—ΠΩΣ; ούρλιαξε ο Μπαμνάρας στα πρόθυρα της αποπληξίας. ΠΩΣ ΤΟ ΕΙΠΕΣ ΑΥΤΟ, ΔΕΚΑΝΕΑ;

—Δεν είπα τίποτα, κύριε δόκιμε.

—ΕΙΠΕΣ.

—Μα...

—ΔΕΚΑΗΜΕΡΟΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗ!

—Γιατί, κύριε δόκιμε;

—ΕΙΚΟΣΑΗΜΕΡΟΣ! ΓΡΑΦΤΕ ΤΟ. ΕΙ-ΚΟ-ΣΑ-Η-
-ΜΕ-ΡΟΣ!

Εντωμεταξύ, ο Γίγαντας με τον Μπακόλα βρήκαν την ευ-
καιρία να το στρίψουν αλά γαλλικά, αφήνοντάς με αμανάτι να
βγάλω το φίδι από την τρύπα.

—Κι εγώ; ρωτάω τον Μπαμνάρα.

—ΕΞΑΦΑΝΙΣΟΥ!

★ ★ ★ ★ ★

Κείνο το βράδυ κοιμήθηκα βαριά και άσχημα. Απίθανοι
εφιάλτες ήρθαν να μου κρατήσουν συντροφιά. Η Κοραλία έπαιρ-
νε τα στοιχεία του Γκέκα, κάνοντας συγχρόνως έρωτα με τον Γί-
γαντα που φώναζε «αΐρουπουρία-ιγέρθητι», ενώ ο δόκιμος Μπα-
μνάρας παντρευόταν τη Μπέμπα μ' εμένα και τον Μπακόλα
μπράτιμους!

Δεκανεύς Μουστάκιας

Την άλλη μέρα, μετά την αναφορά, αφού ξεφορτώθηκα παλάσκες, κράνη κι ότι παρεμφερές τέλος πάντων υποχρεούνται να κουβαλούν μαζί τους οι «κοινοί θνητοί» νεοσύλλεκτοι, πήγα να συναντήσω τους άλλους της Σκοπευτικής Ομάδας προκειμένου ν' αναχωρήσουμε για την ημερήσια εκδρομούλα μας, ως συνήθως. Τους βρήκα συγκεντρωμένους σε πηγάδακι και κομμάτι ανήσυχους να κουβεντιάζουν.

—Άντε, ρε Ρήγα, μου 'κανε ο Λαγός βλέποντάς με. Εσένα θα περιμένουμε; Μας θέλει ο Διοικητής.

Ο Διοικητής! Τι μας ήθελε ο Διοικητής; Με ζώσαν τα φίδια. Γιατί —μέχρι κει μου 'κοβε— όταν σε φωνάζουν οι ανώτεροι «ιδιαιτέρως» σπανίως είναι για καλό. Μήπως είχε πέσει καμιά καρφωτή, ότι σαχλαμαρίζαμε όλη μέρα στο πεδίο βολής, αντί να ντουφεκάμε ευσυνειδήτως και πατριωτικώς; Μήπως μας μάζωναν για να μας αναγγείλουν τη διάλυση της ομάδας —οπότε, αντίο λούφα και παραλλαγή και πίσω στην ταλαιπωρία των «συνεργείων»; Ή μήπως ήταν κάτι πιο προσωπικό, καμιά αναφορά για μένα από την ΕΣΑ ή τον δόκιμο Μπαμνάρα; Αλλά τότε, τους άλλους τι τους ήθελαν; Άλλωστε, αν ήταν «επί προσωπικού», θα είχα ήδη στηθεί στη «σέντρα», στην αναφορά του λόχου. Μια ματιά στα πρόσωπα των άλλων μου έδωσε να καταλάβω ότι παρόμοιες ιδέες βασάνιζαν και την υπόλοιπη ομήγυρη —δεν υπάρχει περίπτωση να μην έχει κάτι να κρύψει κανείς στο στρατό.

—Τι έγινε, ρε σεις; Τι μας θέλουν;

—Ξέρω κι εγώ, ρε μαλάκα; μουρμούρισε ο Λαγός. Τρέχα γύρευε.

—Ρε, μήπως μας δώσουν καμιά τιμητική; πρότεινε ο δεκάνας Κατσούπης.

Οι άλλοι τον φασκέλωσαν πανηγυρικά.

—Να, ρε μαλάκα, που θες και τιμητική για τη λούφα!

—Μια ιδέα είπα, ρε παιδιά..., μουρμούρισε ο Κατσούπης.

—Εγώ λέω ότι κάποιο κωλόπαιδο του Δεύτερου Γραφείου μας έκανε καρφωτούς, είπε ο λοχίας Καραπατής. Δεν μπορεί... Έχουν σκυλιάσει, οι παλιολουμπίνες, που τη βγάζουμε έτσι καθαρή, ούτε εκπαίδευση, ούτε υπερεσία, ούτε τίποτις. Μας την είχαν φυλαμένη και στην πρώτη ευκαιρία... τσάαακ!

—Λέτε να μας δώσουν φύσημα, ρε; έκανε ο Βαρότσος, η παλιοσειρά.

—Τίποτα δεν αποκλείεται...

—Οι μέρες είναι πονηρές...

—Και να σκεφτείς ότι μετράω διακόσιες πενήντα και μία...

—Στραβάδια, απολύομαι!

Στο γραφείο του συνταγματάρχη μας περίμενε μια ακόμη (ανησυχητική;) έκπληξη. Γιατί, εκτός από τον σεβαστό μας Διοικητή, ήταν μαζεμένοι εκεί και όλοι οι διοικητές λόχων καθώς και οι δυο διοικητές των ταγμάτων. Τι διάολο! Είπαμε, ήμασταν παραπτώματα αλλά όχι και για εκτέλεση πια!

Μπήκαμε μέσα, βaréσαμε προσοχή, χαιρετήσαμε κι ο λοχίας Λαγός, ως επικεφαλής, ανάφερε:

—Λοχίας Λαγός Ευστράτιος, ελεύθερος σκοπευτής, επικεφαλής Σκοπευτικής Ομάδος.

—Ανάπαυση, διέταξε ο Πιτσούνης ανάβοντας τσιγάρο και παρατηρώντας μας μέσα από τον καπνό.

Ανάπαυση κι εμείς, αλλά η καρδιά μας έκανε κωλοτούμπες. Τι γινόταν εδώ πέρα, ρε γαμώτο; Ο Πιτσούνης μας άφησε κάμποσο να σιγοβράζουμε στο ζουμί μας.

—Αυτοί είναι η Σκοπευτική Ομάδα, ρε λοχία; ρώτησε τον Λαγό κάνοντας μια κίνηση με το κεφάλι προς το μέρος μας.

—Μάλιστα, κύριε Διοικητά.

Ο Πιτσούνης κούνησε το κεφάλι του και τράβηξε μια βαθιά ρουφηξιά από το τσιγάρο.

—Μαθαίνω ότι τα κουτσοκαταφέρνετε, είπε.

—Το κατά δύναμιν, κύριε Διοικητά.

—Ναι, εμένα μου λες! Άσε, τα ξέρουμε και τα δικά σας τα καλά... Όλη μέρα λούφα και παραλλαγή.

Να το το καρφί!

—Αλλά δεν πρόκειται περί αυτού, συνέχισε ο Διοικητής και η καρδιά μας πήγε πίσω στη θέση της. Σας φώναξα εδώ για να σας αναγγείλω ότι την Κυριακή που μας έρχεται γίνονται Σκοπευτικοί Αγώνες, με συμμετοχή όλων των όπλων από μονάδες της Νοτίου Ελλάδος. Κάθε μονάς θα συμμετάσχει με τη δική της Σκοπευτική Ομάδα κι όπως καταλαβαίνετε, αν καταλαβαίνετε, ο ανταγωνισμός θα είναι αδυσώπητος.

Ωχ!

—Θα πέσουν κεφάλια και θα κλάψουν μανούλες, συμπλήρωσε ο ταγματάρχης Στόκος, διοικητής του 2ου Τάγματος, του δικού μου.

—Θα κλάψουν δεν θα πει τίποτα! επαύξησε μ' ένα σαρδόνιο χαμόγελο ο Πιτσούνης. Κλαυθμός και οδυρμός θα γίνει. Ουαί τοις ηττημένοις!

—Ακόμα περισσότερο που οι αγώνες γίνονται εδώ, μέσα στην έδρα μας, διευκρίνισε ο διοικητής του 1ου Τάγματος.

—Και βεβαίως, είναι ζήτημα τιμής για το Σύνταγμά μας να διακριθούμε, είπε ο Πιτσούνης.

—Πόσο μάλλον που τέτοια διάκρισιν δεν έχουμε να επιδείξομεν στην, κατά τα άλλα ένδοξον, μακραιώνα παράδοσιν μας, παρατήρησε ο λοχαγός Κουτρούμπας.

Ωχ, ωχ, ωχ!

—Η εκδήλωσις θα προσλάβει χαρακτήραν επίσημον και εορταστικόν, μας πληροφόρησε ο Πιτσούνης. Θα παραστούν, εκτός των Διοικητών των μονάδων που συμμετέχουν και ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ, ανώτατοι επιτελείς των τριών όπλων καθώς και ο εξοχότατος αντιπρόεδρος της Εθνικής μας Κυβερνήσεως αυτοπροσώπως!

Ο αδελφός Στέλιος! (Θα φέρει άραγε και το μυστρί μαζί;).

—Καταλαβαίνετε λοιπόν, κατέληξε ο συνταγματάρχης μας, πόσον σημαντική και βαρύνουσα παρουσιάζεται η αποστολή σας. Εις τας χείρας σας εναποτίθεται η τιμή και η υπόληψις του ενδόξου 9ου Συντάγματος Πεζικού...

Έχανε μια μικρή παύση.

—Καθώς και εμού προσωπικώς, συμπλήρωσε.

Ξέκλεψα μια ματιά κατά τον Λαγό. Ο αρχηγός είχε γίνει άσπρος σαν το χαρτί.

—Με εννόησες, λοχία; του κάνει ο Πιτσούνης.

—Μα... μάλιστα, κύριε Διοικητά.

Ο Πιτσούνης τον κοίταξε καλά-καλά.

—Δεν σε ακούω και πολύ σίγουρο, παρατήρησε.

—Σίγουρος, σιγουρότατος, κύριε Διοικητά.

Ο Πιτσούνης ευχαριστήθηκε.

—Έτσι μπράβο, είπε. Καθόσον... είπαμε, δεν είπαμε; Η τιμή και η υπόληψις του Συντάγματος. Τα όμματα όλων στραμμένα επάνω μας... Οφείλομεν να υπερβάλομεν εαυτούς. Αυτό επιτάσσει το καθήκον προς την πατρίδα και την Εθνοσωτήριον Επανάστασιν της 21ης Απριλίου.

—Πόσο μάλλον που θα παρίσταται και ο κύριος Αντιπρόεδρος της Κυβερνήσεως, σιγοντάρισε ο λοχαγός Κουτρούμπας. Έτσι, λοχία;

—Μάλιστα, κύριε λοχαγέ.

Ο Πιτσούνης σηκώθηκε από την καρέκλα του και ήρθε να σταθεί μπροστά μας. Ήταν ένας κοντούλης, στρογγυλός ανθρω-

πάκος, με καράφλα και γυαλιά. Περισσότερο ταίριαζε σαν υποδιευθυντής επαρχιακού παραρτήματος της Ιονικής και Λαϊκής Τραπεζής παρά για στρατηλάτη.

—Τι λες, λοχία; ρωτάει τον Λαγό. Θα τα καταφέρετε;

—Μάλιστα, κύριε Διοικητά.

Ο Πιτσούνης κούνησε το κεφάλι του.

—Το καλό που σας θέλω, είπε. Διαφορετικά...

Αυτό το άφησε να επικρέμαται πάνω από τα κεφάλια μας. Ξαφνικά τον βλέπω να με καρφώνει με τα μάτια του.

—Αυτός εδώ ο νεοσύλλεκτος τι θέλει εδώ; ρώτησε τον Λαγό.

—Είναι ο στρατιώτης Ρήγας Αναστάσιος, κύριε Διοικητά, εξήγησε ο Λαγός. Ανήκει στην ομάδα.

—Μπα; έκανε ο Πιτσούνης. Τόσο τσάκαλος είναι αυτός, ώστε να λουφάρει όταν οι συνάδελφοί του φτύνουν αίμα στη εκπαίδευση;

Νά τα, τα ωραία που έρχονται. Αμ το 'ξερα, δεν το 'ξερα;!

—Πρόκειται περί αρίστου σκοπευτού, κύριε Διοικητά, ήρθε αναπάντεχος αρωγός ο λοχαγός Κουτρούμπας. Ολίγον απείθαρχος ως στρατιώτης, αλλά ως σκοπευτής άριστος.

Ο Πιτσούνης με έκοψε από πάνω ως κάτω.

—Έτσι ε; Από πού είσαι, Ρήγα; με ρώτησε.

—Από την Αθήνα, κύριε Διοικητά.

—Μάλιστα. Και... είσαι καλός στις ντουφεκιές, ρε Ρήγα;

—Το κατά δύναμιν, κύριε Διοικητά.

Ο Πιτσούνης γέλασε.

—Όλο «το κατά δύναμιν» μου λέτε σήμερα, είπε. Αλλά δεν είναι εδώ το ζήτημα. Γιατί εγώ, Ρήγα, απαιτώ το «υπέρ-δύναμιν», κατάλαβες;

—Μάλιστα, κύριε Διοικητά.

—Το ελπίζω, μουρμούρισε ο Πιτσούνης.

Μας άφησε ελεύθερους και βγήκαμε από το γραφείο σαν ζαλισμένα κοτόπουλα. Αλλού πατάγαμε κι αλλού βρισκόμασταν.

—Μάγκκα μου, τη βάψαμε, τραύλισε ο Λαγός. Μετά απ' αυτό μας βλέπω να βαράμε γερμανικό νούμερο στο Σουφλί.

—Ήταν ανάγκη τώρα, ρε γαμώτο; Τώρα που απολύομαι; φώναξε του ουρανού ο Καραπατής.

—Ναι, καλά, περίμενε..., τον παρηγόρησε ο Κατσούπης. Θα απολυθείς... Του Αγίου Πι ανήμερα!

—Λαγός, Ρήγας! Για ελάτε εδώ.

Ο ταγματάρχης Στόκος μας έκανε νόημα από την πόρτα του Διοικητηρίου. Τρέξαμε με την ψυχή στο στόμα.

—Διατάζτε, κύριε ταγματάρχα.

—Εσείς οι δυο ανήχετε στο τάγμα μου, έτσι δεν είναι; έκανε ο Στόκος.

—Μάλιστα, κύριε ταγματάρχα.

Ο Στόκος έστρωσε το μουστάκι του.

—Ούτε φύλλος στον κόρφο σας, δήλωσε. Έτσι και δεν με βγάλετε ασπροπρόσωπο σας βλέπω να πλένετε καζάνια μέχρι να απολυθείτε. Αν απολυθείτε ποτέ δηλαδή. Καταλάβετε, ρε; Το παίρνω το ζήτημα προσωπικά.

—Μάλιστα, κύριε ταγματάρχα.

—Έτσι, μπράβο. Λοιπόν... Να προπονηθείτε, να προπονηθείτε!

Και μ' αυτά τα ενθαρρυντικά λόγια μας άδειασε κι αυτός τη γωνιά. Αντάλλαξα ένα βλέμμα με τον Λαγό και διάβασα στα μάτια του την ίδια απελπισία που είχε πλημμυρίσει και τη δική μου ψυχή.

—Τώρα, τι γίνεται, δικέ μου; του κάνω.

—Τώρα, δικέ μου, ούτε φύλλος στον κόρφο σας! έρχεται πίσω από την πλάτη μας η γνώριμη φωνή του λοχαγού Κουτρουμπα.

Από τη Σκύλα στη Χάρυβδη σήμερα πια!

—Καταλαβαίνετε, ρε, τι σας λέω; συνέχισε ο λοχαγός μας. Ούτε φύλλος στον κόρφο σας. Γιατί, δεν ξέρω τι θα κάνουν οι άλλοι, αλλά εσείς οι δυο ανήκετε στο λόχο μου κι εγώ δεν πρόκειται να ανεχτώ ξεφτιλισμούς και μάλιστα μπροστά στον Στρατηγό και τον κύριο Αντιπρόεδρο. Καταλάβετε; Δεν θα γίνει ο Κουτρούμπας ρεζίλι των σκυλιώνε επειδής δυο μαλάκες ντουφεκάνε στο γάμο του Καραγκιόζη και δεν σκέφτονται άλλο από το πώς θα κοινομήσουν χαμιά δίωρη, να τρέξουν στο μπουρδέλο.

Στεκόμασταν αμήχανοι, ολίγον τι ζεματισμένοι, ολίγον τι έξω από τα νερά μας.

—Καταλάβετε τι σας λέω, μωρέ;

—Μάλιστα, κύριε λοχαγέ.

—Δεν φτάνει το «μάλιστα», ρε! φώναξε ο Κουτρούμπας. Θέλω έργα. Έργα κι όχι λόγια. Μεταβολή!

Φύγαμε με την ουρά στα σκέλια και πήγαμε να συναντήσουμε τους άλλους θανατοποινίτες.

—Εγώ το σκέφτηκα, είπε ο Βαρότσος. Λέω, καλύτερα να παραιτηθώ...

—Ναι, θα 'θελες πολύ; του κάνει ο Κατσούπης. Κοίτα, ρε, κάτι έξυπνα παιδιά που βγάζει η Λαμιά!

—Γιατί, ρε μαλάκα; γκρίνιαξε ο Βαρότσος. Αφού... δεν βλέπεις;... πάμε σαν τα πρόβατα στη σφαγή.

—Πάνω που απολύομαι, γαμώτο μου!

Ο Λαγός κάθισε σ' ένα πεζούλι κι έπιασε το κεφάλι στα χέρια του.

—Έτσι που έχουν τα πράγματα, μάγκες, είπε, δεν βλέπω ν' απολύεται κανένας μας για τα επόμενα έξι-εφτά χρόνια.

Καταπληκτικά!

Η βδομάδα που ακολούθησε ήταν σκέτος εφιάλτης.

Κάθε λίγο και λιγάκι ο συνταγματάρχης Πιτσούνης καλούσε τους ταγματάρχαιους, να τους υπενθυμίσει την ευθύνη που έφεραν σε περίπτωση που κάτι δεν πήγαινε καλά. Αυτοί πάλι

καλούσαν τους λοχαγούς κι αυτοί την πέφταν στον φουκαρά τον Λαγό, που ζούσε πια με ηρεμιστικά.

Όπως ήταν φυσικό, κάτω από τέτοια ψυχολογική πίεση, οι επιδόσεις μας πήγαν κατά διαόλου. Ένα μυστήριο πράγμα δηλαδή! Να μην μπορούμε να σταυρώσουμε μια βολή της προκοπής! Τη μια γιατί το όπλο δεν ήταν κατάλληλο, την άλλη γιατί το κλισιοσκόπιο ήταν ελαττωματικό, την άλλη λόγω καιρικών συνθηκών και πάει λέοντας... Τα χέρια μας άρχισαν να τρέμουν, καταντήσαμε να χάσουμε κάθε αυτοπεποίθηση, γίναμε κατσούφηδες και νευρικοί.

Την παραμονή των αγώνων δεν μας έμενε πια η παραμικρή αμφιβολία για την παταγώδη αποτυχία που μας περίμενε. Το 'χαμε πάει κιόλας απόφαση κι αρχίσαμε να το φιλοσοφούμε το πράγμα.

—Δε βαριέσαι... Και τι θα μας κάνουν; Το πολύ καμιά εικοσαήμερη αusterά.

—'Η κάνα θάψιμο σε καμιά προκάλυψη.

—'Η μετάθεση στα Γιούρα, να φυλάμε «αντεθνικούς».

—Γιατί δηλαδή, μήπως η πολιτική ζωή είναι καλύτερη;

—Όλα μια ιδέα είναι.

—Διακόσιες σαράντα εφτά και μία! Στραβάδια, απολύομαι!

—Για κάνε ένα πολλαπλασιασμό επί δύο και βλέπουμε.

—Ναι καλά, του Αγίου Πι...

—Μάγκες, την πουτσίσαμε!

Ο Διοικητής μας κάλεσε ξανά στο γραφείο του κι αφού μας έβγαλε εμπνευσμένο λόγο για την χρησιμότητα της Επανάστασης της 21ης Απριλίου, τη σημασία των Σκοπευτικών Αγώνων, την τιμή του Συντάγματος και την ευημερία τη δική μας, μας ευχήθηκε «καλή επιτυχία» με τα παρακάτω συγκινητικά λόγια:

—Αν, ο μη γένοιτο, γίνει κανένα τραγικό λάθος και δεν αποδώσετε τα αναμενόμενα, κοιτάτε να 'χετε φυλάξει, καλού-κακού, από μια σφαίρα, για να μην υποφέρετε ό,τι έχετε να υποφέρετε μετά.

Κι έφτασε η μεγάλη ημέρα.

Από το χάραμα στο στρατόπεδο επικρατούσε πανικός. Τρέχαμε και δεν φτάναμε. Ομάδες φαντάρων πάσχιζαν να σουλουπώσουν τον χώρο (μάζεμα αποτσίγαρων, ασβέστωμα δέντρων, σκούπισμα και σφουγγάρισμα οικημάτων, ανάρτηση των πουλιών της «εθνοσωτηρίου» παντού, σημαιοστολισμός...) ενώ οι σαρδελάδες είχαν φρενιάσει να ουρλιάζουν διαταγές και να μοιράζουν ποινές κι αγγαρείες δεξιά κι αριστερά. Έχανε η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα! Βλέπεις, θα μας επισκέπτονταν τα μεγάλα κεφάλια σήμερα, δεν ήταν αστείο. Έπρεπε να δείξουμε το καλύτερο δυνατό πρόσωπο –αν είναι δυνατόν!

Εμείς, τα τσακάλια της Σκοπευτικής Ομάδας, είχαμε συγκεντρωθεί στα Εστιατόρια, με κάτι μούτρα μέχρι το χύμα και, υπό την επίβλεψη ενός μισοτρελαμένου λοχία Λαγού, καθαρίζαμε τα όπλα κι ετοιμαζόμασταν για τη μεγάλη σφαγή. Κανείς δεν είχε όρεξη για κουβέντες, πόσο μάλλον για καλαμπούρι. Σκουντούφληδες και μίζεροι τρίβαμε τα Μ1, εξετάζαμε τα κλείστρα, ελέγχαμε τις γεμιστήρες, ρυθμίζαμε τα κλισιοσχόπια και βλαστημάγαμε την ώρα και τη στιγμή που μας έλαχε αυτή η μεγάλη κι εξαιρετική «τιμή». Γιατί, δεν είχαμε την παραμικρή αμφιβολία ότι αυτή ήταν η τελευταία ημέρα προνομίων που γνωρίζαμε στον Ελληνικό Στρατό. Ένας θεός μόνο ήξερε πού θα βρισκόμασταν από αύριο –για να μην πω από απόψε.

Μετά από πολλές συζητήσεις, συμβούλια, διαβούλια, διαφωνίες και διαπληκτισμούς, είχαμε κανονίσει σε τι αγωνίσματα θα λάβαινε μέρος ο καθένας. Ο δεκανέας Κατσούπης θα αγωνιζόταν στα 100 μέτρα εκ τριών θέσεων –όπως ήταν το πιο εύκολο αγώνισμα τραβήξαμε κλήρο. Ο δεκανέας Τσατσάρας στα 200 μέτρα γονυπετός, ο Βαρότσος στα 200 πρηνηδόν, ο λοχίας Καραπατής στη βολή δια πιστολίου –άλλος τυχεράκις!–, ο λοχίας Λαγός στα 300 πρηνηδόν κι εγώ (με το έτσι θέλω των άλλων) στο πιο μανίκι απ' όλα, στα 300 εκ τριών θέσεων. Φυσικά διαμαρτυρήθηκα.

—Γιατί, ρε σεις, εγώ στο παλούκι;

—Γιατί εσύ είσαι νέους και πρέπει να υποφέρεις, ήρθε η πληρωμένη απάντηση.

Κατά τις οχτώ, μαζεύτηκε καμιά φορά το σύνταγμα και «εν πλήρη τάξει» πήραμε το δρόμο για το Γολγοθά.

Η πλάκα είναι ότι θα αγωνιζόμασταν με... στολή εξόδου. Έτσι είχε κρίνει ο Διοικητής μας! Για να είμαστε, λέει, ευπρεπείς, «ως αρμόζει εις στρατιώτας του ενδόξου 9ου Συντάγματος Πεζικού»! Περιττό να πω τι καζούρα μας επεφύλαξαν οι άλλοι διαγωνιζόμενοι που θα έριχναν σαν άνθρωποι, με τις φόρμες.

—Τι γίνεται, σειρά, έχουμε και πασαρέλα;

—Ρε σεις, προσέχτε μην τσαλακώσετε την τσάκιση, ρε.

—Σειρά, σου 'φυγε η γραβάτα από το αλφάδι.

Τέλος πάντων... Να μας κλαίνε και οι ρέγκες.

Ο Παττακός με τον Στρατηγό έφτασαν κατά τις δέκα με στρατιωτικό ελικόπτερο που προσγειώθηκε μέσα στο πεδίο βολής. Αμέσως η μπάντα άρχισε να παιανίζει θούριους, ενώ ένας λόχος της ΕΣΑ απέδιδε τιμές κι ο κόσμος ζητωκραύγαζε «αυθορμητώς κι ενθουσιωδώς». Αντηλλάγησαν οι προσφωνήσεις και οι αντιφωνήσεις, ο Παττακός τράβηξε κι έναν δεκάριχο ασυνάρτητο που κανείς —από μας τουλάχιστον— δεν είχε καρδιά να προσπαθήσει να καταλάβει και τέλος δόθηκε το σύνθημα της έναρξης των αγώνων. Μια ψυχή που ήταν να βγει, να βγει.

Στο πρώτο αγώνισμα, που ήταν τα 100 εκ τριών θέσεων, ο Κατσούπης δεν τα κατάφερε κι άσχημα. Από 'δώ είχε, από κει είχε, κατάφερε να τρυπώσει στην εξάδα. Τώρα, αν αυτό ήταν καλό ή όχι θα το βλέπαμε μετά, η ουσία ήταν ότι δεν καταεξευτελιστήκαμε πια και τελείως.

Ο Βαρότσος κι ο Τσατσάρας τα πήγαν κι αυτοί σχετικά καλά, αφού ο πρώτος κατάφερε να έρθει πέμπτος κι ο άλλος έβδομος. Δυστυχώς, ο Καραπατής, στις μπιστολιές δεν φτούρησε —ούτε στη δωδεκάδα δεν κατάφερε να τρυπώσει— κι αυτό αύξησε το άγχος και την αγωνία σε μας τους δυο που απομέναμε, τον Λαγό κι εμένα. Αν δεν κάναμε τίποτα καλύτερο από τους άλλους... Bye bye blackbird!

Όταν ήρθε η σειρά του αρχηγού μας να ντουφεκίσει ίσα που κατάφερνε να κρατήσει το όπλο. Είχε ασπρίσει σαν το χαρτί —το προσφιλέ του χρώμα τον τελευταίο καιρό— και πρόσεξα ότι τα χέρια του έτρεμαν σαν του αλκοολικού.

—Άντε, δικέ μου, καλή επιτυχία, του κάνω.

Αλλά το λαρύγγι του ήταν πολύ ξερό για να πει ευχαριστώ ή άει σιχτίρ, έτσι σηκώθηκε και πήγε να παρουσιαστεί στον έχοντα το γενικό πρόσταγμα ανθυπασπιστή, αλυτάρχη των αγώνων, στη γραμμή βολής.

Η αλήθεια είναι ότι και το δικό μου στομάχι είχε φτάσει στα περιώρητα του ουρανίσκου. Δεν ήταν μόνο που πρώτη φορά λάβαινα μέρος σε τέτοιου είδους τσίρκο, ήταν και οι συνέπειες που θ' αντιμετωπίζαμε μετά. Κυρίως αυτές! Επ' αυτού ο Πιτσούνης, ο Στόκος κι ο Κουτρούμπας βρίσκονταν σε πλήρη ομοφωνία.

Οι διαγωνιζόμενοι άρχισαν το ντουφεκίδι.

Δεν ήταν δυνατόν βέβαια να καταλάβει κανείς τι γινόταν. Έβλεπες εκεί, καμιά τριανταριά νοματαίους, βαθμοφόρους και φαντάρια, από διάφορες μονάδες κι όπλα —από λοκατζήδες μέχρι μουλαράδες— να μπουμπουνίζουν στο γάμο του Καραγκιόζη. Σε λίγο από την καπνιά δεν έβλεπες τη μύτη σου.

Κάθε σκοπευτής είχε δικαίωμα να ρίξει πέντε γεμιστήρες των οχτώ, συνολικά σαράντα σφαίρες. Το σύστημα βαθμολογίας ήταν το ίδιο όπως στην εκπαίδευση. Κάθε σφαίρα που έβρισκε τον μαύρο κύκλο έπαιρνε ένα βαθμό, οι άλλες δεν μέτραγαν. Έτσι, στην περίπτωση του Λαγού, που ήταν αγώνισμα μιας θέσης, νικητής θα 'ταν αυτός που πλησίαζε πιο κοντά στο ιδανικό σκορ, το 40.

Το ντουφέκισμα κράτησε γύρω στα πέντε λεπτά κι αμέσως οι κριτές άρχισαν την καταμέτρηση. Ούτε φύλλος στον κόρφο του Λαγού!

Ένα ατέλειωτο εικοσάλεπτο πέρασε. Στο τέλος, το megάφωνο έβηξε, έτριξε, σφύριξε και ξέρασε τ' αποτελέσματα.

"Πρώτος: Δεκανεύς Ζαζής Ιάσων, 2ο Σύνταγμα Πεζικού. 38/40.

Δεύτερος: Λοχίας Λαγός Ευστράτιος, 9ο Σύνταγμα Πεζικού. 36/40."

Θρίαμβος! Ο Λαγός τα κατάφερε! Γεια σου, μεγάλη Λαγέ,

λεβεντιά καμαρωτή! Γεια σου, σωτήρα μας και κουβαλητή μας! Ένα βάρος έφυγε από πάνω μου. Αυτό ήταν! Μάλλον τη γλιτώσαμε. Δεύτερη θέση!... Και γαμώ! Τώρα, και τίποτα να μην έκανα εγώ, κάπως θα τη βγάζαμε καθαρή. Σάματι πότε άλλοτε είχαν δει δεύτερη θέση στο σύνταγμα;

Ο Λαγός ήρθε κοντά μας, με το ντουφέκι στον ώμο, χαμογελώντας και λάμποντας. Πέσαμε απάνω του να τον αποθεώσουμε. Σωτήρα μας! Εντάξει, ο φιλάρας την τιμητική την είχε στο τσεπάκι –αν μη τι άλλο.

Αλλά το μεγάφωνο με προσγείωσε πολύ γρήγορα στην πεζή πραγματικότητα.

—Βολή τριακοσίων μέτρων δια πολεμικού τυφεκίου, εκ τριών θέσεων!

Σηκώθηκα με κομμένα γόνατα και παράλυτα μπράτσα. Πώς διάολο αντέχουν τέτοια αγωνία οι κατοστάρηδες στους Ολυμπιακούς, μυστήριο!

—Έτσι και μπεις στην εξάδα, νέους, την έχουμε σίγουρη τη δεκάρα, την τιμητική, μου σφύριξε ο Λαγός. Βάλε τα δυνατά σου.

—Σκέψου τις γκόμενες στο Παρίσι, πρότεινε ο Κατσούπης.

Ποια δυνατά μου που ήμουν ένα ράκος και μισό!

Σέρνοντας και ξεροκαταπίνοντας πήρα να βαδίζω κατά τη γραμμή της βολής, με το κεφάλι να βουίζει και τα μάτια να 'χουν θολώσει σαν του κατεψυγμένου ψαριού. Κρύος ιδρώτας πήρε να κυλάει στο μέτωπο και τη ραχοκοκαλιά μου.

Ο ανθύπας μας μάζεψε γύρω του κι άρχισε να διαβάζει ονόματα από ένα χαρτί που κρατούσε. Το δικό μου τελευταίο –άριστος οiwνός, τι να σου πω!

Μας μοίρασαν τρεις γεμιστήρες για την πρώτη βολή. Θα ρίχναμε συνολικά εννιά για τις τρεις θέσεις.

Στα δεξιά μου ένας σμηνίας της Αεροπορίας και στ' αριστερά μου ένας λοχίας των Καταδρομών χασκογέλαγαν με ανωτερότητα και σιγουριά. Ανάμεσά τους, εγώ (με τη γαμημένη στολή εξόδου) ήμουν σαν τη μύγα μες το γάλα. Οι παλάμες μου ήταν

μούσκεμα κάνοντας το M1 να γλιστράει. Τις σκούπισα στο παντελόνι μου αλλά μούσκεψαν και πάλι αμέσως. Δίψαγα του κερατά και ήθελα να κατουρήσω. Η γραβάτα με καρύδωνε. Κατάφερα να τη λασκάρω λίγο. Ο λοκατζής μου έκλεισε το μάτι.

—Τι έγινε, σειρά; μου κάνει. Έχουμε ραντεβουδάκι μετά;

Ο ανθύπας μας εξήγησε ότι θ' αρχίζαμε από «ορθίως», θα συνεχίζαμε «γονυπετώς» και θα τελειώναμε «πρηνηδόν». Οι επιδόσεις θα σουμάρωνταν στο τέλος. Έκανα μια γρήγορη πρόσθεση. Το άριστα έβγαινε 72 βαθμοί. 72!!! Τι λεν οι άνθρωποι! Αν έπιανα σαράντα θα 'πρεπε να 'μαι ευτυχής!

Έριξα μια ματιά κατά τους στόχους. Απίστευτο πόσο μακριά πήγαν να τους βάλουν! Με το ζόρι διακρινόταν το άθλιο μαυραδάκι! Τι διάολο, μήπως έγινε κανένα λάθος; Δεν μπορεί! Τα μάτια μου πήραν να θολώνουν πάλι. Πώς σκατά να σημαδέφεις εκεί κάτω; Γαμώ το μπλέξιμό μου, γαμώ!

Ο ανθύπας άρχισε να δίνει παραγγέλματα.

—Γεμίσατε.

Πήρα μια γεμιστήρα, τράβηξα όπως-όπως το κλείστρο, την έχωσα μέσα, κάπου σκάλωσε, την έβγαλα, την ξανάβαλα, τη στρίμωξα κι άφησα το σύστημα να κλείσει. Και να 'χαμε λέει καμιά εμπλοκή... Και να μου 'ρχόταν το «τελειοτάτου τύπου ουπλάκι» στα μούτρα!... Πανάθεμα τον στρατό τους, πανάθεμα!

—Ασφαλίσατε.

Ασφάλισα. Άλλη ηλιθιότητα!

—Σχοπεύσατε.

Κατάφερα να περάσω τον ιμάντα γύρω από τον αριστερό μου βραχίονα, κατά πως με είχε μάθει ο Λαγός, έφερα το κοντάκι στον ώμο, στήριξα το ντουφέκι καλά, το ευθυγράμμισα κι έψαξα να βρω την «ακή του στοχάστρου» μέσα από το κλισιοσκόπιο.

Κλισιοσκόπιο; Το ρύθμισα το κλισιοσκόπιο για τα τρακόσια μέτρα; Δεν θυμόμουν. Μ' έπιασε πανικός. Έτσι και δεν είχα ρυθμίσει το κλισιοσκόπιο, χαιρέτα μας τον πλάτανο! Τρακόσια μέτρα! Και χωρίς δοκιμαστικές βολές! Και με... στολή εξόδου! Το κέρατό σας το τράγιο, άσχετοι!

Πού διάολο είναι ο στόχος;

—Απασφαλίσατε.

Πού πήγαν τα μαυραδάκια;

—Πυρ κατά βούλησιν.

Όλα τα ντουφέκια πήραν φωτιά την ίδια στιγμή. Από το σοκ κόντεψα να παρατήσω το δικό μου. Ήταν και το κατούρημα που με παίδευε... Γαμώτο! ΓΑΜΩΤΟ!

Η πρώτη έφυγε στα πιτσούνια. Έχανα μια προσπάθεια να συγκεντρωθώ. Η γεμιστήρα άδειαζε γρήγορα. Τα μαυραδάκια κάπως καλύτερα φαίνονταν τώρα. Το δικό μου σαν άθικτο το έβλεπα... Αλλά, απ' αυτή την απόσταση, σιγά να μην έβλεπα τα σημάδια από τις σφαίρες! Όπως γέμιζα για δεύτερη φορά έριξα μια κλεφτή ματιά στους γειτόνους. Ο αεροπόρος ήταν κιόλας στην τρίτη γεμιστήρα. Ο λοκατζής ντουφέκαγε με μια τέτοια άνεση που σου πάγωνε το αίμα.

Έβλεπα σαφώς καλύτερα τώρα. Άδειασα τη δεύτερη γεμιστήρα με μεγαλύτερη σιγουριά και πέρασα στην τρίτη. Ίσα που πρόλαβα να ρίξω την τελευταία σφαίρα κι ο ανθύπας σφύριζε λήξη.

«Γονυπετώς» τα πράγματα φαίνονταν καλύτερα. Ο αγκώνας στηριζόταν στο γόνατο και το όπλο ήταν πιο σταθερό. Όταν κάποτε φτάσαμε στο «πρηνηδόν» δεν είχα πια κανένα πρόβλημα. Σιγά, τα ωά! Στο κάτω-κάτω τι θα μου κάναν; Ότι και να πάθαινα πια, μπροστά στην αγωνία που πέρασα λίγο θα 'ταν.

Ο ανθύπας σφύριξε λήξη και άρχισε το μάζεμα και η καταμέτρηση των στόχων. Ένα τέταρτο αγωνίας και το megάφωνο βούιξε τα αποτελέσματα.

"Πρώτος: Στρατιώτης Ρήγας Αναστάσιος, 9ο Σύνταγμα πεζικού. 66/72..."

Μάλιστα.

Στον δρόμο για το Στρατόπεδο ο Λαγός έτριβε τα χέρια του.

—Δικέ μου, μου λέει, την κάναμε, πάει τελείωσε! Άμα δεν καθαρίσουμε από μια δεκαήμερη τιμητική, να με χέσεις εμένα.

Το βράδυ στον θάλαμο είχαμε γιορτή. Οι βαρυποινίτες, με πρωτοστάτη τον Μπακόλα, με σήκωσαν στα χέρια και με περιέφεραν θριαμβευτικά σε όλους τους θαλάμους του 5ου Λόχου. Οι μαντρόσκυλοι (ακόμα κι ο Δημητρίου) κάναν στραβά μάτια. Πρώτη φορά από τη μέρα της κατάταξής μας που δεν έγινε καψόνι.

Ο Τσουτσάς με συνεχάρη επισήμως.

—Μπράβο, Μουστάκια, είπε. Καθάρισες φίνα. Την τιμητική την έχεις στο τσεπάκι.

Ο δεκανέας Γίγαντας πάλι, ως «κολλητός», δεν πιανόταν.

—Για να γλιέπουν δηλαδή, μιρικοί-μιρικοί, τι τσακάλια βγάν'ει η ουμάδα τ' Γίγαντα! Μουστάκια, σι δηλώνου ιπισήμους συχαρητήρια κι εις ανώτιρα.

Πρώτη φορά, εδώ και δεν ξέρω πόσο καιρό, που ένιωθα καλά.

Η σάλπιγγα που βάρεσε σιωπητήριο μας βρήκε όλους μες την καλή χαρά.

—Την τιμητική την έχεις σίγουρη, λαμόγια! μου σφύριξε ο Μπακόλας όπως πέφταμε για ύπνο.

—Λες, ρε;

—Αύριο πρωί-πρωί, από το λοχαγό αυτοπροσώπως. Στο εγγυάται ο φιλάρας σου ο Μπακόλας.

Ο Μπακόλας έπεσε (για άλλη μια φορά) έξω.

Στην αναφορά του λόχου δεν ακούστηκε λέξη περί Ρήγα. Αντίθετα, ο Λαγός βγήκε προτεινόμενος από τον Κουτρούμπα για δεκαήμερη τιμητική, που επικυρώθηκε κι επαυξήθηκε σε άλλες πέντε μέρες(!) από τον Στόκο στην αναφορά του τάγματος.

Για να πω την αμαρτία μου, πικράθηκα. Α, τα καθίκια! Πρωτιά σε σκοπευτικούς, που δεν είχαν ξαναδεί ούτε στον ύπνο τους και να με γράφουν κανονικά! Ο Λαγός, που ήρθε δεύτερος (και σε λιγότερο δύσκολο αγώνισμα) καθάριζε δεκαπενθήμερη. Αλλά, έτσι είναι... Ο Λαγός είναι λοχίας, με πλάκα τα γαλόνια, ενώ ο Ρήγας, φανταρία της συμφοράς. Άει σιχτίρ!

—Πατρίδα, μου σφυράει ο Μπακόλας καθώς βαδίζαμε κατά το χώρο συγκέντρωσης του Συντάγματος. Σου τη βγήκαν πολύ βήτα, οι λαμόγιες. Δεν το περίμενα αυτό.

—Χέστους, μωρέ...

Αλλά δεν ήταν έτσι. Με πείραζε η αδικία.

Αφού παραταχθήκαμε, στοιχηθήκαμε και ζυγιστήκαμε, έτοιμοι για την αναφορά (περίεργο όμως, σήμερα δεν ήταν μέρα για αναφορά συντάγματος), ακούω να φωνάζει το όνομά μου ο επιλοχίας.

—Ρήγας!... Αναφορά.

Αναφορά; Τι αναφορά; Τι έκανα;

—Άντε, πουτάνα πατρίδα, μου κάνει ο Μπακόλας σπρώχνοντάς με μπροστά. Μπαλώθηκες πάλι!

Βγήκα μπροστά, μην πολυκαταλαβαίνοντας τι γινόταν. Ο επιλοχίας μ' έστησε δίπλα στους άλλους τρεις αναφερόμενους και μου 'κλεισε το μάτι με σημασία. Τι γινόταν εδώ;

Ήρθε χαμιά φορά ο Διοικητής μας, πέσαν οι σχετικές προσχές-αναπαύσεις και «παρουσιάστε», δόθηκαν οι αναφορές από τους διοικητές λόχων, αποσύρθηκε όλος ο κόσμος κι απομείναμε οι αναφερόμενοι στον λάκκο των λεόντων.

Το στομάχι μου είχε γίνει φιόγκος. Πρώτη φορά έβγαινα αναφορά. Τι θα 'λεγα; «Λαμβάνω την τιμή» και λοιπά; Τι να με θέλαν; Συγχαρητήρια; Άδεια; Αλλά γιατί δεν μ' έβγαλε ο λοχαγός τότε, όπως έβγαλε τον Λαγό;

Οι δυο πρώτες περιπτώσεις ήταν αργοπορημένες επιστροφές από άδεια, η τρίτη εγκατάλειψη καθήκοντος εν ώρα σκοπιάς. Οι δυο πρώτοι φάγαν από μια δεκάρα κι ο τρίτος μια εικοσαήμερη «αυστηρά». Ο Πιτσούνης καλός-καλός, αλλά δεν χωράτευε.

Ήρθε η σειρά μου.

Χαιρετάω με το όπλο, χαιρετάει κι ο Πιτσούνης.

—Στρατιώτης Ρήγας Αναστάσιος, ανεπίλεκτος. Λαμβάνω την τιμή, κύριε Διοικητά, να αναφέρω ότι...

Ότι τι; Πανικός! Δεν είχα ιδέα για ποιον λόγο, ούτε από ποιον αναφερόμουν. Τώρα;

—Δεν... ξέρω γιατί αναφέρομαι, λέω.

Ο Πιτσούνης κάγχασε και μαζί του, αντανακλαστικά και γλείφτικα, ολόκληρο το σύνταγμα.

—Ωστε δεν ξέρεις, Ρήγα; μου κάνει.

—Όχι, κύριε Διοικητά.

—Αναφέρεσαι από μένα, Ρήγα.

Ένα φίδι μου πάτησε μια δαγκωνιά στην κοιλιά. Αυτό πόσες μέρες «αυστηρά» κοστίζει;

—Αναφέρεσαι, συνέχισε ο Πιτσούνης, για δυο λόγους. Πρώτον: Για να σου εκφράσω δημοσία, εξ' ονόματος των αξιωματικών, υπαξιωματικών και οπλιτών του 9ου Συντάγματος, αλλά και της Εθνικής Κυβερνήσεως της Επανάστασεως της 21ης Απριλίου, να εκφράσω λέγω, την έκφρασιν εν ταυτώ των συγχαρητηρίων μας, δια την σημαντικήν επιτυχίαν σου εις τους Σκοπευτικούς Αγώνας, επιτυχία ήτις απέδειξεν περιτράνως τον υψηλόν βαθμόν εκπαιδεύσεως και ετοιμότητος του Ελληνικού Στρατού, όστις λέγω, δια μίαν ακόμη φοράν θα θριαμβεύσει όταν και εφ' όσον παραστεί ανάγκη.

Αυτό ήταν; Η καρδιά μου επέστρεψε από την Κούλουρη, όπου είχε μετοικήσει προσωρινώς.

Ο Πιτσούνης πήρε από το ντοσιέ του υπασπιστή του ένα έγγραφο που φαινόταν επίσημο.

—Και δεύτερον: ΣΥΝΤΑΓΜΑΑΑ, ΠΡΟΣΧΗ! ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΤΕΕΕΕ ΟΠΛΑ!

Όλοι σούζα!

Ο Διοικητής διάβασε.

—Ημερησία διάταξις. Σήμερα, ημέραν Δευτέραν 15ην Δεκεμβρίου 1968, Ημείς ο Διοικητής του 9ου Συντάγματος Πεζικού, συνταγματάρχης Πιτσούνης Γερόλυμος, αποφασίζομεν και διατάσομεν: Λαμβανομένου υπ' όψιν του αποτελέσματος των Πανστρατιωτικών Σκοπευτικών Αγώνων και της διεθνούς επιπέδου εν ταυτώ επιτευχθείσης επιδόσεως (!!!), Προάγομεν αριστίνδην τον μέχρι τούδε οπλίτην του 9ου Συντάγματος Πεζικού, Ρήγαν Αναστάσιον του Λεωνίδα, εις τον βαθμόν του δεκανέως

(τι έκανε λέει!!!), προαγωγή ήτις θέλει τεθεί εν ισχύει εν τω άμα. Εν Καλαμάτα, ο Διοικητής Διοικητής του 9ου Συντάγματος Πεζικού, συνταγματάρχης Πιτσούνης Γερόλυμος. Ημι-ανάπαυσις.

Τρελάθηκα.

Ο ουρανός να 'πεφτε να με καπακώσει τέτοια εντύπωση δεν θα μου 'κανε.

Άκουσα καλά; Δεκανέας! Δεκανέας, εγώ!!!

Ο μέχρι πρότινος αποδιοπομπαίος «Μουστάκιος»; Που δεν ήξερα πού να κρυφτώ για να γλιτώσω από το μπλοκάκι του λοχία που έβγαζε αγγαρείες για καζάνια κι αφοδευτήρια; Εγώ, το κουρεμένο (και άπλυτο) μηδενικό, ισότιμος του Γίγαντα, του Παπούλια, του Βαφιά, του Κατσούπη;...

Επέστρεψα στις γραμμές του λόχου (που με κοίταγε με ξεχειλωμένη μασέλα) τελείως ζαλισμένος, με ένα γαλόνι σε κάθε μανίκι (πιασμένο με παραμάννα, όπως μου απενεμήθη). Έκανα να πάρω τη θέση μου δίπλα στον Μπακόλα, αλλά με πρόλαβε ο επιλοχίας και με άρπαξε απ' τις παλάσκες.

—Πού πας; μου κάνει. Οι υπαξιωματικοί βαδίζουν μπροστά από τον λόχο.

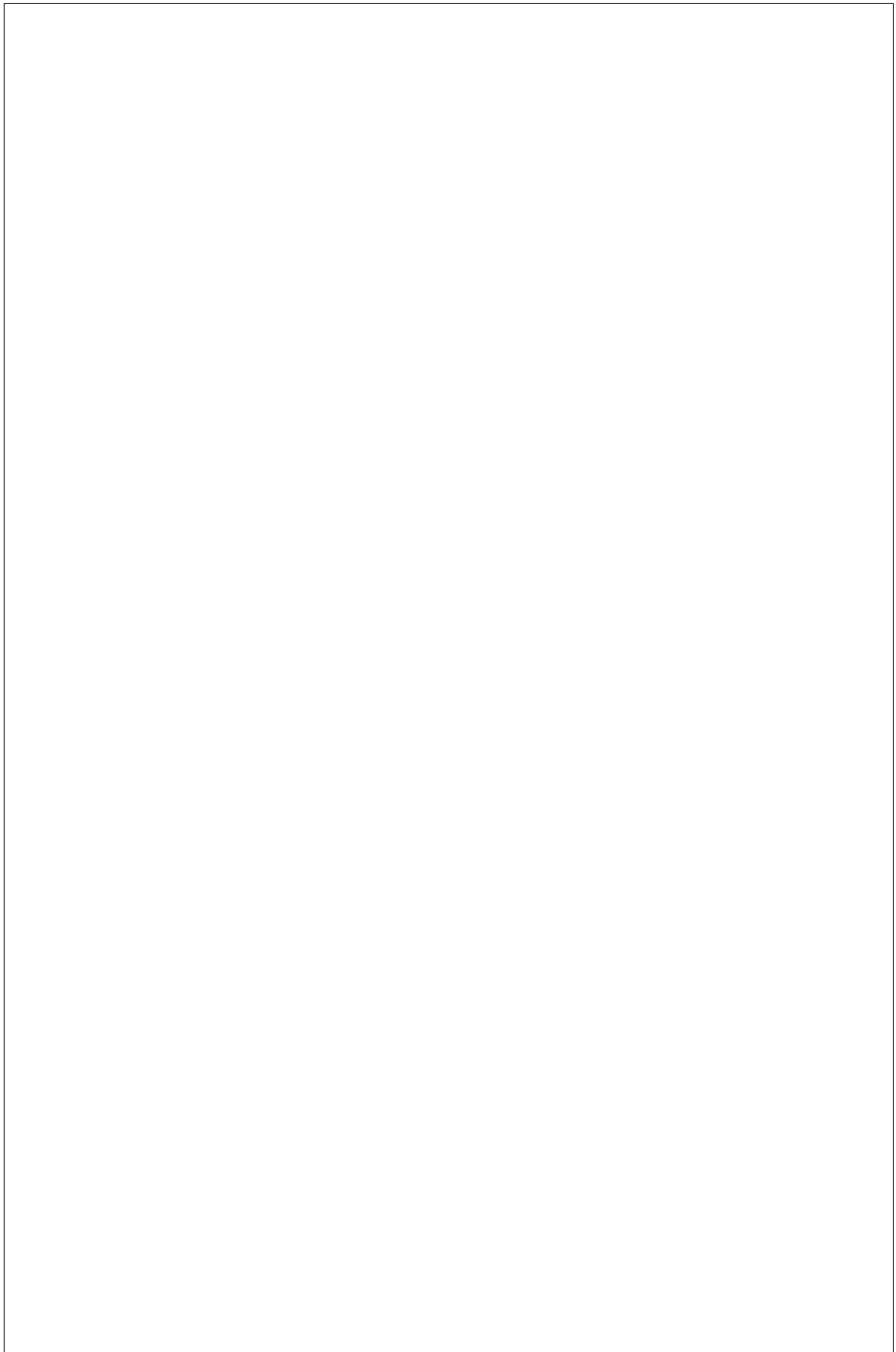
Παίρνοντας την καινούργια μου θέση, δίπλα στον Γίγαντα που με σκούνταγε με τον αγκώνα, σαν να μου φάνηκε ότι άκουσα μια φωνή «λαμόγια» από πίσω.

«Καζάνια», σκέφτηκα μηχανικά.

II. ΚΑΤΩ, ΚΑΤΩ Ο ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ

Η δύναμη της σαρδέλας

Είναι δύσκολο να μεταδώσω τα συναισθήματα που μου δημιούργησε αυτή η αναπάντεχη (και σχεδόν παράτυπη) προαγωγή μου. Λίγο σαν ανέκδοτο μου φαινόταν η όλη φάση –και ήταν.

Βρισκόμουν στις τάξεις του ένδοξου Ελληνικού Στρατού κοντά δυο μήνες. Στους δυο αυτούς μήνες δεν έμαθα καλά-καλά από πια μεριά βαστάν το ντουφέκι, άσε για τα υπόλοιπα. Αν κάποιος εξωτερικός παρατηρητής έκανε το αστείο να βαθμολογήσει τη μαχητική ικανότητα και κατάρτιση του «επαναστατικού» πεζικού με βάση την επίδοση τη δική μου (που τέλος πάντων είχα κι ένα άλφα IQ) και της σειράς μου, πηγαίναμε χαμένοι. Θα μας δέναν και θα μας πουλούσαν σκλαβάκια στο Αμπού Ντάμπι!

Όχι μόνο δεν ξέραμε τι θα πει στρατιωτική τακτική (πόσο μάλλον «νοοτροπία») αλλά καλά-καλά δεν γνωρίζαμε ούτε τα εργαλεία της δουλειάς μας. Πολυβόλο δεν είχαμε δει ακόμα ούτε σε φωτογραφία, χειροβομβίδα μόνο στα «εκπαιδευτικά» φιλμάκια που μας παίζαν στο «σινεμά», όσο για σφαίρες, μόνο στη βολή και στη σκοπιά τις πιάναμε στα χέρια μας –και πολύ σωστά, εδώ που τα λέμε, γιατί αλλιώς δεν θα υπήρχε πια Ελληνικός Στρατός, θα είχαμε μαχελευτεί συναμετάξυ μας.

Αλλά και κανείς δεν έδειχνε να σκοτίζεται ιδιαίτερα να μας μετατρέψει σε «αξιόμαχους πολεμιστές» του «καλύτερου στρατού

της οικουμένης». Αντίθετα, μεγάλη έμφαση δινόταν στο χτύπημα του ποδιού, στις προσοχές και ημιαναπαύσεις, στο μάζεμα της γόπας από κάτω, στο καθάρισμα καζανιών κι αφοδευτηρίων, στην ακρόαση «εθνικοπατριωτικού περιεχομένου ομιλιών», στο ράψιμο των κουμπιών και στο στρώσιμο του κρεβατιού.

Ένας σκοπός διαφαινόταν. Να γίνουμε «ρουμπότ»! Ή να «λιώσουμε», ανάλογα με τον εκπαιδευτή.

Μέσα σ' αυτό το ανεκδιήγητο χάος, οι υπαξιωματικοί αντιπροσώπευαν τον Θεό επί της Γης. Τη μόνη κοινωνική τάξη που λογιζόταν (από τον εαυτό της) σαν «τάξη ανθρώπων» στο Κέντρο. Εμείς, δεν είχαμε να σκεφτούμε, δεν είχαμε να μιλήσουμε. Δεν «δικαιούμασταν» τίποτα. Μόνο για αγγαρεία φτούράγαμε και για ψυχαγωγία-καψόνι των σαρδελάδων-υποθεών.

Ο λοχίας κι ο δεκανέας ήταν απόλυτοι μονάρχες, ελέω Θεού και Στρατού—ούτε καν συνταγματικοί.

Και να που, ξαφνικά, χωρίς καμιά προειδοποίηση, ένας υποκούραδος, υπογαΐδαρος, νεοσύλλεκτος φαντάρος της συμφοράς, ένας ψάρακλας—μόνη επιδίωξη και φιλοδοξία του οποίου ήταν πώς να την κάνει λούφα από τις πατάτες—, αδράχνεται από τον γιακά κι εκτοξεύεται άνωθεν, στις υψηλότερες σφαίρες του πνεύματος και της ιεραρχίας, μ' ένα άσπρο γαλόνι πιασμένο στο μανίκι της φόρμας με παραμάνες!

Είναι—πώς να το πω;— σαν να πιάνεις έναν τζομπάνο της φυλής των Νταγιάκ του Δυτικού Βόρνεο και να τον κάνεις Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ (όχι που δεν γίνεται δηλαδή).

Το ταραχούννημα ήταν γερό. Τον πρώτο καιρό ιδίως. Πώς να το χωνέψω ότι, όχι μόνο δεν χρειαζόταν πια να κρύβομαι από την αγγαρεία, αλλά ότι εγώ έβγαζα για αγγαρεία άλλους που κρύβονταν;

Πώς να το συνειδητοποιήσω ότι, από τη μια στιγμή στην άλλη, απαλλάχτηκα από κράνη, παλάσκες, ντουφέκια, σακίδια κλπ. κι ότι με μόνα τα φρέσκα μου γαλόνια και το τζόκεϋ βάνιζα μπροστά ή δίπλα στις γραμμές των μέχρι χθες συγκρατουμένων μου, ουρλιάζοντας «εν-δυο» και «ένα στο δεξί» και «τρία και φωνή»;

Από κλητήρας, δήμαρχος, εν ριπή οφθαλμού!

Αντί για σκοπιά, έφοδος ή περίπολος. Αντί να εκπαιδεύομαι... εκπαίδευα (τρομάρα μου!). Αντί για M1, αυτόματο «Τόμσον». Αντί για λέρα απερίγραπτη, μπάνιο κάθε βράδυ.

Δύσκολα πράγματα να χωνευτούν με τη μία.

Το ίδιο βράδυ του προβιβασμού μου, με πήρε ιδιαιτέρως ο επιλοχίας στο γραφείο του.

—Ρήγα, μου κάνει, αφού μ' έβαλε να κάτσω και με κέρασε τσιγάρο. Πρώτα-πρώτα, με γεια τα γαλόνια. Εμείς φτύσαμε αίμα να τα πάρουμε στα ΛΥΒ,^(*) εσένα σου ήρθαν από τον ουρανό. Τέλος πάντων... Εκείνο που έχω να σου πω εγώ τώρα, Ρήγα, είναι το εξής: Με το που ανέβηκες στην Ιεραρχία, ανέβηκαν και οι υποχρεώσεις σου. Από εκπαιδευόμενος γίνεσαι εκπαιδευτής, Ρήγα. Το πιάνεις αυτό;

Λες και ήταν εύκολο!

—Προσπαθώ, είπα.

—Προσπάθησε, Ρήγα. Προσπάθησε και δεν θα βγεις ζημιωμένος.

Τράβηξε μια ρουφηξιά από το τσιγάρο του.

—Το δυσκολότερο πράμα για σένα, Ρήγα, συνέχισε, θα 'ναι να αποβάλεις τη νοοτροπία του λουφατζή φαντάρου και να την αντικαταστήσεις με τη νοοτροπία του υπαξιωματικού. Από λουφατζής, θα γίνεις κυνηγός λουφατζήδων, με πιάνεις; Θέλω να σε βλέπουν οι λουφατζήδες, Ρήγα, και να χέζονται πάνω τους.

—Σιγά-σιγά..., προσπάθησα να κερδίσω χρόνο εγώ.

—Δεν υπάρχει περιθώριο για σιγά-σιγά, Ρήγα (το «Μουστάκια» πήγε περίπατο), μ' έκοψε ο επιλοχίας. Δεν υπάρχει περιθώριο. Δεν κατουρήσαμε αίμα εμείς, δυο μήνους τώρα, να κάνουμε αυτούς τους λουφατζήδες ρομπότ για να 'ρθει να μας κάνει χαλάστρα ο κύριος δεκανέας Ρήγας, που πήρε γαλόνια

(*) ΛΥΒ: Λόχοι Υποψηφίων Βαθμοφόρων. Σχολές απ' όπου βγαίνουν οι έφεδροι υπαξιωματικοί του Ελληνικού Στρατού. Σκέτα κάτεργα!

επειδής κι έτυχε να ντουφεκάει καλούτσικα. Με πιάνεις, Ρήγα; Τα γαλόνια που φυτρώνουν εύκολα, ξηλώνονται κι εύκολα.

Αμ δεν το καταλάβαινα;

—Τι πρέπει να κάνω; ρώτησα.

—Να τους πηδήξεις την Αγία Πουλχερία, ρε Ρήγα, αυτό να κάνεις! φώναξε ο επιλοχίας. Να τους κάνεις να φτύσουν αίμα από τ' αυτιά. Τάραξέ τους στο καψόνι, ρε, μη φοβάσαι τίποτα. Δωσ τους να καταλάβουν. Μην τύχει και σου πάρουν τον αέρα, τώρα στην αρχή, γιατί κάηκες. Μην τους αφήνεις να πάρουν ανάσα. Ρίξ' τους στ' αυτιά. Να σε βλέπουν, ρε, στον ύπνο τους και να τινάζονται πάνω.

Να κάνω καψόνι στον Μπακόλα, στον Ισίδωρο, στον Μηνά;!!!...

Ο επιλοχίας διάβασε τις σκέψεις μου.

—Άκου να δεις, Ρήγα. Βρίσκεσαι σε δύσκολη θέση, πώς να το κάνουμε! Μέχρι σήμερα το πρωί ήσανε φαντάρος. Τα φιλαράκια σου στον θάλαμο θα 'χουν την εντύπωση ότι, μιας και είσαι «δικός τους», θα σε καβαλήσουν εύκολα. Έτσι και φανείς μαλακός στην αρχή, πας χαμένος. Θέλει πυγμή και ούμπαλα, Ρήγα, μην σου πάρουν τον αέρα.

Ο επιλοχίας σηκώθηκε και με οδήγησε στην πόρτα.

—Κάνε εσύ τη δουλειά σου σωστά, μου λέει πριν βγω, και θα σε βοηθήσουμε όλοι. Πήγαινε τώρα που σε θέλει ο λοχαγός και... καλώς όρισες στο Σώμα των Υπαξιωματικών.

Ο Κουτρούμπας με υποδέχτηκε καθισμένος πίσω από το γραφείο του.

—Τι έγινε, ρε Ρήγα; μου κάνει. Βλέπω τη βόλεψες μια χαρά με τις ντουφεκιές. Από κλητήρας, δήμαρχος, ε; Κι εις ανώτερα.

—Ευχαριστώ, κύριε λοχαγέ.

—Τον Θεό, αναστέναξε ο Κουτρούμπας. Τέλος πάντων... Άκου 'δώ, Ρήγα... Μου φαίνεσαι έξυπνος άνθρωπος και μορφωμένος.

Περίμενα να δω πού το πήγαινε.

—Δεν κάνεις για δεκανέας, συνέχισε ο λοχαγός. Άνθρωποι σαν και σένα παρασκέφτονται κι όποιος παρασκέφτεται γίνεται ευάλωτος(!) στις παγίδες του κομμουνισμού και των συνοδοιπόρων.

Πήγα να διαμαρτυρηθώ, αλλά ο Κουτρούμπας με σταμάτησε.

—Ρε, τι με νοιάζει εμένα; είπε. Δεν πάει να κόψεις τον λαιμό σου! Εσένα θα στήσουν στο ντουβάρι, εγώ τι θα πάθω; Το πολύ να μου δώσουν φύσημα για το Διδυμότειχο.

Αυτό να λέγεται.

—Αλλά..., συνέχισε ο καλός μου λοχαγός. Από σήμερα, παν εκείνα που ήξερες. Λούφα και παραλλαγή τέρμα, Ρήγα. Από εκπαιδευόμενος μετατρέπεσαι σε εκπαιδευτή. Αυτό συνεπάγεται ευθύνες. Τι λες, θα τα καταφέρεις;

—Το κατά δύναμιν, κύριε λοχαγέ, είπα.

—Αμ, ποιος στραβός δε θέλει το φως του! Εντάξει, ρε Ρήγα. Θα σε δω επί το έργον. Από αύριο αναλαμβάνεις συνεργείο στην εκπαίδευση.

—Μάλιστα.

—Εντάξει το λοιπόν. Πήγαινε τώρα να βρεις τον λοχία Τσουτσά, να σου αναθέσει ομάδα.

Ομάδα! Θα διοικούσα ομάδα! Εγώ! Μέσα στην ίδια μου τη διμοιρία, στον ίδιο εκείνο θάλαμο που με είδε ταλαίπωρο νεοσύλλεκτο να κάνω «αεροπορία-εγέρθητι» και «εν-δυο-κάτω» και «όπλα στην ανάταση»! Έκανα μια προσευχή μέσα μου, μην τύχει και μετακινηθεί ο Γίγαντας από τη θέση του και μου πέσει ο Μπακόλας και οι άλλοι υπό την πεφωτισμένη μου διοίκηση...

Αλλά κι αυτή η προσευχή στράφι πήγε.

Ο Τσουτσάς με συγχάρηκε. «Τώρα είμαστε συνάδελφοι», «περασμένα-ξεχασμένα» και μ' ενημέρωσε σχετικά με τα νέα μου καθήκοντα.

—Ο δεκανέας Παπούλιας φεύγει για το Λόχο Διοικήσεως, με πληροφόρησε. Ο Γίγαντας κληρονομεί την ομάδα του κι εσύ

την ομάδα του Γίγαντα. Και... πού 'σαι, Ρήγα (κι εδώ το «Μουστάκια» είχε κάνει φτερά)... Δως τους να καταλάβουν, μη σου πάρουν τον αέρα γιατί χάθηκες. Θα σε παρακολουθώ... Έτσι;

Τόμπολα!

Κάτι διαφορετικό υπήρχε στην ατμόσφαιρα απόψε. Κάτι σαν προσμονή, κάτι σαν ένταση... Λες κι ολόκληρος ο 5ος Λόχος παραμόνευε να δει τι κουμάσι ήταν ο καινούργιος δεκανέας, ο μέχρι χθες νεοσύλληκτος φαντάρος και αριστούχος λουφατζής. Ο προθάλαμος παρουσίαζε ασυνήθιστη κίνηση. Λοχίοι και δεκανείς πηγαиноέρχονταν, όλο χαμόγελα και τσακίσματα. Κι όλο κρυφοψιθύριζαν κι έριχναν κλεφτές ματιές ολόγυρα. Αντίθετα, οι θάλαμοι ήταν ήσυχοι σαν εκκλησιές. Όλες οι πόρτες τέντα ανοιχτές, κι ούτε καψόνι, ούτε φωνές, ούτε τίποτα.

Ο Τσουτσάς μου 'κανε νόημα.

—Πού 'σαι, Ρήγα..., μου κάνει μισοχαμογελώντας. Ανάλαβε εσύ τον θάλαμο, έτσι; Εμένα κάτι με θέλει ο επιλοχίας.

Το φοβόμουν και το 'βλεπα να 'ρχεται, αλλά όλο και ήλπιζα ότι θα το απόφευγα —για την ώρα τουλάχιστον.

Τι μέρα και τι νύχτα!

Οι φαντάροι της 4ης διμοιρίας βρίσκονταν κι αυτοί υπ' ατμόν. Άλλοι μισοξαπλωμένοι στα κρεβάτια τους, άλλοι μαζεμένοι σε παρέες, να κουβεντιάζουν χαμηλόφωνα, περιμένοντας να δουν τι θα γινόταν.

Πήρα μια βαθιά ανάσα και βούτηξα στην κόλαση.

Ο Ισίδωρος που βρισκόταν κοντά στην πόρτα με είδε πρώτος να μπαίνω.

—Θάλαμους, φώναξε χωρατεύοντας. Σύρμα!... η δικανέας!

—Προσ'χέ! φώναξε καχαρίζοντας ένας άλλος.

Κάνα-δυο κάναν ότι συμμορφώνονται. Άλλοι προσποιήθηκαν ότι χαιρετούν. Ακούστηκαν κάμποσα «Όοοοα», κάτι «Άλα της!», κάτι «Με γεια τα γαλόνια», κάτι «Έμπαινε, Μουστάκια» κι ένα «Μωρή λαμόγια!».

Τώρα;

«Μη σου πάρουν τον αέρα, Ρήγα, γιατί κάηκες...»

Γαμώ τα γαλόνια μου, γαμώ!

—ΘΑΛΑΜΟΟΟΟΣ! ΠΡΟΣ'ΧΗ!

Τα γέλια συνεχίστηκαν. Κάμποσοι έκαναν, δήθεν, ότι χτυπάν το πόδι με ζήλον. Σίγουρα όλοι νόμισαν ότι αστειεύομαι.

Τώρα;

—Γιατί δεν εκτελείτε;

Οι εκφράσεις στα πρόσωπα πήραν ν' αλλάζουν. Κάποιοι εξακολούθησαν να χαζογελούν, λιγότερο σίγουροι όμως. Αλλά οι περισσότεροι φαίνεται ότι άρχισαν να ψυλλιάζονται πως κάτι δεν πήγαινε καλά εδώ πέρα. Αυτοί είχαν δίκιο.

—Αεροπορία! διατάζω (δήθεν) ήρεμα.

Δυο-τρεις μισογονάτισαν μηχανικά —η συνήθεια— αλλά οι πολλοί είχαν μπλοκαριστεί και με κοίταγαν σαν χαμένοι. Πλάκα ήταν, αλήθεια ήταν... Δεν μπορούσαν να καταλάβουν.

Τώρα;

—Όστε δεν εκτελείτε, λέω. Εντάξει. Θα το παίξουμε αλλιώς.
ΣΑΚΟΥΣ ΑΝΑΛΑΒΑΤΕ!

Έγινε ένα σούσουρο, ο καθένας κοίταγε τον διπλανό του με απορία, μερικοί έδειχναν να περιμένουν επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος, να λαμπικάρει το μπερδεμένο τους μυαλό. Στο τέλος, βλέποντας ότι το Άγιο Πνεύμα είχε δουλειά αλλού, μουνδιασμένα και απρόθυμα —ακόμα δεν είχαν σιγουρευτεί αν πρόκειται για πλάκα— πιάσαν τους σάκους και τους σούραν μπροστά τους. Με την άκρη του ματιού μου έπιασα τον Μπακόλα να μουρμουράει κάτι. Δεν χρειάζονται τίποτα μαγικές ικανότητες για να μαντέψω τι.

—ΣΑΚΟΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΑΣΗ.

Σαράντα ταρακουνημένοι νοματαίοι —που ένιωθαν προδομένοι κι εξαπατημένοι— έπιασαν τους σάκους των είκοσι κιλών και κακήν-κακώς τους σήκωσαν πάνω από τα κεφάλια τους, σίγουρα βλαστημώντας, από μέσα τους. Ήξερα από πρόσφατες, προσωπικές εμπειρίες, ότι σ' ένα λεπτό το βάρος θα διπλασια-

ζόταν, σε δυο λεπτά θα γινόταν ασήκωτο. Μετά τα τρία λεπτά μόνο πρωταθλητές θα μπορούσαν να τους κρατάνε ακόμα ψηλά.

Έβγαλα το πακέτο από την τσέπη του χιτώνιου και, με αργές κινήσεις, πήρα ένα τσιγάρο και το άναψα.

Πρώτος γδούπος. Ένας σάκος κάτω. Χωρίς να κοιτάξω ήξερα ότι αυτός θα ήταν σίγουρα ο «προφέσορας», ο Μηνάς, ο πιο ντελικάτος της παρέας.

—Καπάρος. Αύριο είσαι καζάνια. Μάζεψε τον σάκο.

Ενάμισι λεπτό κι ο θάλαμος γέμισε αγκομαχητά. Οι μισοί σάκοι είχαν πέσει κι οι κάτοχοί τους πάλευαν να τους ξανασηκώσουν όπως-όπως, καταλήγοντας να τους στηρίζουν στα κεφάλια ή τους ώμους.

—Οι πρώτοι έξι που πέσανε, λέω, είναι αύριο KAZANIA, μαζί με τον Καπάρο. Οι δεύτεροι έξι, ΑΦΟΔΕΥΤΗΡΙΑ. Οι τρίτοι ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ κι οι τέταρτοι ΛΟΥΤΗΡΕΣ.

Δυο λεπτά. Μόνο η παλιά μου ομάδα δεν είχε ρίξει σάκο ακόμα (εκτός του προφέσορα). Ήταν φαίνεται οι πιο αγανακτισμένοι απ' όλους κι η αγανάκτηση τους έδινε δύναμη και κουράγιο.

—Σάκους αποθέσατε.

Πέταξα το τσιγάρο στο πάτωμα και το 'σβησα με την αρβύλα.

—ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ!

Αυτή τη φορά όλος ο κόσμος βιάστηκε να πέσει μπρούμυτα στο σκονισμένο πάτωμα.

—ΕΓΕΡΘΗΤΙ. ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ... ΕΓΕΡΘΗΤΙ... ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ... ΕΓΕΡΘΗΤΙ...

Καταπληκτικά! Συγχαρητήρια! Πολύ, πολύ ωραία! Όρσε, βλήμα!

—Ανάπαυσις.

Οι φιλάρες με πυροβολούσαν με τα μάτια. Αν τα βλέμματα ήταν ριπές είχα σκοτωθεί ίσα με σαράντα φορές.

—Για να δούμε τώρα, λέω. Θα το χτυπήσετε το ποδαράκι;
ΘΑΛΑΜΟΟΟΟΣ, ΠΡΟΣ'ΧΗ!

Μπαμ! («Να ηδονίζεται το έδαφος!»)

—Τίποτα, τίποτα, έκανα. Δεν το χτυπάτε το ποδαράκι, δεν το χτυπάτε. ΗΜΙ-ΑΝΑΣ... ΠΡΟΣ'ΧΗ! ΗΜΙ-ΑΝΑΣ, ΠΡΟΣ'ΧΗ! Ι-Ι-Ι-Ι-Ι-Ι-Ι... Ανάπαυσις. ΓΙΑ ΔΕΝ ΧΤΥΠΑΤΕ, ΜΩΡΕ; ΓΙΑ ΔΕΝ ΧΤΥΠΑΤΕ; ΜΗΠΩΣ ΕΙΣΑΣΤΕ ΣΑΜΠΟΤΑΡΙΣΤΕΣ; Λέγε Κόρακα, για δεν χτυπάτε;

Ο Κόρακας, ο φουκαράς, ήταν πολύ τρακαρισμένος, πολύ εξαντλημένος (ψυχικά κυρίως) για να απαντήσει.

—Θα σου πω εγώ, Κόρακα, γιατί δεν χτυπάτε, φώναξα. Δεν χτυπάτε γιατί μάγκεψάτε, Κόρακα. Γιατί γίνατε όλοι σας τσαμπουκάδες. Γι' αυτό. ΘΑΛΑΜΟΟΟΟΣ! ΠΡΟΣ'ΧΗ. ΗΜΙ-ΑΝΑΣ... ΠΡΟΣ'ΧΗ!...

Ο θάλαμος έτριζε και σειόταν από τα θεμέλια. Τέτοιο χτύπημα είχε να δει ο 5ος Λόχος από το κάζο του θεάτρου. Δεν υπήρχε άνθρωπος τη στιγμή αυτή εκεί μέσα που δεν θα με ξεκοίλιαζε ευχαρίστως. Όχι ότι θα 'χε άδικο βέβαια.

Η διμοιρία πήδησε και ξαναπήδησε, σήκωσε σάκους, έκανε «αεροπορία», χτύπησε εκατοντάδες προσοχές και ημιαναπαύσεις, φώναξε δεκάδες «Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών...», ανέφερε αναρίθμητες φορές, ιδρωσε, έσπασε, εξαντλήθηκε, σωριάστηκε, εκμηδενίστηκε. Όταν χτύπησε η σάλπιγγα για τη βραδινή αναφορά η 4η διμοιρία είχε γίνει ένας πολτός. Πειθαρχία-Ζω-ντάνια-Εκπαίδευσις! Το τρίπτυχο! Ρομπότ!

Δεν κοιμήθηκα καλά κείνο το άθλιο βράδυ. Ή μάλλον, δεν κοιμήθηκα καθόλου σχεδόν. Μόλις πήγαινε να με πάρει ο ύπνος, έβγαινε ένας ίσκιος από μια σκοτεινή γωνιά του θαλάμου και πλησίαζε το κρεβάτι μου κραδαινόντας μια τεράστια ξιφολόγχη. Πεταγόμενι πάνω... Κανείς. Προσπαθούσα να ξανακοιμηθώ... Τώρα, κάποιος μεγάλος γαλονάς έμπαινε από την πόρτα του θαλάμου. Μεγάλο αφεντικό! Κάργα αστέρια στις επωμίδες, πλάκα τα παρασήματα στο στήθος, χρυσά σιρίτια, καδένες... Στρατηγός! Άλλοι στρατηγοί τον ακολουθούσαν χασκογελώντας σαρδόνια. Ο Μεγάλος κρατούσε καμουτσίκι και το χτύπαγε νευρικά στη μπότα του.

“Δεκανέα Ρήγα...”

“Διατάζει!”

“Αεροπορία, λαμόγια. Αεροπορία!”

Ο Μπακόλας, ο Ισίδωρος, ο Κόρακας, ο «προφέσορας»...
Όλοι τους στρατηγοί!

“Σάκους στην ανάταση, χαμούρα. Αεροπορία! Χτύπα το πόδι... Ανάφερε...”

Η σάλπιγγα του εγερτήριου με βρήκε στο πόδι, μούσκεμα στον ιδρώτα. Ο Μπακόλας και οι βρυκολάκοι του ξανάγιναν κοιμισμένα φαντάρια, εξουθενωμένα από τη χθεσινοβραδινή νίλα κι απροστάτευτα από την απάνθρωπη νοοτροπία του στρατού κι από κάτι κωλόφαρδους μαλάκες σαν εμένα.

★ ★ ★ ★ ★

Στην εκπαίδευση μου δώσαν το αντικείμενο «λύση και συναρμολόγηση του τυφεκίου M1». Η πρώτη ομάδα που μ’ επισκέφτηκε ήταν, δυστυχώς, η δική μου. Κατέφτασαν σκουντούφληδες, πάνοπλοι και κατάκοποι, εφ’ ενός ζυγού. Ο Μπακόλας, ο Ισίδωρος, ο Κόρακας, ο Τσακαλής, ο Κιτσούρας, ο «προφέσορας»...

Τους υποδέχτηκα με κάνα-δυο προσοχές και ημιαναπαύσεις, έτσι, για να σπάσουμε τον πάγο, κι αφού έκανα επίδειξη λύσης και συναρμολόγησης —για τον φόβο των Ιουδαίων— έριξα με τρόπο το παραγάδι.

—Ποιος θα μας πει κανένα ανέκδοτο;

Έκπληξη στο ακροατήριο.

—Να πω εγώ, προθυμοποιείται ο Μπακόλας.

Σειρά μου να εκπλαγώ.

—Λέγε, του κάνω.

Ο Μπακόλας ξερόβηξε, έσπρωξε πίσω το εσωτερικό κράνος (γιατί έπρεπε να φοράνε αυτόν τον διάολο στη εκπαίδευση;) κι άρχισε.

—Ήτουνε μια φορά, να ’ούμ’, κάμποσοι ποινικοί σε μια φυλακή. Μαζί και μια λαμόγια, που έκανε τον φίλο, αλλά από

πίσω έφτιανε τη ζαριά καραγκιοζάκι και φουμάριζε σταυρωτήδικο καπινό. Λοιπόν, να 'ούμ', την πιάνει τη λαμόγια μια μέρα ο αρχιφύλακας της στενής και της ξηγιέται σε ήχο πλάγιο δεύτερο, να πούμε. Λέει, να 'ούμ': "Πού 'σαι, μεγάλε... Είσαι να σε βγάλω απέ τη σκοταδερή, να 'ούμ', να σε βάλω μαντρόσκυλο, να δαγκώνεις τους λεχρίτες, τους ποινικούς, να μας φοβάνται;". "Έγινε" του λέει η λαμόγια, να 'ούμ', και ξηγήθηκε πολύ βήτα, να 'ούμ', στα φιλαράκια του και πήρε παρασήματα από το σταυρωτήδικο και ζήσαν αυτοί καλά και μεις καλύτερα, να 'ούμ'. Νομίζω;

Οι υπόλοιποι της ομάδας κούνησαν τα κεφάλια επιδοκιμαστικά, επικυρώνοντας τα μαργαριτάρια της σοφίας του Μπακόλα, που είχαν, φυσικά, αλληγορικό και διδακτικό χαρακτήρα.

—Εντάξει, μάγκες, τους λέω. Το 'πιασα το μήνυμα. Οπότε, καλύτερα να ξηγηθούμε μια και καλή και στα ίσα, να διαλύσουμε την παρεξήγηση. Εσείς δηλαδή τι θα κάνατε άπαξ και βρισκόσασταν στη θέση μου;

Ο Μπακόλας έφτυσε μια ροχάλα στη σκόνη.

—Άκου να δεις εδώ, πατρίδα, μου κάνει. Έτσι κι έβανε ο Μπακόλας σαρδέλες στα μανίκια, ούτε καψόνι θα ξηγιόταν στους φιλάρες του, ούτε και θα κυνηγούσε τα φαντάρια, λες και είχε προσωπικά μαζί τους. Καθότι, να πούμε, ο Μπακόλας, δεν είναι καμιά λαμόγια.

—Πρώτ' απ' όλα, κανείς δεν κυνήγησε τα φαντάρια, δικαιολογήθηκα. Δεύτερον, όσον αφορά το καψόνι, έτσι έπρεπε να γίνει, για να κερδίσω την εμπιστοσύνη των μαντρόσκυλων, ώστε να μπορέσω να σας προστατεύω καλύτερα.

—Άστα, πατρίδα, μου κάνει ο Μπακόλας. Άμα είναι να μας προστατεύεις έτσι... Καλύτερα απροστάτευτοι, δεν είμαστε πουτάνες να θέλουμε προστάτη.

Από τη μεριά του βέβαια ο Μπακόλας είχε δίκιο βουνό. Άμα είναι να σε προστατεύουν έτσι, καλύτερα απροστάτετος. Αλλά, μήπως εγώ, απ' τη δικιά μου μεριά, είχα άδικο;

—Μάγκες, λέω, το πήρατε στραβά το ζήτημα. Αλλά σας δικαιολογώ γιατί σκεφτόσαστε σαν φαντάρια (τι έλεγα ο άνθρω-

πος!). Τόσο σας κόβει, τόσο λέτε. Πλην όμως, ο Ρήγας θα σας αποδείξει ότι αυτό που κάνει το κάνει για το καλό σας.

—Δε σι ζητήσαμε τίπουτις για του καλό μας, πετάχτηκε ο Ισίδωρος.

—Εσείς, του κάνω, δεν έχετε να ζητάτε ή να μην ζητάτε. Εσείς, απλώς εκτελείτε. Ότι άλλο, δεν σας αφορά. Είπα, κάνω ότι μπορώ για το καλό σας. Άπαξ και το είπα, πάει τελείωσε. Ο λόγος του Ρήγα είναι συμβόλαιο.

Οι χθεσινοί μου σύντροφοι στη μιζέρια κούναγαν τα κεφάλια τους κάτω από τα κράνη με πολύ σκεπτικισμό.

—Το οποίον, πατρίδα, λέει ο Μπακόλας, έχουν δίκιο οι κρατούμενοι που λεν ότι, ο χειρότερος μπασκίνας είναι ο χθεσινός κρατούμενος.

—Μπακόλα, του λέω. Τίποτα δεν έχεις καταλάβει μου φαίνεται. Αλλά θα καταλάβεις, πού θα πας, με το καλό ή με το ζόρι. Τώρα θα λες μέσα σου «Πολύ βήτα μας τη βγαίνει η λαμόγια, ο δεκανέας». Πλην όμως, όταν σου φτάσει το μυαλό θα 'ρθεις να σκέφτεσαι «Είχε δίκιο ο δεκανέας Ρήγας, καλή του ώρα». Έτσι θα πεις, Μπακόλα, να μου το θυμάσαι.

—Βέβαια, σάρκασε ο φίλος μου. Θα πω: «Τι ωραία που μας τη βγήκε ο δεκανέας Ρήγας, να πούμε, που είναι και πατρίδα! Τι ωραία που μας ξηγήθηκε, με τους σάκους στην ανάταση και με την «αεροπορία», τα καζάνια, το καψόνι και το ξεθέωμα! Και τι δίκιο που είχε όταν μας έλεγε ότι πρέπει να γίνουμε «ρομπότ»!» Έτσι θα πω, όταν μου φτάσει το μυαλό.

Δεν με καταλάβαιναν.

Είχαν στραβωθεί από τα φαινόμενα και τους ξέφευγε η ουσία. Τους έλειπε η ικανότητα να εκτιμήσουν την κατάσταση αντικειμενικά. Να καταλάβουν ότι, καλώς ή κακώς, ο στρατός εξυπηρετούσε έναν άλφα σκοπό. Για την καλύτερη επίτευξη των στόχων του, του χρειαζόνταν καλοί στρατιώτες. Και ποιος είναι καλός στρατιώτης; Αυτός που αντικαθιστά την ατομικότητά του με την ομαδικότητα του συνόλου. Τη στενή, εγωκεντρική αντίληψη του ατόμου με το συμφέρον της ομάδας. Και πώς θα κατασκευαζόταν αυτός ο καλός στρατιώτης —που, σημειωτέον, δεν

διάλεξε τον στρατό σαν επάγγελμα; Θα έπρεπε να πάρουμε τον ατομιστή, καλομαθημένο πολίτη και να τον κάνουμε... ρομπότ, του αρέσει δεν του αρέσει. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε να τον εντάξουμε στο σύνολο, στην ομάδα. Και μένα μου κακοφαινόταν αυτό το σύστημα του κατακερματισμού της προσωπικότητας όταν ήμουν φαντάρος. Τώρα όμως, που από εκπαιδευμένος βρέθηκα εκπαιδευτής (κι ανακάλυψα τα πλεονεκτήματα του ρόλου), συνειδητοποίησα την πλάνη μου. Η ψυχosύνθεση του φαντάρου είναι περίεργη. Άμα τον πάρεις με το καλό, θα σε καβάλήσει σε χρόνο μηδέν, γιατί μπερδεύει καλοσύνη με αδυναμία. Μόλις όμως σηκώσεις λίγο το καμουτσίκι, όλα παίρνουν να τσουλάνε σαν πάνω σε καλολαδωμένα ρουλεμάν. Ο άνθρωπος μόνο τη γλώσσα του καμουτσικιού καταλαβαίνει απόλυτα.

Έστω κι αν δεν συμφωνούσα απόλυτα με τούτη τη θεωρία (και με άλλες πολλές), πάλι το ίδιο έκανε. Στο κάτω-κάτω, από το να σε βαράνε, καλύτερα να βαράς. Γιατί, ποιος θα μπορούσε να διαλέξει τι να 'ναι, ανάμεσα σε λύκο και πρόβατο, και θα διάλεγε το πρόβατο; Εκτός κι αν ήταν γεννημένος θύμα, οπότε δεν το συζητάμε. Κι αν το εξετάσουμε κι από μια άλλη σκοπιά, εγώ δεν ζήτησα προαγωγές και οφίτσια, μου τα δώσαν ερήμην μου. Και δέχτηκα τον ρόλο, έστω κι αν πήγαινε κόντρα στις ιδέες μου. Οι ιδέες δεν σου δίνουν να φας, σε βάζουν σε μπελάδες. Άλλωστε, οι καλύτερες ιδέες είναι οι πιο απλές. Πειθαρχία-Ζω-ντάνια-Εκπαιδευσis.

Η σάλπιγγα χτύπησε αλλαγή. Ξαπόστειλα την ομάδα μου στο συνεργείο του Βαφιά και υποδέχτηκα την επόμενη μετά φανών και λαμπάδων.

—Εδώ, τους ανήγγειλα, θ' ασχοληθούμε με το αντικείμενο «λύση-αρμολόγηση του τυφεκίου M1». Κι αυτό, όπως ό,τι σας εμπιστεύτηκε η πατρίδα, έχει πληρωθεί με ιδρώτα και αίμα. Για να το εκτιμήσετε καλύτερα... ΟΠΛΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΑΣΗ.

★ ★ ★ ★ ★

Τα Χριστούγεννα έφτασαν κι αυτά, μурτζούφλικά και στρατιωτικά. Οι περισσότεροι φαντάροι της διμοιρίας είχαν βολευτεί με τετραήμερες εορταστικές και φεύγαν για τα σπίτια τους. Όταν όμως αποτόλμησα να θίξω κι εγώ το ζήτημα στον επιλοχία, αυτός μου το ξέκοψε αμέσως.

—Ούτε να το συζητάς, είπε. Ακόμα δεν πήρες προαγωγή και μου ζητάς κι άδεια; Ούτε γι' αστείο. Τα τρία τέταρτα των υπαξιωματικών φεύγουν. Ποιον θα βάλω εγώ υπερεσία άμα την κάνουν όλοι; Άσε να περάσουν οι γιορτές και βλέπουμε.

Έτσι είναι. Μεγάλα καράβια, μεγάλες φουρτούνες!

Έτσι όπως είχα μείνει μόνος κι έρημος —ακόμα κι ο Μπακόλας πήρε άδεια— γύριζα στο στρατόπεδο σαν την άδικη κατάρρα. Μετά, θυμήθηκα τη Μπέμπα και το πορτραίτο που της είχα υποσχεθεί. Βγήκα λοιπόν με δίωρη, αγόρασα από ένα βιβλιοπωλείο της πόλης χαρτόνι επιστρωμένο με μουσαμά, χρώματα, πινέλα, μολύβια και πήγα να τη δω. Λόγω των ημερών το μαγαζί είχε κεσάτια. Βρήκα τη Μπέμπα και την Κοραλία να πίνουν το καφεδάκι τους στο σαλονάκι ρίχνοντας πασιέντζες. Η άφιξή μου τις χαροποίησε.

—Ρε Μουστάκια, μαύρα μάτια κάναμε να σε δούμε! Τι έγινες;

—Με γεια τα γαλόνια! Μας τα 'πε ο Γίγαντας. Κι εις ανώτερα... κι εις ανώτερα.

Μου φτιάξαν καφέ και κάθισα να τον πιω μαζί τους. Η Μπέμπα πρόσεξε τα σύνεργα.

—Μη μου πεις! έκανε. Ρε Μουστάκια!... Μιλάμε δηλαδή, είσαι και πολύ ζηγημένο παιδί... Θυμήθηκες, ρε, που είπαμε για το κάδρο;

—Άμ, μπορούσα να το ξεχάσω; είπα.

—Τι κάδρο; απόρησε η Κοραλία. Θα μας φτιάξει κάδρο ο Μουστάκιας;

—Εμένα θα φτιάξει, γέλασε η Μπέμπα. Μιλημένα, τιμημένα. Θα δεις, θα δεις... Περίμενε να πάω ν' αλλάξω κι έφτασα.

Κι έτρεξε στην κάμαρή της να βρει το άσπρο φουστάνι. Η Κοραλία με κοίταξε χαμογελώντας.

—Αλήθεια, βρε, θα κάνεις το κάδρο της Μπέμπας; με ρώτησε.

—Της το υποσχέθηκα, είπα.

Η Κοραλία κούνησε το κεφάλι.

—Κοίτα να την κάνεις καλή, είπε. Η Μπέμπα είναι πολύ εντάξει κορίτσι, θα δεις... Δεν πρόκειται να σ' αφήκει έτσι.

Κοκκίνισα.

—Δεν το κάνω γι' αυτό, κυρία Κοραλία, είπα.

—Ακόμα καλύτερα.

Η Μπέμπα επέστρεψε τελείως μεταμορφωμένη. Ντυμένη ήταν άλλος άνθρωπος! Είχε πιάσει τα μαλλιά της σε κότσο, «σαν τις κυρίες της αριστοκρατίας», και είχε βαφτεί διακριτικά. Το άσπρο ξεμανίκωτο φόρεμα την έκανε να φαίνεται σαν καμιά παιδούλα, έτοιμη για την εκκλησία. Ακόμη και η έκφραση του προσώπου της είχε αλλάξει, είχε γλυκάνει, είχε ομορφύνει.

Η Κοραλία σταυροκοπήθηκε.

—Χριστός και Παναγία! είπε. Σαν νυφούλα είσαι, ψυχή μου!

Για να μην μας ενοχλήσουν πιθανοί πελάτες περάσαμε στο δωμάτιό της. Εγώ ζωγράφισα κι εκείνη μου μίλαγε. Η ώρα πέρασε χωρίς να το καταλάβουμε. Είχα τελειώσει το σκαρίφημα και κάποιες πρώτες πινελιές. Μια-δυο φορές ακόμη και θα ήταν έτοιμο. Η Μπέμπα ενθουσιάστηκε.

—Α, είναι πολύ όμορφο, είπε. Λοιπόν, ζωγραφίζεις πολύ ωραία.

—Έχω ωραίο μοντέλο, γέλασα εγώ.

Η Κοραλία έφτιαξε αυγά τηγανητά κι επέμεινε να καθίσω μαζί τους για φαγητό. Φεύγοντας η Μπέμπα με πήγε μέχρι την πόρτα.

—Κοίτα..., μου είπε. Την άλλη φορά... ζήτα διανυκτέρευση...

Ένωσα πάλι να κοκκινίζω.

—Όχι, όχι, είπα βιαστικά. Το πορτραίτο το κάνω επειδή μου κάνει ευχαρίστηση, δεν θέλω... πληρωμή.

—Δεν μιλάω για πληρωμή, είπε η Μπέμπα. Έτσι το είπα κι εγώ, από ευχαρίστηση.

Την παραμονή την πέρασα μαζί τους. Η Κοραλία είχε βάλει γαλοπούλα στον φούρνο, εγώ έφερα κρασί και γλυκά, φάγαμε όλοι μαζί, γελάσαμε, τραγουδήσαμε, είπαμε ιστορίες... Ήταν από τις σπάνιες ωραίες στιγμές σ' αυτή τη θλιβερή πόλη. Μετά η Κοραλία αποσύρθηκε διακριτικά και μας άφησε μόνους.

Κείνο το βράδυ κοιμηθήκαμε μαζί και ήταν σαν να πήγαινα με γυναίκα για πρώτη φορά. Ούτε στιγμή δεν μου πέρασε από το μυαλό ότι ήμουν σε μπουρδέλο.

Η κατάσταση στο στρατόπεδο πήρε ν' αλλάζει αισθητά καθώς πλησίαζε ο καιρός που θα παρουσιαζόταν η καινούργια ΕΣΣΟ, τα φρέσκα θύματα. Οι παραλογισμοί και οι αγριοφωνάρες λιγόστεψαν στο ελάχιστο δυνατό, το κυνηγητό των νεοσύλλεκτων σταμάτησε —μ' εξαίρεση τις αγγαρείες—, το καψόνι στους θαλάμους κόπηκε, φαντάρια και υπαξιωματικοί πλησίασαν κοντύτερα και γενικά έπνεε ένας άνεμος διαφορετικός. Αισιοδοξία και χαλάρωμα. Άρχισαν να φτάνουν και οι πρώτες μεταθέσεις και οι λόχοι πήραν ν' αδειάζουν ο ένας μετά τον άλλο.

Όπως ήταν φυσικό και οι δικές μου σχέσεις με τους παλιούς συναδέλφους, που αναγκάστηκα να καταταλαιπωρήσω, αποκαταστάθηκαν.

—Μας τη βγήκες όμως πολύ βήτα, λαμόγια, μου παραπονιόταν όλη την ώρα ο Μπακόλας.

—Κι εσύ το ίδιο θα 'κανες, δικέ μου.

—Τέλος πάντων, περασμένα ξεχασμένα. Τώρα τι γίνεται... Πού λες να μας ρίξουν, ρε πατρίδα;

—Ξέρω 'γώ; Σε κάνα εκπαιδευτικό τάγμα φαντάζομαι.

—Εν-δυο-κάτω πάλι, δηλαδή, αναστέναξε ο φίλος μου. Πάνω που πήραμε να ξεδίνουμε, φτου κι απ' την αρχή. Εσύ την έχεις καλά όμως, κουφάλα πατρίδα. Όπου και να πας, έχεις τη σαρδέλα, θα καθαρίσεις όμορφα. Αλίμονο από μας.

—Μπα, το πιθανότερο να με κρατήσουν εδώ πέρα. Είναι και η Σκοπευτική Ομάδα...

Αλλά δεν με κράτησαν.

Το φύλλο πορείας μου έφτασε το ίδιο απόγευμα με κείνο του Μπακόλα και του Κόρακα. Ο μεν Στέργιος έπαιρνε φύσημα για Δράμα, ο δε Κόρακας, στα τεθωρακισμένα, στο Χαϊδάρι. Όσο για μένα, με στέλναν στο 463 τ.π., στην Κούτσαινα. Πρώτη φορά άκουγα αυτό το όνομα. Πόλη ήταν, χωριό ήταν... Και πού;

Ο επιλοχίας ανέλαβε να με διαφωτίσει.

—Είσαι τυχερός, ρε μπαγάσα! μου είπε. Όλα δεξιά σου 'ρχονται, ούτε το Θεό μπάρμπα να 'χες, κωλόφαρδε! Το 463 είναι τάγμα προκάλυψης, στ' Αλβανικά σύνορα. Μιλάμε για κολέγιο! Όλη μέρα λούφα και παραλλαγή. Θα σιχαθείς τον ύπνο και το αραλίχι.

Κείνο το βράδυ βγήκαμε με δίωρη, να το γλεντήσουμε για τελευταία φορά και ν' αφήσουμε τους μπενετάδες. Φυσικά δεν παραλείψαμε να περάσουμε κι από την Κοραλία, να χαιρετήσουμε.

—Αχ, βρε Μουστάκια, αναστέναξε η Μπέμπα όταν της είπα τα κατέκαστα. Έναν άνθρωπο της προκοπής βρήκα κι εγώ και να που...

—Πάντως το πορτραίτο το τελειώσαμε, είπα.

Κούνησε το κεφάλι.

—Ναι, είναι πολύ όμορφο. Ευχαριστώ.

Όπως έσκυψα να τη φιλήσω και να φύγω, κάνει έτσι και μου βάζει ένα χιλιάριχο στο χέρι. Έμεινα ξερός.

—Πάρτο, μου κάνει με φωνή που δεν δεχόταν αντίρρηση. Φαντάρια είσαστε. Να πιείτε ένα ποτήρι στην υγεία μου. Δρόμο τώρα... Έξω... Ουστ! Έχουμε και δουλειά...

Είχε δακρύσει ή ήταν τα μάτια μου, που βλέπαν θολά μέσα από τη δική μου συγκίνηση;

Πήγαμε να πιούμε στην ταβέρνα του Πίπη. Το ένα ποτήρι έφερε το άλλο και μετά το άλλο κι έτσι σε λίγη ώρα μέσα είχαμε γίνει λιώμα και οι τρεις. Ο Μπακόλας έπιασε ένα βαρύ ρεμπέτικο της φυλακής, ο Κόρακας άρχισε ένα άλλο, δικό του κι εγώ κρατούσα σιγόντο πότε στον ένα και πότε στον άλλο. Κατά τις έντεκα, ώρα που έπρεπε να 'χαμε κανονικά επιστρέψει στο

Στρατόπεδο, εμείς ήμασταν ακόμα εκεί και τα κοπανούσαμε πα-
ρέα με τον κάπελα και τη Μαρία, τη σερβιτόρα, που ήρθαν να
μας κάνουν παρέα.

Και δως του τραγούδι, και δως του κεράσματα και δως του
χωρατά... Είχαμε κάνει κυβέρνηση.

Η καταστροφή ήρθε, ως συνήθως, τελείως απροειδοποίητα,
στο πρόσωπο του δόκιμου Μπαμνάρα –που ήταν, σημειωτέον,
κάργα καψούρης με τη Μαρία–, του ορκισμένου εχθρού κάθε φα-
ντάρου.

—Τι κάνετε εδώ, ρε; βροντοφώναξε ο Μπαμνάρας.

—Τα πίνουμε, αδερφάκι μου, του κάνει ο Κόρακας. Τράβα
μια καρέκλα και κάτσε, να μας κάνεις παρέα.

Ο Μπαμνάρας κόντεψε να πάθει συμφόρηση.

—Τσακιστείτε να γυρίσετε στο στρατόπεδο, ούρλιαξε. Κι αύ-
ριο πρωί στην αναφορά.

—Πολύ βήτα μας τη βγαίνεις, ρε φιλάρα, του λέει ο Μπα-
κόλας. Εμείς σου λέμε να σε κεράσουμε κρασί κι εσύ μας τη
βγαίνεις υπερεσιακά. Δεν είσαι καθόλου εντάξει, φιλάρα...

Ο Μπαμνάρας κοπάνησε τη γροθιά του στο τραπέζι κάνο-
ντας τα πάντα γης μαδιάμ.

—Ξέρεις, ρε ηλίθιε, ότι μπορώ να σε στείλω στρατοδικείο;
φώναξε έξαλλος.

Ο Μπακόλας στράφηκε στον Κόρακα.

—Πες του τι μπορεί να μας κάνει, αδερφέ, του λέει.

—Θα μας κάνεις τα τρία δύο, εξήγησε ο Κόρακας με μεθυ-
σμένη σοβαρότητα. Τα τρία δύο, αυτό θα μας κάνεις, φιλάρα.

Ο Μπαμνάρας γύρισε σε μένα.

—Μουστάκια...

—Δεκανέα Ρήγα, τον διόρθωσα.

—Είσαστε τύφλα στο μεθύσι, ρε! ξέσπασε ο δόκιμος. Θα σας
το πω για τελευταία φορά... Γυρίστε με το καλό στο στρατόπεδο
γιατί φωνάζω, τώρα αμέσως, την ΕΣΑ.

—Ρε, δεν πάει να φωνάξεις και την πυροσβεστική.

Ο Μπαμνάρας μας γύρισε την πλάτη κι όρμησε ακάθεκτος προς το τηλέφωνο. Ο Μπακόλας, με χίλια βάσανα, κατάφερε να σηκωθεί από την καρέκλα και να τον ακολουθήσει. Τον πρόφτασε πάνω που σήκωνε το ακουστικό.

—Άστο κάτω, του κάνει.

Ο Μπαμνάρας έκανε μια κίνηση να τον σπρώξει.

Ο Μπακόλας του άρπαξε το χέρι και του το γύρισε πίσω από την πλάτη. Το ακουστικό γκρεμοτσακίστηκε στο πάτωμα. Ο δόκιμος έβγαλε μια φωνή πόνου και προσπάθησε να ξεφύγει, αλλά ο Στέργιος δεν ήταν από τα παιδάκια που τα κάνεις εύκολα καλά όταν πάρουν ανάποδες. Χρειάστηκε όλη η πειθώ του Πίπη, του ταβερνιάρη και η γαλιφιά της Μαρίας για να πειστεί να τον αφήσει.

Ο Μπαμνάρας όρμησε προς την πόρτα αφρίζοντας. Λίγο πριν βγει στράφηκε σε μένα (!) και μου φώναξε:

—Θα σε στήσω στον τοίχο, Ρήγα, να το θυμηθείς! Επί το λόγο της τιμής μου, θα σε στήσω στο απόσπασμα.

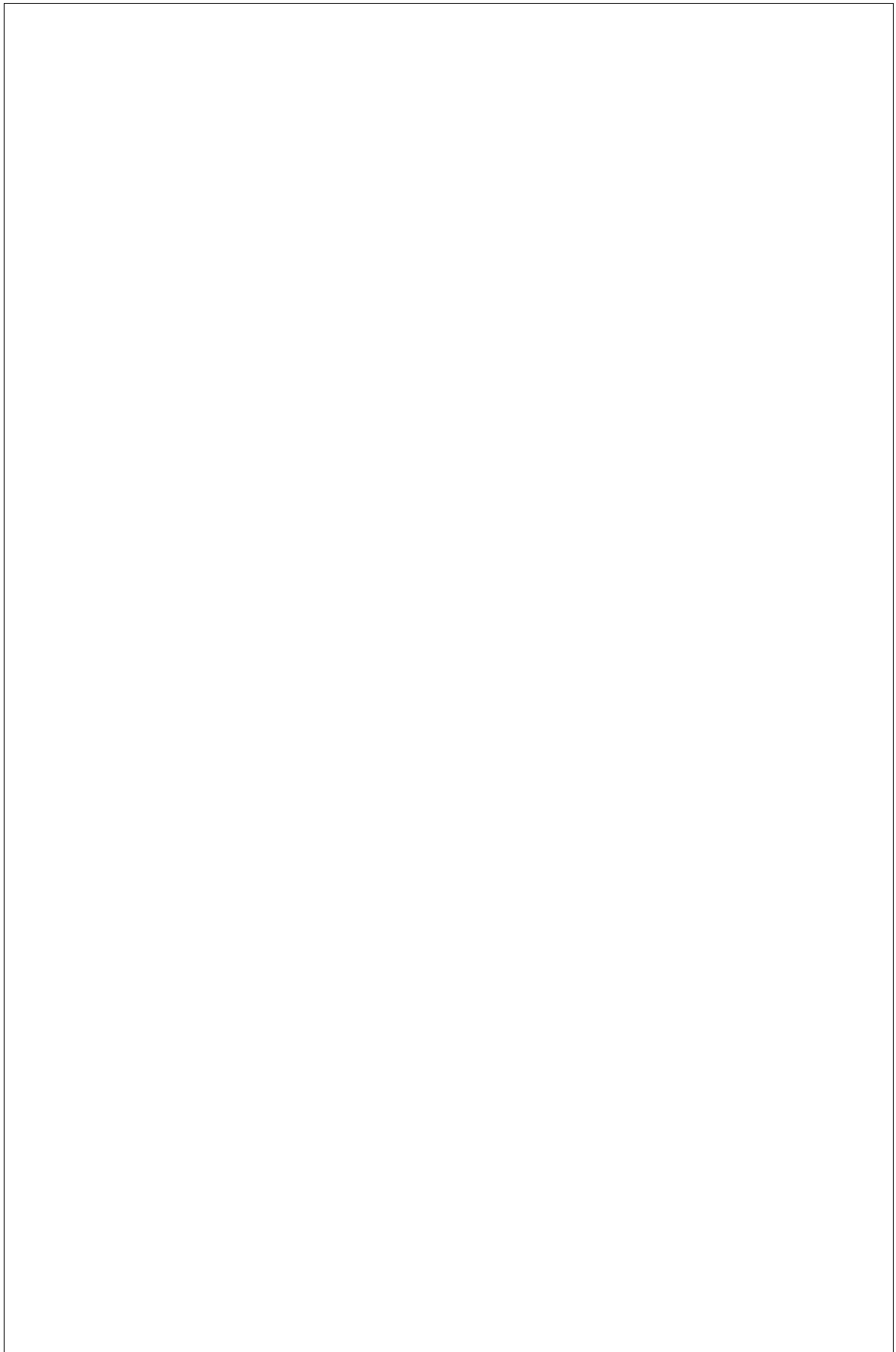
Ήταν η πρώτη φορά που με φώναζε με τ' όνομά μου.

—Εσύ τώρα γιατί; απόρησε ο Μπακόλας.

—Άσε, πατρίδα, είπα. Φαίνεται ότι πάλι μου τη βγήκε βήτα, η λαμόγια.

Την άλλη μέρα πρωί-πρωί ταξιδεύαμε για τα καινούργια μας λημέρια. Ο Μπαμνάρας ακόμα ψάχνει να μας βρει.

Εις τας εσχατιάς της Αυτοκρατορίας

Ταξίδευα με άλλους τρεις φαντάρους από το Κέντρο, με τον ίδιο προορισμό, το 463 τάγμα πεζικού. Υποτίθεται ότι τους είχα «χρεωθεί» (ένεκα η σαρδέλα), μην τύχει και την κοπανήσει κανείς στον δρόμο πριν φτάσουμε εκεί που μας έστελναν. Δεν τους ήξερα γιατί ανήκαν σε άλλους λόχους, αλλά ούτε και είχα καμιά όρεξη να πιάσω φιλίες. Για να πω την αλήθεια, εκτός από το κεφάλι μου, που πήγαινε να σπάσει από το χθεσινοβραδινό πιοτί, και το ηθικό μου δεν ήταν σε πολύ καλή κατάσταση. Βλέπεις, έλκεινα κοντά τρεις μήνες στο στρατό κι ακόμα –πώς τα ’φερε ο διάολος!– δεν είχα σταυρώσει ούτε ει-κοσιτετράωρη. Όχι ότι μ’ ένοιαζε να δω κανέναν στην Αθήνα. Εκτός από τη μητέρα μου, όλοι οι «δικοί μου» άνθρωποι βρίσκο-νταν πίσω, στο Παρίσι. Αλλά νά... Πεθύμησα κι εγώ να πλυθώ σε μπανιέρα, σαν άνθρωπος, να πετάξω τα φανταρίστικα, να φο-ρέσω ρούχα ανθρώπινα και να βγω στον δρόμο, να χαζέψω, χω-ρίς να ρίχνω ματιές πάνω από τον ώμο μου, μήπως πέσω πάνω σε τίποτα Μικτά, τίποτα φρουραρχεία, τίποτα κομπλεξικούς κα-ραβανάδες που απαιτούσαν χαιρετούρες. Πεθύμησα να πάω σινε-μά, ρε παιδί μου. Να καθίσω σ’ ένα καφενείο για ανθρώπους, να πιω ένα καφέ, να διαβάσω μια εφημερίδα, να χαζέψω τις γκομε-νίτσες που πέρναγαν...

Τα Γιάννενα ήταν ο πρώτος σταθμός του ταξιδιού μας και φτάσαμε νύχτα. Έβρεχε και φυσούσε του κερατά. Το χρώο σε πε-ρόνιαζε μέχρι το κόκαλο. Πού η Καλαμάτα!

Παρουσιάστηκαμε στο Φρουραρχείο απ' όπου μας παρέπεμψαν στο Κέντρο Διερχομένων του συντάγματος. Εκεί, ο σκοπός δεν ήθελε να μας αφήσει να μπούμε.

—Δεν τρέχει τίποτις, σειρές, μας δήλωσε. Δεν περνάει κουνούπι μέσα. Έχω διαταγή. Οι μέρες είναι πονηρές.

Με τα πολλά, τον καταφέραμε να φωνάξει τον λοχία της φρουράς, ο οποίος με τη σειρά του ειδοποίησε τον αξιωματικό υπηρεσίας, ο οποίος μας παρέπεμψε στον σιτιστή του Λόχου Διοικήσεως, ο οποίος μας έδειξε —επιτέλους— τον θάλαμο όπου θα κοιμόμασταν απόψε. Ο θάλαμος ήταν μια αχανής, βρώμικη αίθουσα, με παράθυρα που τους έλειπαν τζάμια κι έμπαζαν μέσα όλο το ψωφόκρυο και τ' αγιάζι που 'ρχόταν από τη λίμνη. Υπήρχαν δυο σειρές σιδερένιες κουκέτες, χωρίς στρώματα και χωρίς κουβέρτες. Εδώ έπρεπε, λέει, να τη βγάλουμε. Ούτε ζώα!

Ευτυχώς, χάρη στη φιλοτιμία κάποιων φαντάρων του λόχου, οικονομήσαμε κάνα-δυο κουβέρτες ο καθένας και ντυμένοι με τα τζάκετ και παπουτσωμένοι, πέσαμε στους άθλιους σωμαέδες, προσπαθώντας να ξεκλέψουμε καμιά ώρα ύπνο.

Καταπληκτικά!

Μόλις χάραξε ο Θεός την ημέρα μάζεψα τα φαντάρια κι αφού ξέμπλεξα με τις διατυπώσεις —ήταν το ίδιο δύσκολο να βγεις, όπως και να μπεις— πήγαμε ποδαράτα στο ΚΤΕΛ, να πάρουμε το λεωφορείο για την Κούτσαινα. Για καλή μας τύχη το λεωφορείο έφευγε αμέσως.

Η διαδρομή μέχρι το τάγμα ήταν φανταστική, για όποιον έχει μυαλό για τέτοια πράγματα. Βουνά απ' όλες τις μεριές. Στο βάθος του ορίζοντα ο όγκος της Γκαμήλας —ποτέ δεν έμαθα το επίσημο όνομα αυτού του βουνού— με τις κορφές σκεπασμένες με χιόνια που δεν θα λιώναν πριν από την άνοιξη, εκεί έπρεπε να φτάσουμε. Κάτω, στην πεδιάδα, ο Καλαμάς. Γύρω τριγύρω κορφές και ρουμάνια, πράσινο παντού, ερημιά παντού. Λες και ταξιδεύαμε σε άλλον πλανήτη.

Κι έκανε κρύο, πανάθεμά το. Κρύο από κείνο το χοντρό, το βορινό, που μόνο με χοντρά ρούχα και κόκκινο πιπέρι πολεμιέται. Πού έπεσα! Πέρα, στον βορρά, τα άσπρα βουνά της Αλβανίας.

*«Έχω μια αδερφή, κουκλίτσα αληθινή,
τη λένε Βόρειο Ήπειρο, την αγαπώ πολύ...»*

Φτου σου, ξεσπισμένη τύχη!

Πόσο θα 'μενα πάνω σ' αυτή την εξορία του Αδάμ; Τρεις μή-
νες, πέντε; δέκα; Για πάντα;

Αμ δεν θα την έβγαζα καθαρή.

Στο Καλπάκι μας σταμάτησαν. Ένας χωροφύλακας κι ένας
Αλφαμίτης ανέβηκαν στο λεωφορείο κι άρχισαν να εξετάζουν τα
χαρτιά των ταξιδιωτών. Ο μπασκίνας τους πολίτες κι ο δικός
μας τα δικά μας.

—Τι έγινε, ρε σειρά; του κάνω. Συμβαίνει τίποτα;

Ο Αλφαμίτης χαμογέλασε.

—Μετάθεση, σειρά; μου κάνει. Μετάθεση;

—Για το 463, του λέω.

Κούνησε το κεφάλι του.

—Θα φας καλά, είπε και βάλθηκε να εξετάζει τα φύλλα πο-
ρείας μας.

—Ψάχνετε για κανέναν; ρώτησα.

—Θα σε γελάσω, μου λέει. Πάντα κάνουμε έλεγχο στο ση-
μείο αυτό. Βλέπεις, από 'δώ και πέρα είναι κλειστή περιοχή.
Μόνο όσοι έχουν ειδική άδεια ταξιδεύουν.

—Κλειστή περιοχή;!!!

Ο Αλφαμίτης γέλασε.

—Καλά, δεν έχετε ιδέα, ρε, πού πάτε; είπε.

—Ιδέα, παραδέχτηκα.

—Τότε, άσε... Να μη σε απογοητέψω. Πόσες μετράς, σειρά;

Τι να του 'λεγα τώρα του ανθρώπου.

—Πολλές, είπα μελαγχολικά.

Ο Αλφαμίτης μας επέστρεψε τα χαρτιά.

—Εγώ, σε διακόσιες τρεις και μία, απολύομαι, δήλωσε.

Μας χαιρέτησε και κατέβηκε. Μας έκανε την καρδιά περιβόλι.

—Δεν μας βλέπω καλά, μурμουρίσε ο Βατούτσης, ο πιο ήσυχος από τους τρεις εξόριστους που κουβαλούσα.

—Σιγά, μωρέ μαλάκα, τον αποπήρε ο Μπουφάνης –που δήλωνε «δημοσιογράφος» στην πολιτική ζωή. Σιγά... Αφού επιβιώσαμε στην Καλαμάτα, εδώ θα κωλώσουμε;

Ατράνταχτη λογική!

Το λεωφορείο, ένα παμπάλαιο Mercedes, με λαμαρίνες που χόρευαν καρσιλαμά, πήρε πάλι τα όρη, τα άγρια βουνά. Απύθμενοι γκρεμοί ανοίγονταν λίγα εκατοστά πιο πέρα από τις ρόδες, έτοιμοι να μας καταπιούν στην παραμικρή στραβοτιμονιά του βλοσυρού τσέλιγκα, που οδηγούσε χωρίς να φαίνεται να συμμερίζεται τον κίνδυνο, αφοσιωμένος όπως ήταν ν' αχομπανιάρει τα ηπειρώτικα κλαρίνα που ξέρναγε, μαζί με φοβερά παράσιτα, το αρχαίο ραδιόφωνο. Δάση άγρια και σκυθρωπά, φουσκωμένοι χείμαρροι που γεφυρώνονταν όπως-όπως με κάτι σγκουριασμένες κι ετοιμόρροπες γέφυρες Bailey, βράχια σουβλερά, παρατημένα πολυβολεία –ενθύμιον του Εμφύλιου– κι ερημιά, ερημιά, ερημιά.

Η Κούτσαινα ήταν ένα καραχωριό της άκρης του κόσμου που –λόγω στρατού– προβιβάστηκε σε κωμόπολη κι αφέθηκε στην τύχη της, όπως τόσα και τόσα «ακριτικά» χωριά της ωραίας αυτής χώρας.

Μια κεντρική πλατεία, με το αναπόφευκτο ηρώο των πεσόντων, τέσσερα-πέντε καφενεία και ισάριθμα μαγέρικα, ένας κινηματογράφος που έπαιζε προϊστορικές ταινίες, με προτίμηση στις «δραματικές» ελληνικές, ένα πρακτορείο εφημερίδων που έκανε συγχρόνως και χρέη ψιλικατζίδικου, χαρτοπωλείου, προπατζήδικου, καπνοπωλείου και... σουβλατζήδικου, ένα ταχυδρομικό γραφείο, ένα σχολείο, κάνα-δυο εκκλησίες, η λέσχη των αξιωματικών του τάγματος και φυσικά η Χωροφυλακή. Γύρω-γύρω βουνά.

Το τάγμα ήταν αραγμένο πάνω σ' ένα λοφάκο, στη δυτική

άκρη του χωριού. Μερικά άσχετα κτίρια σπαρμένα εδώ κι εκεί, καμιά σαρανταριά ξεχαρβαλωμένα GMC και REO, παρκαρισμένα κάτω από ένα τσίγκινο υπόστεγο, ένα κοντάρι με μια σημαία πάνω... Αυτό ήταν το 463 τάγμα πεζικού, όπου μ' έταζε η μοίρα μου η στραβή.

Από την πρώτη στιγμή κατάλαβα ότι εδώ τα πράγματα ήταν πολύ διαφορετικά από την Καλαμάτα.

Ο δεκανέας Αλφαμίτης, που υποτίθεται πως φύλαγε την Πύλη, την είχε αράξει σ' ένα скаμνί στον ήλιο και με την πλάτη στον τοίχο της σκοπιάς διάβαζε «Μίκυ Μάους» μασουλώντας πασατέμπο. Ήταν ξεσκουφωτος, αξούριστος κι αγυάλιστος. Από τη μια τσέπη του αμπέχονου του 'λειπε ένα κουμπί, ενώ η ζωστήρα με το υπηρεσιακό πιστόλι ήταν ακουμπισμένη κατάχαμα, να μην τον σφίγγει.

—Τι νέα από τον έξω κόσμος, αδερφέ; με ρώτησε.

—Τα ίδια, του κάνω. Ησυχία-Τάξη-Ασφάλεια.

—Κι απολυτήριο του Αγίου Πι, συμπλήρωσε αυτός αναστενάζοντας. Πόσες μείναν, ρε σειρά;

—Εξακόσιες πενήντα τέσσερις και μία, είπα.

Ο δεκανέας κούνησε το κεφάλι του με κατανόηση.

—Του Αγίου Πι δηλαδή, είπε. Τι σου 'λεγα; Άααχ, άτιμη μάνα! Γιατί δεν μ' έκανες γκόμενα, να πηδιέμαι και να τα κονομάω;

—Από πού είσαι, σειρά; τον ρώτησα, για να πω κάτι.

—Από τέρμα Θεού, αδερφέ. Πιο μακριά δεν γίνεται. Από τη Σπάρτη. Εκατό χρόνια ταξίδι με αερόπλανο —και με σωστές καιρικές συνθήκες. Εσύ;

—Απ' την Αθήνα, είπα. Δε μου λες... Πώς είναι τα πράγματα εδώ;

Ο Αλφαμίτης αναστέναξε.

—Φίνα! είπε. Άμα έχεις τάση για καλόγερος, έπεσες στην περίπτωση. Άσε με, ρε σειρά... Πώς να 'ναι τα πράγματα, δεν βλέπεις; Εξορία και των γονέων! Έτσι και σφίγγει λίγο το χρύο

κατεβαίνουν οι λύκοι να μας κάνουν παρέα. Χέσε μέσα. Να λες, το ευτύχημα που πέσαμε σε καλό Διοικητή, που ξηγιέται πολύ όμορφα, και άδειες εντάξει, και φυλακή δε ρίχνει... Αλλά, τι να την κάνω εγώ την πουτάνα την άδεια, που θα τη φάω στους δρόμους, πολεμώντας να φτάσω σπίτι μου; Μόνο τίποτις έκτακτα κυνηγάμε, για τα Γιάννενα κι έτσι, να πηδήξουμε γυναίκα τουλάχιστον, γιατί εδώ το τσουτσούνι το έχουμε μόνο για κατούρημα, υπ' όψιν.

—Έτσι, ε;

—Έτσι και χειρότερα, μурμουούρισε ο Αλφαμίτης κι έπιασε πάλι το «Μίκυ Μάους».

Ο ΔΕΑ Σαρακηνός Χαρίλαος, που εκτελούσε χρέη υπασπιστή τάγματος, ήταν ένας μέτριος στο ύψος και στο φάρδος απόφοιτος της Νομικής, που νόμιζε ότι είχε πιάσει τον Πάπα από τα ούμπαλα.

—Τι δουλειά έκανες στην πολιτική σου ζωή, δεκανέα; με ρώτησε όπως εξέταζε τα χαρτιά μου.

—Φοιτητής Αρχιτεκτονικής, απάντησα.

Μου 'ριξε μια λοξή ματιά.

—Και γιατί δεν σε κάναν αξιωματικό; Μήπως τίποτα με τα... φρονήματα;

—Δεν έχω ιδέα, κύριε δόκιμε.

Άλλη λοξή ματιά.

—Δεν φαντάζομαι να είσαι τσαμπουκάς;

Τσιμουδιά εγώ.

Ο Σαρακηνός έδειξε το σήμα της Σχοπευτικής Ομάδας που είχα ραμμένο στο μανίκι, κάτω από το κόκκινο παραλληλόγραμμο του πεζικού.

—Αυτό, είπε, ξήλωσ' το. Δεν χρειαζόμαστε φρου-φρου κι αρώματα εδώ.

—Είναι το σήμα της Σχοπευτικής Ομάδας, τον πληροφόρησα. Έχω ειδικότητα.

—Εδώ δεν έχουμε Σκοπευτική Ομάδα. Να μην σε ξαναδώ μ' αυτό, έτσι;

Μ' έστειλε να παρουσιαστώ στον επιλοχία του 2ου Λόχου που έκανε χαρές να με δει.

—Βρε, βρε, καλώς τα παιδιά! Βρε σαν τα χιόνια! Έλα, βρε σωτήρα μας, να δούμε και λίγο ύπνο, που έχουμε τρελαθεί στη σκοπιά!

—Σκοπιά; Τι σκοπιά; απόρησα. Φυλάνε σκοπιά οι υπαξιωματικοί;

Ο επιλοχίας γέλασε.

—Αν φυλάνε, λέει! Εδώ, έτσι που πάμε, σε λίγο θα φυλάνε και οι δόκιμοι. Δεν υπάρχουν πολλά άτομα και δεν βγαίνει η υπερεσία.

Με είδε να κατσουφιάζω και με χτύπησε στην πλάτη.

—Έλα, μωρέ, μην κάνεις έτσι, είπε. Έξω από την υπερεσία, κοιμόμαστε όλη μέρα. Λούφα και παραλλαγή, κανονικά. Θα δεις... Άντε, στη χαρίζω για σήμερα, να ξεκουραστείς από το ταξίδι. Αύριο με το καλό βλέπουμε. Πήγαινε τώρα να τακτοποιηθείς. Σε βάζω στην 1η διμοιρία, πρώτος θάλαμος στο δεξί σου χέρι, όπως βγαίνεις και... καλώς όρισες.

Το κτίριο ήταν μια μακρόστενη, τούβλινη, πρόσφατη κατασκευή. Όπως έμαθα αργότερα το είχαν χτίσει οι ίδιοι οι φαντάροι, με τα χέρια τους, το περασμένο καλοκαίρι. Υπήρχαν λουτρά με ζεστό νερό όλη μέρα (!!!), κεντρική θέρμανση που δεν έσβηνε ποτέ κι άλλα τέτοια, που ούτε να ονειρευτούμε δεν τολμούσαμε στην κόλαση του Κέντρου της Καλαμάτας. Στο κτίριο αυτό στεγάζονταν δυο λόχοι, ο 2ος στα δεξιά κι ο λόχος υποστήριξης, ο ΛΥΤ, στ' αριστερά καθώς και τα γραφεία των λοχαγών και των επιλοχίων. Οι θάλαμοι ήταν σχετικά μικρά, συμμαζεμένα δωμάτια, με τέσσερις διπλές κουκέτες από την κάθε μεριά. Τα κρεβάτια ήταν μικρότερα και πιο μοντέρνα —αν μπορεί να πει κανείς— από κείνα της Καλαμάτας και είχαν θαυμάσια στρώματα, γεμισμένα με βαμβάκι, όχι άχυρο, και τρεις κουβέρτες το καθένα, μια για κάτω, δυο για πάνω. Έτριβα τα μάτια μου. Η όλη υπόθεση έμοιαζε με παραμύθι. Τούτο εδώ δεν ήταν στρατώνας, ήταν κανονικό ξενοδοχείο!

Την ώρα αυτή, ώρα εκπαίδευσης, ο πρώτος θάλαμος ήταν γεμάτος κόσμο. Άλλοι γράφαν γράμματα, άλλοι διάβαζαν περιοδικά αραχτοί στα κρεβάτια, δυο-τρεις κοιμόντουσαν του καλού καιρού, άλλοι παίζαν τάβλι, χαρτιά, άκουγαν ραδιόφωνο ή κουβέντιαζαν. Τι διάολο γινόταν εδώ πέρα; Είχε βαρέσει διάλυση το κατάστημα;

Η υποδοχή που μου έγινε ήταν ανάλογη με κείνη του επιλοχία.

—Όσοοοααα! Ρε σεις, τι βλέπω; Γερμανικό νούμερο!

—Φιλάρα, μας έσωσες!

—Ήρθαν κι άλλοι;

—Αμάν, να χορτάσουμε τον ύπνο!

Βλέπεις, κακοπερνούσαν!

Ένας φαντάρος με οδήγησε υποχρεωτικότετα σ' ένα άδειο κρεβάτι, κοντά στο παράθυρο.

—Το κάτω δικό σου, μου λέει. Εγώ κοιμάμαι στο πάνω.

Τον κοίταξα κατάπληκτος. Αυτό στην Καλαμάτα θα 'ταν αδιανόητο. Ο φαντάρος να παίρνει το καλύτερο κρεβάτι και να δίνει του υπαξιωματικού τα περισσεύματα! Σίγουρα εδώ τα πράγματα ήταν αλλιώς.

—Από πούθε έρχεσαι, φιλάρα; με ρώτησε ένας άλλος φαντάρος, με το τσιγάρο στο στόμα και τα χέρια στην τσέπη.

«Φιλάρα»! Τον δεκανέα... φιλάρα!

—Από την Καλαμάτα, από το Κέντρο.

—Εκπαιδευτής ήσανε;

Πού να κάθεσαι να τους εξηγείς τώρα...

—Ναι, είπα.

—Τα χορεύατε στο ταψί, τα στραβάδια, ε;

—Το κατά δύναμιν.

Ένας λοχίας, που έλυνε σταυρόλεξο ξαπλωμένος μπρούμυτα στο κρεβάτι του, σήκωσε το κεφάλι και με κοίταξε σκεφτικός.

—Τι έκανες και σε στείλαν εδώ, ρε αδερφέ;

Αυτό δεν το 'πιασα καλά.

—Τίποτα, είπα. Τι να κάνω; Γιατί;

—Το 463 είναι λίγο-πολύ τάγμα ανεπιθύμητων, μου εξήγησε ο λοχίας. Όπως τα περισσότερα τάγματα προκάλυψης άλλωστε. Ότι σαβούρα υπάρχει εδώ μας τη στέλνουν. Τέρμα Θεού! Κανένας μας δεν βρίσκεται εδώ από καλό.

Μάλιστα.

—Ιδέα δεν έχω, είπα.

—Τι δουλειά κάνεις στην πολιτική ζωή;

—Φοιτητής.

—Στην Αθήνα;

—Όχι, έξω. Στο Παρίσι.

—Ορίστε λοιπόν! Γι' αυτό είσαι εδώ και γι' αυτό δεν σ' έκαναν αξιωματικό. Οι φοιτητές του εξωτερικού χαρακτηρίζονται αυτομάτως «εθνικώς ύποπτοι».

—Για σιγά, ρε παιδιά, λέω. Και στέλνουν εμένα τον «εθνικώς ύποπτο», να φυλάξω τα σύνορα μην μπουν οι Αλβανοί;

Ο λοχίας χαμογέλασε.

—Και ποιον θες να στείλουν, ρε φιλάρα; Αυτοί που έχουν μέσο τα βολεύουν να υπηρετούν στα σπίτια τους. Κάποιος δεν πρέπει να φυλάξει και τα σύνορα;

—Αυτό να μου πεις.

—Μην ψάχνεις για λογική στο στρατό, φιλάρα... Πώς σε είπαμε;

—Ρήγας. Τάσος Ρήγας.

—Εχάρην κάργα. Εγώ είμαι ο Πέργουλας. Καλώς όρισες στο τάγμα και στο θάλαμο.

Το μεσημεριανό φαγητό ήταν μια ακόμα έκπληξη. Ούτε καρβάνες, ούτε καψόνι, ούτε τίποτα. Κάθε λόχος πήγαινε στα εστιατόρια όπως έφτανε, δήθεν σε γραμμές, όπου το φαγητό

ήταν ήδη... σερβιρισμένο πάνω στα τραπέζια, μέσα σε τσίγκινα πιάτα! Το εστιατόριο ήταν κλειστό και θερμαινόμενο (πού η Καλαμάτα!) και δεν υπήρχε μαντρόσχυλος τύπου Μπαμνάρα, να τρομοκρατεί τους συνδαιτυμόνες. Κείνη τη μέρα το μενού προέβλεπε... μπιφτέκια με πατάτες τηγανητές, σαλάτα και μήλο! Ονειρευόμουν ή μπας κι έπεσα πάνω σε καμιά επέτειο;

—Έτσι είναι κάθε μέρα; ρωτάω τον Πέργουλα που καθόταν δίπλα μου.

—Μπα... Το φαγητό ήταν σαφώς ανώτερο πριν. Είχαμε ένα μάγειρα Κρητικό, που έπιανε πουλιά στον αέρα, αλλά απολύθηκε. Τώρα το χάλασαν. Πολύ λωποδύτες αυτοί οι σιτιστές, μωρ' αδερφάκι μου!

Λωποδύτες, ξελωποδύτες, χαλάλι τους. Να 'ξεραν ότι υπήρχε τέτοιο φαγητό στον Ελληνικό Στρατό οι νεοσύλλεκτοι της Καλαμάτας θα στασίαζαν.

—Και τώρα τι κάνουμε; ρώτησα μετά το τέλος αυτού του λουκούλλειου γεύματος.

—Τίποτα, κοιμόμαστε, είπε ο Πέργουλας. Μέχρι να πάει πέντε η ώρα, να βγούμε εξόδου.

—Θες να πεις ότι, δεν υπάρχει «διαφώτιση» ή εκπαίδευση ή κάτι τέτοιο τέλος πάντων; έκανα έκπληκτος.

Ο Πέργουλας με χτύπησε στον ώμο χαμογελώντας συγκαταβατικά.

—Ακόμα αυτά να είχαμε εδώ πάνω, σειρά, και θα την κάνουμε ψώνιο όλοι μας. Ευτυχώς, έχουμε πέσει σε Διοικητή τζιμάνι. Ευτυχώς, γιατί αλλιώς δεν μας έβλεπα καλά.

Μωρέ, έτσι και μαθευόταν ότι ήταν τέτοια η φάση στα «τάγματα ανεπιθύμητων» θα γινόταν σκοτωμός, ποιος να πρωτοχαρκτηριστεί για να πέσει εδώ πέρα.

Στον θάλαμο όλος ο κόσμος είχε ξαπλώσει. Ένα τρανζίστορ έπαιζε το σουξεδάκι του Πουλόπουλου «...κι αν με χτύπησε τ' αγιάζι, το σακάκι μου κι αν στάζει, σου το λέω δεν πειράζει, μια και είμαστε μαζί!...». Ένας φαντάρος με μαλούρα, που στην Καλαμάτα θα του στοίχιζε τουλάχιστον σταύρωση με σγκουριασμένα

καρφιά, διάβαζε «Φαντάζιο» μεγαλοφώνως και κάθε τόσο διέκοπτε την ανάγνωση για να φωνάξει:

—Νέοι, απολύομαι!

—Ναι, του αγίου Πι ανήμερα, ερχόταν η απάντηση.

Ένας λοχίας ξεπρόβαλε για μια στιγμή το κεφάλι του από την πόρτα.

—Ρε παιδιά, ποιος θα 'ρθει να ξεφορτώσουμε κάτι βαρέλια;...

Πράγμα που δημιούργησε εξαιρετικό αναβρασμό.

—Όξωωω, λουμπίνα.

—Απολυόμαστε, ρεεεε!

—Μακριά, νέους, μακριά! Δαγκώνω.

—Θα πήξεις, νέους!

Ο λοχίας εξαφανίστηκε το ίδιο αθόρυβα όπως είχε εμφανιστεί.

Κοίταξα τον Πέργουλα κατάπληκτος.

—Τι γίνεται εδώ, ρε συ; του κάνω.

—Τι γίνεται; απόρησε αυτός.

—Σε πολύ μεγάλη υπόληψη τους έχετε τους υπαξιωματικούς, είπα.

Ο Πέργουλας χαμογέλασε όλος κατανόηση.

—Εδώ, Ρήγα, μου εξήγησε, είτε τα φοράς τα γαλόνια, είτε δεν τα φοράς, ένα και το αυτό. Μην κοιτάς στο Κέντρο... Εδώ, είμαστε όλοι μια οικογένεια. Θα δεις. Σιγά-σιγά θα το συνηθίσεις.

Μάλιστα. Πάνω που είχα αρχίσει να αποκτώ κάποια οντότητα, κάποιο ειδικό βάρος, βρε αδερφέ, πάει κι αυτό!

Κάθισα να γράψω στη μητέρα μου.

«Έπεσα στο πιο παλαβό τάγμα σ' ολόκληρο τον Ελληνικό Στρατό» έγραφα. «Εδώ, δεν γνωρίζει το σκυλί τον αφέντη του.

Έτσι όπως πάνε τούτοι εδώ, καθόλου απίθανο μια μέρα να καταργήσουν και τις στολές και να σουλατσάρουν με μπλουτζήν και πάνινα παπούτσια! Ο Θεός να βάλει το χέρι του να μην αλλάξει τίποτα –τουλάχιστον για το διάστημα που έχω να περάσω εδώ.»

Στις πέντε, όσοι δεν ήμασταν υπηρεσία, περάσαμε από το γραφείο του επιλοχία, πήραμε τις δώρες, υπογεγραμμένες από τον λοχαγό, και χωρίς επιθεώρηση κι άλλες διατυπώσεις ξαμοληθήκαμε στην Κούτσαινα.

—Το μόνο κακό, που δεν υπάρχει μπουρδέλο, με ενημέρωσε ο Πέργουλας όπως κατεβαίναμε τον λόφο του τάγματος. Ο Δεσπότης το απαγόρευσε ρητώς και δια ροπάλου. Βρε τι διαβήματα έγιναν, τι μεσολαβήσεις... Μέχρι ο Διοικητής της Στρατιάς τον παρακάλεσε... Αυτός τίποτα. «Χρέος μου να προφυλάξω την ηθικήν και πνευματικήν υγείαν των στρατιωτών» έλεγε. Έτσι, καταλαβαίνεις, τα περιθώρια για διασκέδαση είναι περιορισμένα. Ή στα καφενεία θα πηγαίνουμε, ή στα μαγέρικα, ή σινεμά, ή στην πλατεία για σουλάτσο, μην και πάρουμε μάτι καμιά γκομενίτσα, από μακριά, γιατί από κοντά... Ούτε να το σκέφτεσαι. Εδώ οι βλάχοι δεν αστειεύονται.

Περίφημα.

Δεν είχα όρεξη να κλειστώ στο καφενείο αμέσως. Ήθελα να ρίξω μια ματιά γύρω μου, να δω πού βρίσκομαι τέλος πάντων. Έτσι, υποσχέθηκα στον Πέργουλα να τον συναντήσω αργότερα και πήρα να σουλατσάρω στα δρομάκια μέχρι που βρέθηκα στα χωράφια. Βουνά, βουνά, βουνά... Λάσπη, λάσπη, λάσπη... Ερημιά, ερημιά, ερημιά...

Μ' έπιασε σύγχρυο.

Πού να βρίσκονται αυτή την ώρα ο Μπακόλας, ο Κόρακας, ο Ισίδωρος, ο Μηνάς, ο Λαγός, ο Κατσούπης;... Στο Κέντρο, σίγουρα ο Τσουτσάς θα ετοιμαζόταν να υποδεχτεί τα φρέσκα θύματα της νέας σειράς. Και στο Παρίσι... Άσε, καλύτερα να μην το σκέφτομαι.

Το χρύο ήταν πολύ τσουχτερό για ρομαντικούς περιπάτους στη φύση. Σήκωσα το γιακά του τζάκετ μου και γύρισα στην πλατεία και τον... πολιτισμό. Τα καφενεία ήταν πήχτρα στους

φαντάρους που κάθονταν παρέες-παρέες, έπιναν ούζα, έπαιζαν χαρτιά και τάβλι και μίλαγαν για γχόμενες κι απολυτήριο. Ανακάλυψα τον Πέργουλα με την παρέα του στο «Ελληνικόν», το μεγαλύτερο απ' όλα και πήγα να καθίσω μαζί τους.

—Ε, τι έγινε, σειρά; μου κάνει ο Πέργουλας. Πώς σου φάνηκε η λουτρόπολή μας;

—Μάλλον για χειμερινά σπορ ενδείκνυται, μουρμούρισα κατεβάζοντας το κονιάκ που με σερβίρισαν απ' τη μπουκάλα που είχαν παραγγείλει.

—Τύφλα να 'χει το Σαιν Μορίτς, έτσι; γέλασε ο λοχίας.

—Δεν θα πει τίποτα! κούνησα το κεφάλι εγώ.

Καθίσαμε εκεί καμιά ώρα και μετά σιγά-σιγά πήραμε το δρόμο για το τάγμα. Διασκέδαση τέρμα. Καλώς ήλθατε στην ωραία Κούτσαινα!

★ ★ ★ ★ ★

Ο τρόπος που γινόταν η πρωινή αναφορά δεν μου 'κανε εντύπωση. Ήμουν προετοιμασμένος για όλα πια, εδώ που έμπλεξα. Όχι μόνο δεν φοράγαμε κράνη κι εξαρτήσεις, αλλά ούτε καν όπλα κουβαλούσαμε. Και οι διατυπώσεις ξεπετάγονταν στο πι και φι. Όποιος αναφερόταν ήταν σίγουρα για να ζητήσει άδεια, ούτε παραπτώματα, ούτε παρατυπίες, φυλακές και πειθαρχεία και τέτοια άγρια κι εχθρικά. Όλα εδώ ήταν ρυθμισμένα να δουλεύουν από μόνα τους, σαν ελβετικό ρολόϊ. Κανείς δεν κόλλαγε σε κανέναν και κανείς δεν άνοιγε ιστορίες που θα χαλούσαν τη ρουτίνα. «Κολέγιο» δεν είχε πει ο επιλοχίας στην Καλαμάτα; Και κάτι παραπάνω. Άσε που εγερτήριο είχαμε στις εφτάμισι, αντί για τις πέντε που ήταν στο Κέντρο!

Με το που τελείωσε η ρουτίνα της αναφοράς οι μόνοι που πήγαν να πιάσουν δουλειά ήταν οι γραφιάδες του Διοικητηρίου, οι άλλοι ήμασταν ελεύθεροι να κάνουμε ό,τι μας κατέβαινε. Απίστευτα πράγματα!

Με τον Πέργουλα, που ήταν ο επίσημος ξεναγός μου στο τάγμα, την αράξαμε σ' ένα πεζούλι, στον ήλιο και βαλθήκαμε να παρατηρούμε κάτι μερμήγκια που κουβαλούσαν, ένας θεός ξέρει τι στη φωλιά τους.

—Τουλάχιστον αυτά έχουν κάτι ν' απασχολούνται, αναστέναξα.

—Μη γρυσουζεύεις, γκρίνιαξε ο Πέργουλας. Το κακό δεν αργεί...

Όντως...

Ένας φαντάρος ήρθε να μου πει ότι με ζητάει κατεπειγόντως ο ταγματάρχης Μερακλής και να παρουσιαστώ, λέει, πάραυτα στο Δεύτερο Γραφείο.

—Τι σου 'λεγα; θριαμβολόγησε ο Πέργουλας. Δεν σου 'πα μην κακομελετάς; Άντε, καλά ξεμπερδέματα τώρα.

Κατευθύνθηκα προς το Διοικητήριο με την ψυχή στο στόμα, γιατί, ακόμα και τα στραβάδια το ξέρουν, ότι δεν σε φωνάζουν στο 2ο Γραφείο για καλό.

Για κακή μου τύχη έπεσα πάνω στον δόκιμο Σαρακηνό, τον υπασπιστή, που με είχε βάλει στο μάτι «άμα τη αφίξει μου».

—Τι θα γίνει με σένα, ρε μανεκέν; μου κάνει. Θα το πάρεις απόφαση να τα βγάλεις τα μπιχλιμπίδια από πάνω σου με το καλό ή μπας και θες να βάλω σ' ενέργεια τα μεγάλα μέσα;

—Εντός της σήμερα, τον διαβεβαίωσα. Εντός της σήμερα.

—Το καλό που σου θέλω.

Τρεις λοχίοι γραφιάδες καταπιάνονταν με κάτι μυστηριώδη κιτάπια την ώρα που έκανα την είσοδό μου στο άντρο του τζαιημσποντισμού και της πληροφορίας. Το αφεντικό τους, ο ταγματάρχης Μερακλής, από τη Ρόδο, μιλούσε στο τηλέφωνο.

—Άκου 'δώ να δεις, δήμαρχε, έλεγε. Σε ειδοποιήσαμε ότι ο Παρακάλας ΔΕΝ ΚΑΝΕΙ για δημοτικός σύμβουλος... Όχι, όχι... Καμιά δικιολογία... ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΣΟΥ ΛΕΩ ΕΓΩ! Θα μπει ο δάσκαλος. Πάει και τελείωσε. Αυτή είναι η εντολή.

Τι δουλειά είχε τώρα ο στρατός με το δημοτικό συμβούλιο;!

—Α, μα τα καθίγια, να μην εννοούν να καταλάβουν! φώναξε ο ταγματάρχης βροντώντας το αρχαίο, κακοπαθιασμένο τηλέφωνο (με μανιβέλα). Πάνε γυρεύοντας να...

Με είδε να στέκομαι μπάστακας στη μέση του δωματίου, με το τζόκεϋ στο χέρι (ευπειθώς).

—Εσύ τι είσαι;

—Δεκανεύς Ρήγας Αναστάσιος, ανάφερα εγώ, παίρνοντας στάση προσοχής.

Ο Μερακλής χαμογέλασε.

—Εσύ είσαι, ρε, ο περιβόητος Ρήγας;

Δεν ήξερα για το «περιβόητος», πάντως ο Ρήγας εγώ ήμουν και του το επιβεβαίωσα.

Ο Αλφαδύος, όπως τον έλεγαν στο τάγμα, κούνησε με σημασία το κεφάλι του κι άρχισε να ψαχουλεύει ανάμεσα σε κάτι στοίβες χαρτιά και φακέλους.

—Μάλιστα, μουρμούρισε. Μάλιστα. Ο κύριος Ρήγας. Δεκανεύς πεζικού... Τι ειδικότητα είπες, Ρήγα;

—Δεν είπα, κύριε ταγματάρχα.

Ο τύπος σήκωσε το κεφάλι και με κοίταξε ξαφνιασμένος.

—Ελεύθερος σκοπευτής, βιάστηκα να συμπληρώσω.

Ο Μερακλής έσκασε χαμόγελο.

—Ελεύθερος σκοπευτής! επανέλαβε. Βεβαίως, βεβαίως! Και... υποθέτω, θα 'χεις κάποια εξοικείωση με τα όπλα, ε, Ρήγα;

Πού το πήγαινε τούτος εδώ;

—Όχι ιδιαίτερα, κύριε ταγματάρχα.

—«Όχι ιδιαίτερα», επανέλαβε αυτός. Δηλαδή, ρε Ρήγα, είσαι ελεύθερος σκοπευτής και δεν έχεις ιδέα από όπλα;

—Δεν είπα αυτό, κύριε ταγματάρχα.

—Μας δουλεύεις, ρε Ρήγα; Έχεις ή δεν έχεις εξοικείωση με το αντικείμενό σου;

—Έχω, κύριε ταγματάρχα.

—Έτσι μπράβο... Τότε, τι λες ότι δεν έχεις;...

Έσκυψε πάλι πάνω στα κιτάπια. Βρωμούσε ψοφίμι εδώ μέσα.

—Και πού εξοικειώθηκες με τα όπλα, Ρήγα; πέταξε ξαφνικά.

—Στο Κέντρο, κύριε ταγματάρχα.

Άλλο σαρδόνιο χαμόγελο.

—Είσαι σίγουρος;

—Μάλιστα, κύριε ταγματάρχα (είχαν αρχίσει να με ζώνουν τα φίδια).

—Πριν από τον στρατό, δηλαδή, δεν είχες πιάσει όπλο στα χέρια σου;

—Όχι, κύριε ταγματάρχα.

—Δεν μπορεί... Για σκέψου... Στο κυνήγι μήπως...

—Δεν κυνηγάω, κύριε ταγματάρχα (πού να κυνηγήσω, στην Place de l'Etoile?).

—Σε Λούνα Παρκ;...

—Ε, ναι, σε Λούνα Παρκ... Όπως όλος ο κόσμος.

—Μην το λες, μην το λες... Άλλοι στο Λούνα Παρκ παίζουν με τ' αυτοκινητάκια.

—Ζήτημα γούστου, κύριε ταγματάρχα.

Ο ταγματάρχης μου χάρισε ένα πλατύ χαμόγελο.

—Αυτό λέω κι εγώ! ανέκραξε. Άλλοι πάνε στ' αυτοκινητάκια κι άλλοι ντουφεκάνε. Αυτό λέω κι εγώ.

Δεν μ' άρεσε καθόλου η τροπή που έπαιρνε η κουβέντα.

—Και δεν μου λες, ρε Ρήγα... Εδώ βλέπω ότι προσφάτως ήρθες, λέει, πρώτος σε Πανστρατιωτικούς Σκοπευτικούς Αγώνες. Εσύ δηλαδή, πώς το εξηγείς αυτό; Άντε, ήρθες από το Λούνα Παρκ, έπιασες ένα M1 και φύτεψες όλες τις σφαίρες στο μαυραδάκι; Έτσι, με την επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος;

—Τι να σας πω, κύριε ταγματάρχα... Κι εγώ ο ίδιος εκπλήσσομαι.

Ο ταγματάρχης με κοίταξε για κάμποσο χαμογελώντας με κείνο το κρύο χαμόγελο που μου πάγωνε ακόμα περισσότερο το ήδη ξυλιασμένο μου αίμα.

—Λοιπόν, Ρήγα, μου λέει, εσύ ή που μας δουλεύεις όλους ή που είσαι τελείως κόπανος. Μόνο που, σε περίπτωση που μας δουλεύεις, έχω άσχημα νέα για σένα. Καθότι, Ρήγα, ο Μερακλής είναι πιο μάρκα από κάτι φυτάνια σαν τα μούτρα σου και πιάνει πουλιά στον αέρα. Κατάλαβες; Πουλιά στον αέρα, Ρήγα. Κι αν θες να τα πάρμε καλά να τις αφήσεις αυτές τις εξυπνάδες, γιατί αυτά μας τα 'παν κι άλλοι και τώρα βρίσκονται για ψάρεμα στα Γιούρα...

Το πράγμα χόντραινε.

Ο Αλφαδύος σηκώθηκε και πήγε στο παράθυρο.

—Στο Παρίσι τι έκανες, Ρήγα;

—Σπούδαζα, κύριε ταγματάρχα.

—Τι σπούδαζες;

—Αρχιτεκτονική.

—Επιστήμων, λοιπόν, επιστήμων. Μπράβο, μπράβο. Η τέλεια στάχτη στα μάτια.

—Δεν καταλαβαίνω, κύριε ταγματάρχα.

—Θα καταλάβεις, πού θα πας;... Με το καλό ή με το άγριο, θα καταλάβεις. Και δεν μου λες... Εκεί στο Παρίσι, με τι κόσμο είχες σχέσεις;

—Με φοιτητές κυρίως...

—Έλληνες;

—Σπανίως.

Ο ταγματάρχης στράφηκε και με κοίταξε ξαφνιασμένος.

—Γιατί αυτό;

—Γιατί οι μέρες είναι πονηρές, κύριε ταγματάρχα, του εξήγησα. Κι επειδή είναι πονηρές, μπορεί κανείς να βρεθεί μπλεγμένος σε περιπέτειες για φύλλου πήδημα, γι' αυτό. Καλύτερα λοιπόν από μακριά, για ν' αγαπιόμαστε.

—Ώστε δεν έκανες παρέα με Έλληνες.

—Το λιγότερο δυνατό.

—Αυτό γιατί δεν ήθελες να «βρεθείς μπλεγμένος», όπως λες, ή μήπως επειδή δεν συμφωνούσες με τις ιδέες τους;

Αναστέναξα.

—Να σας πω, είπα. Στο εξωτερικό υπάρχουν τριών ειδών Έλληνες φοιτητές. Αυτοί που πήγαν για να κάνουν σπουδές επειδή δεν μπόρεσαν να μπουν στο πανεπιστήμιο στην Ελλάδα, αυτοί που «σουλατσάρουν», χρησιμοποιώντας τις σπουδές σαν πρόφαση εν αμαρτίαις και τέλος εκείνοι που μόνο φοιτητές δεν είναι και κάνουν μπαμ από ένα χιλιόμετρο μακριά ότι είναι φυτευτοί. Επειδή δεν είναι πάντα εύκολο να ξέρεις με ποιον έχεις να κάνεις, το καλύτερο είναι να τους αποφεύγεις όλους. Έγινε σαφής;

Ο Αλφαδύος σήκωσε τα φρύδια.

—Σαφέστατος, είπε. Σαφέστερος δεν γίνεται...

Πήγε και κάθισε πίσω από το γραφείο του κι άναψε τσιγάρο.

—Θα σου μιλήσω στα ίσια, Ρήγα, μου κάνει. Από τη στιγμή που είδα τον φάκελο σου κάτι μου βρωμάει. Κάτι δεν πάει καλά με σένα. Δεν ξέρω ακόμα τι, αλλά να είσαι σίγουρος ότι θα το βρω. Κι όταν το βρω...

Μου χάρισε άλλο ένα θανατερό χαμόγελο.

—Μέχρι τότε, κοίτα να είσαι τύπος και υπογραμμός, συμπλήρωσε. Και να θυμάσαι ότι βρίσκεσαι υπό επιτήρηση. Το παραμικρό στραβοπάτημα και σε τσάκισα. Έγινε σαφής;

—Σαφέστατος, κύριε ταγματάρχα.

Βγήκα από το Α2 τρεκλίζοντας. Τέτοια υποδοχή πού να τη φανταζόμουν!

—Τι έγινε, ρε σειρά; με ρώτησε ο Πέργουλας αργότερα. Τι σε ήθελε ο Αλφαδύος;

—Να μου πει ότι μ' έχει στο μάτι, είπα.

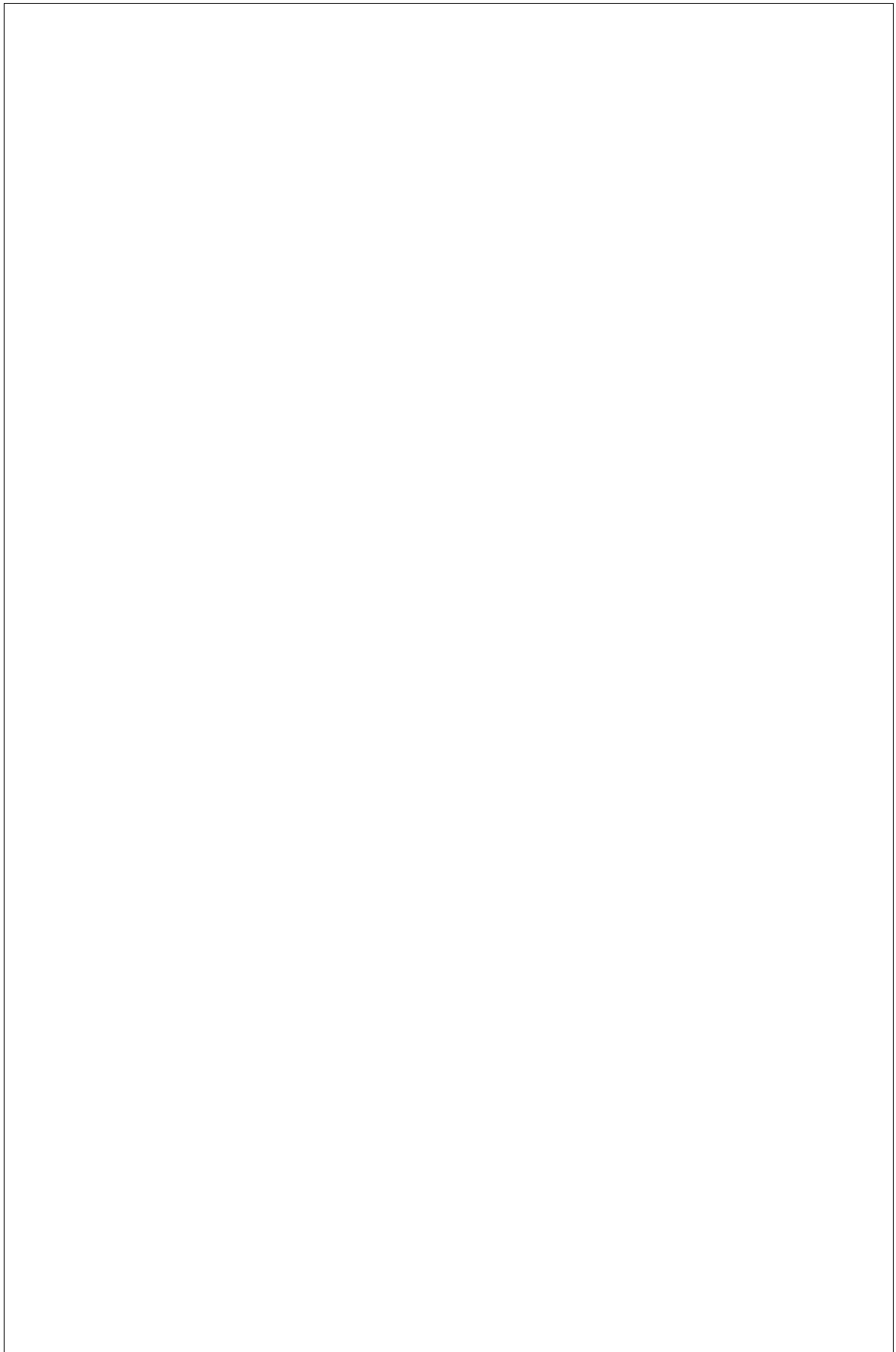
Ο Πέργουλας έβαλε τα γέλια.

—Καλά, παλιά μου τέχνη κόσκινο, είπε. Ο διάολος δεν είχε δουλειά και απαύτωνε τα παιδιά του... Τι τα ψάχνεις... Χέστα. Σε μια βδομάδα ούτε που θα σε θυμάται, θα δεις. Δε μου λες... Τάβλι παίζεις;

—Σαν Πέρσης.

—Φύγαμε για το Καψιμί.

Της εξορίας το κάγκελο

υο βδομάδες μετά την άφιξή μου «στας εσχατιάς της Αυτοκρατορίας» με φώναξε ο Διοικητής στο γραφείο του. Έτρεξα να παρουσιαστώ με την ψυχή στο στόμα, έχοντας την προηγούμενη πικρή εμπειρία του Αλφαδύο.

Αλλά οι φόβοι μου αποδείχτηκαν, για μια φορά, αβάσιμοι. Ο αντισυνταγματάρχης Καρπούζης ήταν ένας καλοκάγαθος, στρογγυλός και καλλιεργημένος –για στρατιωτικό– άνθρωπος. Κι αυτός, όπως κι ο Διοικητής του Κέντρου στην Καλαμάτα, περισσότερο για δημόσιος υπάλληλος ή τραπεζίτης έδειχνε παρά για καραβανάς.

—Κάθισε, μου είπε ο Διοικητής δείχνοντάς μου μια καρέκλα μπροστά στο γραφείο του. Όστε εσύ είσαι ο περίφημος Ρήγας;

Να το πάλι το «περίφημος».

—Μάλιστα, κύριε Διοικητά.

Ο Διοικητής μου πρόσφερε τσιγάρο που δεν δέχτηκα, προσποιούμενος ότι δεν καπνίζω –του κερατά!

—Βλέπω στα χαρτιά σου ότι προήχθης όλως εξαιρετικώς, είπε ο Καρπούζης, ανάβοντας το τσιγάρο του.

Ας είναι καλά οι ντουφεκιές.

—Μάλιστα, κύριε Διοικητά.

—Ας είναι καλά οι ντουφεκιές, ε, Ρήγα;

Αναπήδησα. Ο άνθρωπος ήταν φακίρης, διάβαζε τη σκέψη!

—Το κατά δύναμιν, κύριε Διοικητά.

Ο Διοικητής γέλασε. Πήγε, κάθισε πίσω από το γραφείο του, έφαξε στα χαρτιά του, βρήκε αυτό που ήθελε και διάβασε:

«Ο εν λόγω στρατιώτης φοιτά εις την Αρχιτεκτονικήν Σχολήν εν Παρισίοις από τριετίας και διέκοψεν τας σπουδάς του ίνα εκπληρώσει τας στρατιωτικάς του υποχρεώσεις».

Άφησε το χαρτί κάτω και μου 'ρίξε μια απορημένη ματιά.

—Δεν καταλαβαίνω, είπε. Γιατί διέκοψες τις σπουδές σου;

Τώρα τι να του εξηγείς του ανθρώπου...

—Δεν διέκοψα ακριβώς, κύριε Διοικητά, είπα. Μάλλον με «διέκοψαν». Βλέπετε, έπεσα πάνω σ' ένα νόμο περί φοιτητών του εξωτερικού...

Ο Καρπούζης κούνησε το κεφάλι του.

—Μάλιστα, είπε. Μάλιστα. Έτσι εξηγείται...

Μαύρη εξήγηση, αλλά τι να κάνουμε;

—Τρία χρόνια στη Γαλλία, λοιπόν, έκανε ο Διοικητής. Τρία χρόνια... Φαντάζομαι ότι την γαλλικήν την κατέχεις απταίστως, ε Ρήγα;

—Απταίστως, κύριε Διοικητά.

—Αυτό είναι καλό, μουρμούρισε ο Διοικητής. Αυτό είναι πολύ καλό.

Σηκώθηκε από το γραφείο του και πήγε στο παράθυρο.

—Κύριε Ρήγα, μου κάνει, έχω την εντύπωση ότι είσαι ένας μορφωμένος και καλλιεργημένος νέος. Κάνω λάθος;

Άλλο και τούτο πάλι! Αυτός πού το πήγαινε τώρα;

—Ας πούμε ότι δεν είμαι τελείως άξεστος, κύριε Διοικητά, είπα μετριοφρόνως.

Ο Διοικητής γέλασε.

—Ωραία τα λες, κύριε Ρήγα, ωραία τα λες! Μου αρέσεις.

Να και μια εξαίρεση στη μέχρι τούδε πορεία μου στο στράτευμα!

—Έχω την εντύπωση ότι εμείς οι δυο θα συνεννοηθούμε θαυμάσια.

—Μάλιστα, κύριε Διοικητά.

Ο Διοικητής στράφηκε και με κοίταξε σκεπτικός. “Ετοιμάζεται να μου το σκάσει το μυστικό” είπα μέσα μου. Και είχα δίκιο.

—Εγώ, Ρήγα, συντόμως μετατίθεμαι, άρχισε ο Διοικητής.

Πανάθεμα την πόρνη την τύχη μου! Πάνω που βρέθηκε ανώτερος να με συμπαθήσει...

—Μετατίθεμαι στο Αρχηγείο του ΝΑΤΟ, στις Βρυξέλλες, συνέχισε.

Ρε συ... δεν θες... Ρε, μήπως σχεδίαζε να με πάρει μαζί του ο στρογγυλός για ορντινάτσα; Να μην τρελαθούμε τελείως τώρα!... Μην τρελαθούμε...

Τέντωσα τ’ αυτιά μου, με όλες τις αισθήσεις σ’ επιφυλακή. Ε, ρε, και να γινόταν κάνα τέτοιο αστείο!... Αλλά, δυστυχώς, ο Διοικητής είχε άλλα στο μυαλό του.

—Εγώ, Ρήγα, έχω μια κόρη, με πληροφόρησε.

—Να σας ζήσει, μουρμούρισα εγώ.

—Ευχαριστώ. Λοιπόν, όπως σου έλεγα, έχω μια κόρη. Φέτος τελειώνει το Γυμνάσιο, όπου είναι σημειωτέον αρίστη μαθήτρια. Του 19 και του 20, μιλάμε. Αριστούχα!

Και είχα εγώ μια έγκαψη!

—Συγχαρητήρια, είπα.

—Ευχαριστώ. Λοιπόν... Σκεφτήκαμε, με τη γυναίκα μου, αφού πάμε που πάμε στις Βρυξέλλες, τι το καλύτερο για το παιδί από το να συνεχίσει τις σπουδές του στο εκεί πανεπιστήμιο; Ξέρεις... θέλει να σπουδάσει ιατρική.

Χέστηκα εγώ τι θέλει να σπουδάσει το Καρπουζάκι!

—Ιατρική! έκανα με προσποιητό θαυμασμό.

—Ιατρική, επιβεβαίωσε με καμάρι ο Διοικητής. Ε, δεν είπαμε;... Αφού είναι αριστούχα!

—Φυσικά.

—Σκέφτηκα λοιπόν, Ρήγα, συνέχισε ο Καρπούζης. Σκέφτηκα, μήπως θα μπορούσες κι εσύ να βοηθήσεις, τρόπον τινά, την κατάσταση...

Εγώ! Να βοηθήσω την κατάσταση! Δηλαδή πώς; Να βάλω σ' ενέργεια τα φοβερά μου μέσα, να πείσω τον πρότανη του Πανεπιστημίου των Βρυξελλών (υπάρχει τέτοιο πράγμα;) να χορηγήσει υποτροφία στην... αριστούχα; Ο Διοικητής είδε την αμηχανία μου και βιάστηκε να διευκρινίσει.

—Εννοώ, εάν βεβαίως έχεις την καλή προαίρεση, να τη βοηθήσεις με τα γαλλικά... Έχει πάει βέβαια μερικά χρόνια στο Γαλλικό Ινστιτούτο, όταν ήμασταν στην Αθήνα –αριστούχα κι εκεί!— αλλά, εδώ πάνω, δυστυχώς, δεν έχει την ευκαιρία για πρακτική... Καταλαβαίνεις... Ένα φρεσκάρισμα...

Είχα μείνει ξερός. Όλα τα περίμενα, αλλά να κάνω μάθημα γαλλικών σε κόρες караβανάδων... ομολογώ, με ξεπέρναγε...

—Φυσικά δεν είσαι υποχρεωμένος να δεχτείς, βιάστηκε να προσθέσει ο Διοικητής.

Ναι, τα ξέρουμε αυτά τα πούστιχα...

—Αλίμονο, κύριε Διοικητά, τι λέτε; είπα. Μετά χαράς...

Ο Διοικητής ήρθε κοντά και με χτύπησε φιλικά στον ώμο.

—Αμ το 'ξερα εγώ ότι έχω να κάνω με άνθρωπο καλλιεργημένο, είπε. Σε κατάλαβα από την πρώτη στιγμή. Το λούστρο της Ευρώπης, παιδί μου, το λούστρο του πολιτισμού!

Τώρα, έτσι που με στρίμωξες, ό,τι και να λες δίκιο έχεις.

—Λοιπόν, σε περιμένουμε το απόγευμα, να γνωρίσεις τη... μαθήτριά σου, μου είπε ο Διοικητής ξεπροβοδίζοντάς με. Και πού 'σαι... Πες του επιλοχία σου ότι απαλλάσσεται από κάθε υπηρεσία, έτσι;

★ ★ ★ ★ ★

Ο Πέργουλας έβαλε τα γέλια όταν άκουσε τα καθέκαστα.

—Πολύ κωλόφαρδος, ρε παιδί μου! φώναξε. Πολύ κωλόφαρδος! Όχι μόνο την κοπανάς κανονικά και με το νόμο, αλλά 'κονομάς και γκομενάκι με τις ευλογίες του πατρός!

—Ναι, ρε βλήμα, γέλα, του κάνω. Όρεξη που είχα να κάνω τον δάσκαλο στα όρη, στα άγρια βουνά!

—Μην είμαστε κι αχάριστοι, με πρόγkηξε ο φίλος μου. Μην είμαστε κι αχάριστοι. Σε κάποιον χαρίζαν ένα γάϊδαρο κι αυτός τον κοίταζε στα δόντια... Άκου με και μένα που σου λέω... Θα περάσεις ζωή και κότα. Το γκομενάκι είναι πολύ φίνο, παίζει το μάτι του... Με λίγη τύχη θα τη βγάλεις πολύ ωραία, εγώ στο λέω. Μόνο, πρόσεξε μη βρεθείς... οικογενειάρχης, έτσι, στα καλά καθούμενα.

Ο επιλοχίας πάλι, όταν του μετέφερα τα της απαλλαγής, κόντεψε να τρελαθεί.

—Γαμώ το σπίτι μου, γαμώ! φώναξε. Και τώρα εγώ πώς θα βγάζω υπερεσία;

—Ξέρω 'γώ, βάλε και τον εαυτό σου, είπα.

Μου 'ριξε μια δολοφονική ματιά και δάγκωσε τη γροθιά του.

—Πού θα μου πας, ρε κωλόπαιδο; μου κάνει. Δεν θα πέσεις στα χέρια μου, θα πέσεις... Θα σε τρελάνω στο γερμανικό.

—Καλά, μη φας, έχουμε γλάρο, του γέλασα εγώ, αποθρασυμένος πια.

Το ίδιο απόγευμα γνώριζα τη μαθήτριά μου.

Η κυρία Διοικητού με υποδέχτηκε μετά φανών και λαμπάδων.

—Περάστε, περάστε, κύριε Ρήγα, μου είπε. Τι να σας προσφέρουμε, ένα γλυκό, ένα καφέ, ένα κατιτίς τέλος πάντων;

Μ' έμπασε στο καραχιτσουλέ σαλόνι με τα κλαρωτά καλύμματα κι έτρεξε να φέρει την κόρη της.

Η αριστούχα ήταν ένα μελαχρινό κορίτσι, μέτριο στο ύψος, μέτριο στο πρόσωπο, μέτριο στα σωματικά χαρίσματα, μέτριο σε όλα. Το μόνο αξιοπρόσεκτο πάνω της ήταν οι γάμπες, σφιχτές και γεμάτες, καθώς και το μάτι που «έπαιζε», κατά πως με είχε προειδοποιήσει ο Πέργουλας.

—Η Ελενίτσα μας! ανακοίνωσε η κυρία Διοικητού με περηφάνια. Όχι που να το παινευτώ, κύριε Ρήγα, αλλά πρόκειται περί αριστούχα! Κάτω από 18 δεν πέφτει ποτές.

—Μαμά! την αποπήρε η αριστούχα.

—Καλά, καλά, δεν είπαμε τίποτις, τιτίβισε η μαμά. Άλλωστε, ο κύριος Ρήγας είναι μορφωμένος κύριος... Σπουδάζει στα εξωτερικά...

—Μαμά!

Η μαμά σήκωσε τα χέρια κι έτρεξε στην κουζίνα της να φέρει τα τραταρίσματα.

Η Ελενίτσα έπεσε σε μια πολυθρόνα ανέμελα. Η σχολική ποδιά τραβήχτηκε πάνω από τα γόνατα φανερώνοντας ένα ζευγάρι μεριά γεμάτα και γυμνασμένα, όπως οι γάμπες. Ξεροκατάπια.

—Ο μπαμπάς σας θέλει να σας προγυμνάσω στα γαλλικά, της λέω, έτσι για να πω κάτι.

Η Ελενίτσα έκανε μια αόριστη κίνηση με το χέρι.

—Ο μπαμπάς άλλη δουλειά δεν έχει...

Μάλιστα.

—Μου είπε ότι έχετε παρακολουθήσει μαθήματα στο Γαλλικό Ινστιτούτο, επέμεινα εγώ.

Η Ελενίτσα χαμογέλασε.

—Ναι, καλά κρασιά! είπε.

—Δηλαδή;...

—Δηλαδή... ό,τι αρπάζω από σένα...

Πολύ ωραία!

Η μαμά επέστρεψε μ' ένα δίσκο φορτωμένο καφέδες, κουλουράκια, πορτοκαλάδες, γλυκά κι ότι μπορεί να φανταστεί ο νους του ανθρώπου.

—Τα λέτε, τα λέτε; είπε. Αχ, κύριε Ρήγα, να της μιλάτε γαλλικά συνέχεια, γιατί έχει ξεσυνηθίσει εδώ πάνω, στην εξορία του Αδάμ...

Με την αριστούχα ανταλλάξαμε ένα θορυβημένο βλέμμα. Εντάξει, να της μιλάω, αλλά περισσότερες πιθανότητες θα 'χε να καταλάβει σουαχίλι παρά τη γλώσσα του Μπαλζάκ.

—Σιγά-σιγά, κυρία Καρπούζη, είπα. Σιγά-σιγά, να μπορούμε στον ρυθμό...

—Ναι, ρε μάνα, καλά σου λέει, σιγοντάρισε η μαθήτριά μου. Άσε να μπορούμε στον ρυθμό πρώτα. Όχουουου!

—Καλά, καλά, έκανε η καημένη η γυναίκα. Μια κουβέντα είπα...

—Να μη λες.

Σε λίγο η κυρία Διοικητού προφασίστηκε κάποια δουλειά στην κουζίνα και μας άφησε «εμάς τους Γάλλους» να κανονίσουμε τα των μαθημάτων.

—Κοίτα να δεις, με άρπαξε αμέσως από τα μούτρα το πλάσμα. Δεν θα μου κάνεις τη ζωή ποδήλατο, να 'μαστε 'ξηγημένοι. Με το μαλακό. Και μόνο όταν έχω όρεξη, έτσι;

—Μα... τι θα πούμε του πατέρα σας; έκανα εγώ (που προέβλεπα ήδη κακά ξεμπερδέματα).

—Θα σου 'λεγα τώρα, αλλά έχε χάρη..., ήρθε η πληρωμένη απάντηση. Άσε μας, ρε φίλε, με τον πατέρα μου! Τι δηλαδή, επειδή έχει τους φαντάρους σήκω-σήκω και κάτσε-κάτσε θα κάνει κουμάντο και σε μένα;

Τα πράγματα δεν προβλέπονταν καθόλου, μα καθόλου ροδίνα.

—Ωστόσο, έχω κάποια ευθύνη..., αποτόλμησα.

Το νυμφίδιο γέλασε σαρκαστικά.

—Σιγά, ρε δικέ μου, είπε. Σιγά και τι θα πάθεις! Φοβάσαι μήπως πάρεις «δυσμενή μετάθεση»; Εξόν κι αν δεν έχεις πάρει πρέφα πού βρίσκεσαι...

Αν είχα πάρει πρέφα λέει!

Αναστέναξα.

—Δηλαδή, δεσποινίς Ελένη...

—Κόφτο το δεσποινίς και τον πληθυντικό, μ' έκοψε αυτή. Δεν το πάω καθόλου. Ελένη σκέτο.

Μάλιστα.

—Δηλαδή, Ελένη, συνέχισα, σαν να λέμε, από γαλλικά... γιοκ;

Η Ελένη (σκέτη) χαμογέλασε.

—Ε, όχι και τελείως «γιοκ», είπε. Κάτι, «μπονζούρ», κάτι «μπονσουάρ», κάτι «ζε τ' αίμ» τα ξέρουμε.

Μιλάμε δηλαδή για επίπεδο baccalauréat και πάνω!

—Και πώς θα σπουδάσετε έτσι; απόρησα.

Έχανε μια κίνηση με το χέρι.

—Καλά, μέχρι τότε..., είπε. Ποιος ζει και ποιος πεθαίνει... Άσε να φτάσουμε μέχρι εκεί και βλέπουμε.

Ταλαίπωρε Καρπούζη, να 'ξερεις τι σου 'μελλε!

Κανονίσαμε με τη μαθήτριά να βρισκόμαστε τρεις φορές τη βδομάδα, Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή. Μετά, χαιρέτησα την υποχρεωτική οικοδέσποινα και πήρα το δρόμο για το τάγμα.

Με το που πέρασα την Πύλη ήρθαν να με φωνάξουν να παρυσιαστώ στο γραφείο του Διοικητή.

—Λοιπόν, λοιπόν; με ρώτησε αυτός μόλις μπήκα. Πώς σου φάνηκε; Σπίρτο, ε; Σπίρτο!

—Σπίρτο, κύριε Διοικητά, αναστέναξα εγώ.

—Τα θυμάται καθόλου τα γαλλικά, τα θυμάται;

—Απταίστως, κύριε Διοικητά.

Ο Καρπούζης έτριψε τα χέρια του κατευχαριστημένος.

—Μπράβο, παιδί μου, μπράβο! είπε. Έτσι... Συνέχισε εσύ έτσι και θα δεις... Συνεννοούμεθα περίφημα εμείς οι δυο!

Αν συνεννοούμεθα λέει!

★ ★ ★ ★ ★

Τις πρώτες δυο βδομάδες τα μαθήματα τσούλαγαν τσάτρα-πάτρα. Η αριστούχα άλλοτε είχε όρεξη κι άλλοτε μ' έβαζε να της λέω ιστορίες από το Παρίσι. Τις περισσότερες φορές χαζολογάγαμε. Αν περίμενε να μάθει γαλλικά έτσι, ζήτω που καήκαμε.

Μετά, μια μέρα τα πράγματα άρχισαν να παίρνουν διαφορετική τροπή.

Δευτέρα απόγευμα και καθισμένοι δίπλα-δίπλα στο τραπέζι, στο δωμάτιο της αριστούχας, εξετάζαμε τα μυστήρια του γαλλικού συντακτικού και τις δυστροπίες των ανωμάλων ρημάτων. Σε μια στιγμή, δεν ξέρω πώς, μου καρφώθηκε στο μυαλό —το σεξουαλικά στερημένο επί μακρόν— ότι τα γόνατά μας βρίσκονταν πιο κοντά απ' ότι συνήθως. Μου καρφώθηκε ότι μια τρίχα χωρίζε το άθλιο χακί του παντελονιού μου από το λείο δέρμα της μαθήτριας. Σχεδόν ένιωθα τη ζέστη της σάρκας...

Πίσω μου σ' έχω σατανά!

Στην αρχή προσπάθησα να διώξω τις αμαρτωλές και κατάρτυστες αυτές σκέψεις, αλλά δεν ήταν κι εύκολο. Τόσοι μήνες αναγκαστικής εγκράτειας άρχισαν να μ' εκδικούνται. Φούντωνα επικίνδυνα.

Με μια επιδέξια κίνηση μετακίνησα το γόνατό μου, ανεπαίσθητα, προς την «εχθρική περιοχή». Η Ελενίτσα δεν αντέδρασε, μάλλον δεν θα το πήρε είδηση. Αναθαρρημένος μετακινήθηκα άλλο μισό χιλιοστό. Επαφή! Την ένιωσα να τραβιέται, αλλά όχι και πολύ μακριά. Άφησα να περάσει λίγο κι έκανα άλλη μια απόπειρα. Αυτή τη φορά μου φάνηκε ότι υπήρξε ένας μικρός διασταγμός πριν αποτραβηχτεί. Σε λίγο, άλλη προσέγγιση. Αυτή τη φορά δεν είχαμε υποχώρηση. Επωφελούμενος της κατάστα-

σης μετακίνησα επιτηδείως το πόδι μου, ώστε οι γάμπες μας να ακουμπήσουν σ' όλη τους την επιφάνεια. Ξέχλεψα μια πλάγια ματιά κατά τη μαθητευομένη. Έκφραση παίχτη του πόκερ. Ούτε γάτα ούτε ζημιά.

Φούντωση! Άγιε μου Παντελεήμονα!

Αύξησα λίγο την πίεση. Δεν ανταποκρίθηκε αλλά ούτε κι αντέδρασε. Αν ήθελε θα μπορούσε να τραβηχτεί. Η σκέψη μου έδωσε θάρρος. Με τρόπο έτριψα τη γάμπα μου στη δική της. Τραβήχτηκε αλλά λίγο αργότερα επανήλθε από μόνη της. Μείναμε για λίγο έτσι, εγώ να πιέζω κάθε λίγο και λιγάκι κι αυτή άλλοτε να με υφίσταται κι άλλοτε, όταν το παράκανα, να τραβιέται, για να επανέλθει όμως από μόνη της και πάλι. Το παιχνίδι αυτό ήταν καινούργια εμπειρία για μένα, δεν είχα «ξανακολλήσει» άλλοτε έτσι σε γυναίκα —τι κάνει ο στρατός! Είχα διεγερθεί σε υπερθετικό βαθμό. Ούτε η σκέψη των συνεπειών (ποια σκέψη;) μπορούσε να με σταματήσει πια, ούτε ο Χριστός ο ίδιος.

Έσκυψα κοντά στην αφοσιωμένη στο βιβλίο μαθήτριά μου.

—Θέλω να σε δω..., της ψιθυρίζω.

—Ε, δεν με βλέπεις; απάντησε στον ίδιο τόνο, χωρίς να σηκώσει το βλέμμα από τα ανώμαλα ρήματα.

Πίεσα λίγο περισσότερο με τη γάμπα.

—Όχι έτσι...

Μου 'ριξε μια λοξή ματιά. Ψιλοχαμογελούσε.

—Πώς δηλαδή;

Δαίμονα! Δαίμονα μεταμορφωμένε!

—Να..., μόνοι μας..., είπα. Έξω από 'δώ.

—Γιατί;

Τώρα τι της λες;

—Γιατί μ' αρέσεις, κατάφερα να πω (ξεφτιλισμένε άντρα!).

Το νυμφίδιο χαμογέλασε αυτάρεσκα.

—Κι εγώ τι θες να σου κάνω; είπε.

Τώρα, θα σου 'λεγα, αλλά ας όφεται η καταραμένη η ανάγκη μου.

—Εσύ δεν θες; αποτόλμησα.

—Α, εγώ δεν βγαίνω με φαντάρους, ήρθε η πληρωμένη απάντηση.

Αυτό να μου πεις!

—Εγώ δεν είμαι φαντάρος, είμαι δεκανέας, είπα χαζά.

Γέλασε.

—Το ίδιο κάνει, είπε. Τι φαντάρος, τι φαντάρος με σαρδέλα;

Δεν είπα τίποτα. Συνέχισα το «μάθημα» χωρίς άλλες πιέσεις και νύξεις, μέχρι που ήρθε η άγια ώρα να φύγω από χει μέσα, να ηρεμήσω. Και να μην υπάρχει μπουρδέλο στο κωλοχώρι!

—Τι έγινε, ρε μεγάλε; με ρώτησε ο Πέργουλας. Σαν πατημένη γάτα είσαι, αδερφάκι μου!

Του εξομολογήθηκα τον καημό μου.

—Και δεν τραβήχτηκε, ρε ψώνιο; θαύμασε. Της έβαλες χέρι και δεν τραβήχτηκε;

—Πόδι της έβαλα, ρε ψώνιο, τον διόρθωσα.

—Το ίδιο κάνει, μου είπε ο φίλος μου. Τι χέρι, τι πόδι. Σήμερα της έβαλες πόδι, αύριο θα της βάλεις χέρι, μεθαύριο, πρώτα ο Θεός, τίποτ' άλλο... Έτσι πάει αυτό.

—Λες, ρε;

—Όπως σε βλέπω και με βλέπεις, αποφάνθηκε ο Πέργουλας. Γουρούνι στο σακί, άκου με που σου λέω κι εγώ. Το μικρό έχει κάψες... Την είχε πέσει και στο δόκιμο Κουβάρα για κάνα φεγγάρι, αλλά ο μαλάκας το πήγαινε σε αγάπες και λουλούδια και το γκομενάκι λάκισε...

Αυτό ήταν καλό νέο. Αν είχε προηγηθεί ο Κουβάρας —που δεν έμοιαζε πια να 'ναι και κανένα φοβερό τσαχάλι— τότε υπήρχε ελπίδα. Κάτι μπορούσε να γίνει.

Στο επόμενο μάθημα εγώ το ίδιο βιολί με το πόδι. Το μωρό εκεί, το κορόϊδο.

Η ώρα περνούσε και οι τριβές πήγαιναν κι έρχονταν. Πρόσεξα ότι τα μάγουλα της Ελενίτσας είχαν αρχίσει να χρωματίζονται. Λες;

Αποφάσισα να κάνω βουτιά κι ότι βρέξει ας κατεβάσει. Με τρόπο εξαιρετικά ύπουλο χαμήλωσα το χέρι μου κάτω από το τραπέζι κι άγγιξα με την ανάστροφη, ανιχνευτικά, το γόνατο της γειτόνισσας. Άμεση αντίδραση.

—Τι κάνεις εκεί; με κάρφωσε με μια αυστηρή ματιά.

—Τίποτα, τίποτα..., ψέλλισα εγώ τραβώντας το χέρι μου.

—Πώς τίποτα; επέμεινε ο διάλογος. Αφού σε είδα.

Τώρα τι του λες;

—Θες να πάμε καμιά βόλτα; αποπειράθηκα.

—Πάλι τα ίδια; Αφού σου είπα όχι.

Διαολίστηκα.

—Ότι πεις, είπα. Σιγά μην σε παρακαλέσουμε κιόλας!

Γύρισε και μου χάρισε ένα κοκέτικο χαμόγελο.

—Γιατί; μου κάνει. Εσύ έλεγες ότι σ' αρέσω.

—Μπορεί να το 'λεγα, παρατήρησα, αλλά γι' αυτή τη δουλειά χρειάζονται συνήθως δύο.

Η Ελενίτσα εξακολουθούσε να χαμογελάει.

—Εγώ δεν είπα ότι δεν μ' αρέσεις. Είπα ότι δεν πάω με φαντάρους...

Δηλαδή;...

—...μέχρι στιγμής τουλάχιστον, συμπλήρωσε με σημασία.

Την κοίταξα κατάπληκτος.

—Δηλαδή;

—Τι δηλαδή; Άσε με τώρα, πολλά είπα... Άσε να γυρίσουμε στο μάθημα, μην τύχει και μπουκάρει η μάμυ και μας κάνει τσακωτούς να σαλιαρίζουμε.

Και δεν γυρίζουμε;

Αλλά τώρα πια είχα άλλον αέρα. Το μικρό είχε ανοίξει χαρτιά. Όχι όλα, αλλά αρκετά για να κανονίσει κανείς το παιχνίδι (και τις μπλόφες) ανάλογα.

Το χέρι τρύπωσε πάλι κάτω από το τραπέζι. Αυτή τη φορά δεν υπήρξε αντίδραση. Μόνο όταν άρχισε ν' αγριεύει το πράγμα γύρισε η Λολίτα και μασουλώντας την τσίχλα της προκλητικά και χαμογελώντας με επανέφερε στην τάξη.

—Σιγά, μπορεί να 'ρθει η μάνα μου...

—Τότε να βρεθούμε έξω, ψιθύρισα εγώ εκτός εαυτού.

Μου έσπρωξε το χέρι που είχε αφηνιάσει κάτω από το τραπέζι.

—Δεν γίνεται, θα μας δουν...

—Θα προσέξουμε.

—Φοβάμαι...

Εμένα μου λες!

Κανονίσαμε ραντεβουδάκι για την επομένη. Πέμπτη ήταν μια από τις μέρες που οι αξιωματικοί με τις κυρίες τους μαζεύονταν στη Λέσχη για το καθιερωμένο κουμάν. Θα περιμέναμε να φύγουν οι γονείς της, κατά τις επτά, οπότε θα ξεπόρτιζε από την πόρτα της κουζίνας, να με συναντήσει στον ακάλυπτο, όπου θα είχα στηθεί να περιμένω.

Όλα καλά κι ωραία, εκτός από μια λεπτομέρεια που είχα ξεχάσει. Τι θα γινόταν έτσι και δεν μου 'δινε ο επιλοχίας —που με είχε βάλει στο μάτι— την απαραίτητη δίωρη; Κι ας πούμε ότι μου την έδινε, πώς θα έμενα έξω πέρα από τις οχτώ, που έπρεπε να βρίσκομαι στο τάγμα για τη βραδινή αναφορά;

Όπως το φοβόμουν, ο καθίκης μου την είχε φυλαγμένη.

—Πάλι εξόδου, Ρήγα; Δεν κατάλαβα; Τι το πέρασες εδώ, κολέγιο;

—Έχω μια δουλειά..., του εξήγησα.

—Παπάρια έχεις, γέλασε ο γελοίος. Σιγά να μην μας πεις ότι γαμείς κιόλας! Δεν έχεις να πας πουθενά.

—Με τι αιτιολογικό;

—Με κανένα αιτιολογικό. Έτσι γουστάρω. Είπες τίποτα;

—Είπα ότι είσαι πολύ μαλάκας, είπα.

Ο τύπος έγινε κατακόκκινος.

—Αύριο το πρωί στην αναφορά του λόχου από μένα, Ρήγα, είπε. Θα σου δείξω εγώ ποιος είναι μαλάκας.

—Τι μαλαχίες είναι αυτές τώρα; μπήκε στη μέση ο Πέργουλας που ήταν «εν γνώσει». Για τ' όνομα του Θεού! Θα βγάζουμε τα μάτια μας συναμετάξυ μας τώρα;

—Εσύ να μην ανακατεύεσαι, τον αποπήρε ο επιλοχίας κι έφυγε μπουρινιασμένος για το γραφείο του.

Ο Πέργουλας γύρισε και μου τράβηξε ένα φάσκελο.

—Να, ρε μαλάκα, να μη στα χρωστάω, έτσι που τα κατάφερες! Τώρα τι γίνεται;

—Τώρα, δικέ μου, του κάνω, την πουτσίσσαμε, κατά το κοινώς λεγόμενο.

Ο Πέργουλας έξυσε το κεφάλι του.

—Μπορείς βέβαια να την κάνεις από την πλαγιά, είπε.

—Κι αν με ψάξει αυτός ο κόπανος;

Ο Πέργουλας σήκωσε τους ώμους του.

—Είναι ένα ρίσκο, παραδέχτηκε. Τι να σου πω, εσύ αποφασίζεις. Αξίζει το ρίσκο;

Αλλά την απόφασή μου την είχα πάρει ήδη. Εδώ είδα κι έπαθα να κάνω το μικρό να πει το ναι, στον επιλοχία θα κολλάγαμε;

Το να την κάνεις από το τάγμα, χωρίς να περάσεις από την Πύλη, ήταν αστεία υπόθεση, έτσι και γνώριζες τα κατατόπια. Το πρόβλημα δεν ήταν να βγεις, το πρόβλημα ήταν να βρίσκεσαι πίσω στην αναφορά. Συνήθως, κάτω από φυσιολογικές συνθήκες, όλο και κάποιος από τους φιλάρες θα σε κάλυπτε κι ούτε γάτα, ούτε ζημιά. Τώρα όμως, με το θέμα που προέκυψε, ήταν σχεδόν σίγουρο ότι αυτή η κουφάλα ο επιλοχίας θα μ' αναζητούσε...

Άρα, θα 'πρεπε να φροντίσω να 'μαι πίσω πριν από την αναφορά. Τρέχα γύρευε.

Το μικρό ξεπόρτισε όπως το 'χαμε κανονίσει.

—Μην κάθεσαι εδώ, θα μας δουν, μου είπε. Πάμε πίσω από τα δέντρα.

Πίσω από τα δέντρα λοιπόν.

—Κοίτα, της λέω, είμαι σκαστός από το τάγμα. Δεν μπορώ να καθίσω πολύ.

Σήκωσε τους ώμους της.

—Άμα θες φύγε και τώρα, σκασίλα μου!

—Δεν λέω αυτό...

—Τότε τι λες;

Ώρα που βρήκε ν' αρχίσουμε τις κουβέντες τώρα!

Έκανα μια απόπειρα να την αγκαλιάσω. Τραβήχτηκε.

—Δεν κατάλαβα..., μου κάνει. Τι νομίζεις, ότι είμαι καμιά εύκολη;

—Όχι, βρε παιδάκι μου..., της λέω με την ψυχή στο στόμα. Να σ' αγκαλιάσω πήγα... Αφού σου είπα ότι μου αρέσεις...

—Κι επειδή σ' αρέσω πρέπει και να σου καθίσω κιόλας; ήρθε η στρυφνή, αποστομωτική απάντηση.

—Μα δεν...

—Κι αν νομίζεις ότι θα σ' αφήσω να κάνεις αυτά που ξέρεις, είσαι πολύ μακριά νυχτωμένος, με προειδοποίησε το χτικιό.

—Μα...

—Δεν έχει μα. Είπα να έρθω γιατί επέμενες, αλλά μην σου περνάει τίποτα από το στραβό σου το μυαλό γιατί θα 'χουμε κακά ξεμπερδέματα.

Μαύρη είναι η νύχτα στα βουνά!

Μέχρι τις οχτώ παρά τέταρτο το μόνο που κατάφερα ήταν ν' αποσπάσω μερικά πεταχτά φιλάκια και κάτι χάδια της συμφοράς. Σηκώθηκα να φύγω με μαύρη διάθεση.

—Μπα, φεύγεις κιόλας; μου κάνει το μικρό. Αυτή ήταν όλη κι όλη η πρεμούρα σου να με δεις;

Τώρα, του τραβάς πέντε χαστούκια, να δει τον ουρανό σφοντύλι και τ' άστρα μακαρόνια;

—Έτσι που ήρθαν τα πράγματα και πολύ που κάθισα, μουρμούρισα.

Έρθε και κρεμάστηκε πάνω μου.

—Δεν έχεις δίκιο, είπε.

Και μου την έπεσε κανονικά. Άντε τώρα να καταλάβεις τις γυναίκες!

Σε πέντε λεφτά γίναμε μπίλιες.

Βέβαια, μην περάσει από το μυαλό κανενός ότι φτάσαμε σε τίποτα «ολοκληρωμένες» καταστάσεις ερωτικού παροξυσμού. Η μικρή μου το ξεκαθάρισε, ήταν «παρθένος» και δεν είχε καμιά πρόθεση, λέει, να το αλλάξει αυτό. Οπότε, ότι ήταν να γίνει έπρεπε να γίνει λαμβάνοντας σοβαρά υπ' όψιν αυτόν τον μικρο-περιορισμό —όχι ότι προβληματιστήκαμε και ιδιαίτερα.

Αθάνατη ελληνική επαρχία με την άσπιλη ηθική σου!

Ο επιλοχίας με περίμενε στην πόρτα του λόχου.

—Ρήγα, κήκες! μου ανήγγειλε. Φωτιά στα μπατζάκια σου! Εγώ μια φορά σε προειδοποίησα... Δεν θέλησες να μ' ακούσεις, κακό της κεφαλής σου... Τώρα... Σε βλέπω για στρατοδικείο.

Τον κοίταξα καλά-καλά. Δεν μπορούσα να καταλάβω τι διάλογο είχε μαζί μου αυτός ο κομπλεξικός. Τι είχαμε να μοιράσουμε; Βαρυποινίτες εξόριστοι ήμασταν και οι δυο.

—Απ' ότι καταλαβαίνω, του κάνω, μάλλον το ευχαριστήθηκες.

Ο τρίχας χαμογέλασε.

—Μάλλον.

Έβγαλα το πακέτο κι άναψα τσιγάρο. Έμπλεξα πάλι. Από

τη στιγμή που ντύθηκα στο κωλοχακί δεν κάνω κι άλλη δουλειά άλλωστε. Από πάθημα σε πάθημα το πάω. Τώρα, πώς ξεμπλέκουν; Έτσι και μ' έβγαζε αναφορά αυτή η λαμόγια (που θα 'λεγε κι ο Μπακόλας) ήμουν να με κλαίνει κι οι κάργιες. Γιατί δεν γινόταν βέβαια να δικαιολογήσω τα αδικιολόγητα στον Διοικητή! Τι να του 'λεγα του ανθρώπου; «Συγγνώμη», αλλά εγώ πετάχτηκα μια στιγμή να πηδήξω την κορούλα σας»;

Ή του ύψους ή του βάθους.

—Λοιπόν, επιλοχία, άκου, είπα. Έχω φυλαγμένη μια γεμιστήρα. Χαμένος για χαμένος, τουλάχιστον να μην πάω μόνος μου. Με πιάνεις; Έτσι κι ακούσω το όνομά μου να βγω στη σέντρα αύριο, άρχισε να τρέχεις...

Ο επιλοχίας φάνηκε να ξαφνιάζεται.

—Τι λες, ρε; έκανε.

—Αυτό που άκουσες, είπα. Έτσι και κάνεις κανένα αστείο... Goodbye!

Ο επιλοχίας έγινε κατακόκκινος.

—Ρήγα, μου κάνει, έχεις υπογράψει την καταδίκη σου. Χάθηκες... Εγώ στο λέω.

Αλλά κάτι στη φωνή του ακουγόταν κούφιο.

—Για σκέψου το καλύτερα, είπα και γύρισα να πάω στον θάλαμο.

Φαίνεται ότι τελικά η νύχτα ήταν καλός σύμβουλος για τον επιλοχία, γιατί το άλλο πρωί στην αναφορά όνομα Ρήγας δεν ακούστηκε.

★ ★ ★ ★ ★

Για τους επόμενους τρεις μήνες η ζωή κύλησε ειδυλλιακά κι ωραία σ' αυτή την εξορία της άκρης του κόσμου. Λούφα, παραλλαγή, αραλίκι και όξω καρδιά. Τα «μαθήματα γαλλικών» πήγαιναν ρολοϊ και η σχέση με την αριστούχα Λολίτα του κυρίου Διοικητού ακόμα πιο ρολοϊ. Τρίτη, Πέμπτη και Σάββατο, μέρες χαρτοπαίγνιου στη Λέσχη, συναντιόμασταν ανελλιπώς πίσω από τα δέντρα του ακάλυπτου, όπου εντρυφούσαμε, με ιδιάζοντα ζήλο, στα μυστήρια της ζωής και της ανθρώπινης φύσης.

★ ★ ★ ★ ★

Αρχές Μαΐου ήρθε η περιπόθητη (για κείνον) μετάθεση του κυρίου Διοικητού.

Με μια διαφορά. Αντί για τις Βρυξέλλες τον στέλναν στον... Έβρο!

—Πήγαν και τα γαλλικά χαμένα, παιδί μου, μου είπε λυπημένος ο ανθρωπάκος αποχαιρετώντας με.

—Μην το λέτε, κύριε Διοικητά, του απάντησα. Ότι μαθαίνει κανείς για καλό είναι.

Έχει κανείς αντίρρηση;

Περίπουλο

Με την αναχώρηση του Καρπούζη το κλίμα στο τάγμα άλλαξε από τη μια στιγμή στην άλλη. Ο νέος Διοικητής, ένας γραφειοκράτης του Πενταγώνου που ήρθε να κάνει το διοικητικό του στην καμπούρα μας, κάποιος Κίτσος Πατσάλας, δεν είχε την παραμικρή ιδέα από φανταρίστικη ψυχολογία, αλλά ούτε και καταλάβαινε τις ειδικές συνθήκες που επικρατούσαν σ' αυτό το τέρμα Θεού των συνόρων.

Αυτός άνοιξε το βιβλιαράκι των κανονισμών κι άρχισε να διοικεί από κει μέσα. Όποιον πάρει ο Χάρος! Οι άδειες κόπηκαν, οι καμπάνες πήραν να πέφτουν κουδουνιστές στ' αυτιά των έχθαμβων κολεγιόπαιδων του 463, οι έξοδοι περιορίστηκαν, από καθημερινές σε τρεις φορές τη βδομάδα, κι άλλα τέτοια, να σου σηκώνεται η φανταρίστικη τρίχα. Το χειρότερο όμως ήταν ότι επανέφερε την... εκπαίδευση!

Κάθε πρωί τώρα, μετά την αναφορά –όπου βέβαια πηγαίναμε πλέον με πλήρη εξάρτηση, όπλα, κράνη, παλάσκες κλπ.–, γινόταν χωρισμός σε συνεργεία, όπως στο Κέντρο, και μέχρι την ώρα του μεσημεριανού φαγητού καψαλιζόμασταν μέσα στο λιόπυρι, ακούγοντας όλα εκείνα τα σοφά κι ενδιαφέροντα περί «τυφεκίου Μ1», «ΑΡαΒοΧιΠί», «καθηκόντων σκοπού» και δεν συμμαζεύεται. Το απόγευμα πάλι μας μάντρωναν στο Καψιμί και μας γανώναν το κεφάλι με «εθνική διαπαιδαγώγηση». Πρόγραμμα δηλαδή που μπορεί να ενδεικνυόταν για νεοσύλλε-

κτους άτριβους, αλλά όχι και για φαντάρους που είχαν περάσει δώδεκα και δεκαοχτώ μήνες εδώ πάνω, με τους λύκους και τα τσακάλια, και που μετρούσαν βδομάδες και μέρες για να πάρουν απολυτήριο.

Όπως ήταν φυσικό άρχισαν τα κρούσματα. Ένας φαντάρος του 2ου Λόχου άρχισε ν' ακούει «σκυλιά και γερμανικές φωνές». Ένα βράδυ που φύλαγε σκοπός πήρε να πυροβολεί στο γάμο του Καραγκιόζη, φωνάζοντας: «Στα όπλα, στα όπλα, οι Βούλγαροι!» ξεσηκώνοντας το τάγμα στο πόδι. Τον έστειλαν στα Γιάννενα, στο νευρολογικό του Στρατιωτικού Νοσοκομείου και δεν ξανακούστηκε πια. Λίγο αργότερα, ένας νεοφερμένος δόκιμος απαγόρευσε στους φαντάρους να παίζουν μπάλα, γιατί είχαν λείει κρύψει οι κομμουνιστές κινηματογραφικές μηχανές μέσα στο τόπι, για να μας κατασκοπεύσουν!!! Γιάννενα κι αυτός. Το τρίτο κρούσμα ήταν ένας λοχίας από την Αθήνα που πήρε να τρέχει στο στρατόπεδο πάνοπλος, φωνάζοντας «αέρα, αέρα». Γιάννενα!

Όταν όμως, ένα βράδυ, ο σκοπός της Πύλης αυτοπυροβολήθηκε με το Μ1 του στο πόδι, καταλάβαμε ότι τα πράγματα σοβαρεύουν επικίνδυνα. Μέχρι κι η Μεραρχία συγκινήθηκε τελικά κι έστειλε έναν αξιωματικό να διενεργήσει ΕΔΕ (ένορκη διοικητική εξέταση), να δουν τι συμβαίνει επιτέλους με το 463, όπου όλοι αρχίσαμε να τρελαινόμαστε ξαφνικά.

Και μέσα σ' όλη την αναμπουμπούλα η στρατιωτική διάνοια που μας διοικούσε αποφάσισε... εξερεύνηση!

Οι «εξερευνήσεις» ήταν, όπως μου εξήγησε ο Πέργουλας, εκτεταμένες περιπολίες-εκδρομές κατά μήκος των συνόρων, με σκοπό τη δήθεν εκπαίδευση και το ξεσκούριασμα των οπλιτών. Συνήθως κράταγαν δυο με τρεις μέρες κι όλοι τις απέφευγαν, όπως ο διάλογος το θυμιάμα, όχι για τίποτ' άλλο, αλλά επειδή στα μέρη αυτά υπήρχαν ακόμα ναρκοπέδια από την εποχή του Εμφύλιου, που δεν είχαν καταγραφεί κι αποτελούσαν πρώτης τάξεως κίνδυνο, έτσι και σου 'πεφτε το λαχείο. Η τελευταία «εξερεύνηση» στο 463 είχε γίνει την περασμένη άνοιξη και στοίχισε έναν τραυματισμό φαντάρου, που γκρεμίστηκε σε μια χαράδρα κι έσπασε το πόδι του. Οπότε ο Καρπούζης, που νοιαζόταν για τα φαντάρια, αποφάσισε να το σταματήσει αυτό το βιολί. Έτσι κι αλλιώς για τις περιπολίες υπήρχαν τα ΕΤΑΣ, τα Ειδικά

Τμήματα Ασφαλείας Συνόρων, που είχαν εκπαιδευτεί γι' αυτή ακριβώς τη δουλειά.

Και τώρα, ξαφνικά, η «εξερεύνηση» ξεθάφτηκε και πάλι από τα συρτάρια του 3ου Γραφείου.

Η ανακοίνωση έσκασε ένα πρωί, στην αναφορά του τάγμα-τος κι όπως ήταν φυσικό δεν έγινε δεκτή με ουρανομήχεις ζητωκραυγές. Πώς να το κάνουμε, αρχές Μαΐου, με τις κορυφές ακόμα χιονισμένες, δεν είναι η ιδανική εποχή για ρομαντικούς περιπάτους στα όρη, στα άγρια βουνά, όπου και οι λύκοι ακόμα αποφεύγουν να παρακυκλοφορούν. Άντε τώρα να πείσεις αυτούς τους καλομαθημένους χουζουρλήδες ν' αφήσουν τη ζεστασιά και την ξάπλα τους και να γκιζερνάνε σαν τις άδικες κατάρες σε βουνά και ρουμάνια!

Στην αρχή, ο ταγματάρχης Μαρουλέας, προϊστάμενος του 3ου Γραφείου —στη δικαιοδοσία του οποίου υπαγόταν το όλο εγχείρημα— ζήτησε... εθελοντές, αλλά βλέποντας ότι αυτό το είδος δεν ευδοκιμούσε σε τούτα τα γεωγραφικά μήκη και πλάτη, μπήκε στις γραμμές και διάλεξε μια ντουζίνα δια του συστήματος: «Εσύ, εσύ κι εσύ, είσαστε εθελοντές».

Φυσικά, με την τύχη που με χαρακτήριζε τελευταία, βρέθηκα από τους πρώτους ανάμεσα στους επίλεκτους. Ευτυχώς που πήρε η μπόρα και τον Πέργουλα κι έτσι θα 'χα έναν άνθρωπο παρέα τουλάχιστον. Μας μάζεψαν όλους τους... καταδρομείς και μας κουβάλησαν στο ιατρείο για την τυπική εξέταση. Εκεί φυσικά όλος ο κόσμος επικαλέστηκε κάθε είδους νόσο και ασθένεια, από φαρυγγίτιδα μέχρι πλατυποδία, σε μια απέλπιδα προσπάθεια να γλιτώσουν το βάσανο, έστω την τελευταία στιγμή. Αλλά σε κανέναν δεν πέρασε, δυστυχώς. Ο σοφός θεράπων του Ιπποκράτη μοίρασε ασπιρίνες απλόχερα και μ' ένα «ικανός» μας ξαπόστειλε στη μαύρη μας τη μοίρα και τη συμφορά.

—Ρε Πέργουλα, λέω του Πέργουλα. Τι γίνεται τώρα;

Ο Πέργουλας κούνησε το κεφάλι μελαγχολικά.

—Τώρα, δικέ μου, την πουτσίσσαμε, είπε. Τώρα... Ετοιμάσου για ορειβασία.

—Θα μας φάνε οι λύκοι, μουρμούρισα.

—Μια χαψιά θα μας κάνουν, συμφώνησε ο Πέργουλας.
Άσε...

—Την έχεις ξανακάνει τη διαδρομή; τον ρώτησα.

—Μια φορά, όταν πρωτόρθα... Χέσε μέσα... Μην το ψάχνεις... Σκέτο κάτεργο.

Αναχωρήσαμε από το τάγμα την άλλη μέρα το πρωί στις οχτώ. Έντεκα νοματαίοι κι ο δόκιμος Κουβάρας δώδεκα. Ένα GMC, που έμεινε δυο φορές από μπαταρία και κάποια άλλη μυστήρια αιτία, μας κουβάλησε πεντέξι χιλιόμετρα δρόμο πάνω στο βουνό και τελικά μας άδειασε στο σημείο απ' όπου θα το παίρναμε ποδαράτο, μέσα σε δάση, χείμαρρους και φαράγγια κι ο Θεός βοηθός.

Καθένας μας κουβαλούσε τον ατομικό του οπλισμό, «τυφέκιον Μ1», μια τελαμώνα με δέκα γεμιστήρες, στην πλάτη σακίδιο με ξηρά τροφή (κορνμπήφ Αβησσυνίας) για τρεις μέρες, κουβέρτα, παγούρι με νερό και φορούσαμε μάλλινα σώβρακα και φανέλες από μέσα και τζάκετ απ' έξω —γιατί πάνω στον Σμόλικα το κρύο, ακόμη κι αυτή την εποχή δεν αστειευόταν, ειδικά μετά τη δύση του ήλιου.

Οι πρώτες δυο-τρεις ώρες της πορείας δεν παρουσίασαν ιδιαίτερη δυσκολία. Η μέρα ήταν ηλιόλουστη και το μονοπάτι που ακολουθούσαμε ήταν σχετικά εύκολο, λίγο ανηφορικό, αλλά χωρίς πρόβλημα. Ο Κουβάρας βάδιζε μπροστά καμαρωτός, μέγας στρατηλάτης, πίσω του ο Πέργουλας και παραπίσω εγώ ενώ ακολουθούσαν οι υπόλοιποι εκδρομείς, καλαμπουρίζοντας και συζητώντας του καλού καιρού. Όσο όμως πέραγε η ώρα και η ανηφόρα γινόταν όλο και πιο απότομη τα καλαμπούρια και η κουβεντούλα αραίωναν σταδιακά, ώσπου, λίγο πριν φτάσουμε στην πρώτη μας κορυφή —γύρω στα οχτακόσια μέτρα ύψος— σταμάτησαν τελείως. Τα παράπονα, τα λαχανιάσματα και τ' αγκομαχητά άρχισαν. Ακόμα δεν είχαμε καλά-καλά ξεκινήσει.

—Αμάν, κύριε δόκιμε, κάνε μια στάση να κατεβούμε.

—Πέθανα. Πάει, δεν τη βγάζω καθαρή.

—Αχ, μάνα! Γιατί δεν μ' έκανες γκόμενα, να πηδιέμαι και να τα 'χονομάω;

Είδε κι απόειδε ο Κουβάρας, τι να κάνει, έδωσε στάση. Ήρθαμε και σωριαστήκαμε εκεί που βρέθηκε ο καθένας. Άλλος με την πλάτη σ' ένα δέντρο, άλλος σε βράχο, άλλος στο χώμα, τέζα. Μ' όλο που μέσα μου βλαστήμαγα για την ταλαιπωρία, δεν μπορούσα να μην θαυμάσω το τοπίο. Μαγεία! Βουνά σκεπασμένα με δάση, κορφές κάτασπρες από χιόνι, σκοτεινά φαράγγια, πέρα μακριά ένα ποτάμι φιδοσερνόταν, ο ουρανός μπλε, σαν να τον είχαν βάψει με λουλάκι, με κάτι τούφες άσπρα σύννεφα που αρμένιζαν τεμπέλικα κατά την ανατολή... Παράδεισος!

Ένα όρνιο χαμήλωσε και πήρε να κόβει βόλτες πάνω από τα κεφάλια μας. Θα είχε κι αυτό μυριστεί τα ψοφίμια του 463 φαίνεται.

Ο Κουβάρας, που ψόφαγε για φιγούρα και ηρωισμούς, γύρισε στον διπλανό του φαντάρο.

—Δως μου το όπλο σου, του κάνει. Βάλε μέσα και μια γεμιστήρα..

Ο τύπος έδειξε αμήχανος.

—Μα...

—Άντε, ρε, γρήγορα... Θα μας φύγει.

—Κύριε δόκιμε...

—Το όπλο.

Ο τύπος του το έδωσε. Το παίρνει ο Κουβάρας, το στηρίζει στον ώμο, σκοπεύει... Κλικ!

Αφλογιστία;

—Γαμώ το στανιό τους για όπλα, βλαστήμησε ο Κουβάρας.

Ανοίγει το κλείστρο, κοιτάει μέσα... Κόχαλο!

—Πού είναι η γεμιστήρα, ρε; ρωτάει τον φαντάρο.

Ο φιλάρας χαμήλωσε τα μάτια θορυβημένος.

—Ε, νά... Δεν έφερα...

Ο Κουβάρας έμεινε με το στόμα ανοιχτό.

—Δεν έφερες!!!

—Νά... Είπα να γλιτώσω το βάρος... Λέω, τι να τις κάνουμε τις σφαίρες πάνω στα βουνά; Σάματι πάμε σε πόλεμο;

Συλλογισμός ατράνταχτης λογικής!

Ο Κουβάρας κάτι πήγε να πει, το μετάνιωσε, πέταξε το άχρηστο όπλο κάτω κι άρπαξε ένα άλλο.

—Δως μου μια γεμιστήρα, λέει του φαντάρου.

Ο τύπος κόμπιασε.

—Κι εσύ, ρε άθλιε; φώναξε ο Κουβάρας σε έξαλλη κατάσταση.

Ο άθλιος κατέβασε τα μάτια με συντριβή.

Ο Κουβάρας σηκώθηκε κι έβαλε τα χέρια στη μέση.

—Κανένας πούστης δεν έφερε σφαίρες, ρε; φώναξε.

—Εγώ, λέω διστακτικά.

Ο Κουβάρας γύρισε και με κοίταξε κατάπληκτος.

—Εσύ, Ρήγα;

—Ε, ναι, του κάνω. Πήρα μια γεμιστήρα για το Τόμσον...

—Κι εγώ, πετάχτηκε ο Πέργουλας. Πήρα κι εγώ μια, μπας και χτυπήσουμε κάνα αγριογούρουνο.

Πάλι καλά! Δώδεκα νοματαίοι, που βγήκαν να φυλάξουν τα σύνορα από τους εχθρούς της πατρίδας, είχαν δυο γεμιστήρες, σαράντα σφαίρες, για όλους!

Ο Κουβάρας είχε γίνει πια —και δικαίως ο άνθρωπος— παπόρι.

—Είσαστε ξεγραμμένοι, ρε ρεμάλια! φώναξε. Μόλις γυρίσουμε στο τάγμα θα σας ντουφεκίσω με τα ίδια μου τα χέρια.

Θα ήταν θράσος εκ μέρους μας να του ρίξουμε άδικο του ανθρώπου.

—Τι μαλάκας! μουρμούρισε ο Πέργουλας όταν ξαναρχίσαμε την πορεία. Αφού έτσι γίνεται. Σιγά τώρα μην κουβαλούσαμε και πολυβόλα!

Αλλά, όπως απεδείχθη σύντομα, οι σφαίρες δεν ήταν η μόνη «σαβούρα» που αφήσαμε πίσω, στο τάγμα.

Στις δύο κάναμε στάση για φαγητό.

—Ένα τέταρτο, δήλωσε ο Κουβάρας και πήγε να καθίσει παράμερα, γιατί μας είχε σιχαθεί η ψυχή του.

Άνοιξα το σακίδιο, πήρα μια κονσέρβα από το (ύποπτο) κορνμπήφ, την άνοιξα, έκοψα ένα κομμάτι ψωμί κι άρχισα να μασουλάω. Αλλά κάτι δεν μου πήγαινε...

Σηκώνω τα μάτια και βλέπω τους συμπολεμιστές μου να με κοιτάζουν σαν πεινασμένοι λύκοι.

—Τι έγινε, ρε; ρωτάω χαμηλόφωνα τον Πέργουλα, μην μας ακούσει ο δόκιμος.

Ο Πέργουλας χαμογέλασε.

—'Ντάξ', ρε δικέ μου, λέει. Μην κοιτάς εσύ που είσαι νέους και δεν τα ξέρεις ακόμα τα κατατόπια...

Μάλιστα.

—Ενώ εσείς, οι παλιοσειρές, οι περπατημένοι, αφήσατε τις κονσέρβες στο τάγμα, έκανα.

—Εμ!

Δεν το πίστευα!

—Κανείς, ρε;

—Γιατί, σάματι τρώγονται, ρε σειρά; μου πετάει ένας από τους κατάπτυστους.

Αυτό να μου πεις.

—Άλλωστε, υπολογίζαμε να φτάσουμε στο πρώτο χωριό εδώ και ώρα, δικαιολογήθηκε ο Πέργουλας.

Δηλαδή, χαθήκαμε κι από πάνω!

Τι να 'κανα; Μοιράστηκα τις κονσέρβες και το ψωμί κι έκανα μια προσευχή να βρούμε χωριό το συντομότερο δυνατό γιατί δεν μας έβλεπα καλά εδώ πάνω.

—Δεν μου λες, σειρά..., μου κάνει ένας φιλάρας. Μήπως σου βρίσκεται και λίγο νερό;

Αλλά τώρα πια τίποτα δεν μου 'κάνε εντύπωση.

—Βαρύ και το νερό, το άτιμο, ε;

—Εμ!

Αθάνατοι Έλληνες! Βγήκαμε περίπολο συνόρων με άδεια ντουφέκια, χωρίς τρόφιμα και μ' ένα παγούρι νερό για έντεκα ανθρώπους! Και γαμώ την οργάνωση!

Αλλά αυτό δεν ήταν τίποτα μπροστά στη συνέχεια.

Κατά τις έξι ο καιρός άλλαξε. Τα σύννεφα πήραν να κατεβαίνουν όλο και πιο χαμηλά, ο άνεμος δυνάμωσε και σαν επιστέγασμα όλων άρχισε να πέφτει μια ψιλή βροχή, που μας μούσκεψε μέχρι το κόκαλο σε χρόνο μηδέν. Τώρα πια σερνόμασταν αξιολύπητα. Κάθε βήμα και κατόρθωμα. Στα δέκα λεπτά σταματούσαμε πέντε για να πάρουμε ανάσα. Και χωριό πουθενά. Πίσω από κάθε κορφή που καβαλούσαμε ξεπρόβαλε μια άλλη και μετά μια άλλη, χωρίς τέλος. Απελπισία. Το σκοτάδι άρχισε να πέφτει κι όλο και πιο βαθιά χωνόμασταν στο δάσος.

—Ρε Πέργουλα, λέει του Πέργουλα ο δόκιμος. Είσαι σίγουρος ότι πάμε καλά;

Ο Πέργουλας έξυσε το κεφάλι του.

—Τι να σου πω, κύριε δόκιμε... Σαν να μου φαίνεται ότι ξεστράτισαμε κάνα-δυο κλικ.

Που να σε ξεστρατίσει ο Χάροντας, κόπανε!

Καταπληκτικά! Ό,τι ακριβώς μας χρειαζόταν. Να περάσουμε τη νύχτα στο βουνό!

Ο Κουβάρας άνοιξε τον χάρτη και φώναξε τον Πέργουλα και μένα, ως βαθμοφόρους, να πάμε κοντά για σύσκεψη —τρομάρα μας!

Από τον χάρτη δεν έβγαινε νόημα. Συμβουλευόμαστε την πυξίδα. Έδειχνε πορεία βορειοανατολική αντί για βορειοδυτική που έπρεπε να 'χαμε ακολουθήσει. Δεν ήμασταν καν στον Σμόλικα αλλά στον... Γράμμο! Το πιθανότερο ήταν ότι, στην προσπάθειά του ν' αποφύγει τις κακοτοπιές, ο Πέργουλας μας έριξε τελείως αλλού. Όχι μόνο είχαμε χαθεί, αλλά κινδυνεύαμε

να βρεθούμε μέσα σε αλβανικό έδαφος, χωρίς να το καταλάβουμε.

—Τώρα τι κάνουμε; αναρωτήθηκε ο Κουβάρας.

Λες και είχαμε τις άπειρες εναλλακτικές λύσεις!

—Δεν την πέφτουμε για ύπνο εδώ που είμαστε, μην γκρεμίστούμε σε καμιά χαράδρα στο σκοτάδι; πρότεινε ο Πέργουλας. Και το πρωί, πρώτα ο Θεός, βλέπουμε.

Ο Κουβάρας αναστέναξε και μάζεψε τον χάρτη.

—Ανάψτε φωτιά, διέταξε. Και κανονίστε σκοπιές, μην μας την πέσουν οι λύκοι και οι αρκούδες.

Αμ τι άλλο;

Το ευτύχημα η βροχή είχε σταματήσει. Με κάτι μισοβρεγμένα κλαριά και κουκουνάρια που μαζέψαμε καταφέραμε ν' ανάψουμε μια φωτιά και μαζευτήκαμε γύρω της, τουρτουρίζοντας και βλαστημώντας. Φαγητό να φάμε δεν υπήρχε, το νερό το είχαμε τελειώσει κι έτσι, αφού μοιραστήκαμε τις σκοπιές, την πέσαμε όπου βρήκε στεγνά ο καθένας και κοιμηθήκαμε τον ύπνο του αδίκου. Ευτυχώς, κείνο το βράδυ, οι λύκοι φαίνεται είχαν δουλειά αλλού κι έτσι γλιτώσαμε από τα χειρότερα.

Η αυγή μας βρήκε πιασμένους, ξυλιασμένους, εξαντλημένους, πεινασμένους, διψασμένους και βρώμικους, να σιχαίνεσαι να φτύσεις πάνω μας. Κανείς δεν μίλαγε, κανείς δεν καλαμπούριζε, αλλά και κανείς δεν παραπονιόταν πια. Το είχαμε, βλέπεις, μισοπάρει απόφαση ότι εδώ θ' αφήναμε τα κοκαλάκια μας.

Ξεκινήσαμε την ανηφόρα με κατεβασμένα κεφάλια και με ηθικό πολλούς βαθμούς κάτω από το μηδέν. Μέχρι τις έντεκα είχαμε καβαλήσει τέσσερις κορυφές κι όλο ανεβαίναμε. Στις δώδεκάμισι φτάσαμε επιτέλους στην τελευταία. Από κει και πέρα είχαμε μόνο κατέβασμα, κάτι ήταν κι αυτό. Κατά τις δύο το μεσημέρι, αντικρίσαμε πέρα, χαμένο στον ορίζοντα, φωλιασμένο σ' ένα πλάτωμα, το πρώτο σημάδι πολιτισμού (τρόπος του λέγειν), ένα... χωριό!

Πήραμε πια τον κατήφορο με αναπτερωμένες ελπίδες.

Στο χωριό φτάσαμε στις τέσσερις. Δεν ήταν βέβαια το χωριό

που ψάχναμε αλλά ένα άλλο, καμιά εικοσαριά χιλιόμετρα βορειοανατολικά, όμως αυτό ήταν μια λεπτομέρεια που δεν απασχολούσε παρά τον Κουβάρα αυτή τη στιγμή. Για μας σήμαινε φαγητό, νερό και ξεκούραση, τα άλλα τα βρίσκαμε αργότερα.

Η Κρυόβρυση, όπως τα περισσότερα χωριά της περιοχής, παρουσίαζε εικόνα ερήμωσης και κακομοιριάς. Ελάχιστες οικογένειες είχαν απομείνει εκεί, να καλλιεργήσουν τα λιγοστά τους κτήματα. Οι νέοι την είχαν βέβαια κάνει για τη Γερμανία, τον Καναδά ή την Αυστραλία, αφήνοντας πίσω κάτι γερόντια χούφταλα, με το ένα πόδι στον τάφο. Δεν μπορώ να πω ότι μας έγινε αποθεωτική υποδοχή. Με χίλια ζόρια καταφέραμε να πείσουμε τον καφετζή να μας φτιάξει μια μακαρονάδα, να φάμε. Οι δυο-τρεις άλλοι θαμώνες του καφενείου κι ο παπάς, ούτε που γύρισαν να μας κοιτάζουν.

—Είσαι σίγουρος, ρε, ότι δεν μπήκαμε στην Αλβανία; λέω του Πέργουλα.

—Καλά, δεν γελάνε ποτέ αυτοί οι άνθρωποι; ρώτησε ο Γκαμπαρντής, ένας φαντάρος του Λόχου Διοικήσεως.

—Κι εσύ αν πέρναγες όσα πέρασαν αυτοί, δεν θα 'χες όρεξη για γέλια, του απάντησε ο Πέργουλας.

—Γιατί, ρε; Κι εγώ από χωριό είμαι, αλλά για μπες στο καφενείο και θα δεις που θα σκοτωθούν ποιος να σε πρωτοκεράσει. Τούτοι εδώ...

—Τούτοι εδώ μου φαίνεται ότι είναι κομμουνιστές, είπε ο δόκιμος μασουλώντας μια τεράστια πιρουινιά μακαρόνια. Αυτό λέω, εγώ... Κομμούνια του κιαρατά, σαμποταριστές της Επανάστασης...

—Τι σαμποταριστές, κύριε δόκιμε; διαμαρτυρήθηκε ο Πέργουλας. Δεν τους βλέπεις τι κακομοιριασμένοι που είναι; Ποιος ξέρει τι θα 'δαν τα μάτια τους τότε, στον Εμφύλιο...

Ο Κουβάρας σήκωσε απότομα το κεφάλι από το πιάτο του.

—Πότε είπες, Πέργουλα;

—Στον Εμφύλιο...

Ο δόκιμος κοπάνισε τη γροθιά του στο τραπέζι.

—Να μην την ξανακούσω αυτή την κουβέντα, λοχία, ούρλιαξε. Εμφύλιος! Δεν υπάρχει «Εμφύλιος», λοχία. Δεν υπήρξε ποτέ Εμφύλιος. Μόνο Συμμοριτοπόλεμος, ακούς;

Αλληλοκοιταχτήκαμε αλαφιασμένοι. Οι χωριάτες είχαν σταματήσει τις κουβέντες και μας κοίταζαν.

—Ακούσατε, ρε; Ξαναφώναξε ο δόκιμος. Συμμοριτοπόλεμος. ΣΥΜ-ΜΟ-ΡΙ-ΤΟ-ΠΟ-ΛΕ-ΜΟΣ. Κι αν τσακώσω κανένα σας να μιλάει αντεθνικά, μαύρο φίδι που τον έφαγε.

Σηκώθηκε από το τραπέζι και κλότσησε την καρέκλα του μακριά.

—Όσο για σας, γύρισε στους χωριάτες, ξέρω καλά τι καπνό φουμάρετε. Αλλά έχετε χάρη...

Και βγήκε από το καφενείο κοπανώντας την πόρτα πίσω του.

Ο Πέργουλας γύρισε και με κοίταξε με νόημα.

—Κατάλαβες τώρα γιατί είναι έτσι αυτοί οι άνθρωποι εδώ; είπε.

Το βράδυ κοιμηθήκαμε στο σχολείο που «επιτάξαμε». Ο δόκιμος επέμεινε να βάλουμε σκοπιές κανονικά, σαν να βρισκόμασταν σε εχθρικό έδαφος.

—Και τα μάτια σας δεκατέσσερα, μας προειδοποίησε. Έτσι και κάνει να πλησιάσει κανέναν πούστης, ρίχτε του στο δοξαπατρί.

Ζήτω η Ελλάς!

Την άλλη μέρα το πρωί καβαλήσαμε το ερειπωμένο λεωφορείο της (άγονης) γραμμής και γυρίσαμε σαν κύριοι στο τάγμα. Η «εξερεύνηση» είχε επιτελεστεί με κάθε επιτυχία.

★ ★ ★ ★ ★

Μια βδομάδα αργότερα έλαβα μια πρόσκληση να παρουσιάσω στο γραφείο του ταγματάρχη Μερακλή, του φοβερού και τρομερού «Αλφαδύο».

—Ρήγα, μαθαίνω ότι είσαι ο μεγαλύτερος λουφαδόρος του τάγματος, μου λέει αυτός χωρίς περιστροφές.

Έμεινα ξερός και άφωνος. Ο Αλφαδύος το πήρε σαν σιωπηρή ομολογία.

—Βλέπεις; μου κάνει. Δεν μιλάς. Εμ, τι να πεις; Μπορείς να πεις και τίποτα; Εδώ τα πράγματα μιλάνε από μόνα τους. Τα ντοκουμέντα... Πόσο καιρό είσαι στο τάγμα, ρε Ρήγα;

—Πέντε μήνες, κύριε ταγματάρχα.

—Πέντε μήνες λούφας, συμπέρανε ο Μερακλής. Και μην μου πεις όχι, Ρήγα, γιατί έχω ράμματα για τη γούνα σου. Διαφωνείς;

—Με όλο το σεβασμό, μάλιστα, κύριε ταγματάρχα, είπα.

Ο Αλφαδύος χαμογέλασε.

—Νά, λοιπόν τι κάνουν τα άτιμα τα γράμματα! αναστέναξε. Όσο πιο πολλά μαθαίνει κανείς, τόσο πιο αυθάδης γίνεται. Ωστε διαφωνείς, κύριε Ρήγα;

—Όσο μου επιτρέπεται, κύριε ταγματάρχα.

Ο ταγματάρχης κούνησε το κεφάλι του.

—Ωραία, μου κάνει. Αφού διαφωνείς πες μου, σ' αυτούς τους πέντε μήνες ποια είναι η προσφορά σου προς το τάγμα;

Τώρα με βούλωσε. Τώρα μάλιστα! Προσφορά; Τι προσφορά; Αν εξαιρέσουμε κείνα τα «μαθήματα γαλλικών» στην κόρη του Διοικητή... Και στο κάτω-κάτω, πού ακούστηκε να προσφέρουμε κι από πάνω στον στρατό, σαν να μη φτάνει που πετάμε δυόμισι χρόνια της ζωής μας από το παράθυρο!

Προτίμησα να το αφήσω να περάσει.

—Βλέπεις; θριάμβευσε ο Αλφαδύος. Βλέπεις; Δεν βρίσκεις τίποτα. Και δεν βρίσκεις τίποτα γιατί δεν υπάρχει τίποτα. Έτσι, κύριε Ρήγα, φοιτητά του εξωτερικού; (Αυτό το τελευταίο τονισμένο με ιδιαίτερη κακία).

Πάλι έκανα τον κουτό, να δω πού το πάει.

—Αλλά, αυτό θ' αλλάξει πάραυτα, με διαβεβαίωσε ο ταγματάρχης. Πάραυτα, Ρήγα. Στο υπόσχομαι εγώ προσωπικώς.

Πήρε ένα φύλλο χαρτί από το γραφείο του και το ανέμισε.

—Ξέρεις τι είναι αυτό, Ρήγα;

Πού να 'ξερα; Εδώ όλο και σε κάποια κόλλα χαρτί βρισκόμουν τυλιγμένος. Άντε να δούμε αυτή τη φορά...

—Όχι, κύριε ταγματάρχα, είπα.

—Αυτό, Ρήγα, με πληροφορεί ο Αλφαδύος, λέγεται φύλλον πορείας.

Φύλλον πορείας! Δηλαδή... Μετάθεση;

Ο ταγματάρχης φαινόταν να διασκεδάζει με την απορημένη έκφραση που πήρα.

—Σουρπράϊζ, ε; μου κάνει. Έτσι δεν λέτε εσείς του εξωτερικού;

Μωρέ σουρπράϊζ δεν θα πει τίποτα! Τι μου 'μελλε να πάθω ακόμα, εδώ που έμπλεξα!

—Ομολογώ, κύριε ταγματάρχα...

Ο κύριος ταγματάρχης ξάπλωσε αναπαυτικά στην πολυθρόνα του.

—Ξέρεις πού πας; μου κάνει.

—Είμαι σίγουρος ότι θα μου το πείτε, λέω.

Ο δαιμόνιος κατάσκοπος χαμογέλασε.

—Και βέβαια θα σου το πω, Ρήγα, αλίμονο... Αυτό έλειπε να μην σου το πω... Λοιπόν, παίρνεις φύσημα για την Καβάλα, αύριο πρωί-πρωί, με το πρώτο λεωφορείο.

—Για την Καβάλα!

—Και συγκεκριμένα για τα ΛΥΒ, συμπλήρωσε χαιρέκακα ο ταγματάρχης.

—Τα ΛΥΒ!

—Ε, ναι... Έρθε διαταγή να παρουσιαστείς ως υποψήφιος λοχίας. Επειδή πήρες ένα γαλόνι τζάμπα και βερεσέ δε σημαίνει ότι αυτό θα συνεχίζεται επ' άπειρον!

Πάγωσα. Υποψήφιος στα ΛΥΒ! Είχα ακούσει τόσες ιστορίες

φρίκης και τρόμου γι' αυτά τα ευαγή ιδρύματα! Μα, τι κατάρρα με κυνηγούσε πια σ' αυτόν τον κωλοστρατό!

Ο Μαρουλέας με είδε να χάνω το χρώμα μου και το χάρηκε ιδιαιτέρως.

—Και να σου πω και το άλλο..., προσφέρθηκε. Απ' ότι λέγεται και ξέρω, τα ΛΥΒ της Καβάλας είναι τα σκληρότερα σ' ολόκληρο τον Ελληνικό Στρατό. Όποιος βγει από χει μέσα ζωντανός δεν πεθαίνει ποτέ.

Καταπληκτικά!

Σούρθηκα μέχρι τον θάλαμο κι έπεσα στο κρεβάτι μου αποκαμωμένος.

—Τι έγινε, ρε κολλητέ; ανησύχησε ο Πέργουλας. Στην πέσανε πάλι;

Του είπα.

—Πόρνη τύχη! έκανε ο φίλος μου περίλυπος. Μα τι διάολο, ματιασμένο σ' έχουν εσένα, ρε παιδάκι μου; Στα ΛΥΒ της Καβάλας πήγαν να σε ρίξουν; Αμ δεν σε ρίχναν κατευθείαν στην Κόλαση, να ξεμπερδεύεις μια και καλή;

Καταπληκτική παρηγοριά!

—Δεν το καταλαβαίνω αυτό, ρε γαμώτο, έκανα. Τι τους κάθισε ξαφνικά να με στείλουν στα κωλοΛΥΒ; Χέστηκα για τα γαλόνια... Καλά ήμουνα εδώ...

Ο Πέργουλας κούνησε το κεφάλι σκεπτικός.

—Άσε, είπε. Έχω έναν κολλητό στο 2ο Γραφείο... Θα μάθω και θα σου πω.

Και πράγματι έμαθε.

—Δεν στα 'πε όλα αυτή η κουφάλα ο Αλφαδύος, μου είπε το απόγευμα, όπως κατεβαίναμε στο χωριό —τελευταία εξόδου. Ήρθε διαταγή ν' αποσπαστείς στη Σχοπευτική Ομάδα του Στρατού, στην Αθήνα, αλλά με την προϋπόθεση να περάσεις πρώτα από τα ΛΥΒ, για το γαλόνι, ένας Θεός ξέρει το γιατί.

Τρέχα γύρευε. Έλα πάλι, κουφάλα! Τα βόλεψες! Απολυτήριο από το σπίτι σου θα πάρεις! Αλίμονο από εμάς, τους απόκληρους της κοινωνίας.

Αθήνα! Είχα ξεχάσει ότι υπήρχε Αθήνα σ' αυτή τη χώρα.

—Είσαι σίγουρος, ρε σειρά; τον ρωτάω. Δεν μου κάνεις πλάκα;

—Αφού είδα τη διαταγή, ρε μαλάκα... Τι, αστεία με τη ζωή θα κάνουμε;

Αυτό να μου πεις.

—Λες;

—Σίγουρα. Δεν σου είπα; Τη βόλεψες, παλιοκουφάλα!...

Δίστασε λίγο.

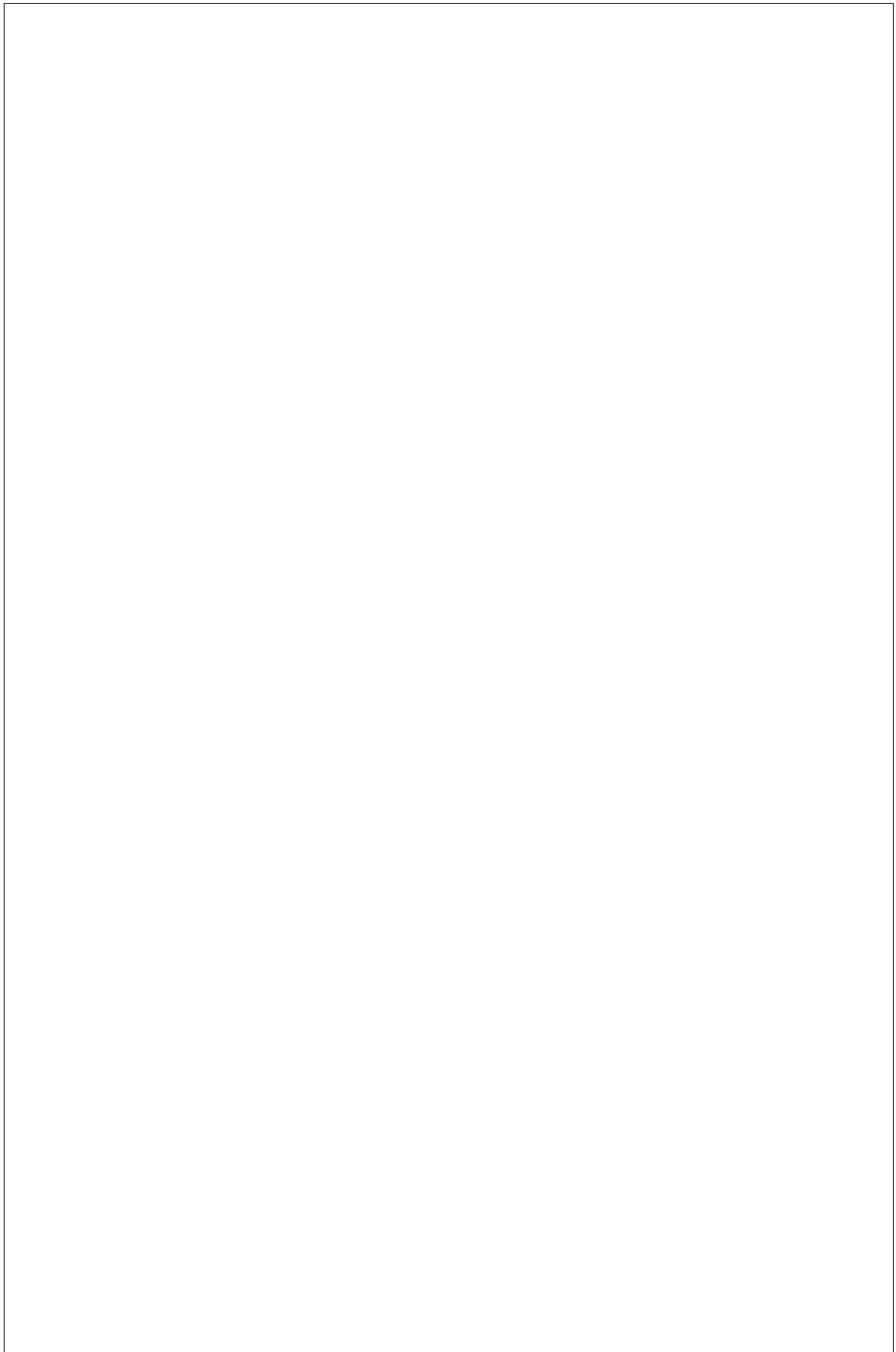
—Αρκεί...

—Αρκεί τι;

—Αρκεί να βγεις ζωντανός απ' το κάτεργο της Καβάλας, απάντησε ο φίλος μου συνοφρυωμένος.

Καταπληχτικά!

Από τον βόρβορο στα σκατά

Το ταξίδι μέχρι την Καβάλα ήταν, το λιγότερο που μπορώ να πω, εφιαλτικό, όπως όλες οι μετακινήσεις στον στρατό άλλωστε. Μετά από δυο μέρες στον δρόμο κι αφού άλλαξα άπειρα μεταφορικά μέσα –μέχρι οτοστόπ σε «αγροτικό» έκανα– και κοιμήθηκα σε διάφορα αχούρια που είχαν βαφτιστεί «Κέντρα Διερχομένων», έφτασα κάποτε, πτώμα, λερός και συφοριασμένος στο νέο μου κάτεργο. Κάτεργο, είναι έκφραση άκρως επιεικής δηλαδή. Κόλαση είναι το πιο σωστό. Κόλαση απ’ αυτές που μόνο το διεστραμμένο ανθρώπινο μυαλό μπορεί να επινοήσει.

Τέλος πάντων, πέρασα την πατροπαράδοτη πια διαδικασία της Πύλης, όπου οι Αλφαμίτες με διαβεβαίωσαν ότι «θα έτρωγα καλά» και πήγα να παρουσιαστώ στον αξιωματικό υπηρεσίας.

Ο μόνιμος αρχιλοχίας Γκιουλέκας, ένας ξανθός γορίλας μέχρι κει πάνω, ήταν αραγμένος με τα άρβυλα πάνω στο γραφείο και κάπνιζε με ιδιαίτερη απόλαυση το άφιλτρο τσιγάρο του. Δεν φάνηκε να ενθουσιάζεται που με είδε, αλλά τώρα πια είχα συνηθίσει σε κάτι τέτοια.

—Τ’ είσαι συ; με πρόγκηξε με το που μπήκα στο γραφείο.

—Δεκανεύς Ρήγας Αναστάσιος, ελεύθερος σκοπευτής, με μετάθεση για τον Λόχο Υποψηφίων Βαθμοφόρων, ανάφερα εγώ.

Ο θηρίος δεν φάνηκε να εντυπωσιάζεται.

—Και τι να το κάνω που είσαι ελεύθερος σκοπευτής; είπε. Σάματι έχουμε τίποτα μπεκάτσες εδώ γύρω για ντουφέκισμα;

Δεν με ρώταγε βέβαια για να το σχολιάσω. Έτσι, έκανα κι εγώ το κορόϊδο και του παρέδωσα τα χαρτιά μου.

—Εδώ δεν περνάνε κάτι τέτοιες φιγούρες, φρου-φρου κι αρώματα, δεκανέα, μου είπε. Εδώ φτύνουμε αίμα –με πιάνεις; Μιλάμε για σκέτη κόλαση, δεκανέα. Άκου με που σου λέω και θα με θυμηθείς...

Ξεφύλλισε τα έγγραφα συνοφρυωμένος.

—Εδώ υπάρχει θεώρηση από το 2ο Γραφείο του 463 τ.π., παρατήρησε.

Δεν είχα ιδέα, ούτε τα είχα κοιτάξει τα κωλόχαρτα, μέσα στην αγωνία μου να φτάσω στον προορισμό μου «εντός των τακτών χρονικών ορίων».

—Μάλιστα, είπα χωρίς να το πολυσκεφτώ.

Ο θηρίος άφησε τα χαρτιά πάνω στο γραφείο και σηκώθηκε. Μου έριχνε τουλάχιστον μισό κεφάλι.

—Δεκανεύς Ρήγας, είπε σαν να μίλαγε στον εαυτό του. Δεύτερο Γραφείο... Δεν μου λες, για καρφί σε στείλαν εδώ πέρα, ρε;

Να το πάλι το μπλέξιμο!

—Με στείλαν για εκπαίδευση, κύριε αρχιλοχία, κατάφερα να πω.

Ο Γκιουλέκας έσκασε ένα κακό χαμόγελο.

—Όσο για εκπαίδευση..., έκανε. Να μην ανησυχείς καθόλου. Θα σε περιποιηθούμε ιδιαιτέρως... Αλλά γιατί σε στείλαν τώρα που τελείωσε η εκπαίδευση των δεκανέων κι αρχίζει αυτή των λοχίων, ε; Μπορείς να μας φωτίσεις επ' αυτού, κύριε Ρήγα;

Είχα μείνει άναυδος με την κριτική και αναλυτική ικανότητα του αρχιλοχία. Μιλάμε δηλαδή για φοβερό IQ!

—Υποθέτω, επειδή είμαι ήδη δεκανέας, κύριε αρχιλοχία, και το ζητούμενο είναι το γαλόνι του λοχία, πρότεινα.

Ο αρχιλοχίας με κοίταξε έκπληκτος.

—Μπα! μου κάνει. Είσαι σίγουρος ότι είναι έτσι η φάση, δε-
κανέα; Είσαι σίγουρος ότι δεν υπάρχει άλλη πουστιά στη μέση;

Μεγαλοφυΐα μου!

—Σιγουρότατος, κύριε αρχιλοχία.

Ο Γκιουλέκας δεν φάνηκε να πείθεται, αλλά έδωσε τόπο
στην οργή.

—Καλά, θα δούμε, είπε. Πάντως, θα σε περιποιηθούμε ιδιαι-
τέρως. Και για να 'μαστε απόλυτα σίγουροι, θα σε πάρω στη δι-
κιά μου διμοιρία, έτσι, για να σε... προσέχω, ε; Μην τύχει και
μας κρυώσεις κι έχουμε να λογοδοτήσουμε σε τίποτα Δεύτερα
Γραφεία...

—Μάλιστα, κύριε αρχιλοχία.

—Θα φας καλά, υποσχέθηκε ο αρχιλοχίας, χαρίζοντάς μου
εκείνο το υπηρεσιακό, κακό χαμόγελο. Θα φας καλά... Και πού
'σαι... Το μουστάχι κόφτο. Για το καλό σου δηλαδή. Οι τσα-
μπουκάδες δεν περνάνε εδώ μέσα. Συνεννοηθήκαμε;

—Μάλιστα, κύριε αρχιλοχία.

—Να πας να παρουσιαστείς στον επιλοχία του 3ου Λόχου
και να του πεις να σε βάλει στη διμοιρία του Γκιουλέκα. Ακόμα
εδώ είσαι, μωρέ;

Χαιρέτησα και βγήκα.

Σε λίγο έμπαινα στο γραφείο του επιλοχία του 3ου Λόχου.

Ο επιλοχίας ήταν κι εδώ ένας έφεδρος λοχίας, εκτελών χρέη
επιλοχία. Ψηλός και μαυριδερός, όλο νεύρα και κόκαλα. Τον
βρήκα κι αυτόν με τα πόδια πάνω στο γραφείο, να συζητάει πο-
δοσφαιρικά με άλλους δυο λοχίους που είχαν καβαλικέψει τις δυο
από τις τρεις διαθέσιμες, ξεχαρβαλωμένες καρέκλες.

—Δεκανεύς Ρήγας Αναστάσιος, ανάφερα χαιρετώντας όλο
τυπικότητα. Με φύλλο πορείας για εκπαίδευση λοχίου στα ΛΥΒ
Καβάλας. Ο αρχιλοχίας Γκιουλέκας με στέλνει σε σας προς τα-
κτοποίησιν.

—Και τι 'μαι εγώ, ρε Μουστάκια, φιλόπτωχο σωματείο;
μου πέταξε ο μαυριδερός ενώ οι άλλοι δυο έσκαζαν στα γέλια.

—Τι ομάδα είσαι, φιλάρα; με ρωτάει ένας από τους δυο λοχίους, που έμοιαζε και πιο μαγκάκι.

Άντε πάλι από την αρχή!

—Οδυσσεύς Κορδελιού, του κάνω.

Οι τρεις λοχίοι αντάλλαξαν ένα βλέμμα.

—Είναι τσαμπουκάς ο τύπος, παρατήρησε ο επιλοχίας.

—Βάλ' τον στην ομάδα μου, προσφέρθηκε ο μάγκας. Να δεις για πότε στρώνει.

—Δε μου λες, Μουστάκια, πετάγεται ο τρίτος. Τι δουλειά κάνεις στην πολιτική ζωή;

—Φοιτητής, του λέω.

Οι λοχίοι ξανακοιτάχτηκαν.

—Τι φοιτητής;

—Αρχιτεκτονικής.

—Στο Πολυτεχνείο, ρε; (Υπήρχε κάποιο δέος στη φωνή του επιλοχία ή μου φάνηκε;).

—Στο Παρίσι.

—Α! (Δεν ήταν δέος, ήταν θαυμασμός.).

—Και δεν μου λες, ρε φιλάρα..., πετάχτηκε ο μάγκας. Πώς και δεν σε κάναν δόκιμο;

—Δεν έχω ιδέα, ομολόγησα.

Η ατμόσφαιρα χαλάρωσε αισθητά. Ο τρίτος λοχίας κλότσησε την κενή καρέκλα προς το μέρος μου.

—Κάτσε, ρε σειρά, μου λέει. Κάνε τσιγάρο... Ώστε φοιτητής στο Παρίσι, να πούμε, ε; Και πότε τελειώνεις;

—Άλλον ένα χρόνο...

—Δηλαδή, νετάρισες. Πες ότι το πήρες το χαρτί, έτσι; Και... δεν μου λες, φιλάρα... Οι γκόμενες πώς είναι στο Παρίσι; Πέφτουν εύκολα, ρε;

—Τσιμπούκι τον παίρνουν;

—Οθωμανικό;...

Η πρώτη βραδιά πέρασε ήσυχα. Διαλυμένος όπως ήμουν από την Οδύσσεια του ταξιδιού και τις συγκινήσεις έπεσα σε μια κουκέτα σαν μολύβι και μόνο με το χτύπημα της καραμούζας ζωντάνεψα.

Έξω ήταν ακόμα άγρια σκοτάδια. Η ώρα πέντε! Πίσω στα καλά του Κέντρου! Και στο ίδιο χάος. Πανικός, αλαλούμ, τρεχάματα, βλαστήμιες και οι αιώνιες φωνές των εκπαιδευτών. «Ακόμα;», «Αργείς χαρακτηριστικά, νέους!», «Όξω ψοφίμια, μην πιάσω τη ζωστήρα!» κι άλλα τέτοια εποικοδομητικά. Δέκα λεπτά για ντύσιμο, στρώσιμο του κρεβατιού, ξύρισμα, κατούρημα κι ότι άλλο εκκρεμούσε. Σε δέκα λεπτά μέσα ήμασταν παραταγμένοι μπροστά από τα κρεβάτια μας, ενώ ο διμοιρίτης μας, αρχιλοχίας Γκιουλέκας, έκανε την επιθεώρησή του. Αφού χάλασε μερικά κρεβάτια, που δεν του άρεσαν, αφού γκρέμισε κάμποσα σακίδια που «δεν ήταν τετραγωνισμένα», αφού μοίρασε καμπάνες δεξιά κι αριστερά για ψύλλου πήδημα, ήρθε στο τέλος να σταθεί μπροστά μου.

—Τ' είσαι συ; μου κάνει, λες και μ' έβλεπε για πρώτη φορά.

—Δεκανέυς Ρήγας Αναστάσιος..., ξεκίνησα να λέω.

Ο Γκιουλέκας έβαλε τα γέλια.

—Τι λες, ρε βλήμα; μου κάνει. Συγκοινωνείς με το μυαλό σου, ρε βλήμα; «Δεκανέυς»! Άκου, «δεκαנέυς»! Σιγά να μην είσαι και στρατηγός, να πούμε.

Τον κοίταζα, ολίγον τι χαμένος. Για μια φορά δεν το έπιανα το πνεύμα με την πρώτη.

—Δεν υπάρχουν βαθμοφόροι άλλοι από τους εκπαιδευτές, εδώ μέσα, Μουστάκια! πάτησε τις φωνές ο θηρίος. Άκουσες; Εδώ υπάρχουν μόνο ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ, τίποτ' άλλο. Αυτά που ήξερες να τα ξεχάσεις.

Και με δυο κινήσεις μου ξήλωσε τα γαλόνια από τα μανίκια και τα πέταξε στο πάτωμα.

—Μέχρι να βγεις από 'δώ μέσα, Μουστάκια, αν δηλαδή βγεις, είσαι απλός φαντάρος και υποψήφιος λοχίας, μου εξήγησε. Κατάλαβες; Τι είσαι, Μουστάκια;

—Υποψήφιος, κύριε αρχιλοχία, επανέλαβα εγώ.

—ΑΝΑΦΕΡΕ, ΜΩΡΕ, ΠΟΥ ΝΑ ΣΟΥ ΠΑΡΕΙ Ο ΔΙΑΟΛΟΣ ΤΟ ΣΟΪ! πάτησε τις φωνές ο θηρίος. ΑΝΑΦΕΡΕ ΚΑΝΟΝΙΚΑ.

—Υποψήφιος λοχίας, Ρήγας Αναστάσιος, ανάφερα εγώ πειθήνια.

Ο Γκιουλέκας δεν έμεινε πολύ ευχαριστημένος.

—Γιατί εγώ τώρα έχω την εντύπωση ότι είσαι τσαμπουκάς, Μουστάκια;

—Δεν είμαι, κύριε αρχιλοχία.

Κακό χαμόγελο.

—Το καλό που σου θέλω. Το καλό που σου θέλω! Γιατί εδώ, ξέρεις τι τους κάνουμε τους τσαμπουκάδες, Μουστάκια;

—Όχι, κύριε αρχιλοχία.

Ο αρχιλοχίας στράφηκε στον θάλαμο.

—Πείτε του, ρε, φώναξε. Τι τους κάνουμε στα ΛΥΒ τους τσαμπουκάδες;

—ΑΛΟΙΦΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΟΡΕΟΥΣ! ήρθε η βροντερή και απόλυτα συγχρονισμένη απάντηση του πλήθους.

Ωραιότατα!

Ο Γκιουλέκας γύρισε να με κοιτάξει μ' ένα ικανοποιημένο χαμόγελο.

—Κατάλαβες τώρα, Μουστάκια;

—Μάλιστα, κύριε αρχιλοχία.

Ο θηρίος άρπαξε το στρώμα του κρεβατιού μου και το τίναξε στον αέρα.

—Το κρεβάτι να είναι αεροδρόμιο, είπε.

—Μάλιστα, κύριε αρχιλοχία.

Με την ανάστροφη του χεριού του τίναξε το σακιδιό μου στην άλλη άκρη του θαλάμου.

—Το σακίδιο τετραγωνισμένο.

—Μάλιστα, κύριε αρχιλοχία.

—Μην ξανασυλληφθείς παραπτωματίας, Μουστάκια.

—Όχι, κύριε αρχιλοχία.

Ο θερίος κούνησε το κεφάλι του ευχαριστημένος.

—Α, ναι..., είπε σαν να το θυμήθηκε μόλις αυτή τη στιγμή. Ξέχασα να σου πω... Σε περίπτωση, ο μη γένοιτο, που δεν βγάλεις την εκπαίδευση, φεύγεις από 'δώ απλός φαντάρος. Γαλόνι δεν ξαναφοράς ούτε τις Απόκριες. Συνεννοηθήκαμε;

—Μάλιστα, κύριε αρχιλοχία.

Εδώ που έμπλεξα!

Μας κατέβασαν κάτω. Προσοχές, ημιαναπαύσεις, δύο και φωνή... Όλο το ρεπερτόριο. Έκανα υπομονή γιατί σκεφτόμουν ότι όπου να 'ναι θα την πέφταμε στο πρωινό –και ήμουν νηστικός από χθες το μεσημέρι! Αλλά πού τέτοια τύχη!

—ΛΟΧΟΟΟΟΣ, ΠΡΟΣ'ΧΕ! ΗΜΙ-ΑΝΑΣ... ΠΡΟΣ'ΧΕ!
ΤΡΟΧΑΔΗΗΗΗΗΗ... ΕΜΠΡΟΟΟΣ, ΜΑΑΑΑΡΣ!

Υπέθεσα ότι θα μας έφερναν μια-δυο γυροβολιές και θα μας στέλναν για τις караβάνες αλλά πάλι έξω έπεσα. Τρέχοντας περάσαμε από τα κτίρια των λόχων, τον χώρο παρελάσεων, το Διοικητήριο, την Πύλη –όπου οι Αλφαμίτες μας προγκούσαν– κι έξω στο δρόμο!

—Ρε, τι γίνεται εδώ; σφυρίζω του διπλανού μου θορυβημένος.

—Α, δεν τα 'μαθες; μου κάνει αυτός. Μας ετοιμάζουν για το κύπελλο. Δεν σου λέω τίποτα, σειρά... Σχάσε και κολύμπα.

—Κάθε μέρα γίνεται αυτό; ρώτησα.

—Και να 'ταν μόνο αυτό!

Όταν επιστρέψαμε στον λόχο ίσα που στεκόμουν στα πόδια μου. Και η μέρα δεν είχε καλά-καλά αρχίσει!

Μετά το πρωινό, που με το ζόρι πια κατέβαινε, στολιστήκαμε και παραταχθήκαμε για την αναφορά του λόχου. Το σημερινό

μενού είχε τρεις ατραξιόν. Δυο που αναφέρονταν «για πλημμελή εκτέλεση παραγγελμάτων» κι ένας «για πλημμελή εκτέλεση καθηκόντων σκοπού».

Με το που αντίκρισα τον λοχαγό μας, έναν κάποιον Προπέτη Θρασύβουλο του Χαραλάμπους, κατάλαβα αμέσως ότι τα πράγματα εδώ ήταν χειρότερα απ' ό τι φαίνονταν. Μέτριος στο μπόϊ, τετράγωνος, μαυριδερός, με μούτρο Τουλουζιάνου μαχαιροβγάλτη, δεν έσκαγε το χειλάκι του ποτέ. Μικρά, αστραφτερά μάτια που σ' έκοβαν σαν λεπίδια, φτενό στόμα και χέρια σαν κουπιά.

Ο Τουλουζιάνος πήρε αναφορά από τον αρχιλοχία Γκιουλέκα και μετά πήγε και στήθηκε μπροστά από τον πρώτο αναφερόμενο —που σκοτώθηκε να παρουσιάσει όπλα. Ο λοχαγός ανταπέδωσε τον χαιρετισμό με μεγάλη τυπικότητα.

Ο υποψήφιος ανάφερε. Ήταν ένας από τους δυο «πλημμελής εκτέλεση παραγγελμάτων».

—Γιατί; ρώτησε ο Τουλουζιάνος.

Ο φουκαράς δεν ήξερε τι να πει και πώς να το πει. Τι να πει άλλωστε; Κάποιος σαρδελάς ζοχάδας αποφάσισε ότι δεν του εκτελούσε τα παραγγέλματα «με τον προσήκοντα ζήλο», άντε τώρα ν' αποδείξεις το αντίθετο. Πώς να τ' αποδείξεις;

—Καμιά δικαιολογία λοιπόν, συμπέρανε ο Προπέτης. Μήπως, παιδί μου... λέω «μήπως»... βρίσκεις την εκπαίδευση εδώ λίγο... βαρετή;

—Όχι, κύριε λοχαγέ.

—Μήπως... λέω «μήπως»... τη βρίσκεις... κουραστική;

—Όχι, κύριε λοχαγέ.

—Μήπως... και πάλι μια υπόθεση κάνω... μήπως νοστάλγησες την παλιά σου μονάδα; Μήπως αισθάνεσαι «άβολα» εδώ; Ξέρω 'γώ... «ξεκομμένος» ας πούμε;

—Όχι, κύριε λοχαγέ.

—Τότε; Μήπως είσαι σαμποταριστής;

—Όχι, κύριε λοχαγέ.

Ο λοχαγός έκανε ένα πλάγιο βήμα, αφήνοντας σύζυλο τον φουκαρά, και στήθηκε δίπλα στον δεύτερο παραπτωματία, όπου η ίδια στιχομυθία επανελήφθη, ως την παραμικρή λεπτομέρεια.

Τελειώνοντας και μ' αυτόν απευθύνθηκε και στους δυο.

—Εν καιρώ πολέμου θα σας είχα ντουφεκίσει και τους δυο, ανάγγειλε χωρίς να υψώσει τον τόνο της φωνής του. Όμως, τι να σας κάνω... Είσαστε κωλόφαρδοι. Έχω τα χέρια μου δεμένα. Δεκαπέντε μέρες φυλάκιση και εικοσαήμερος στέρηση εξόδου... επιεικώς. Την επόμενη φορά που θ' ασχοληθώ μαζί σας...

Αφήνοντας τη φράση του ατέλειωτη, να κρέμεται σαν τσεκούρι πάνω από τα κεφάλια των φουκαράδων, πέρασε στον τρίτο, αυτόν με την «πλημμελή εκτέλεση καθηκόντων σκοπού». Αυτός απεδείχθη ότι συνελήφθη από τον αρχιλοχία Γκιουλέκα να διαβάξει «Μίκυ Μάους» στη σκοπιά. Ο Προπέτης τον άφησε να πει το ποίημά του. Όταν τελείωσε καμιά φορά ο ταλαίπωρος, ο λοχαγός αγνοώντας τον στράφηκε στον αρχιλοχία.

—Από πού μας ήρθε αυτή εδώ η σουπιά, αρχιλοχία; ρώτησε.

—Απ' το 21ο Τάγμα Μηχανικού, κύριε λοχαγέ.

Ο λοχαγός τράβηξε μια ροχάλα που πήγε και κόλλησε πάνω στο αριστερό άρβυλο του άτυχου βιβλιόφιλου.

—Πακετάρισε τον ξανά και στείλ' τον πίσω, να φυλάει το Μηχανικό.

Ο αρχιλοχίας το σημείωσε στο μπλοκάκι του.

—Και... πού 'σαι, αρχιλοχία... Μαζί με το φύλλον πορείας, βάλε κι ένα μπιλιέτο με τριάντα μέρες φυλακή. Είναι που με πέτυχαν στις καλές μου σήμερα.

Σκέψου τι θα 'βρεχε έτσι και ΔΕΝ ήταν στις καλές του!

—Τι να σας κάνω, ρε πλάσματα; απευθύνθηκε σε μας ο Τουλουζιάνος με ύφος σαν να σιχαινόταν ολόκληρη την ανθρωπότητα. Τι να σας κάνω που μου δένουν τα χέρια, αλλιώς...

Δεν μάθαμε όμως τι θα γινόταν αν δεν του δέναν τα χέρια, γιατί σταμάτησε απότομα και στράφηκε στον επιλοχία.

—Επιλοχία! μπουμπούνισε. Γιατί αυτός εκεί ο χάλιας δεν έχει όπλο;

«Αυτός εκεί ο χάλιας» ήμουν εγώ!

—Είναι καινούργιος, κύριε λοχαγέ, σκοτώθηκε να τον δια-
φωτίσει ο επιλοχίας. Μόλις χθες βράδυ ήρθε και δεν χρεώθηκε
όπλο ακόμη.

—Καινούργιος; Χθες βράδυ; Τι λες, ρε επιλοχία, σουρωμένος
είσαι ή μας δουλεύεις; Καινούργιος στη μέση της εκπαίδευσης;

—Ήρθε χθες, κύριε λοχαγέ...

—Τι λες, ρε! Ξέσπασε ο Τουλουζιάνος. Και τι το κάναμε εδώ,
ξενοδοχείο ή μπουρδέλο, να μπαίνει και να βγαίνει όποιος θέλει,
όποτε του καπνίσει;

Με κάρφωσε με μια δολοφονική ματιά.

—Εσύ, ρε, τι έχεις να πεις;

Κλαρίνο εγώ, χαιρετούρα, αναφορά.

—Υποψήφιος λοχίας, Ρήγας Αναστάσιος, ελεύθερος σκοπευ-
τής.

—Εχάρην κάργα! μου κάνει ο μαυριδερός τύπος. Και είχα
μια πρεμούρα εγώ να μάθω... Άστα, ρε, τα κορδελάκια και
λέγε... Τι θες εδώ πέρα στη μέση της εκπαίδευσης;

—Εστάλην προς εκπαίδευσιν, κύριε λοχαγέ, είπα εγώ κου-
τά.

Ο Τουλουζιάνος έσκασε άλλο ένα από τα διάσημα δολοφονι-
κά του χαμόγελα.

—Εστάλης, ε; Ε, αφού εστάλης, να σε εκπαιδεύσουμε, Μου-
στάκια.

Στράφηκε στον αρχιλοχία Γκιουλέκα.

—Τι λες κι ελόου σου, αρχιλοχία;

Ο Γκιουλέκας χασκογέλασε σαν τον καρχαρία που έστησε
καρτέρι σ' ένα κοπάδι τσιπούρες.

—Ανυπερθέτως, κύριε λοχαγέ, είπε. Ανυπερθέτως.

Ο λοχαγός απευθύνθηκε σε όλους μας.

—Σας υπόσχομαι προσωπικώς, είπε, ότι τα γαλόνια που θα

πάρετε από 'δώ μέσα, όσοι επιζήσετε να τα πάρετε, θα τα 'χετε πληρώσει με αίμα. Έχετε το λόγο της στρατιωτικής μου τιμής.

Και να δεις που τον κράτησε, η... λαμόγια!

★ ★ ★ ★ ★

Οι έξι βδομάδες της εκπαίδευσης στα ΛΥΒ, μέχρι να πάρουμε τις πολυπόθητες σαρδέλες, ήταν κόλαση. Δεν έχω τη δύναμη να περιγράψω τι τραβήξαμε μέσα σ' αυτό το διάστημα. «Η πένα ωχριά» μπροστά στην αδυσώπητη πραγματικότητα, που θα 'λεγαν οι βραβευμένοι λογοτέχνες του χθες. Κείνο που έχω να πω είναι, ότι αν μπόρεσα να κρατηθώ όρθιος αυτό το χρωστάω στη σκέψη ότι τούτο το μαρτύριο θα 'ταν το τελευταίο που περνούσα στον στρατό. Μετά, τα πράγματα θα 'στρωναν, αφού με περίμενε η μετάθεση στην Αθήνα και το αδιάκοπο ραχάτι στη Σκοπευτική Ομάδα, μέχρι το τέλος.

Οι μέρες κυλούσαν απελπιστικά αργά, λες και το κάναν επίτηδες, ο χρόνος έμοιαζε να κολλάει. Αλλά, ευτυχώς, όλα τα πράγματα έχουν ένα τέλος στον κόσμο αυτό, ακόμα και το χειρότερο. Έτσι, έφτασε και η μέρα που μας απενεμήθησαν οι (όντως ματωμένες) σαρδέλες και τα φύλλα πορείας για τον παράδεισο —γιατί, οπουδήποτε έξω από 'δώ ήταν παράδεισος.

Η αποφοίτηση με βρήκε πέντε κιλά ελαφρύτερο, πολλά καντάρια κουτότερο (για να μην πω τελείως αποβλακωμένο) και κατά τριανταπέντε ημέρες φυλακής πλουσιότερο (και πάλι ευχαριστημένος να 'μαι, γιατί ο μέσος όρος φυλάκισης των αποφοίτων ξεπέρασε τις σαρανταπέντε μέρες —εγώ φαίνεται τύχαινε να βρίσκω τον λοχαγό Προπέτη «στις καλές του»!).

Το περίεργο είναι ότι τελείωσα και σε καλή σειρά —μέσα στους πέντε πρώτους. Σίγουρα αυτό οφειλόταν στο τεστ νοημοσύνης και γνώσεων που μας βάλαν να περάσουμε τις τελευταίες μέρες, γιατί δεν μπορώ να πω ότι στην καθεαυτού εκπαίδευση έπιανα πουλιά στον αέρα.

Μετά την απονομή ο επιλοχίας μ' έστειλε να παρουσιαστώ στο γραφείο του λοχαγού.

—Είπε να πας να σε δει πριν φύγεις, είπε.

—Τι θέλει; ρώτησα αυτομάτως ανήσυχος.

Ο επιλοχίας σήκωσε τους ώμους του.

—Τρέχα γύρευε, είπε. Πάντως, σίγουρα όχι για καλό.

Περίφημα.

Πέντε λεπτά αργότερα, με τα κατακαίνουργα γαλόνια να γυαλίζουν στα μανίκια μου, έμπαινα στο άντρο του Τουλουζιάνου.

—Λοχίας Ρήγας Αναστάσιος, ελεύθερος σκοπευτής, ανέφερα τραβώντας μια άψογη χαιρετούρα.

Ο Προπέτης δεν φάνηκε να εντυπωσιάζεται.

—Έκανε η μύγα κύκλο κι έχεσε τον κόσμο όλο! είπε. Αει παράτα μας, ρε Μουστάκια.

Τσιμουδιά εγώ. Κλαρίνο στη μέση του δωματίου περίμενα να δω τι θα μου 'ρχόταν στο κεφάλι. Λες να 'χε ξεχάσει κανένα παράπτωμα και μου φύλαγε την καμπάνα για αποχαιρετιστήριο δώρο;

Ο Τουλουζιάνος με είδε σφιγμένο και στράβωσε τα μούτρα.

—Ανάπαυση, μου κάνει. Χαλάρωσε, ρε, δεν πρόκειται να σου πάρουμε το κεφάλι. Αφού γλίτωσες έξι βδομάδες στην Κόλαση δεν πρόκειται να πάθεις τίποτα πια. Ό,τι ήταν να πάθεις το 'παθες.

Εγώ τώρα γιατί είχα αμφιβολίες;

Ο λοχαγός έκανε ότι ψάχνει ανάμεσα στα χαρτιά του γραφείου του. Όλες οι «συνεντεύξεις» που έτυχε να έχω με ανώτερους κάπως έτσι άρχιζαν. Λάου-λάου και με την χαρτούρα στην αρχή και μετά τσάααακ!...

—Μαθαίνω ότι είσαι μορφωμένος άνθρωπος, φοιτητής, μου πέταξε ο μαυριδερός. Τι σπουδάζεις, λοχία (πάει το «Μουστάκια»);

—Αρχιτεκτονική, κύριε λοχαγέ.

—Εδώ λέει «Σχολή Καλών Τεχνών».

—Στο Παρίσι η Αρχιτεκτονική υπάγεται στις Καλές Τέχνες, εξήγησα.

Ο Προπέτης έκανε ένα μορφασμό αηδίας.

—Δηλαδή... καλλιτέχνης! έκανε. Τι, αδερφή είσαι, ρε;

—Όχι, κύριε λοχαγέ.

—Τότε τι δουλειά έχεις με τις αδερφές;

Είχα αρχίσει να τον χάνω.

—Ποιες αδερφές, κύριε λοχαγέ;

—Τους καλλιτέχνες, ρε, ποιες αδερφές; Όλοι οι καλλιτέχνες είναι αδερφές.

—Όχι όλοι, κύριε λοχαγέ;

Ο Προπέτης με κοίταζε ειρωνικά.

—Α μπα; Όχι όλοι, ε; Για πες μας έναν που δεν είναι.

Γρήγορα, έναν καλλιτέχνη «μάτσο»...

—Ο Πικάσο, κύριε λοχαγέ, δεν είναι αδερφή. Εξακριβωμένα.

Ο λοχαγός κοπάνησε τη γροθιά του στο τραπέζι.

—Ο Πικάσο είναι κομμουνιστής! φώναξε. Μήπως θαυμάζεις τους κομμουνιστές, Μουστάκια (νά το «Μουστάκια» και πάλι πίσω);

—Δεν λέω ότι τον θαυμάζω, κύριε λοχαγέ. Απλά είπα ότι δεν είναι αδερφή.

—Οι κομμουνιστές είναι χειρότεροι κι από αδερφές! φώναξε ο Προπέτης. Υποσκάπτουν τα θεμέλια της κοινωνίας και του έθνους.

—Είπα, δεν μ' αρέσει ο Πικάσο, κύριε λοχαγέ.

Ο λοχαγός μου έριξε μια καχύποπτη ματιά.

—Εσύ μπορείς να λες ότι θες, λοχία, είπε. Μπορείς να λες ότι θες, αλλά το τι σκέφτεσαι θα σου το λέω ΕΓΩ. Κατάλαβες;

Αν κατάλαβα, λέει!

—Μάλιστα, κύριε λοχαγέ.

Κούνησε το κεφάλι του.

—Ναι, καλά..., είπε. Μου λες «μάλιστα» κι από μέσα σου μ' έχεις χεσμένο. Έτσι είσαστε εσείς οι μορφωμένοι. Βάρδα να μην πάρει στραβή κατεύθυνση το μυαλό σας... έτσι και στραβώσει δεν ισιώνει μετά μακάρι και να σας κλείσουν στα Γιούρα σαράντα χρόνια. Έχω άδικο, ρε;

—Με όλον τον σεβασμό που σας οφείλω, μάλιστα, κύριε λοχαγέ, αποτόλμησα.

Ο Τουλουζιάνος γέλασε.

—Έχω άδικο, ε; Να σου τραβήξω τώρα μια δεκαπενθήμερη, να πάρεις μαζί για σουβενίρ, θα 'χω άδικο;

Εδώ προτίμησα να παραμείνω σιωπηλός.

—Δεν μιλάς, ε; Εμ, τι να πεις, έρμε; Μαλάκας είσαι ν' ανοίξεις τον λάκκο σου ιδιοχείρως;

Αναστέναξε.

—Γι' αυτό σε φώναξα εδώ, ρε Ρήγα, είπε. Σε φώναξα να σου πω ότι δεν κάνεις για λοχίας. Δεν ταιριάζεις στο σκηνικό, ρε παιδί μου, πώς να το κάνουμε; Εσύ είσαι προφέσορας, είναι δυνατόν να καταλάβεις την ψυχοσύνθεση του αγράμματος φαντάρου, που δεν ξέρει καλά-καλά να μετρήσει πόσα τσιγάρα έχουν μείνει στο πακέτο του; Δεν μπορείς. Εσύ σκέφτεσαι. Σ' έχουν χαλάσει τα γράμματα. Σάπιο υλικό. Δεν μπορώ να καταλάβω με ποια λογική σας επιλέγουν αυτοί οι μαλάκες των επιτελείων. Άκου εκεί, μορφωμένος εκπαιδευτής! Τι άλλο θα δούμε δηλαδή, Παναγία μου, πουτάνες με ντοκτορά;

—Ίσως ο βαθμός να μην έχει ουσιαστική χρησιμότητα στην ειδικότητά μου, πρότεινα.

Με κοίταξε σαστισμένος.

—Ποια ειδικότητα; έκανε.

—Ελεύθερος σκοπευτής, είπα.

Πάλι δεν το 'πιασε.

—Ε, και;

Του εξήγησα.

—Αφού προορίζομαι για τη Σκοπευτική Ομάδα του Στρατού, δεν βλέπω τι χρήση θα κάνω του βαθμού μου, είπα.

—Ποια Σκοπευτική Ομάδα;

Με δούλεψε ο Τουλουζιάνος;

—Μα...

Έφαξε και βρήκε ένα χαρτί από το γραφείο του.

—Δεν ξέρω τι μαλακίες μου λες για Σκοπευτικές Ομάδες, μου κάνει. Έχω εδώ τη μετάθεσή σου και δεν λέει πουθενά για Σκοπευτική Ομάδα και κουραφέξαλα.

Το αίμα έφυγε μονομιás από το κεφάλι μου.

ΠΩΣ;!!!

—Εδώ λέει ότι τοποθετείσαι ως εκπαιδευτής στο 9ο Σύνταγμα Πεζικού, στο Κέντρο Εκπαιδύσεως Καλαμάτας, συνέχισε ο λοχαγός.

Το ότι δεν σωριάστηκα ξερός στο πάτωμα του γραφείου του Τουλουζιάνου μόνο σε θαύμα μπορώ να το αποδώσω.

Στην Καλαμάτα!!! ΠΑΛΙ!!!

Και η Αθήνα; Η Σκοπευτική Ομάδα; Η ατέλειωτη λούφα και παραλλαγή που διαγραφόταν σαν λαμπερή προοπτική μπροστά μου;

Ο λοχαγός με είδε έτσι και με λυπήθηκε.

—Δεν το περίμενες, ε; μου κάνει.

—Δεν το περίμενα, παραδέχτηκα.

Ο Τουλουζιάνος έκανε μια κίνηση με το χέρι.

—Δεν βαριέσαι, είπε. Τι ψάχνεις τώρα... Λογική στο στρατό; Πόσες μετράς, ρε;

—Πολλές, κύριε λοχαγέ.

Κούνησε το κεφάλι του με κατανόηση.

—Μπα, θα περάσουν, είπε. Όσες και να 'ναι, θα δεις που θα

περάσουν. Δεν λες καλά που θα 'χείς και δυο σαρδέλες στο μανίκι και δεν θα σου κολλάνε!

Αυτό πάλι, πού το βάζεις!

Ο Τουλουζιάνος έπιασε ένα χαρτί και κάτι έγραψε. Μετά μου το 'δωσε μαζί με το φύλλον πορείας και τα άλλα μου χαρτιά.

—Τέσσερις μέρες άδεια, από την πάρτη μου, είπε. Έτσι, για το γαμώτο. Άντε, δρόμο και καλά ξεμπερδέματα.

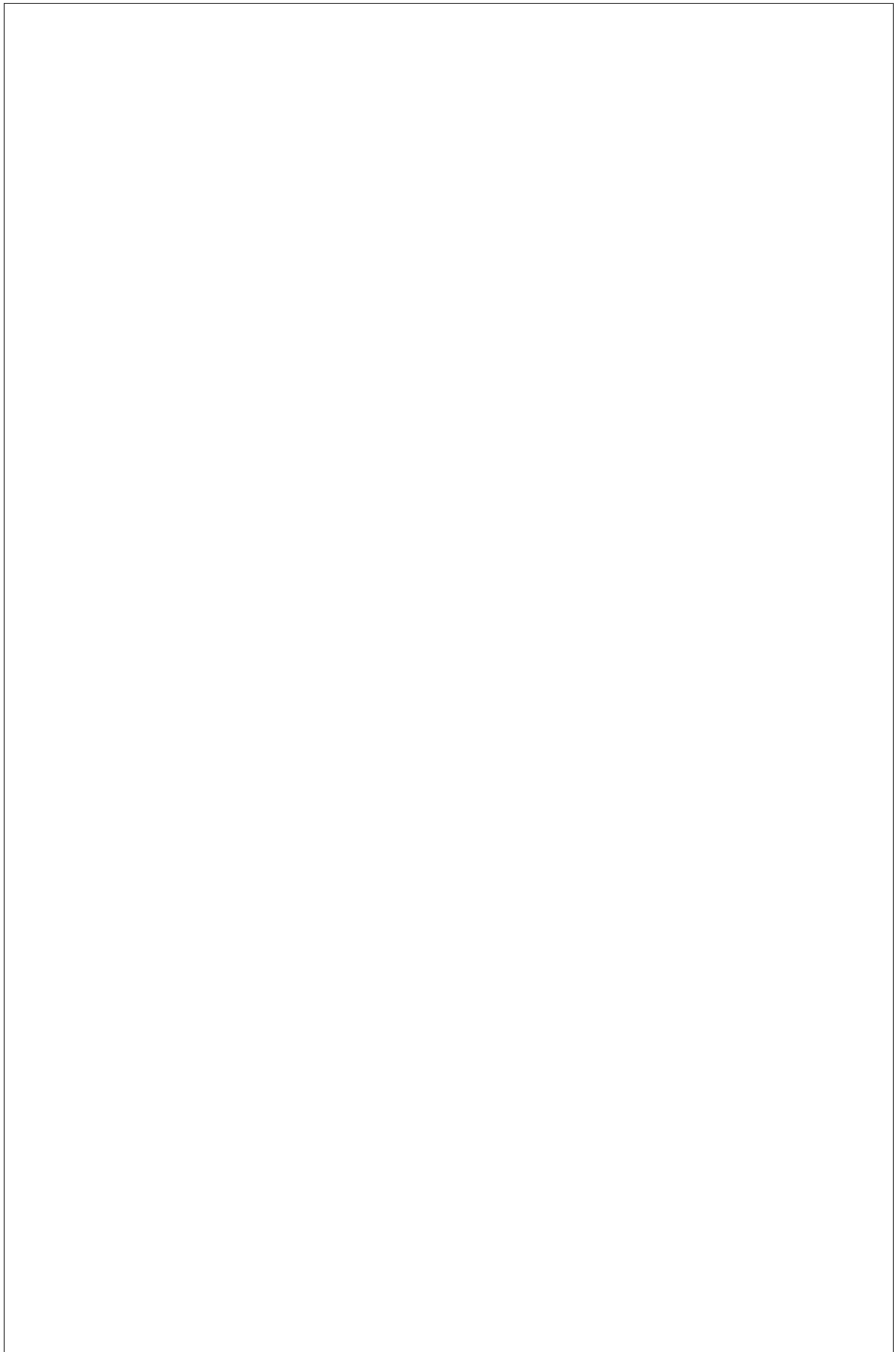
Σε μια ώρα ανέβαινα στο τραίνο για τη Θεσσαλονίκη και μετά Αθήνα. Άφηνά πίσω μου σκατά και πήγαινα να χωθώ στ' απόσκατα.

Τι ψάχνεις για λογική στο στρατό;

III. ΖΗΤΩ, ΖΗΤΩ Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Τραίνα στη νύχτα

 εύτερη θέση στο τραίνο, μαζί με τους βλάχους που κουβαλούν από κότες μέχρι κεφάλια μυζήθρας και γιαούρτι τσαντιλίσιο, δεν είναι ό,τι καλύτερο μπορεί να συμβεί σ' έναν λεπτεπίλεπτο, νεόκοπο λοχία, με ηθικό ισοπεδωμένο και κορμί που κινδυνεύει να διαλυθεί σε κάθε του βήμα. Έτσι, όταν, με τα πολλά, φτάσαμε στη Θεσσαλονίκη πήγα κι έβγαλα ένα εισιτήριο πρώτης, πληρώνοντας με δικά μου λεφτά. Τουλάχιστον να νιώσω άνθρωπος για έξι ώρες!

Η υπερταχεία είχε –τι περίεργο!– καθυστέρηση, έτσι την άραξα σ' ένα τραπεζάκι του μπαρ του σταθμού, παράγγειλα τυρόπιτα και καφέ και κάθισα να κλάψω τη μοίρα μου ανενόχλητος.

Πίσω στην Καλαμάτα λοιπόν. Από τη μια άκρη της Ελλάδας των Ελλήνων Χριστιανών στην άλλη. Από εσχατιά σε εσχατιά! Πίσω στο κάτεργο, τον δόκιμο Μπαμνάρα, τον λοχία Τσουτσά, τον Γίγαντα, τη Μπέμπα... Δεν λέω, πολύ διαφορετικά θα ήταν τώρα, με τις σαρδέλες στο μανίκι... Αυτή τη φορά θα έκανα εγώ τους άλλους να πηδάνε, αλλά μικρή παρηγοριά... Το είχα δέσει κόμπο ότι θα την άραζα στην Αθήνα και μου κακοφαινόταν. Ήταν σαν να τάζεις παιχνίδι σε παιδί και να παίρνεις τον λόγο σου πίσω...

Τώρα, εδώ που τα λέμε, δεν μου 'ταξε κανείς τίποτα επίσημα. Απλά, μια πληροφορία ήταν που διέρρευσε... Αχ, άτιμε

Πέργουλα με τις «πηγές» σου! Αλλά τι τα θες... Ήμουν ισοπεδωμένος.

Τους είδα να πλησιάζουν από το βάθος της αποβάθρας με κείνο το χαρακτηριστικό, αργό, μάγκικο, νταϊλίδικο βήμα, λες κι ήταν αφεντικά του κόσμου όλου –που κατά κάποιο τρόπο αλήθευε τις μέρες εκείνες. Δυο παλιόφατσες της ΕΣΑ, με γκλομπ και πιστόλια, με σιρίτια, εξαρτήσεις και περιβραχιόνια και το πηλήκιο ριγμένο μόρτικα στα μάτια, ένας λοχίας κι ένας δεκανέας. Έρχονταν καταπάνω μου αλλά δεν σταμάτησαν σε μένα. Με προσπέρασαν και πήγαν στο διπλανό τραπεζάκι, όπου έπιναν ήσυχα τη μπύρα τους δυο Λοκατζήδες, προφανώς με άδεια από τη μονάδα τους στη Ρεντίνα. Έχοντας υπόψη μου την παράδοση που μίλαγε για ομηρικούς καυγάδες ανάμεσα στα δυο σώματα, τσιτώθηκα.

—Χαρτιά, φιλάρες, λέει στους Λοκατζήδες ο λοχίας Εσατζής.

Τα παλικάράκια με τον πράσινο μπερέ του έριξαν μια ειρωνική ματιά.

—Τα θες πολύ, ρε φιλάρα; του κάνει ο ένας.

—Εγώ πάντως δεν θα σ' ευχαριστήσω, λέει ο άλλος.

—Χαρτιά, ξαναλέει ο λοχίας, χουφτώνοντας το γκλομπ.

—Αδερφή έχεις; ενδιαφέρθηκε ο πρώτος Λοκατζής.

—Τι είπες, μωρή λαμόγια!

Κάτι στη φωνή του Εσατζή μ' έκανε ν' αναπηδήσω.

—Ρε... πατρίδα!

Ο λοχίας κοκάλωσε. Στράφηκε προς το μέρος μου αργά-αργά κι έσπρωξε το πηλήκιο του προς τα πίσω.

—Πατρίδα!

Ο φίλος μου ο Μπακόλας παράτησε τσαμπουκά και Λοκατζήδες κι έπεσε στην αγκαλιά μου.

—Μωρή λαμόγια!

—Βρε κουφάλα!

—Τι θες εδώ;

—Εσύ τι θες εδώ;

—Τι βλέπω, ρε... Σου κόλλησαν κι άλλη σαρδέλα;

—Αμ εσύ! Εσένα βρήκαν να κάνουν Εσατζή, ρε Ντίλιγκερ;

Ο Μπακόλας έβαλε τα γέλια.

—Βάλαν το λύκο να φυλάει τα πρόβατα, πατρίδα!

—Λογική του στρατού, πατρίδα!

Οι Λοκατζήδες άρχισαν ν' αδημονούν.

—Τι θα γίνει, ρε φιλάρες; μας λέει ο ένας. Θα πλακωθούμε καμιά φορά;

Ο Μπακόλας τον πρόγkηξε.

—Ίσα, ρε λαμόγιες, του κάνει. Εδώ βρήκα τη σειρά μου!

—Να χαίρεσαι τη σειρά σου! μου κάνει ο άλλος Λοκατζής. Τέτοιες σειρές άμα έχει κανείς, δεν χρειάζεται τίποτ' άλλο.

Αλλά κανείς δεν είχε πια όρεξη για καυγάδες και τσαμπουκά. Σε λίγο οι έκθαμβοι ταξιδιώτες έβλεπαν Λοκατζήδες κι Εσατζήδες να κάθονται αδερφωμένοι στο ίδιο τραπέζι και να πίνουν μπύρες και να καλαμπουρίζουν, σαν αδέρφια που ξανασυναντιόντουσαν μετά από χρόνια στην ξενιτιά.

—Πώς βρέθηκες, ρε κουφάλα στην ΕΣΑ; ρώτησα τον φίλο μου.

Γέλασε.

—Ε, δεν είπαμε; Με είδαν παίδαρο και περπατημένο κι έπαθαν την πλάκα τους, να πούμε. Άστα, ρε πατρίδα, τι να τα λέμε τώρα... Το ξύλο που έφαγα μέχρι να τα πάρω αυτά τα ρημάδια τα γαλόνια!...

Ήπια μια γουλιά από τη μπύρα του.

—Άσε πια το ξύλο που έδωκα... Κάτι φουκαράδες εκεί, να τους λυπάται η ψυχή σου!

—Στην εκπαίδευση; ενδιαφέρθηκε ένας Λοκατζής.

Ο Μπακόλας κούνησε το κεφάλι κι άδειασε μονορούφι το ποτήρι του.

—Στο ΕΑΤ/ΕΣΑ, είπε. Μας βάζαν να κοπανάμε κάτι «κομμουνιστές» —αέρα κουβέντα... Κάτι φουκαράδες, να τους λυπάται η ψυχή σου!

—Γάμησέ τα, σχολίασε σκυθρωπά ο άλλος Λοκατζής. Γάμησέ τα, εδώ που μπλέξαμε!

Αλλάξαμε κουβέντα, γιατί αυτή εδώ δεν άρεσε σε κανένα μας. Εμείς ήμασταν εδώ να εκτελούμε διαταγές (δεν είπαμε; «ρουμπότ»), να μετράμε τις μέρες, πότε θα ξεμπερδέψουμε, να πάμε στο σπιτάκι μας. Η πολιτική ήταν για άλλους, εμείς δεν είχαμε καμιά ευθύνη, ό,τι μας διατάζαν κάναμε. (Κάπως έτσι δεν τα 'λεγαν και οι Γερμανοί που κάθισαν στο скамνί στη Νυρεμβέργη;)

Το μεγάφωνο ανακοίνωσε την αναχώρηση της καθυστερημένης υπερταχείας. Σηκωθήκαμε —Εσατζήδες και Λοκατζήδες είχαν γίνει πια αδέρφια— κι ο Μπακόλας με ξεπροβόδισε μέχρι το βαγόνι μου.

—Άντε, και καλό κουράγιο, μωρή λαμόγια, μου κάνει. Κοίτα μην τους παρακολλάς στα κακόμοιρα τα στραβάδια... Θυμάσαι πώς ήμασταν εμείς;

—Αν θυμάμαι λέει!...

Χαιρετηθήκαμε.

—Να μου φιλήσεις την Κοραλία και τη Μπέμπα, παράγγειλε ο φίλος μου μέσα από το σφύριγμα της μηχανής.

Βρήκα τη θέση μου, ευτυχώς κοντά σε παράθυρο, και σωριάστηκα. Ασυνήθιστος όπως ήμουν στις μπύρες και πτώμα ακόμη από τις έξι βδομάδες «διακοπών» στα ΛΥΒ της Καβάλας, αποκοιμήθηκα αμέσως.

Όταν ξύπνησα βρισκόμασταν στα Τέμπη. Ο σβέρκος μου είχε πιαστεί, το στόμα μου ήταν κατάξερο και τα πόδια μου μουνδιασμένα, αλλά το ηθικό σαν να 'παιρνε κάπως την πάνω βόλτα. Τι διάολο, τόσα είχα περάσει, τώρα στο τέλος θα κώλωνα; Αλήθεια, πόσες έμειναν; Τετρακόσιες τόσες... Για την ακρίβεια, τε-

τρακόσιες πενήντα τέσσερις και μία. Βάλε και τις τριανταπέντε της φυλακής από τον Προπέτη, τετρακόσιες ογδόντα εννιά και μία. Τώρα, έτσι και σπάσει ο διάολος το ποδάρι του (και με την τύχη που μ' έδερνε δεν είχα την παραμικρή αμφιβολία ότι θα το 'σπαγε) και με πιάσει η εφεδρεία... Τότε πάμε στις... Για να δούμε... Εξακόσιες έντεκα και μία! Ξεφτιλισμένη κοινωνία! Να μη λεν να λιγοστέψουν οι πόρνες οι μέρες! Μία κερδίζεις, δύο χάνεις...

Με το μυαλό ακόμα θολό από τον ύπνο και τα μαθηματικά του απολυτήριου σχεδόν τινάχτηκα ακούγοντας τη γυναικεία φωνή από κάπου κοντά.

—Επιτέλους! Είχα αρχίσει να το παίρνω απόφαση ότι θα 'πρεπε να περιμένω να φτάσουμε στη Λάρισα για ν' ανάψω τσιγάρο.

Η μοναδική συνταξιδιώτισσα μου χαμογελούσε από το απέναντι κάθισμα δείχνοντάς μου ένα σβηστό τσιγάρο που κρατούσε στο μακρυδάχτυλο χέρι της.

Δεν ήταν μόνο όμορφη, είχε κι αυτό το απροσδιόριστο χάρισμα που σε κάνει να προσέχεις τους ανθρώπους, ακόμη κι αν δεν είναι θαύματα της φύσης. Είχε χαρακτήρα. Μεγάλα σκούρα μάτια, μαύρα μαλλιά που πλαισίωναν ένα ευχάριστο, γελαστό πρόσωπο —λίγο πιο γεμάτο ίσως από τις επιταγές της μόδας— με σαρκώδη χείλη που ξεσκέπαζαν, όπως χαμογελούσε συχνά, δυο σειρές λευκά, αν και λίγο ακανόνιστα δόντια... Φορούσε ένα απλό, εμπριμέ φόρεμα, χωρίς μανίκια που αναδείκνυε το φαρδύ της στέρνο —όχι μεγάλα στήθη, ούτε και μικρά— και τα κάπως γεμάτα μπράτσα της. Απ' ότι μπορούσα να δω οι γάμπες ήταν λεπτές και καλοσχεδιασμένες. Μοναδικό κόσμημα ένας χρυσός σταυρός στο λαιμό κι ένα δαχτυλίδι στο χέρι που κράταγε το τσιγάρο. Βέρα;... Όχι..., ευτυχώς!

Είχα εντυπωσιαστεί. Βέβαια, έπαιζε ρόλο το ότι είχα να μιλήσω με γυναίκα εδώ και δεν ξέρω πόσο καιρό, αλλά δεν ήταν μόνο αυτό. Η συνταξιδιώτισσά μου είχε κάτι. Κάτι που σε ανάγκαζε να την προσέξεις.

—Μη μου πείτε ότι δεν έχετε και σεις φωτιά!

Κοκκίνισα.

—Αμέσως, μουρμούρισα ψάχνοντας πυρετωδώς στις τσέπες μου για σπύρτα. Μια στιγμή...

Τα σπύρτα βρέθηκαν τελικά στην κωλότσεπη, της άναψα το τσιγάρο κι άναψα ένα κι ο ίδιος.

Η κοπέλα φύσηξε τον καπνό με αγαλλίαση και μου χαμογέλασε.

—Ευχαριστώ, είπε. Στην Αθήνα πηγαίνετε;

Πήγα να πω «μάλιστα, κύριε λοχαγέ» —η άτιμη η συνήθεια!— αλλά κρατήθηκα την τελευταία στιγμή κι έκανα «ναι» με το κεφάλι.

—Άδεια;

—Μετάθεση, αλλά και άδεια.

—Σας μένει καιρός για το απολυτήριο;

Χαμογέλασα.

—Μόλις πριν μου μιλήσετε έκανα τους τελευταίους μαθηματικούς υπολογισμούς, είπα. Σύμφωνα μ' αυτούς λοιπόν μου μένουν ή τετρακόσιες ογδόντα εννιά και μία ή εξακόσιες έντεκα και μία.

Με κοίταξε παραξενεμένη.

—Δεν καταλαβαίνω...

—Στο στρατό μετράμε ημέρες, της εξήγησα. Αυτές που μένουν συν τη σημερινή. Οι δυο εκδοχές αφορούν η πρώτη την κανονική θητεία και η δεύτερη την περίπτωση της εφεδρείας. Μύλος δηλαδή.

Κούνησε το κεφάλι.

—Δηλαδή, καλά-καλά δεν ξέρετε πότε απολύεστε, παρατήρησε.

—Άσε που μέχρι τότε υπάρχει περίπτωση οι μέρες ν' αυγατίσουν ακόμη περισσότερο, λόγω φυλακής.

—Εσείς, έχετε φυλακή μέχρι τώρα;

Αναστέναξα.

—Τριανταπέντε μέρες, είπα. Και μέχρι το τέλος έχει ο Θεός.

Η κοπέλα χαμογέλασε.

—Δεν μου φαίνεστε για ταραξίας, παρατήρησε.

—Δεν χρειάζεται να είναι κανείς ταραξίας για να βρει τον μπελά του στο στρατό, της εξήγησα.

Συνεχίσαμε την κουβέντα μας, έτσι αβίαστα και φυσικά. Της είπα για τις σπουδές μου, που διέκοψα, για τις εμπειρίες μου στο Κέντρο και στα ΛΥΒ, για τα (ασαφή) μελλοντικά μου σχέδια... Αυτή πάλι μου είπε ότι προερχόταν από φτωχή οικογένεια, ότι νωρίς χρειάστηκε να βγει στη βιοπάλη, άλλαξε πολλές δουλειές για να καταλήξει, μετά από πολλούς κόπους και βάσανα στο λαϊκό πάλκο. Συνηθισμένες ιστορίες κι από τις δυο πλευρές.

—Τραγουδίστρια! έκανα απορημένος, γιατί δεν έδειχνε για τέτοια (όχι ότι ήξερα πώς είναι οι τραγουδιάρες δηλαδή).

—Ε, δεν είναι τίποτα το συνταρακτικό, μου είπε. Σε δεύτερο μαγαζί τραγουδάω και τ' όνομά μου αναφέρεται με τα μικροσκοπικότερα γράμματα, αλλά τουλάχιστον βγαίνει ένα μεροκάματο...

—Τι τραγουδάτε; ρώτησα.

—Τα πάντα. Από τις χειρότερες πατάτες μέχρι (χοίταξε γύρω της) «απαγορευμένα». Αλλά κείνα που μ' αρέσουν είναι τα παλιά ρεμπέτικα. Άλλο πράγμα, βρε παιδί μου! Αυτά τα τραγούδια έχουν ψυχή... Δεν ξέρω... Οι άνθρωποι που τα 'γραψαν τα ένιωθαν, τα ζούσαν... Μίλαγαν για τα βιώματά τους...

Δεν είχα ιδέα. Τα μόνα λαϊκά που ήξερα ήταν αυτά που ακούγονταν, αναπόφευκτα, στα στρατόπεδα και στα λεωφορεία του ΚΤΕΛ και δεν μπορώ να πω ότι μ' έπιανε παραλήρημα ενθουσιασμού. Ωστόσο, για χάρη της, προσπάθησα να δείξω ενδιαφέρον.

—Σε ποιο μαγαζί τραγουδάτε; τη ρώτησα.

Έκανε ένα μορφασμό.

—Μπα, δεν θα το ξέρετε, είπε. Λέγεται «Γλυκοχάραμα», στην Ιερά Οδό... Δεν λέω ότι είναι τελείως σκυλάδικο, αλλά δεν απέχει και πολύ...

—Πολύ θα 'θελα να σας ακούσω, είπα κι αμέσως κοκκίνισα με την τόλμη μου.

Γέλασε.

—Τότε να 'ρθείτε, είπε. Εσείς θα μετανιώσετε.

Μέχρι να φτάσουμε στη Λάρισα την είχα ερωτευθεί.

Δεν κάνω πλάκα. Μου την είχε δώσει κατακέφαλα. Κατευθείαν στο δοξαπατρί. Τυφλός, μουγκός και τρελός! Μέσα στο κατακαλόκαιρο και μ' έκοβε κρύος ιδρώτας!

Κεραυνοβόλος!

Αν μου το 'λεγε κανείς ότι θα πάθαινα τέτοιο κάζο θα 'βαζα τα γέλια. Αδιανόητο! Αυτά δεν συμβαίνουν παρά στο σινεμά, καμιά σχέση με τη ζωή και την πραγματικότητα. Τρέλα!

Εντάξει, φταίγαν οι συγκυρίες... Το μάντρωμα, η εξορία, η έλλειψη γυναικείας συντροφιάς, όλα αυτά παίζαν το ρόλο τους, ωστόσο νομίζω πως αυτό που μου συνέβαινε ήταν πέρα από αναλύσεις, εκτιμήσεις και θεωρητικολογίες. Καθόμουν εκεί, στο άδειο κουπέ του τραίνου κι όλη μου η ψυχή βρισκόταν στο απέναντι κάθισμα. Είχα χαθεί στα μάτια της, στο χαμόγελό της, στις κινήσεις της... Ταξίδευα... Ταξίδευα κι εγώ δεν ξέρω για πού.

Κατερίνα Πάλλη! Κατερίνα... Όπως η αγαπημένη του Γιώργου Θαλάσση, του «Μικρού Ήρωα» των παιδικών μας χρόνων!

Τα μάτια της...

Το γέλιο της...

Η φωνή της...

Κουβεντιάσαμε κι άλλο. Για θέματα σχετικά κι άσχετα. Σιγά-σιγά αποκτήσαμε κάποια οικειότητα που κατάργησε, μοιραία, τον πληθυντικό κι έλιωσε τον πάγο της πρώτης γνωριμίας. Μου μίλησε για τις ίντριγκες του παλκοσένικου, για τον κόσμο

της νύχτας, τα κυκλώματα των σαρκοβόρων, τις λόξες και τις μεγαλομανίες των «καλλιτεχνών», για τα εύθυμα περιστατικά, τα όνειρά της σχετικά με την καριέρα της, τη ζωή της... Εγώ πάλι ξεσκόνισα χιλιοειπωμένα ανέκδοτα της στρατιωτικής ζωής, ιστορίες του Παρισιού, ότι μπορούσε να μου περάσει από το μυαλό για να φανώ ευχάριστος κι ενδιαφέρων.

Με κομμένη ανάσα!

Η νύχτα έπεσε και το τραίνο κυλούσε μέσα στο σκοτάδι με κείνον τον επίμονο, υπνωτικό ρυθμό... Να μην τέλειωνε ποτέ αυτό το ταξίδι!

Ξαφνικά, ένιωσα την ανάγκη να την ακούσω να τραγουδάει. Κάτι παλιό, απ' αυτά που της άρεσαν... Τα τραγούδια της ψυχής... Μάζεψα όλο μου το κουράγιο και της το ζήτησα δειλά-δειλά. Ξαφνιάστηκε.

—Μα τι λες τώρα; έκανε. Έτσι... Στα καλά καθούμενα, χωρίς μουσική... Με τον λαιμό μου χάλια...

Είδε την απογοήτευση στο βλέμμα μου και χαμογέλασε.

—Καλά, είπε. Θα σου πω ένα που αγαπώ... Στο κάτω-κάτω, ποιος θα μας ακούσει; Σου αρέσει ο Τσιτσάνης;

Αναγκάστηκα να ομολογήσω ότι δεν είχα ιδέα.

Παραξενεύτηκε.

—Μα πού ζεις εσύ, παιδάκι μου; απόρησε. Δεν ξέρεις τον Τσιτσάνη; «Συννεφιασμένη Κυριακή», «Τα μάτια π' αγαπώ»;...

—Α, βέβαια, είπα. Αυτά τα έχω ακούσει.

Με κοίταξε χαμογελώντας.

—Καλά, κατάλαβα, είπε. Άσε... Θα σου πω κάτι που μάλλον δεν ξέρεις και που, αν σε κατάλαβα καλά, θα σ' αρέσει.

Ακούμπησε το κεφάλι της πίσω στο κάθισμα και μισόκλεισε τα μάτια.

*«Κάποια βραδιά μαγική
μες στο Μισίρι την είδα
ήταν ξωτική ομορφιά
η Γκιουλ Μπαχάρ, η γλυκιά.»*

Η φωνή έβγαινε αβίαστη, σιγανή, βελούδινη. Σ' έπαιρνε και σε ταξίδευε σε μέρη που μόνο στ' όνειρό σου βλέπεις. Μαγικό χαλί, να κλέψει την ψυχή σου.

Ήταν πέρα απ' ότι είχα ακούσει μέχρι τώρα... Αυτό δεν ήταν τραγούδι, ήταν μαγική επίκληση... Προσευχή...

Μου κόπηκε η ανάσα. Δεν το περίμενα.

Ένωσα τα μάτια μου να θολώνουν και να καίνε.

*«Γιαραμπίντο γιαχαμπί,
γιαραμπίντο, γιαχαμπάχα,
λουλούδι μου, Γκιουλ Μπαχάρ,
αράπ-χαβάς,
γιαβάς-γιαβάς,
μου το 'χες πει με φιλιά
σαν σε κρατούς' αγκαλιά.»*

Το ασθενικό, κίτρινο φως της οροφής, το μέχρι κείνη τη στιγμή μίζερο, φάνηκε να μετουσιώνεται σε χρυσό καταρράκτη, έτσι που κυλούσε από ψηλά, να λούσει το θείο της πρόσωπο μυστηριακά, απόκοσμα. Η όψη της απόπνεε αγιότητα, ναι, αγιότητα, έτσι που μάγευε τη νύχτα με τους ήχους της ψυχής της.

Προσευχή!

Κοκαλωμένος, συγχλονισμένος ως τα τρίςβαθα της ύπαρξης μου είχα αφεθεί στο έλεος της ξεχωριστής στιγμής. Αναμνήσεις που δεν ήταν δικές μου, ελπίδες που δεν είχα ποτέ, όνειρα που δεν ονειρεύτηκα με τύλιξαν, να με πνίξουν.

Κι αυτό το κάψιμο στα μάτια...

Κι αυτό το τσίμπημα στην καρδιά...

Θεέ μου!

*«Σκλάβος στο γλυκό της φιλή
είμαι στο σεβντά της δεμένος
κλαίω, νοσταλγώ και πονώ,
τη Γκιουλ Μπαχάρ δεν ξεχνώ.»*

Οι νότες έσβησαν μέσα στη νύχτα, έγιναν σιωπή και ρυθμός πάνω στις ατέλειωτες ράγες.

Και σαν από συνεννόηση, πέρα, στο βάθος του κάμπου ξε-
πρόβαλε ένα μελαγχολικό, λειψό, ανατολίτικο φεγγάρι.

Ένωσα τα δάκρυα μου να μαζεύονται στην άκρη των βλεφα-
ρίδων που πάσχιζαν να τα κρατήσουν φυλακισμένα μέσα... Αλλά
δεν μ' ένοιαζε.

—Σου άρεσε;

Μπόρεσα μόνο να κουνήσω το κεφάλι μου καταφατικά.
Ήταν αδύνατο να προφέρω λέξη. Ο λαιμός μου είχε κλείσει, λες
και τον άρπαξε χέρι γίγαντα και τον έσφιγγε. Έστρεψα το
πρόσωπό μου προς το παράθυρο, προς το ανατολίτικο φεγγάρι,
να μην με δει. Αλλά είμαι σίγουρος ότι κατάλαβε. Κατάλαβε και
δεν είπε τίποτα.

Και το τραίνο να τρέχει μέσα στη νύχτα. Για πού; Σε ποιο
τέλος μας πήγαινε;

Μου πήρε ώρα μέχρι ν' ανακτήσω κάπως την αυτοκυριαρχία
μου. Τέτοια αναστάτωση δεν θυμάμαι να είχα δοκιμάσει άλλοτε
ποτέ. Με την επιστροφή στην πραγματικότητα γύρισαν μαζί κι
όλες οι αναστολές και οι ντροπές που μας φορτώνουν από τα
γεννοφάσκια μας.

Ολόκληρος μαντράχαλος (ολόκληρος «λοχίας Μουστάχιας»)
και να γίνομαι λιώμα από ένα τραγούδι μπροστά σε μια άγνω-
στη...

Άναψα ένα τσιγάρο, πασχιζοντας να κρύψω —τουλάχιστον—
την αμηχανία μου.

—Τραγουδάς πολύ όμορφα, είπα με μια φωνή που ακου-
γόταν ξένη στ' αυτιά μου.

Με κοίταξε σκεπτική για λίγο, μετά χαμογέλασε.

—Κι εσύ ακούς πολύ όμορφα, είπε.

Το τραίνο άρχισε να ελαττώνει ταχύτητα, σφύριξε μερικές
φορές και σιγά-σιγά ήρθε να σταματήσει στην αποβάθρα ενός
απ' αυτούς τους σταθμούς που φυτρώνουν στη μέση του τίποτα.
Ένα μικρό σούσουρο, κάποιοι επιβάτες που ανέβηκαν, το σφύ-
ριγμα του σταθμάρχη... η απάντηση της μηχανής.

Ένα ζευγάρι ηλικιωμένων ήρθε να σταθεί στην πόρτα του κουπέ μας. Καλосυνάτοι άνθρωποι, μιας άλλης εποχής, σαν αυτούς που συναντάει ακόμα κανείς σε λουτροπόλεις με ιαματικά νερά. Ορίστε που θα αποκτούσαμε παρέα! Τώρα μάλιστα!

—Οι θέσεις είναι ελεύθερες; ρώτησε ο κύριος με το ψαθάκι.

Είδα τη γυναίκα του να του δίνει μια σκουντιά με τον αγκώνα.

—Έλα τώρα, Χαρίλαε, του είπε. Το τραίνο είναι άδειο... Άσε τα παιδιά στην ησυχία τους.

Και τον τράβηξε έξω. Γύρισε και μας χαμογέλασε.

—Με συγχωρείτε που θα το πω, είπε, αλλά δεν βαστιέμαι... Είσαστε πολύ όμορφο ζευγάρι, παιδιά μου. Φτου να μη σας ματιάσω.

Και μας σταύρωσε.

—Ευχαριστούμε πολύ, της χαμογέλασε η Κατερίνα. Είστε πολύ καλή.

Η γριά κυρία μας χάρισε ένα τελευταίο χαμόγελο και πήγε να δώσει οδηγίες πλεύσης στον Χαρίλαο.

Κοιταχτήκαμε και μας πιάσαν τα γέλια. (Τι άλλο να κάνουμε;).

—Μαζί σου με πήρε και μένα η μπόρα, αστειεύτηκα.

—Τώρα αυτό είναι κομπλιμέντο;

—Η καθαρή αλήθεια, είπα.

Χαμογέλασε.

—Ευχαριστώ, είπε. Λοιπόν...

Δίστασε λίγο. Μετά φάνηκε να το αποφασίζει.

—Μπα, θα στο πω, είπε. Ξέρω ότι δεν θα με παρεξηγήσεις... Λοιπόν, Τάσο, ξέρεις τι μου κάνει εντύπωση εδώ πέρα; Μου κάνει εντύπωση που, παρ' ότι γνωριστήκαμε μόλις τώρα και τελείως τυχαία, έχω την εντύπωση ότι σε γνωρίζω από καιρό. Δεν ξέρω, βρε παιδί μου, νιώθω άνετα...

—Κι εγώ το ίδιο, ομολόγησα.

Με κοίταξε σκεπτική.

—Είναι και κάτι ακόμη που μου κάνει εντύπωση; Άλλος, στη θέση σου —και μάλιστα φαντάρος— θα μου την είχε πέσει στα γεμάτα, εδώ και ώρα... Εσύ είσαι... πώς να το πω... κύριος.

Ένιωσα να κοκκινίζω πάλι, ευτυχώς το φως δεν ήταν πολύ σόι.

—Δεν είναι έτσι..., μουρμούρισα.

—Τι δεν είναι έτσι;

—Ε... θέλω να πω δεν είναι όλοι οι άντρες λύκοι.

Η Κατερίνα γέλασε.

—Α, καλά, μου κάνει. Μ' αυτό το πλευρό να κοιμάσαι. Μωρέ, άκου με που σου λέω. Άλλος θα το 'βλεπε σαν πρώτης τάξεως ευκαιρία για... Τέλος πάντων.

—Δεν είσαι από τις γυναίκες που εμπνέουν τέτοια αισθήματα, είπα.

—Τι αισθήματα εμπνέω δηλαδή, κατά τη γνώμη σου; με κάρφωσε απότομα.

Έμπλεξα. Προσπάθησα να τα μπαλώσω.

—Θέλω να πω... Όχι που δεν είσαι ελκυστική... Πανέμορφη είσαι... Αλλά, νά... Είναι κάτι πάνω σου που κάνει τον άλλο να νιώθει διαφορετικά... Πώς να το πω;...

—Πες το με δικά σου λόγια.

Εύκολο είναι;

Ξεροκατάπια.

—Υπάρχουν γυναίκες που σ' ενθουσιάζουν και ξέρεις ότι ο ενθουσιασμός είναι πρόσκαιρος, περαστικός, έχει ημερομηνία λήξεως, προσπάθησα να εξηγήσω (τ' ανεξήγητα). Άλλες πάλι, κι αυτό το ξέρεις, έχουν διάρκεια... Καμιά φορά απεριόριστη διάρκεια... Δηλαδή, με λίγα λόγια, το νιώθεις πως είναι για πάντα ή για καθόλου... Δεν ξέρω αν εκφράζομαι σωστά...

Με κοίταξε πάλι με κείνο το σκεπτικό της βλέμμα.

—Κι εγώ, κατά τη γνώμη σου, είμαι απ' αυτές τις... άνευ ημερομηνίας λήξεως.

—Έτσι μου φαίνεται, παραδέχτηκα.

Χαμογέλασε.

—Ακόμα κι αν δεν το πιστεύεις, χαίρομαι που μου το λες, είπε.

Αργότερα με ρώτησε ξαφνικά.

—Εσύ έχεις κάποιον να σε περιμένει, Τάσο;

—Τη μητέρα μου, είπα.

—Δεν εννοώ αυτό. Κάποια κοπέλα;...

Γέλασα.

—Απ' ότι θυμάμαι, όχι, είπα.

—Απ' ότι θυμάσαι;...

—Εμ, εννιά μήνες στο στρατό, σε ξεχνάνε, τι νομίζεις; είπα.

—Δηλαδή, εσένα σε ξέχασαν; επέμεινε.

—Ποιος να με ξεχάσει; αναστέναξα. Δεν υπάρχει ψυχή.

—Ούτε στο Παρίσι;

—Τίποτα που να προκαλεί ακατανίκητη νοσταλγία, τη διαβεβαίωσα.

—Τότε;

—Τότε, τι; απόρησα.

Πάλι το σκεπτικό βλέμμα.

—Τίποτα, τίποτα, είπε βιαστικά. Νόμισα πως... Λάθος κατάλαβα.

Κατάλαβα πως πήγε το μυαλό της στην αντίδραση που μου προκάλεσε το τραγούδι της αλλά από λεπτότητα δεν ήθελε να το θίξει ανοιχτά.

—Εννοείς... το τραγούδι, πριν;

Την είδα που βρέθηκε σε δύσκολη θέση.

—Το τραγούδι σου δεν με συγκίνησε επειδή μου έφερε μνήμες και νοσταλγίες, είπα. Με συγκίνησε γιατί άγγιξες την ψυχή μου και ήμουν απροετοίμαστος για κάτι τέτοιο.

Είδα τα μάτια της να φωτίζονται.

—Είναι πολύ όμορφο αυτό που μου λες, είπε.

—Είναι η αλήθεια.

Κουβεντιάσαμε λίγο ακόμη. Μου τραγούδησε κι άλλα τραγούδια με κείνη τη μαγική φωνή... Μιλήσαμε ξανά... Μετά έγειρε το κεφάλι στο κάθισμά της κι έκλεισε τα μάτια. Κοιμήθηκε; Ονειρευόταν; Τραγουδούσε μέσα της;

Έμεινα να την κοιτάζω ώρα πολλή, ανίκανος να ξεκολλήσω τα μάτια μου, τη σκέψη μου από πάνω της.

*«Κάποια βραδιά μαγική
μέσα στο Μισίρι την είδα...»*

Αυτή η βραδιά, η μαγική βραδιά, που με σημάδεψε, που με πλήγωνε... Δώρο και κατάρρα μιας στιγμής που δεν φανταζόμουν ότι θα 'ρχόταν ποτέ, ότι θα 'ρχόταν έτσι... Να μ' εύρει γυμνό κι απροετοίμαστο... Άοπλο... Έρμαιο.

—Αθήνα! αντήχησε η φωνή του ελεγκτή κι ακούστηκε σαν καταδίκη.

Η Κατερίνα άνοιξε τα μάτια και χαμογέλασε.

—Φτάσαμε;

Κούνησα το κεφάλι. Ο λαιμός μου είχε κλείσει πάλι.

Αυτό ήταν.

Τέλος.

Το τραίνο έκοβε ταχύτητα.

—Πόσο θα μείνεις στην Αθήνα; με ρώτησε.

—Τέσσερις μέρες, μουρμούρισα.

—Θα 'ρθεις να με δεις στο κέντρο;

Στο κέντρο; Στην άκρη της γης!...

—Ναι...

—Τότε, θα τα ξαναπούμε.

—Ναι, θα τα ξαναπούμε.

Μου άπλωσε το χέρι. Το πήρα στο δικό μου.

—Γεια σου, Τάσο και χάρηκα. Αλήθεια.

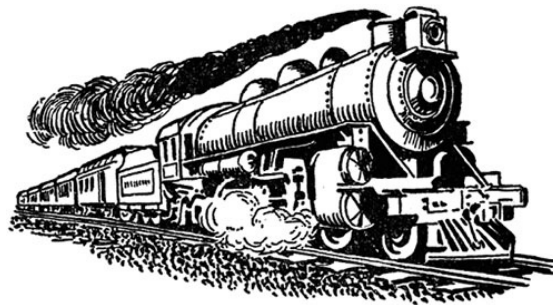
—Γεια σου, Κατερίνα.

Την είδα να κατευθύνεται στον σταθμό των ταξί. Γύρισε και κούνησε το χέρι. Την χαιρέτησα.

«Θα τα ξαναπούμε».

—Λοχία, τα χαρτιά σου.

Το Μικτό με καλωσόριζε στην Αθήνα, στο σπίτι μου.

Κατερίνα

Όπως ήταν φυσικό η μητέρα μου έκανε τρελές χαρές, να με δει ξαφνικά μπροστά της μετά από τόσους μήνες. Με φίλησε, με ξεμάτιασε –κρυφά για να μην τσαντιστώ– και μ’ έστειλε κατευθείαν στη μπανιέρα, κατάρχοντας τα ρούχα μου, να τα πλύνει, να φύγει η φανταρίλα.

—Πω πω, πώς σε κατάντησαν οι αντίχριστοι, αγόρι μου! έλεγε και ξανάλεγε. Πετσί και κόκαλο. Πετσί και κόκαλο!

Και για να διορθώσει τα πράγματα μου έστρωσε ένα τραπέζι ικανό να κάνει και τον πλέον χαλκέντερο να πάθει χλαπάτσα. Μετά κάθισα για λίγο μαζί της, στο μπαλκόνι, απολαμβάνοντας τις ανεπανάληπτες αυτές στιγμές της απόλυτης ελευθερίας, χωρίς παραγγέλματα, αναφορές, σάλπιγγες, τρεχαλητά και τιμωρίες. Με ρώταγε για το στρατό, πώς τα περνάω, αν κουράζομαι, αν στενοχωριέμαι –αυτά που ρωτούν όλες οι μανάδες τα παιδιά τους– κι εγώ της έλεγα του κόσμου τα ψέματα, ότι ούτε χολέγιο να ήταν, ότι οι ανώτεροι ήταν βγαλμένοι κατευθείαν από τα καλύτερα σαλόνια, το φαγητό θεσπέσιο, η ατμόσφαιρα καταπληκτική... και όχι, δεν στενοχωριέμαι, τι να στενοχωρηθώ, διακοπές ήταν η όλη φάση και καλό μου έκανε, κρίμα μόνο που κρατάει τόσο λίγο. Τι να πεις, αυτά ήθελε ν’ ακούσει, αυτά άκουγε, άλλο αν, στο βάθος, δεν τα πίστευε.

Έπεσα στο κρεβάτι μου τελείως διαλυμένος (τι μέρα κι αυτή!) και δεν το πίστευα ότι ακουμπούσα σε καθαρά σεντόνια

και μαλακό στρώμα! Πρώτη φορά από εννέα μήνες που θα κοιμόμουν σαν άνθρωπος.

Θα κοιμόμουν; Η μορφή της Κατερίνας ερχόταν και ξαναερχόταν μπροστά στα κουρασμένα μου μάτια. Τώρα με κοιτάζε, τώρα χαμογελούσε, τώρα μου μίλαγε, τώρα τραγουδούσε...

«Θα 'ρθεις να με δεις;»

Θα πήγαινα; Αύριο; Δεν θα 'δειχνε αυτό παρεξηγήσιμη βιασύνη; Αλλά πάλι, με τέσσερις μέρες άδεια... Δεν δικαιολογούμαι; Δικαιολογούμαι; Ίσως, καλύτερα μεθαύριο... Καλύτερα...

Μεθαύριο! Δηλαδή, σε σαρανταοχτώ ώρες;

Σαρανταοχτώ ώρες χαμένες; Θεέ μου!

«Λουλούδι μου, Γκιουλ Μπαχάρ...»

Άκουσα το τελευταίο λεωφορείο της Αστικής να περνάει κάτω στο δρόμο. Μία η ώρα;

Ένα μοτοσακό ξεχύθηκε στριγκλίζοντας δαιμονισμένα κάτω στη λεωφόρο... Θόρυβοι οικείοι που είχαν ξεχαστεί.

«Θα τα ξαναπούμε τότε...»

Αν με θυμάται ακόμη.

Και γιατί να με θυμάται; Όλοι οι φαντάροι μοιάζουν μεταξύ τους. Ίδιο κόψιμο, ίδιο σουλούπι, ίδια φάτσα...

«Εσύ διαφέρεις...» δεν μου είχε πει; Κάπως έτσι, τέλος πάντων...

Δηλαδή; Με πρόσεξε;

Ηλίθιε! Πώς να μην σε προσέξει, τόσες ώρες ταξίδι;... Οποιονδήποτε θα πρόσεχε.

Ναι, αλλά... Μήπως... Μήπως με πρόσεξε κάπως... περισσότερο;

Όνειρα γλυκά, Μουστάκια. Μ' αυτό το πλευρό να κοιμάσαι.

Κατερίνα...

“Κι αύριο πρωί-πρωί στην αναφορά.”

“Μα, τι έκανα, κύριε αρχιλοχία;”
“Αυτό που σου λέω εγώ, Μουστάκια.”
Η φωνή της, αυτό το βλέμμα το βελούδινο...
“Δεν κάνεις για λοχίας, ρε Ρήγα... Σκέφτεσαι πολύ...”
“Τα χαρτιά σου, λαμόγια...”
Πώς είπε το σκυλάδικο; «Γλυκοχάραμα»; Γλυκοχάραμα...
Τι όμορφο όνομα...
“Μουστάκια, είσαι σκοπός 2-4, στα πυρομαχικά...”
“Τα γαλόνια, ρε, κερδίζονται με αίμα...”
“Εγέρθητι, κωθώνια. ΕΓΕΡΘΗΤΙ! ΑΚΟΜΑ;”

Πετάχτηκα αλαφιασμένος με το πρώτο φως της ημέρας.
Μέσα στην παραζάλη μου πήρα να φτιάχνω το κρεβάτι μου.
«Αεροδρόμιο»! Ο θάλαμος είχε αλλάξει... Πού διάολο βρίσκομαι;

★ ★ ★ ★ ★

Η αίσθηση των πολιτικών ρούχων πάνω στο κορμί μου έκανε όσα δεν κατάφερε να κάνει η πρώτη μου ελεύθερη νύχτα. Με χαλάρωσε και με ηρέμησε. Κοιτάχτηκα στον καθρέφτη... Άγνωστος! Αν δεν ήταν το κοντό μαλλί δεν θα μου πήγαινε το μυαλό ότι είχα να κάνω με φαντάρο.

Καταβρόχθισα το πλουσιότατο πρωινό της μητέρας μου και ξεπόρτισα.

Στον «μπιντέ» –τη θρυλική Πλατεία Κολωνακίου των σχολικών μου χρόνων–, μετά από εννέα μήνες κι αφού πέρασα από σαράντα κύματα!

Η παρέα βρισκόταν εκεί που την άφησα φεύγοντας για την Καλαμάτα. Στο ίδιο τραπεζάκι του «Μπόκολα» να ρουφάνε παγωμένο «Νες», να καπνίζουν «Pall Mall», «Marlborough» και «Kent» και να χαζεύουν την περατζάδα.

Ο Σάββας, ο Αλέξης, ο Ιάσων, ο Κώστας... Κοπανατζήδες, κουραμπιέδες, απαλλαγμένοι των «στρατιωτικών τους καθηκόντων» ή «με αναβολή». Η υποδοχή που μου επιφύλαξαν ήταν αυτή ακριβώς που περίμενα.

- Οάαα! Καλώς τα στρατά!
- Μεγάλε! Απολύθηκες, ρε;
- Πώς έγινες έτσι, ρε αδερφέ μου;
- Τι look είναι αυτό, ρε φιλάρα;

Την άραξα κι εγώ σε μια πολυθρόνα και παράγγειλα μια από τα ίδια. Τουλάχιστον εδώ οι συνήθειες δεν άλλαζαν. Ούτε η νοοτροπία. Όπως τ' αφήνεις, έτσι τα βρίσκεις. Ανακούφιση!

—Δεν φοβάσαι μη σου την πέσει καμιά ΕΣΑ, ρε; αστειεύτηκε ο Αλέξης.

—Μην ακούω μαλακίες, τον αποπήρε ο Κώστας. Πατάνε, ρε, τα βλαχαδερά στο Κολωνάκι; Με το κόμπλεξ που έχουν ούτε απέξω δεν περνάνε.

Να και κάτι παρήγορο.

Ρώτησαν να μάθουν πώς τα περνάω, έτσι από ευγένεια, όχι πως τους ενδιέφερε, αυτοί καλά την είχαν βολεμένη. Τους είπα εν συντομία και μετά πήραν να μ' ενημερώνουν για τα δικά τους.

—Ξέρεις, ε, ο Τάκης παντρεύεται.

—Τη θυμάσαι, ρε, κείνη τη γκομενάρα που περπάταγε ο Λευτέρης; Έφυγε για Λονδίνο με το γιο του Καρύδα, του εφοπλιστή.

—Ο Μανώλης έφυγε για Ουώσιγκτον με υποτροφία. Θα σπουδάσει, λέει, Ναυπηγική.

—Η Λιάνα τα 'φτιαξε με τον Πατσούρα. Ξέρεις... «Εισαγωγαί-Εξαγωγαί».

—Παίξε τη «Γύφτισσα» στην τρίτη. Μιλάμε για ΤΟ γκαρνιάν.

—Με τον Μαρίνο αναβάτη, ρε ψώνιο;

—Γιατί, ρε, υπάρχει ανώτερος από τον Μαρίνο αυτή τη στιγμή στο Δέλτα;

—Είσαι πολύ μακριά νυχτωμένος, αγόρι μου. Ένας είναι ο αναβάτης... Κεράτσας!

—Τώρα, μιλάμε για πεθαμένους;

Τέτοια.

Κατά τις δωδεκάμισι ο Σάββας πρότεινε μπάνιο.

—Έχει μια καμπάνα ο γέρος μου στ' «Αστέρια», μου λέει. Ξέρεις, για τα Σαββατοκύριακα... Καμιά γκομενίτσα κι έτσι. Την υπόλοιπη βδομάδα αλωνίζω ελόου μου. Είσαι;

Αν ήμουν λέει; Θάλασσα, παραλία... Υπάρχουν ακόμα τέτοια πράγματα;

Μοιραστήκαμε στ' αυτοκίνητα. Ο Σάββας με πήρε μαζί του στο «Spitfire», δώρο κι αυτό του γέρου του (Αντιπροσωπείες αυτοκινήτων) για κάποια επέτειο.

—Θα πεταχτούμε μέχρι το Ψυχικό να πάρουμε και δυο γκόμενες, μου κάνει. Ξέρεις, μανεκέν της Ροντοπούλου, πολύ πρώτο πράγμα. Μην μου πεις, όχι.

Άλλη στιγμή, άλλες εποχές, θα πέταγα τη σκούφια μου. Τώρα...

Η μορφή της Κατερίνας δεν έλεγε να μ' αφήσει σε ησυχία.

Ο Σάββας με είδε συμμαζεμένο και στράφηκε να με κοιτάξει παραξενεμένος.

—Τι τρέχει, ρε; μου κάνει. Ξέχασες πώς είναι φτιαγμένες οι γκόμενες;

Τι να του 'λεγα τώρα και τι να καταλάβει ο άνθρωπος! Εδώ δεν καταλαβαίνα εγώ.

—Εντάξει, μέσα, είπα.

Ο Σάββας κούνησε το κεφάλι αλλά δεν είπε τίποτα.

Τα μανεκέν ήταν όντως μια χαρά και άνετα και φιλικά κι απ' όλα. Βάλαμε την «ευνοούμενη» του Σάββα να καθίσει δίπλα του ενώ εγώ με τη «δική μου» βολευτήκαμε στο πίσω μισοκάθισμα. Η διαδρομή μέχρι τη Γλυφάδα έγινε μέσα στην καλή χαρά.

Βρήκαμε την καμπάνα του Σάββα, φορέσαμε τα μαγιό μας —εγώ με δανεικό του φίλου μου— και κατεβήκαμε στην παραλία.

Πέσαμε στο νερό, ξαπλώσαμε στο καλοκουρεμένο γρασίδι, ξαναπέσαμε στο νερό, ο Σάββας έφερε Καμπάρι με σόδα και πάγο, μια χαρά ήταν... Αλλά... Το μυαλό το δικό μου ταξίδευε. Ήμουν και δεν ήμουν εκεί.

Στο τέλος ο Σάββας το πρόσεξε.

—Τι συμβαίνει, ρε μαλάκα; μου κάνει. Αν δεν σ' αρέσει η δική σου, πάρε τη δική μου κι εγώ παίρνω την άλλη, σιγά τη διαφορά.

Τον διαβεβαίωσα ότι δεν είχε να κάνει με τις κοπέλες, ήταν και οι δυο σαν τα κρύα τα νερά.

—Τότε; απόρησε ο Σάββας.

—Τίποτα, ρε συ, του κάνω. Απλά, έχω ξεσυνηθίσει σε όλα αυτά... Άσε, να το συνειδητοποιήσω πρώτα...

—Ρε... μήπως πούστεψες;

—Αει πηδήξου, βλήμα.

Ο Σάββας γύρισε και με κοίταξε με μάτια γουρλωμένα, σαν να του 'ρθε μόλις εκείνη τη στιγμή η έμπνευση.

—Ρε μαλάκα..., μου κάνει. Ρε μαλάκα! Είσαι καψούρης, ρε!

—Τι λες, ρε μαλάκα; διαμαρτυρήθηκα, αλλά είχα κοκκινίσει.

Ο Σάββας σοβάρεψε.

—Εντάξει, ρε μαλάκα, μου λέει. Δεν τρέχει τίποτα, δεν είναι έγκλημα. Όλοι καψουρευόμαστε κάποια στιγμή... Αρκεί να μη γίνει συνήθεια. Και... δεν μου λες;... Καμιά γνωστή, ρε, καμιά γνωστή;

—Τι λες, ρε μαλάκα; διαμαρτυρήθηκα πάλι.

—Άρα δεν είναι γνωστή, συμπέρανε ο Σάββας. Και δεν μου λες;... Μιλάμε δηλαδή για... λαμαρίνα;

Χαμογέλασα χωρίς ν' απαντήσω.

—Μιλάμε για λαμαρίνα, ξανασυμπέρανε ο Σάββας αναστενάζοντας. Εντάξει, ρε δικέ μου, άσε ν' αδειάσω τις ξενέρωτες και μου τα λες όλα.

—Δεν έχω να πω τίποτα.

Με κοίταξε μ' ένα ειρωνικό ανθυπομηδίαμα.

—Α, τόσο σοβαρά! είπε. Δηλαδή, εγώ τώρα τι κάνω; Τις αδειάζω αυτές τις χαμούρες ή δεν τις αδειάζω;

—Ξεφορτώσου με και κάνε ότι θες, του λέω.

—Μάλιστα.

Και βέβαια τους έδωσε πόδι. Γιατί ο Σάββας μπορεί να ήταν φοβερός γυναικάς, ψόφαγε όμως και για κουτσομπολιό. Ειδικά όταν αυτό είχε να κάνει με τους πολύ «κολλητούς» του. Και κολητοί, σίγουρα ήμασταν. Μαζί από τη δευτέρα Γυμνασίου, είχαμε πολλά που μας ένωναν και σχεδόν τίποτα να μας χωρίσει.

Βλέποντας λοιπόν, ο Σάββας, ότι εδώ κάτι έτρεχε αφοσιώθηκε «ψυχή τε και σώματι» ν' ανακαλύψει τι ήταν αυτό. Ήταν βέβαια κι η περιέργεια αλλά, ήμουν σίγουρος γι' αυτό, περισσότερο ήταν το ενδιαφέρον. Ήθελε να μάθει τι συνέβαινε, αλλά ήθελε, αν μπορούσε, και να βοηθήσει. Ευτυχώς, στο μεταξύ κατέφθασαν κι οι υπόλοιποι της συντροφιάς κι έτσι τη γλίτωσα, προσωρινά.

Το μεσημέρι φάγαμε στ' «Αστέρια», κολυμπήσαμε πάλι, λαγοκοιμηθήκαμε στη σκιά, καλαμπουρίσαμε, χαζολογήσαμε και γενικά περάσαμε μια χαρά. Φύγαμε με το πέσιμο του ήλιου.

—Πάμε στα μπουζούκια απόψε; πετάω, δήθεν αδιάφορα, του Σάββα όπως ανεβαίναμε στην Αθήνα.

—Μπα, πεθυμήσαμε Ζαμπέτα, αγόρι μου;

Ο Ζαμπέτας ήταν την εποχή εκείνη ΤΟ μπουζουκομάγαζο. Η «ανώτερη κοινωνική υποστάθμη» μαζευόταν εκεί πέρα κι εκστασιάζονταν, έτσι και τους τράβαγε κανένα μπινελίκι, «επί προσωπικού επιπέδου», ο δάσκαλος.

—Μπα, έκανα στο ίδιο πάντα ύφος. Άκουσα για ένα κουτούκι στην Ιερά Οδό που παίζουν κάτι παλιά ρεμπέτικα.

Του Σάββα κόντεψε να του φύγει το τιμόνι από τα χέρια.

—Ρεμπέτικα! έκανε.

—Ρεμπέτικα.
—Και τι ξέρεις εσύ, ρε μαλάκα, από ρεμπέτικα;
—Ευκαιρία να μάθουμε, ρε μαλάκα, του απάντησα ετοιμόλογα.
Ο Σάββας κούνησε το κεφάλι του πολλές φορές πέρα-δώθε.
—Εντάξει, είπε. Εσύ είσαι το τιμώμενο πρόσωπο, εσύ αποφασιζεις. Πώς το είπες το μαγαζί;
—Δεν είπα.
—Ε, πες τώρα, ρε μαλάκα, μ' έσκασες, ξέσπασε ο άνθρωπος.
—«Γλυκοχάραμα», είπα.
—Σαν σκυλάδικο ακούγεται, παρατήρησε ο Σάββας.
—Είπες, ό,τι πω εγώ, του υπενθύμισα.
Ο Σάββας αναστέναξε.
—Περίττο να ρωτήσω αν θες να πάρουμε και τίποτα γκόμενες μαζί, είπε ρίχνοντάς μου μια λοξή ματιά.
—Πού να τις κουβαλάμε τώρα τις γκόμενες εκεί κάτω...
—Αυτό περίμενα ν' ακούσω κι εγώ, μουρμούρισε ο Σάββας κι έριξε τετάρτη.

Κατά τις εντεκάμισι κατεβαίναμε από το «Spitfire», κουστουμαρισμένοι και γραβατωμένοι, μπροστά στο «Γλυκοχάραμα». Η Κατερίνα είχε υπερβάλει. Απ' έξω τουλάχιστον μια χαρά μαγαζί φαινόταν, περιποιημένο, σενιαρισμένο... Μπορεί να μην ήταν η «Νεράϊδα» ή η «Φαντασία», πάντως δεν ήταν και κανένα καταγώγιο κι απ' ότι έδειχναν τα παρκαρισμένα αυτοκίνητα απέξω, είχε τον κόσμο του. Αλλά δεν είχε υπερβάλει μόνο ως προς το μαγαζί η χθεσινή μου συνταξιδιώτισσα, είχε υπερβάλει και ως προς τη θέση που έπιανε το όνομά της στην (καρακιστάτη είναι αλήθεια) από νέον ταμπέλα. Γιατί, ε, δεν ήταν και τόσο μικροσκοπικά πια τα γράμματα που το συνέθεταν.

«Κατερίνα Πάλλη».

Στο αντίκρισμα του ονόματός της η καρδιά μου πήρε να σφίγγεται ξανά και τα γόνατά μου να νερουλιάζουν.

—Εδώ είναι, ρε μαλάκα; έκανε ο Σάββας που δεν έδειχνε και πολύ εντυπωσιασμένος.

—Εδώ.

—Ας ελπίσουμε ότι δεν θα μας δει κάνας γνωστός, αναστέναξε αυτός και μ' ακολούθησε μέσα.

Ένα πεντακοσάρικο πουρμπουάρ στον (ολίγον αζούριστο) «μαιτρ» κι εξασφάλισαμε τραπεζάκι σε θέση υποφερτή. Καθίσαμε και παραγγείλαμε το αναπόφευκτο ουίσκυ. Ο Σάββας έριξε μια ματιά γύρω του και κούνησε περίλυπος το κεφάλι.

—Όπου να 'ναι θ' ακουστούν και τα «γαβ, γαβ», είπε. Α, ρε, τι δεν τραβάω για να διασκεδάσω τα στρατευμένα νιάτα!

Αλλά ούτε που τον άκουγα, ούτε που τον έβλεπα πια.

Ήταν εκεί. Στο παλκοσένικο! Καθόταν στ' αριστερά της χοντρής που σκότωνε εκείνη τη στιγμή, με περίσσεια ηδυπάθεια, ένα θανατερό σκυλοαμανέ, που μόνο σε τίποτα ΚΤΕΛ της Άρτας μπορούσες ακόμα να πετύχεις.

Χαμογελούσε (στο κενό) και κράταγε τον ρυθμό σ' ένα ντέφι. Φορούσε ένα απλό, μαύρο φόρεμα με λεπτές μπρετέλες, με μόνο στολίδι τον χρυσό σταυρό της.

Τα άφθονα μαύρα της μαλλιά έμοιαζαν να 'χουν δική τους ζωή, έτσι όπως γυάλιζαν στο φως των (άθλιων) προβολέων.

Τα μάτια της... Τα χείλη της...

—Αυτά είναι τα «παλιά ρεμπέτικα» που έλεγες, ρε δικέ μου; μου σφύριξε ο Σάββας στο αφτί.

Ήπια μια γουλιά από το ποτήρι μου, να πάρω κουράγιο.

—Υπομονή, θα δεις...

—Ότι πεις εσύ, αναστέναξε ο φίλος μου. Είπαμε, απόψε και να μας πηδήξεις, που λέει ο λόγος, δεν θα πούμε κουβέντα.

Η χοντρή τελείωσε τον αμανέ κι έπιασε έναν άλλο χειρότερο. Κάποιες ξενέρωτες κυράδες εργολάβων μερακλώθηκαν και ση-

κώθηκαν να ρίξουν τους καρσιλαμάδες τους, ενώ οι κύριοί τους, εκστασιασμένοι, βαρούσαν παλαμάκια γονατιστοί στην πίστα, με το τσιγάρο στο στόμα. Μετά η κομπανία έπιασε κάτι πρόσφατα σουζεδάκια του τύπου «Κυρα-Γιώργαινα στο λέω υπευθύνως», «Καβάλα στο δελφίνι», «Να 'τανε το Εικοσιένα», «Ο Σταμούλης ο λοχίας» κι άλλα του ιδίου φυράματος. Κάτι τύποι με σηκωμένα μανίκια και χαλαρωμένες γραβάτες έφεραν τις γύρες τους στην πίστα, ενώ οι γκόμενες τους έραιναν με γαρδένιες, ένας (μάλλον) τυρέμπορος χόρεψε παραγγελιά το «Ο Χάρος βγήκε παγανιά», ένας άλλος (μάλλον) μεγαλοχασάπης το «Κύριε Πόλισμαν μπαρδόν»... Μεγαλεία!

—Να και τα «γαβ, γαβ» που λέγαμε, σχολίασε ο Σάββας.

Αλλά πού να καταλάβει αυτός τι φωτιά μου 'καιγε εμένα τα σωθικά...

Μετά ήρθε η σειρά της.

Την είδα να παίρνει το μικρόφωνο, να μισοκλείνει τα μάτια...

*«Ξύπνα, μικρό μου, κι άκουσε
κάποιο μινόρε της αυγής
για σένανε είναι γραμμένο
από το κλάμα κάποιας ψυχής.»*

Ένωσα το γνώριμο πια σφίξιμο στο λαιμό, το κάψιμο στα μάτια...

Στα ψαχουλευτά βρήκα το ποτήρι μου και τ' άδειασα μονορούφι. Η φωτιά που ανάψε στο στομάχι μου δεν ήταν τίποτα σε σύγκριση με κείνη, την άλλη, της καρδιάς.

Οι νότες πλανιόντουσαν στην καπνισμένη ατμόσφαιρα, μεταμορφώνοντας το άθλιο μπουζουκομάγαζο σε παλάτι... Ακόμα κι ο ήχος του μπουζουκιού άλλαξε, γλύκανε, ομόρφυνε...

Όλα άρχισαν να ομορφαίνουν σιγά-σιγά... Τα λαμπιόνια, οι εργολάβοι με τις κυρίες τους, τα σκυθρωπά γκαρσόνια, οι μπαϊλντισμένες λουλουδούδες...

Όλα πήραν να μαγεύονται...

—Αυτό μάλιστα! άκουσα από πολύ μακριά τη φωνή του Σάββα.

«Το παραθύρι σου άνοιξε
ρίξε μου μια γλυκιά ματιά
κι ας σβήσω πια τότε, μικρό μου,
μπροστά στο σπίτι σου, σε μια γωνιά.»

Οι τυρέμποροι, οι χασαπάδες, οι κυράδες με τα στρας και τις
πούλιες έπιασαν να σιγοτραγουδούν το θείο ρεφραίν... Σαν σε λι-
τανεία, Θεέ μου!

Η γνώριμη υγρασία στα μάτια...

Ένα ποτήρι...

—Ρε μαλάκα...

Τον είχα ξεχάσει το Σάββα. Με κοίταζε με το στόμα ανοι-
χτό.

—Τι έπαθες, ρε μαλάκα; μου κάνει. Είσαι καλά;

—Καλά είμαι, κατάφερα να πω.

—Είσαι σίγουρος;...

Τι σίγουρος να είμαι πια; Για τι πράγμα μπορούσα να 'μαι
σίγουρος;

—Με πείραξε λίγο το πιοτό, προσπάθησα να τα μπαλώσω.
Ξεσυνήθισα.

—Άμα θες, πάμε να φύγουμε...

—Όχι, εντάξει είμαι.

Η Κατερίνα τραγούδησε κι άλλο. Σμυρνείικα, ρεμπέτικα...
«παλιά τραγούδια της ψυχής».

Σε μια στιγμή τα βλέμματα μας διασταυρώθηκαν. Φάνηκε
να διστάζει λίγο... Μου χαμογέλασε;

Με είδε;

Με γνώρισε;

Τα χέρια μου άρχισαν να τρέμουν ακατάπαυστα. Ο Σάββας,
που δεν με είχε αφήσει από τα μάτια του με σκούντησε.

—Τι έπαθες, ρε μαλάκα; με ρώτησε ανήσυχος. Άρρωστος εί-
σαι;

—Καλά είμαι...

—Αν είναι έτσι το καλά...

Η Κατερίνα τελείωσε το τραγούδι της μέσα στα χειροκροτήματα του μαγεμένου ακροατήριου κι έσκυψε να μιλήσει στο μικρόφωνο.

—Το επόμενο τραγούδι, είπε, είναι για έναν παλιό φίλο, που ξέρω ότι του αρέσει.

Μου χαμογέλασε από την άλλη μεριά του κόσμου και χωρίς ν' αφήσει τα μάτια μου άρχισε να τραγουδάει...

*«Κάποια βραδιά μαγική
μέσα στο Μισίρι την είδα...»*

Άκουγα τη μαγική μελωδία αλλά τη διάβαζα κιόλας στα μάτια της.

Τι μου 'λεγε;

Τι προσπαθούσα να καταλάβω;

Τι ήθελα να καταλάβω;

Τι ήθελε εκείνη να καταλάβω;

—Ωστε ήρθες;

Τινάχτηκα βγαίνοντας απότομα από το λήθαργο.

Τα μάτια της ήταν μπροστά μου. Το χαμόγελό της...

—Κατερίνα...

Μου χαμογέλασε.

—Λοιπόν, είπε, καλά το είπα την πρώτη φορά... Ξέρεις να ακούς τόσο όμορφα!

—Ξέρεις να τραγουδάς τόσο όμορφα!

Άπλωσε το χέρι της... Το πήρα στο δικό μου...

—Είσαι καλά;

—Τώρα ναι.

—Χαίρομαι που ήρθες.

—Κι εγώ...

—Δηλαδή, εγώ να πάω για τσιγάρα; γκρίνιαξε ο Σάββας που τον είχαμε ξεχάσει.

Στράφηκε προς το μέρος του χαμογελώντας.

—Συγγνώμην, είπε, αλλά...

—...έχετε να ιδωθείτε καιρό, προσφέρθηκε να συμπληρώσει τη φράση της ο Σάββας υποχρεωτικότητας.

Κοιταχτήκαμε.

—Από χθες το βράδυ...

Ο Σάββας έκανε μια κίνηση με το χέρι.

—Μιλάμε δηλαδή για ολόκληρη ζωή, αναστέναξε.

Έκανα τις συστάσεις. Η Κατερίνα κάθισε στο τραπέζι μας. Κοιταχτήκαμε...

Ξαφνικά ανακάλυψα ότι εξακολουθούσα να της κρατώ το χέρι. Το άφησα ντροπιασμένος. Μου χαμογέλασε, αλλά δεν είπε τίποτα.

—Γνωρίζοσατε καιρό; ενδιαφέρθηκε ο Σάββας, γεννημένος κουτσομπόλης.

Κοιταχτήκαμε ξανά. Στα μάτια της έπαιζαν κάτι μικρές μπλε σπιθίτσες.

—Από χθες το βράδυ, στο τραίνο, είπε.

Ο Σάββας κούνησε το κεφάλι του με κατανόηση.

—Μια ολόκληρη ζωή, ξανάπε.

Ακόμα κι εγώ, στην παραζάλη μου, δεν μπόρεσα να μην γελάσω.

Κουβεντιάσαμε για λίγο. Μετά ο Σάββας προφασίστηκε ότι έπρεπε να πάει για τσιγάρα και μείναμε μόνοι.

Κοιταχτήκαμε.

—Χαίρομαι που ήρθες, είπε πάλι.

—Φοβόμουν ότι δεν θα με αναγνώριζες, ψιθύρισα κι αμέσως το μετάνιωσα.

Άπλωσε το χέρι της και πήρε το δικό μου.
—Σε σκέφτομαι συνέχεια από χθες, είπε απλά.
Κι ένιωσα να πεθαίνω και ν' ανεβαίνω γραμμή στον ουρανό.
—Όχι όσο εγώ, άκουσα τη φωνή μου να λέει.
—Με σκέφτηκες;
—Μόνο κάθε στιγμή.
Χαμογέλασε και μου χαϊδεψε το χέρι.
—Ξέρεις λοιπόν, Τάσο, είπε. Είσαι μοναδικός στο να μπερδεύεις τους ανθρώπους.
Ξαφνιαστήκα.
—Να μπερδεύω;
Με κοίταξε σκεπτική.
—Ναι, είπε. Μέχρι χθες, όλα ήταν ωραία και καλά... Όλα στη ζωή μου τακτοποιημένα... Τώρα...
—Τώρα;
Κάρφωσε τα μάτια της στα δικά μου κι απόμεινε έτσι ώρα, να με κοιτάζει και να μου χαιδεύει το χέρι.
—Τώρα δεν είμαι σίγουρη πια για τίποτα, ψιθύρισε τέλος.
—Εγώ είμαι, για ένα πράγμα..., ξεκίνησα να λέω αλλά με σταμάτησε φέρνοντας τα δάχτυλά της στα χείλη μου.
—Μην το πεις, είπε. Σε παρακαλώ μην το πεις. Δεν είμαστε έτοιμοι ούτε εγώ, ούτε εσύ ακόμη...
Το γκαρσόνι ήρθε και μου 'δωσε τα κλειδιά του «Spitfire».
—Από τον κύριο που ήταν παρέα σας, είπε. Μου ζήτησε να σας πω ότι, του πρόκυψε, λέει, μια βιαστική μπίζνα και να τον συχωρείτε, λέει. Ο λογαριασμός είναι πληρωμένος.
Αχ, βρε Σάββα ανακατωσούρη!
Η Κατερίνα γέλασε.
—Δηλαδή, λόγω της «μπίζνας», βρέθηκες με αυτοκίνητο, είπε.

—Τα κάνει αυτά ο Σάββας, δικαιολογήθηκα ντροπιασμένος.
Έσχυψε κοντά μου μ' έναν αυθορμητισμό τελείως παιδικό.
—Πάμε βόλτα στη θάλασσα; μου κάνει. Από 'δώ τελείωσα,
είμαι ελεύθερη.

Κατεβήκαμε στο Σούνιο. Η νύχτα ήταν γλυκιά. Ένα δροσερό αεράκι ερχόταν από το πέλαγος και το φεγγάρι, το ίδιο αυτό ανατολίτικο φεγγάρι, του τραίνου σεργιάνιζε τεμπέλικα στον ουρανό.

Έγειρε στην αγκαλιά μου, τελείως φυσικά, λες και ήταν αυτονόητο, κι ακούμπησε το κεφάλι της στον ώμο μου.

—Όμορφη που 'ναι αυτή η νύχτα, ψιθύρισε σαν να μιλούσε στον εαυτό της.

Φιληθήκαμε απαλά, σχεδόν τελετουργικά και το φιλί μας δεν είχε τελειωμό.

Χωρίσαμε για μια στιγμή, κοιταχτήκαμε... Ένα βλέμμα που πήγαινε ως τα βάθη της ψυχής μας... Φιληθήκαμε ξανά...

«...μου το 'χες πει με φιλιά
σαν σε κρατούσα αγκαλιά...»

—Πρέπει να σου πω κάτι, την άκουσα να ψιθυρίζει στο σκοτάδι.

Η ανάσα μου πιάστηκε.

—Υπάρχει κάποιος στη ζωή μου, είπε.

Το φεγγάρι έριξε μια ματιά στη γη και γύρισε από την άλλη μεριά αηδιασμένο.

—Άλλος...

Πήρε το πρόσωπό μου στα χέρια της και με κοίταξε κατάματα.

—Αυτό μέχρι χθες, είπε με μια ένταση σαν να 'θελε να μου χώσει τα λόγια στο μυαλό. Μέχρι χθες... Χθες δεν ήξερα αυτό που ξέρω τώρα... Καταλαβαίνεις; Καταλαβαίνεις τι σου λέω;

Καταλάβαινα;

Ένιωθα τα χέρια μου παγωμένα, τον λαιμό μου ξερό...

Άλλος!

—Το ταξίδι στη Θεσσαλονίκη..., κατάφερα να ψελλίσω.

—Ναι, είπε απλά. Το ταξίδι στη Θεσσαλονίκη... Κι αυτό το άλλο, το μοιραίο, το υπέροχο ταξίδι της επιστροφής...

Προσπάθησα να τραβηχτώ, αλλά δεν μ' άφησε. Είχε βυθίσει τα μάτια της στα δικά μου, σαν να προσπαθούσε να με υπνωτίσει.

—Θέλω να ξέρεις, είπε. Θέλω να ξέρεις ότι αυτό που νιώθω τώρα, δεν το έχω νιώσει ποτέ. Το καταλαβαίνεις αυτό, Τάσο; Θες να το καταλάβεις;

Ήθελα;

—Κι εγώ; Αυτό που νιώθω εγώ; φώναξα.

Δίστασε μια στιγμή, μετά με τράβηξε κοντά της και με φίλησε μ' ένα πάθος που δεν περίμενα.

—Αγάπη μου...

Την αγκάλιασα και την κράτησα στην αγκαλιά μου σφιχτά, ώρα πολλή, χωρίς να μιλάμε. Το φεγγάρι έριχνε κλεφτές ματιές από τον ουρανό. Ένα φωτισμένο καράβι ταξίδευε βαθιά στο πέλαγο.

—Τι θα κάνουμε; ψιθύρισα.

Μου χαϊδεψε τα κουτσουρεμένα μαλλιά.

—Φύγε στη μονάδα σου, είπε. Φύγε κι όταν γυρίσεις, αν εξακολουθείς να νιώθεις έτσι...

Το άφησε ατέλειωτο, να το πάρει η θαλασσινή αύρα.

Άφησα το αυτοκίνητο έξω από το σπίτι του Σάββα κι έριξα τα κλειδιά στο γραμματοκιβώτιό του. Μετά κατέβηκα με τα πόδια στη Σπύρου Μερκούρη. Η στολή μου ήταν πλυμένη και φρεσκοσιδερωμένη, στην καρέκλα του γραφείου μου. Τα καινούρ-

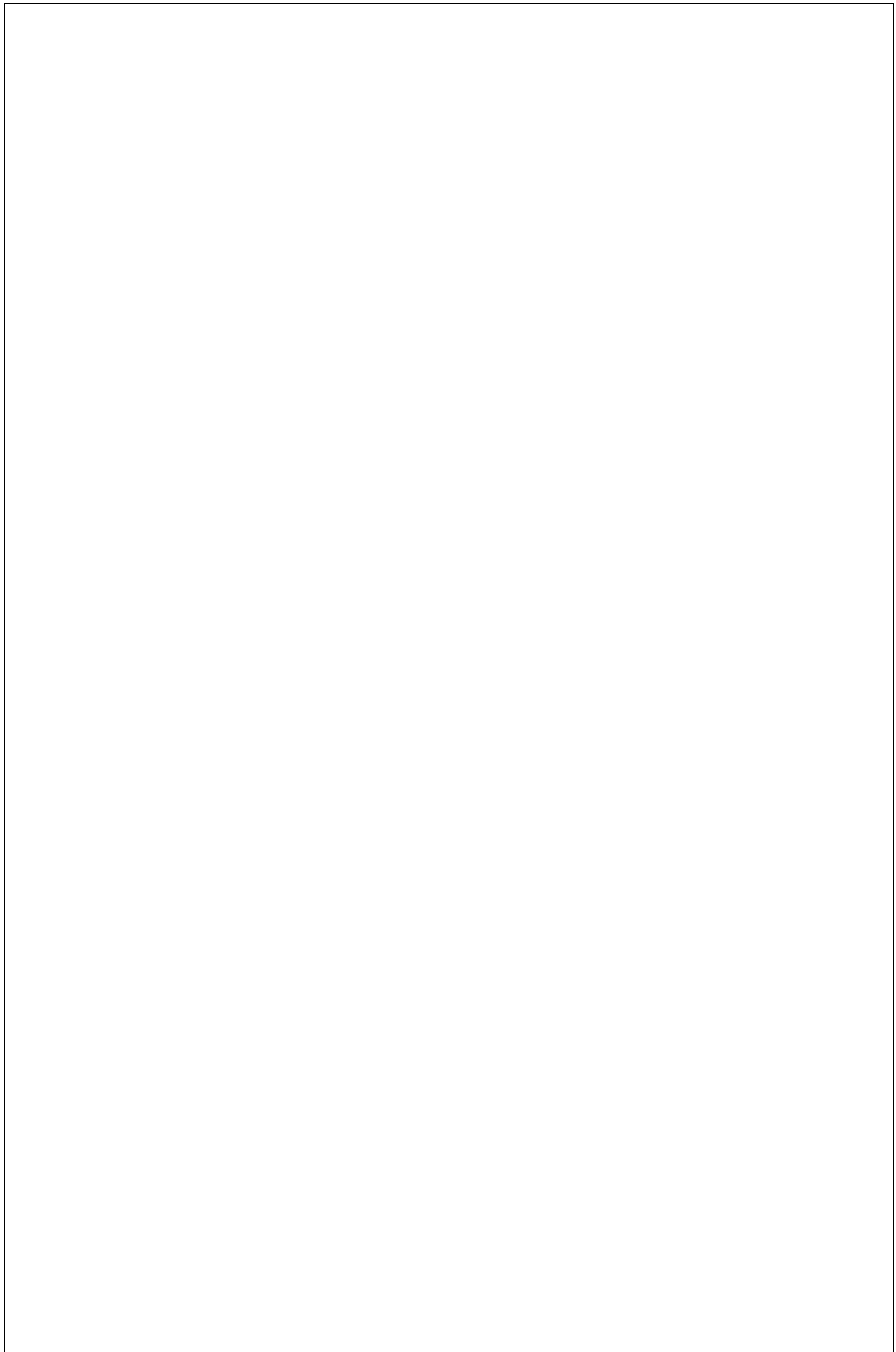
για γαλόνια γυάλιζαν σαν δυο σειρές δόντια που γελούσαν με το
χάλι μου το μαύρο.

Την άλλη μέρα στις οχτώ έμπαινα στο τραίνο για την Κα-
λαμάτα. Η τετραήμερη άδεια δεν φτούρησε ούτε τριάντα ώρες.

«Αν εξακολουθείς να νιώθεις έτσι...»

Αν εξακολουθώ να θέλω τη ζωή μου;

Επιστροφή στον τόπο του εγκλήματος

Στην Καλαμάτα έφτασα σε κακά χάλια. Αϋπνος, νηστικός, διαλυμένος σωματικά και ψυχικά. Τρελαμένος. Έφυγα από την Αθήνα και ήταν σαν ν' άφηνα ένα κομμάτι μου πίσω –μήπως έτσι δεν ήταν; Προσπάθησα, και προσπάθησα μ' όση δύναμη διέθετα, να τη βγάλω από το μυαλό μου. Η φωνή που μου 'λεγε μέσα στο αφτί μου “Ξέχασε... Φύγε... Τρέξε...” δεν σταματούσε στιγμή. Το ένστικτο; Η λογική; Ότι και να 'ταν δεν ωφελούσε. Η δύναμη, που μπορεί να είχα άλλοτε, είχε χαθεί. Δεν μπορούσα ν' αντιδράσω, δεν μπορούσα να βάλω σε τάξη το μυαλό μου, δεν μπορούσα να φέρω σε λογαριασμό αυτά τα πρωτόγνωρα συναισθήματα που με τραβούσαν, να με ξεσχίσουν απ' όλες τις μεριές.

Όπου και να γύριζα, όπου και να 'τρεχα, η εικόνα της δεν έλεγε να φύγει από μπροστά μου.

Η εικόνα των ματιών της, όπως με κοίταζε κείνο το βράδυ στη θάλασσα... Και η γεύση του φιλιού της...

Πώς να ξεφύγω; Πώς να ξεχάσω;

Έφυγα και τι πήρα μαζί μου;

Μια ματιά, μια φωνή, ένα τραγούδι, ένα χαμόγελο, ένα φιλί...

Τι πήρα μαζί μου;

★ ★ ★ ★ ★

Ο πρώτος άνθρωπος που συνάντησα στο Κέντρο ήταν ο λο-
χίας Τσουτσάς, που κόντεψε να πάθει συμφόρηση βλέποντάς με
μπροστά του.

—Ρε συ, Ρήγα! Τι γυρεύεις εδώ, ρε παλιοσειρά;

—Με στείλαν να κάνουμε παρέα, του είπα.

Ήρθε κοντά και μου 'σφιξε το χέρι. Μετά με κοίταξε κα-
λά-καλά. Το μάτι του στάθηκε στο δεύτερο γαλόνι.

—Τι βλέπω; χαμογέλασε. Την τσιμπήσαμε και τη δεύτερη
σαρδέλα, την τσιμπήσαμε; Σε ποια ΛΥΒ σε στείλανε, ρε;

—Στην Καβάλα, είπα.

—Ωχ, ταλαίπωρα!

Ωχ, δεν θα πει τίποτα.

Ο Τσουτσάς συνέχισε να με κόβει.

—Πώς γίνηκες έτσι, ρε συ Ρήγα; είπε τέλος. Έρεψες τελεί-
ως, ρε. Σχιά του εαυτού σου γίνηκες.

—Είναι από τις καλοσύνες, είπα. Δεν τα ξέρεις τώρα;...

Ο Τσουτσάς κούνησε το κεφάλι του.

—Αν ξέρω, λέει! Εμένα θα μου πεις για καλοσύνες! Μέρες
μετρούσαμε και μας έπιακε η πουτάνα η εφεδρεία. Γαμώ τον
εφευρέτη που πήγε και τη σοφίστηκε, γαμώ. Τώρα μετράμε
πάλι απ' την αρχή. Βάλε και κάτι φυλακές... Άστα, γάμα τα.
Έτσι που μας άφησες, έτσι μας βρίσκεις. Εν πλήρης απαρτία, να
'ούμ'.

Χαμογέλασε.

—Μόνο που τώρα είμαστε συνάδελφοι, ε; Τώρα θα τα χορεύ-
ουμε μαζί τα στραβάδια.

—Είδες όμως πώς έρχονται τα πράγματα καμιά φορά; έκα-
να.

—Ναι, είδες; Τι σου είναι όμως ο άνθρωπος!

—Ένα τίποτα, ένα μηδέν, συμφώνησα.

—Σήμερα είμαστε κι αύριο δεν είμαστε, συμπλήρωσε τον φιλοσοφικό διαλογισμό ο παλιός μου θαλαμάρχης.

Έβγαλε και μου πρόσφερε τσιγάρο.

—Τα παιδιά θα χαρούν πολύ να μάθουν ότι ήρθες, είπε. Γιατί, ανεξάρτητα από το καθήκον, ρε Ρήγα, εμείς εξαπανέκαθεν πολύ σε πηγαίναμε, αν θες να ξέρεις.

Δεν μπόρεσα να μην χαμογελάσω.

—Ναι, θυμάμαι.

—Μην κοιτάς που ήμασταν υποχρεωμένοι να σου κάνουμε καψόνι και να σε κυνηγάμε... Τώρα θα ξέρεις και συ πώς έχουν τα πράγματα...

—Αν ξέρω, λέει!

Ο Τσουτσάς έβαλε τα γέλια.

—Δεν θα ξεχάσω ποτέ, ρε Ρήγα, τη βραδιά που πήρες το γαλόνι και σε βάλαμε να χορέψεις το θάλαμο! Μιλάμε για ΤΟ όργιο. Αντιλαλούσε ολόκληρος ο λόχος από το χτύπημα!

—Εκεί πια με αγαπήσατε τελείως.

—Ε, είδαμε ότι ήσανε δικός μας. Ότι ήσανε από πάστα υπαξιωματικού, πώς να το κάνουμε!

—Είδες λοιπόν, καμιά φορά...

Ο Τσουτσάς έφτυσε το τσιγάρο του κάτω και μου 'δωσε μια φιλική στον ώμο.

—Πήγαινε τώρα στον υπασπιστή κι εγώ πάω να πω στα παιδιά τα νέα, είπε. Ο Γίγαντας ειδικά, που σου 'χει ιδιαίτερη αδυναμία, θα πηδήξει μέχρι το νταβάνι.

Ο υπασπιστής πήρε τα χαρτιά μου και τα μελέτησε με άκρα σοβαρότητα.

—Εσένα τώρα γιατί σε στέλνουν; μου κάνει. Αφού καλύψαμε τις οργανικές θέσεις με την εφεδρεία. Τι να σε κάνω εγώ εσένα τώρα, μπορείς να μου πεις;

—Αυτό είναι δικό σας πρόβλημα, του λέω.

Ο τύπος, ένας μόνιμος υπολοχαγός με γυαλιά και αρχή φαλάκρας, σήκωσε τη μύτη από τα χαρτιά και με κοίταξε ξαφνιασμένος.

—Πώς είπες, λοχία;

—Είπα, κύριε υπασπιστά, ότι το πού θα με τοποθετήσετε δεν με αφορά. Εγώ μετετέθην στο 9ο Σύνταγμα Πεζικού και παρουσιάζομαι, ως οφείλω. Πέραν τούτου, τα άλλα δεν είναι δική μου δουλειά.

Ο υπασπιστής με μελέτησε για λίγο σκεπτικός.

—Έχουμε και λέγειν βλέπω, παρατήρησε. Δεν μου λες, λοχία, τι δουλειά κάνεις στην πολιτική ζωή;

Να τα πάλι!

—Φοιτητής Αρχιτεκτονικής, κύριε υπασπιστά.

Μου 'ριξε ένα υποψιάρικο βλέμμα.

—Και γιατί δεν σε κάνουν αξιωματικό;

—Δικιά τους δουλειά, κύριε υπασπιστά.

Αλλά ο γυαλάκιας δεν το 'βαζε κάτω.

—Δεν μπορεί, μου κάνει. Κάποια ιδέα θα έχεις κι ελόου σου περί αυτού.

—Τι να σας πω, του κάνω. Φαίνεται με είδαν έτσι παιδαρά και ζόρικο κι αποφάσισαν ότι κάνω περισσότερο για λοχίας.

Δεν του άρεσε η απάντηση του γυαλάκια.

—Χμμ, έκανε. Επιστήμων-Καλλιτέχνης, ε; Ρε συ, μπας κι είσαι πούστης;

Δεν μπορεί, αυτός ήταν σίγουρα μαθητής του λοχαγού Προπέτη!

Του χαμογέλασα.

—Μακάρι να ήμουν, κύριε υπασπιστά. Έτσι δεν θα είχαμε γνωριστεί κιόλας.

Δεν έβρισκε τίποτ' άλλο να μου αντιτάξει, έτσι έσκυψε πάλι πάνω στα χαρτιά μου.

—Εδώ λέει ότι οφείλεις να παρουσιαστείς έως την 27ην τρέχοντος μηνός, παρατήρησε.

—Μάλιστα.

—Ναι, αλλά σήμερα έχουμε 25.

—Μάλιστα.

—Κι από τα ΛΥΒ Καβάλας έφυγες στις 23.

Του έδωσα την τετραήμερη άδεια του Προπέτη.

—Τ' είναι αυτό; ξαφνιάστηκε ο γραφειοκράτης.

—Τετραήμερη άδεια, του λέω.

Ο τύπος έσκυψε πάνω από το χαρτί, το μελέτησε καλά-καλά, το γύρισε από την ανάποδη, δεν βρήκε τίποτα... Σήκωσε το κεφάλι και με κοίταξε με απορία.

—Δηλαδή... Αν κατάλαβα καλά, έσπασες την άδεια, τραύλισε.

—Μάλιστα, συμφώνησα.

Ο υπασπιστής έξυσε το κεφάλι του.

—Ε, δεν έχει ξαναγίνει! μονολόγησε. Δεν έχει ξαναγίνει!

Και γυρίζοντας σε μένα.

—Δε μου λες, παιδάκι μου, θα μας τρελάνεις όλους εδώ μέσα; Είχες άδεια και την έσπασες;

—Ε, δεν μου χρειάστηκε η υπόλοιπη, του εξήγησα. Πε-τάχτηκα μια βόλτα στα μπουζούκια, τα 'σπασα, έφαγα όλα μου τα λεφτά σε γαρδένιες κι όπως έμεινα ταπί και ψύχραιμος είπα να έρχομαι σιγά-σιγά.

Ο τύπος με κοίταξε πάλι καλά-καλά, μην μπορώντας ν' αποφασίσει αν έπρεπε να με πάρει στα σοβαρά ή να με στείλει στον ψυχίατρο.

—Κάνουμε πνεύμα, λοχία;

—Καθόλου, κύριε υπασπιστά, τον διαβεβαίωσα. Εγώ σας είπα την καθαρή αλήθεια, τώρα αν εσείς δεν θέλετε να το πιστέψετε...

—...δεν είναι δική σου δουλειά, συμπλήρωσε υποχρεωτικότετα ο γυαλάχιας αναστενάζοντας. Ξέρω, ξέρω... Γαμώ το στανιό μου, εδώ που έμπλεξα!

Κείνη τη στιγμή άνοιξε η πόρτα του Διοικητή και μπήκε στο γραφείο ο γνωστός και μη εξαιρετέος συνταγματάρχης Πιτσούνης. Τι διάολο κι αυτόν τον έπιασε η εφεδρεία;

—Τι τρέχει, κύριε υπασπιστά; ρώτησε τον γυαλάχια. Αναστατωμένο σε βλέπω.

—Και πώς να μην είμαι, κύριε Διοικητά, πώς να μην είμαι; απάντησε αυτός, πανευτυχής, που μπορούσε να παρουσιάσει το πρόβλημά του στον προϊστάμενο. Ενώ έχουμε κάνει σαφές ότι όλες οι οργανικές θέσεις των υπαξιωματικών είναι συμπληρωμένες, μου στέλνουν άτομα. Τι να τα κάνω εγώ, μπορείτε να μου πείτε;

Ο κύριος Διοικητής μου 'ριξε μια φευγαλέα ματιά.

—Από πού μας έρχεσαι, λοχία; με ρώτησε.

—Από τα ΛΥΒ Καβάλας, κύριε Διοικητά.

—Απ' το κολέγιο του Προπέτη; χαμογέλασε ο Πιτσούνης. Αμ τότε θα 'σαι καλός. Σε τι σειρά αποφοίτησες;

—Τρίτος, κύριε Διοικητά.

Ο Διοικητής σήκωσε τα φρύδια.

—Τρίτος! έκανε. Αμ, τότε μιλάμε ότι θα 'σαι τσάχαλος! Για να βγεις τρίτος από τον Προπέτη...

Κοντοστάθηκε και με κοίταξε πιο προσεκτικά.

—Εσένα πού σε ξέρω; με ρωτάει.

—Εσείς μου απονεύματε το γαλόνι του δεκανέως, αριστίνδην, κύριε Διοικητά, του υπενθύμισα.

Το πρόσωπο του Διοικητή φωτίστηκε.

—Ναι, ρε! φώναξε. Ο Μουστάχιας που ντουφέκαγε σαν τον Οδυσσέα Αντρούτσο! Βέβαια, βέβαια! Καλά σε θυμήθηκα εγώ. Αμ, δεν ξεχνάω φάτσες... Βλέπω ότι προόδευσες έκτοτε, ε παιδί μου; Λοχίας τώρα, ε; Λοχίας!

—Μάλιστα, κύριε Διοικητά.

—Μπράβο, μπράβο... Κι εις ανώτερα!

Στράφηκε στον υπασπιστή.

—Α, όλα κι όλα, του είπε. Τούτος εδώ είναι γερός. Δημιούργημά μου. Μαθητής μου! Βάλ' τον κάπου... Ξέρω 'γώ... Να μάθει αυτά τα κοπρόσκυλα να ντουφεκάνε... Κάπου θα βρεις να τον χώσεις...

—Πού; φώναξε ο γυαλάκιας σηκώνοντας τα χέρια στον ουρανό απελπισμένος. Πού; Το οργανόγραμμα είναι πλήρες.

—Βάλ' τον αρχιφύλακα στο Πεδίο Βολής.

—Έχω εκεί τον λοχία Λαγό.

—Ωστε ο Λαγός ήταν ακόμα εδώ!

—Βάλ' τον στον Εφοδιασμό.

—Ο Εφοδιασμός είναι φίσκα.

—Βάλ' τον σε κάνα γραφείο.

—Πλήρη όλα, κύριε Διοικητά. Λέμε ν' αρχίσουμε να διώχνουμε, όχι να προσλάβουμε και καινούργια σαβούρα.

Ο Πιτσούνης εκνευρίστηκε.

—Και τι μου λες τώρα, ρε Πιπιλή! του πάτησε τις φωνές. Να διώξουμε τον καλύτερό μου υπαξιωματικό, επειδή εσύ δεν μπορείς να βρεις θέση να τον εντάξεις στα κωλόχαρτά σου;

Ο Πιπιλής τα χρειάστηκε. Άνοιξε ένα χοντρό μπλε κατάστιχο κι άρχισε να ψάχνει πυρετωδώς. Στο τέλος το πρόσωπό του φωτίστηκε.

—Α, εδώ, ανέκραξε. Κάτι βρήκα, αλλά...

—Τι είναι; τον έκοψε ανυπόμονα ο Διοικητής.

—Μεθαύριο απολύεται ο λοχίας Ζήτουνας που είναι αρχιφύλακας του Φρουραρχείου...

—Θαύμα! φώναξε ο Πιτσούνης. Να βάλεις τον... (στράφηκε προς το μέρος μου) Πώς σε είπαμε, παιδί μου;

—Λοχίας, Ρήγας Αναστάσιος, κύριε Διοικητά.

—Να βάλεις τον Ρήγα αρχιφύλακα, λέει του γυαλάκια. Ορίστε. Στο 'λυσά το πρόβλημα. Να δούμε τι άλλο θα κάνω για σας!

—Μα, κύριε Διοικητά, αποτόλμησε ο Πιπιλής. Η θέση του αρχιφύλακα του Φρουραρχείου είναι λίαν εμπιστευτική και υπεύθυνος και...

Ο Διοικητής έβαλε τα χέρια στη μέση κι όρθωσε το κοντόχοντρο παράστημά του όσο τον έπαιρνε.

—Και ξέρεις κανέναν πιο κατάλληλο για τη θέση αυτή από έναν υπαξιωματικό που δημιούργησα εγώ ο ίδιος, κύριε υπασπιστά; βροντοφώναξε.

Ο Πιπιλής μαζεύτηκε, αλλά δεν το 'βάξε και κάτω.

—Βεβαίως όχι, κύριε Διοικητά, βιάστηκε να συμφωνήσει. Έλεγα πως χρειάζεται εκπαίδευση και...

—Εκπαίδευση! ανέκραξε ο Πιτσούνης. Εκπαίδευση! Ο Ρήγας εκπαίδευση; Που να σου πιάσει το Μ1, να σου κεντήσει δαντέλα στα τρακόσια μέτρα! Και τρίτος από τα ΛΥΒ Καβάλας! Τι λες, ρε Πιπιλή, είσαι με τα καλά σου; Δεν λες καλά που μας το 'στειλαν το παιδί! Ο Θεός μας το 'στειλε.

Ήρθε κοντά μου και μου 'σφιξε το χέρι.

—Παιδί μου, χάρηκα που σε ξαναβλέπω, είπε. Σου εύχομαι καλή επιτυχία στα νέα σου καθήκοντα.

—Ευχαριστώ, κύριε Διοικητά.

—Και πού 'σαι... Οτιδήποτε θελήσεις, σε μένα κατευθείαν.

Κι έτσι βρέθηκα Αλφαμίτης πριν καλά-καλά πατήσω το πόδι μου στα άγια χώματα του «Στρατοπέδου Παπαφλέσσα»!

Έξω από το Διοικητήριο είχαν μαζευτεί όλοι οι υπαξιωματικοί του 5ου λόχου, οι χθεσινοί μου δεσμοφύλακες και με περίμεναν. Έπεσαν πάνω μου να με καλωσορίζουν, να μου σφίγγουν το χέρι, να μου δίνουν φιλικές μπουνιές στον ώμο.

—Παίδαρε!

—Μεγάλε, καλωσόρισες.

—Θα φάει η μύγα σίδερο και το κουνούπι ατσάλι!

Μέχρι αυτή η κουφάλα, ο Δημητρίου, ο παλιός μου συμμαθητής από το Δημοτικό ήρθε να δηλώσει μεταμέλεια.

—Ρε συ, Τάσο... Ότι έγινε, έγινε, έτσι; Περασμένα, ξεχασμένα;

Του έδωσα το χέρι. Δεν είχα καμιά όρεξη για έχθρες και διαμάχες. Στην κατάσταση που βρισκόμουν τώρα εγώ...

Έψαξα με τα μάτια στο σωρό.

—Ρε σεις, ο Γίγαντας πού είναι;

Ο Τσουτσάς κατέβασε τα μούτρα.

—Κι εγώ μόλις τώρα το 'μαθα, είπε. Δεν ήξερα...

Ανησύχησα. Είχε πάθει τίποτα ο Γίγαντας και μου το 'κρυβαν;

—Τι έγινε, ρε;

—Τον έχουν στο Πειθαρχείο, μου εξήγησε ο Τσουτσάς. Τον έπιασε το Φρουραρχείο χωρίς δίωρη κι όπως ήταν υπότροπος έφαγε μια τριήμερη αυστηρά.

Απέθαντε Γίγαντα! Ποιος ξέρει πάλι ποια κατά φαντασία γκομενοδουλειά σκάρωνες!

Με πιάσαν τα γέλια.

—Πάμε να τον βγάλουμε, τους λέω.

Με κοίταξαν σαστισμένοι.

—Τρελός είσαι, ρε μαλάκα; μου λέει ο λοχίας Τσιλίκουρας. Θα βρούμε το μπελά μας.

—Δεν θα βρούμε κανέναν μπελά, τον διαβεβαίωσα. Ποιος έχει τα κλειδιά του Πειθαρχείου;

—Ποιος θες να τα 'χει; γκρίνιαξε ο Τσιλίκουρας. Οι Αλφά-μίτες τα 'χουν.

—Περιμένετε εδώ και θα γελάσουμε, τους λέω.

Και γύρισα στο Διοικητήριο. Πάω γραμμή στον υπασπιστή που κόντεψε να πάθει ίκτερο βλέποντάς με πάλι μπροστά του.

—Τι θες πάλι; μου κάνει.

—Τη διαταγή της ανάθεσης καθηκόντων αρχιφύλακα του Φρουραρχείου, του λέω. Και γρήγορα παρακαλώ γιατί βιάζομαι.

Ο ανθρωπάκος παραλίγο να λιγοθυμήσει.

—Δεν είσαι με τα καλά σου, ρε..., ξεκίνησε να φωνάζει.

Του έκανα «σουτ» με το δάχτυλο και του έδειξα την πόρτα του Διοικητή.

—Να πάω καλύτερα στον κύριο Διοικητή; τον ρώτησα όλος προσποιητή αφέλεια.

Ο γυαλάκιας ξεροκατάπιε.

—Δεν γίνονται έτσι αυτά τα πράγματα, είπε. Πρέπει να κατοργάψουμε τη διαταγή, να την υπογράψει ο Διοικητής...

—Όσο πιο γρήγορα αρχίσουμε τόσο πιο γρήγορα θα τελειώσουμε, του λέω.

—Άλλωστε ο Ζήτουνας απολύεται μεθαύριο, αντιστάθηκε ο σπαστικός.

—Άρα, τώρα που μιλάμε έχει κιόλας παραδώσει, του λέω. Άρα, το Φρουραρχείο βρίσκεται χωρίς αρχιφύλακα.

—Μα...

Του ξανάδειξα με νόημα τον γραφείο του Διοικητή.

Σε πέντε λεφτά κατέβαινα να συναντήσω τους φλεγόμενους από περιέργεια συνάδελφους.

—Τι έκανες, ρε; Τι έκανες; μου την έπεςαν.

—Πάμε στην Πύλη και θα δείτε, τους κάνω.

Ο δεκανέας Αλφαμίτης που ήταν υπηρεσία κείνη την ώρα είχε ρίξει το κράνος προς τα πίσω και μασούσε μια οδοντογλυφίδα ακουμπισμένος νωχελικά στον τοίχο του Φρουραρχείου.

—Τι τρέχει, μάγκες; μας λέει όταν πλησιάσαμε. Βολτούλα με τις φόρμες; Βολτούλα;

—Τα κλειδιά του Πειθαρχείου, του λέω.

Ο τύπος με κοίταξε ξαφνιασμένος.

—Δεν είμαστε καλά!

—Τα κλειδιά, του ξαναλέω. Και φτιάξε το κράνος, πέτα την οδοντογλυφίδα και σουλουπώσου γιατί σε βλέπω, μάγκα μου, πρωί-πρωί με τη δροσούλα στη σέντρα.

Ο τύπος αγρίεψε. Δεν μιλούσαν έτσι στους Αλφαμίτες που ήταν κράτος εν κράτει μέσα στο σύνταγμα.

—Ποιος είναι αυτός ο μαλάκας; ρωτάει τους φιλάρες.

Έβγαλα τη φρεσκοϋπογεγραμμένη διαταγή και του την κόλλησα στη μούρη.

—Ο μαλάκας είναι ο καινούργιος σου αρχιφύλακας, μαλάκα, του λέω. Και τώρα φέρε τα κλειδιά, μην σε στείλω να φυλάξεις γερμανικό νούμερο στα μαγειρεία!

Οι φιλάρες μόνο που δεν με σήκωσαν στα χέρια. Μικρός θρί-αμβος, απ' αυτούς που κάνουν τη ζωή μας καμιά φορά πιο υποφερτή. Αν και η δική μου, έτσι όπως ήταν τη στιγμή αυτή...

Πέντε λεφτά αργότερα αγκαλιαζόμουν μ' έναν τελείως αποσβολωμένο Γίγαντα, που δεν ήξερε τι να πρωτοθαυμάσει, το ότι επέστρεψε ο παλιός του φίλος ή που βγήκε, με τέτοιο απρόσμενο τρόπο από τα σίδερα.

—Τι γίνιτι ιδώ, ρε; ρώταγε και ξαναρώταγε. Ρε, μη μι κάν'τι πλάκα;... Ρε, θ'κέ μ' ισύ είσι, αλήθεια; Λουχίας!

—Τώρα, Γίγαντα, έχουμε τα μέσα! του φώναξε ο Τσουτσάς. Ο δικός μας διορίστηκε αρχιφύλακας στο Φρουραρχείο!

Ο Γίγαντας άνοιξε κάτι μάτια πελώρια.

—Ρε... δεν του πιστεύου! είπε. Ου Ρήγας Αλφαμίτ'ς! Ρε, δε μι κάν'τι πλάκα;

—Αλήθεια, ρε ψώνιο, του λέω. Νά κι η διαταγή. Από αύριο κάθε κατεργάρης στον πάγκο του, κουφάλες. Θα κλάψουν μάνες!

—Εμ, πώς να τ' κάνουμε, κοκορεύτηκε ο Γίγαντας. Ικπιδιβμένους απού μένα, πουλαίν τ'ς διμοιρίας μ'! Τι νουμίζ'ς; Η Γίγαντας βγάν'ει τσακάλια, όχ'ι σαν κάτ'ι άλλοι, όνουμα κι μη χουριό!

Οι φιλάρες έφυγαν να κυνηγήσουν φαντάρους, αφού υποσχέθηκαν να βγούμε, να τα σπάσουμε το βράδυ, κι έμεινα με τον Γίγαντα, να κάνουμε τσιγάρο στο πεζούλι έξω από το Πειθαρχείο.

—Τι έκανες πάλι, ρε μούτρο, και σε μπαγλάρωσαν; τον ρώτησα.

—Άσι μι, μι τα τσουγλάνια τ' κιαρατά! αναφώνησε ο δεκα νέας αγανακτισμένος. Άσι μι, μη πιάκου κάνα Τόμσουν κι τ'ς γαζώσου ούλοι!... Κατάλαβις δηλαδή, ρε θ'κέ μ'... Δε φτάν'ει που μ' έπιακι η κουφάλα η ιφιδρεία, πάν' που μιτρούσα μέρις, μι την έπισαν κιόλα τα κουλόπιδα, γιατί βγήκα, λιέει, «ιν ώρα υπερεσίας», λιέει, κι άνευ δίουρ'η. Κι δηλαδή, τι να σι κάνου ιγώ, κύρι μαλάκα, αφόσουν μ' έκανι σινιάλου απ' του μπαλκόν'ι η Μαριγούλα, ότ'ι ιφχιρούσι ανυπιρθέτους; Ε; Σι ρουτάου; Τι να κάνου, ιγώ; Να κάτσου μι σταυρουμένα τα χέρια, σα μαλάκας;

—Ποια είναι η Μαριγούλα; απόρησα. Καινούργια;

—Καλά, ρε Ρήγα, άλλου να σι του λέου κι άλλου να του βλέπ'ς! αναφώνησε ο Γίγαντας. Άλλου πράμα, σι λιέου, ρε πιδί μ'! Ένα δικαουχτάρ'ι, μι κάτ' πιασίματα, να σι φύγ'ει ου τάκουσ! Άμα πάμι στου συρματόπλιγμα θα στου δείξου, να πάθ'ς. Κάθιτι ακριβώς απέναντ'ι, στην πουλυκατοιχία. Είναι μουδιστρούλα του άτιμου κι όσις βιλουνιές ξιέρ'ει αυτό δεν τ'ς ξιέρ'ει η ανώτιρ'η γχώμινα. Μιλάμι δηλαδή για ΤΗΝ περιίπτουσ'η!

Τ' είχες Γιάννη μ', τ' είχα πάντα.

—Καινούργιο αίσθημα λοιπόν.

Ο Γίγαντας χαμογέλασε.

—Ε, δεν τουν ξιέρ'ς τώρα τουν φίλου σ' τουν Γίγαντα; Αφού είναι γαμιάς! είπε μετριόφρονα. Αλλά άσι μι ιμένα κι πέμ' τα θ'κά σ'.

Του τα είπα, μέσες-άκρες, παραλείποντας επιδέξια τα πρόσ-

φατα γεγονότα, που μ' έκαιγαν και με τυραννούσαν. Αλλά ο Γίγαντας δεν ήταν από τα παιδάκια που μπορούσες να τα ξεγελάσεις, ειδικά σ' ότι είχε σχέση με τα «αισθηματικά» ζητήματα.

—Ισύ κάτ'ι έχ'ς, μου κάνει σε μια στιγμή. Ιμένα δεν μι γιλάς. Σι βλέπου του μάτι σ' να 'νι θουλό... Ρε... μπας κι είσι καψούρ'ς;

—Μπα, κουρασμένος είμαι... Έχω μέρες να κοιμηθώ.

Ο Γίγαντας με κοίταξε εξεταστικά.

—Όποιους δεν κοιμάτι ή πηδά'ει, ή χρουστά'ει στην Ιφουρία, ή είνι άρρουστους, παρατήρησε με την παροιμιώδη θυμοσοφία του. Ισύ δεν μι φαίνισι να 'χεις πηδήξ'ει προσφάτους, όσου για την Ιφουρία... Τι να τ'ς χρουστάς; Απού τα ινινήντα ιφτά κι ιβδουμήντα που παίρν'ς μισθό απού τουν Ιλληνικό Στρατό; Άρα, δεν μας μέν'ει παρά του τρίτου. Άρα, είσι άρρουστους.

—Κουνήσου απ' τη θέση σου, ρε.

—Δεν ιννουώ έτς'ι, εξήγησε ο Γίγαντας. Ιννουώ άρρουστους, καψούρ'ς. Πώς του λιέει κι του τραγούδ'; «Του πιδί έχει σαράντα πυριτό...». Τέτοιους άρρουστους. Σι βλιέπου ιγώ... Του μάτι σ' μια γυαλίζ'ει κι μια θουλών'ει. Κλασικό σύμπτουμα. Ιμένα δε μι γιλάς. Άλλου αν δε θέλ'ς να μι πεις. Του σέβουμι κι δεν ιπιμένου.

Μέχρι κι ο Γίγαντας με πήρε είδηση! Μα τι διάολο, είχα καμιά ταμπέλα στο κούτελο που έγγραφε «καψούρης»;

Τον πήρα και πήγαμε στο φυλάκιο της Πύλης, αφενός για ν' ακουμπήσω το σάχο, που τον κουβάλαγα σαν γύφτος μέσα στο στρατόπεδο κι αφετέρου για να κρύψω τον παραπτωματία, ερωτύλο δεκανέα, μέχρι να τελειώσει η ποινή, μην τον πάρει κανένα μάτι κι έχουμε ντράβαλα.

Ένας μικρός θάλαμος με τέσσερις διπλές κουκέτες κι ένα γραφειάκι μ' ένα πτυσσόμενο τραπέζι και δυο καρέκλες από φορμάϊκα ήταν το καινούργιο μου βασίλειο. Την ώρα εκείνη δεν υπήρχε ψυχή μέσα. Φώναξα τον Αλφαμίτη υπηρεσίας που μου 'δειξε το κρεβάτι μου, τακτοποίησα τα πράγματά μου και βγήκα με τον Γίγαντα να κάνουμε τσιγάρο κάτω από τα δέντρα, πίσω από το φυλάκιο.

Με κατατόπισε στα νέα του στρατόπεδου. Η «πόρνη η εφεδρεία» είχε κάνει θραύση. Ενώ το «ράδιο αρβύλα» κυκλοφορούσε τη φήμη ότι δεν θα 'πιανε τους εκπαιδευτές υπαξιωματικούς, δεν άφησε ρουθούνι να ξεφύγει. Κλαυθμός και οδυρμός! Γιατί δεν είναι αστείο να μετράς εικοσιεφτά και μία και ξαφνικά να σου κολάνε άλλες εκατόν είκοσι δύο στο σβέρκο, έτσι, γιατί του τη βάρεσε κάποιου γαλονά σε κάποιο επιτελείο, που δεν έχει ιδέα τι θα πει απολυτήριο! Τέλος πάντων, όλα «τα παιδιά» ήταν εδώ. Αλλά εδώ ήταν κι ο δόκιμος Μπαμνάρας! Μάλιστα κύριε! Αν θες το πιστεύεις. Ο δόκιμος Μπαμνάρας δήλωσε... ανακατάταξη! Καλά, μιλάμε για πολύ μεγάλο κάλο! Μιλάμε δηλαδή για σκέτη παράνοια! Τέλος πάντων, χέστα. Κατά τα άλλα... Το σπίτι της Κοραλίας το 'κλεισαν, γιατί, λέει, απαγορεύεται δυο πουτάνες στο ίδιο μπουρδέλο. Αέρας κουβέντα! Κάποιος δεν λادώθηκε κατά πως το περίμενε και την έκανε καρφωτή. Γιατί την Ευμορφία δεν την πειράζουν; Τι ψάχνεις, έτσι είναι ο κόσμος. Πούστης και άτιμος. Τώρα τη Μπέμπα την έχει φάει το πεζοδρόμιο. Εντάξει, τα βολεύει μια χαρά με τα φαντάρια, αλλά άλλο να 'χεις το κεραμίδι σου το νόμιμο κι άλλο να τρέχεις στα πάρκα και τις ερημιές για ένα όρθιο στα πεταχτά. Αλλά, είπαμε, ο κόσμος είναι πούστης. Στην ταβέρνα του Πίπη τα πράγματα ήταν όπως τα 'ξερα. Καλή ρετσίνα, καλός μεζές, μαζεύονται οι υπαξιωματικοί τα βράδια και βάζουν καμιά πλάκα στο «τζουκμπόξ», να φέρουν τις βόλτες τους, να πάνε τα φαρμάκια κάτω. Και η Μαρία καλά είναι, μια χαρά. Τα 'φτιαξε μ' έναν καινούργιο δόκιμο, έναν παιδαρά, που ήρθε στο σύνταγμα πριν από τρεις μήνες κι ο Μπαμνάρας τρώει τα λυσσακά του. Υπάρχει και θεία δίκη στον κόσμο αυτό.

Μάλιστα.

Ο Αλφαμίτης της Πύλης ήρθε να με βρει.

—Λοχία, τηλέφωνο. Η αδερφή σου.

Έμεινα ξερός. Ποια αδερφή μου; Πότε απέκτησα αδερφή και δεν το πήρα είδηση;

—Έχ'ς αδιρφή, ρε μπαγάσα, κι την κρύβ'ς απ' του φίλου σ' τουν Γίγαντα; παραπονέθηκε ο Γίγαντας.

—Όχι, λέω έχοντάς τα τελείως χαμένα.

—Τότι;

Τότε;

Τρέξαμε στο φυλάκιο.

—Σε πήρα να δω αν είσαι καλά, άκουσα σαν σε όνειρο τη φωνή της Κατερίνας από την άλλη άκρη του σύρματος. Είσαι καλά;

Είχα μείνει κοκαλωμένος από την έκπληξη. Αυτό, ομολογώ, ούτε στα πιο μυστικά μου όνειρα δεν τολμούσα... Η Κατερίνα μου τηλεφωνούσε στο Κέντρο!

—Τάσο;

—Ναι, κατάφερα να πω. Καλά είμαι...

—Ήθελα να σ' ακούσω, είπε. Αυτό μόνο...

—Κι εγώ ήθελα να σ' ακούσω, ψιθύρισα.

—Με σκέφτεσαι;

—Δεν κάνω τίποτ' άλλο...

—Αγάπη μου...

Αγάπη μου!

Δεν μπορούσαμε να μιλήσουμε πολύ. Άλλωστε, αυτά που είχαμε να πούμε τα είπαμε, αυτά που θέλαμε ν' ακούσουμε τ' ακούσαμε.

Άφησα το ακουστικό και βγήκα έξω στον ήλιο, που τώρα φαινόταν να λάμπει με διπλάσια δύναμη. Κάθισα δίπλα στον Γίγαντα, που είχε βγει διακριτικά πιο πριν, για να μ' αφήσει μόνο, και προσπάθησα να συνειδητοποιήσω αυτό που είχε μόλις συμβεί.

—Του πρόσουπου; ρώτησε ο Γίγαντας με ταχτ.

Το κεφάλι μου γύριζε σαν σβούρα, άδειο από μυαλό.

—Ναι, είπα.

Ο Γίγαντας με σκούντηξε.

—Ίσα, ρε παλιουσειρά! μου έκανε. Ισύ έχ'ς κιτρινίσ'ει ουλόκληρους, ρε. Θα πάθ'ς τίπουτα, ρε μαλάκα. Τι... άσχημα νέα;

—Όχι, καθόλου, ψιθύρισα. Καθόλου άσχημα νέα... Απενα-
ντίας.

Το πρόσωπο του Γίγαντα φωτίστηκε από ένα πλατύ χα-
μόγελο.

—Σ' αγαπάει, ρε ψώνιου; μου κάνει.

Μ' αγαπάει;

—Έτσι λέει, είπα, περισσότερο για να τ' ακούσω ο ίδιος.

—Καλά, για σένα δε ρουτάου, φαίνιτι.

Αν φαίνεται λέει!

Το βράδυ βγήκαμε όλοι μαζί, μια παρέα, όσοι από τους «φι-
λάρες» δεν είχαν υπηρεσία δηλαδή.

Ο Τσουτσάς, ο Δημητρίου, ο Τσιλίκουρας, ο Βαφιάς, ο επι-
λοχίας, ο Λαγός —που έτρεξε όταν έμαθε ότι ήρθα— κάνα-δυο άλ-
λοι, λιγότερο κολλητοί και φυσικά ο αναπόφευκτος Γίγαντας,
που τον βγάλαμε λαθραία, λόγω της τιμωρίας.

Πήγαμε κατευθείαν στου Πίπη, όπου μέχρι αργά, παρα-
βιάζοντας τις δίωρες, κατεβάζαμε μισόκιλα, ακούγαμε σημαδια-
κά τραγούδια από το τζουκμπόξ του τύπου «δεν θέλει απόψε άν-
θρωπο να δει, γιατί έχει κάψες, κάψες το παιδί» και διασκεδάζα-
με τον νταλκά μας ρίχνοντας τις βόλτες μας στο τσιμέντο με το
πριονίδι.

Γυρίσαμε στο στρατόπεδο τύφλα στο μεθύσι. Το πρώτο μου
μεθύσι —μέχρι αναισθησίας— στον Ελληνικό Στρατό!

Αυλαία

Τα καινούργια μου καθήκοντα ήταν απλά. Ό,τι είχα να κάνω, σαν αρχιφύλακας, ήταν να βγάζω την υπηρεσία της Φρουράς –μέχρι τις 6 το απόγευμα την Πύλη φυλάγαν οι Αλφαμίτες– και να κανονίζω τα «περίπουλα» στην πόλη γιατί, παρ' όλο που υπήρχε ΕΣΑ, βγάζαμε και δικούς μας έξω ώστε να κρατάμε κάποια ισορροπία.

—Κοίτα 'δώ, ρε Ρήγα, μου είχε πει ο Διοικητής (που στο βάθος δεν ήταν κακό ανθρωπάκι). Κάντε ότι μπορείτε, να ελέγχετε εσείς τους φαντάρους, γιατί έτσι και πέφτουν στα χέρια αυτών των κομπρόσκυλων της ΕΣΑ χαντακώνονται.

Όπως και να 'ναι, ξαφνικά –στο ίδιο αυτό στρατόπεδο, που με είδε απελπισμένο νεοσύλλεκτο–, βρισκόμουν με δύναμη σχεδόν απεριόριστη. Κανείς δεν είχε όρεξη να τα βάλει με τους Αλφαμίτες κι ακόμα λιγότερο με το αφεντικό τους, πόσο μάλλον που ήξεραν ότι ο Διοικητής έπινε νερό στ' όνομά μου (αφού άλλωστε δικό του «δημιούργημα» ήμουν!).

Μέχρι κι ο δόκιμος –τώρα ανθυπολοχαγός– Μπαμνάρας έχανε την καρδιά του πέτρα.

—Ότι έγινε, έγινε, Ρήγα, μου είπε. Τώρα που είσαι βαθμοφόρος και βλέπεις τις ευθύνες που έχουν τα γαλόνια, ελπίζω να συνεργαστούμε.

Τι να του πεις τώρα του κόπανου;

Οι μέρες πέρασαν δύσκολα, πολύ δύσκολα και οι νύχτες ακόμα δυσκολότερα. Η σκέψη της Κατερίνας, αντί να εξασθενήσει όλο και δυνάμυνε. Δεν με άφηνε λεπτό πια σε ησυχία. Όπου να πήγαινα κι όπου να στεκόμουν, η μορφή της μπροστά στα μάτια μου. Και η αναμονή γινόταν ανυπόφορη. Και η αβεβαιότητα τυραννική. Ήταν στιγμές που έφταναν στα όρια της απελπισίας. Ποτέ άλλοτε, ακόμα και στις χειρότερες εποχές της θητείας μου, δεν ένιωσα τόσο περιορισμένος, τόσο φυλακισμένος. Και η ειρωνεία ήταν ότι, τώρα ήμουν πια εντελώς απολυτός. Έβγαινα κι έμπαινα στο σύνταγμα ότι ώρα ήθελα και δεν είχα να δώσω λογαριασμό σε κανένα. Αλλά η φυλακή η δική μου βέβαια ήταν αλλιώτικη, ήταν εσωτερική υπόθεση και γι' αυτό δεν μπορούσα να κάνω τίποτα.

Προσπαθούσα να μην της τηλεφωνώ κάθε μέρα, αλλά δεν ήταν και τόσο εύκολο. Η λαχτάρα ν' ακούσω τη φωνή της ξεπέρανε τη λογική, που μου 'λεγε να κάνω κράτει. Ένα λεπτό, ως την άκουγα ένα λεπτό και δεν μ' ένοιαζε τίποτα. Δηλαδή...

Δεν τολμούσα να τη ρωτήσω τι είχε κάνει με τον «άλλο». Η ίδια δεν μου 'λεγε, αφήνοντάς μου την εντύπωση ότι το θέμα αυτό είχε τακτοποιηθεί, είχε κλείσει οριστικά. Ήμασταν μαζί, έστω κι από απόσταση, έστω και κάτω από τις τυραννικές συνθήκες της στιγμής.

Κάποτε όλα αυτά θα τελείωναν και τότε...

Τότε;

Δεν μπορούσα να φανταστώ πια τη ζωή μου χωρίς αυτή. Δεν τόλμαγα καν να σκεφτώ τι θα γινόταν αν την έχανα.

Γιατί, κόντρα σε κάθε λογική, πίστευα ότι «την είχα».

Όπως πίστευα ότι αυτό που συνέβη ανάμεσά μας, αυτό το απρόσμενο, το μυστηριακό, το τόσο εξιδανικευμένο, θα κράταγε για πάντα.

Αλλά...

★ ★ ★ ★ ★

Πλησίαζε η εποχή που τελείωνε η εκπαίδευση της τρέχουσας σειράς και τα πράγματα στο Κέντρο άρχισαν να χαλαρώνουν. Οι «συνάδελφοι» είχαν αρχίσει πάλι να μετράνε μέρες.

—Κι αυτή τη φορά δεν υπάρχει καμιά πόρνη εφεδρεία να μου τα χαλάσει, έλεγε ο Τσουτσάς.

—Απολύομαι, ρε! Πάρτε το χαμπάρι, στραβάδια! ΑΠΟΛΥΟΜΑΙ! φώναζε ο Τσιλίκουρας.

—Του μόνου που μ' απασχουλεί είναι πού θ' αφήκου ούλις αυτές τ'ς γχώμινες, έλεγε ο αιώνιος Γίγαντας σκεφτικός.

Όσο για μένα...

Εγώ είχα άλλου είδους σαράκι. Γιατί πήγαινε 'βδομάδα σχεδόν που δεν είχα μιλήσει με την Κατερίνα. Κάθε που έπαιρνα στο μαγαζί μου έλεγαν ότι αυτή τη στιγμή τραγουδάει κι όταν έπαιρνα αργότερα, είχε φύγει.

Με ζώσανε τα φίδια.

Κάτι δεν πήγαινε καλά. Δεν ήξερα τι αλλά το ένιωθα. Κάτι δεν πήγαινε καλά.

—Πάρι άδεια, ρε θ'κέ μ', με συμβούλευσε ο Γίγαντας. Του πούστ'η! Κουντεύ'ς να κλείσ'ς χρόνου κι δεν έχ'ς πάρ'ει ούτε διανυκτέρευσ'η.

Αλλά δεν γινόταν. Συνέπεσε κείνη την εποχή να βρίσκονται με άδεια δυο από τους οχτώ Αλφαμίτες και η υπηρεσία έβγαινε με το ζόρι. Δεν γινόταν να πάρω άδεια.

—Τότι, τι να πω... κάν' την σκαστός, είπε ο Γίγαντας.

—Σκαστός!

—Ναι, ρε ψώνιου. Ποιος θα σι καταλάβ'ει; Αφού ό,τ'ι ώρα θέλ'ς μπαίν'ς κι ό,τ'ι ώρα θέλ'ς βγαίν'ς. Αν την κουπανήσ'ς κατά τ'ς τρεις τ' απόγεμα απού 'δώ, του βράδ'υ θα 'σι στ'ν Αθήνα. Πας, βλέπ'ς του πρόσουπου, πηδás σ' ένα ταξί κι είσι πάλ'ι πίσου, πριν απού την αναφουρά. Προυφταίν'ς. Κι μη φουβάσι, ιμείς θα σι καλύψουμι, αν τύχ'ει τίπουτις.

—Τι λες, μωρέ βλήμα, του κάνω. Γίνονται αυτά τα πράγμα-τα;

—Μόνου έτσ'ι γίνουντι αυτά τα πράματα, απάντησε σοβαρά ο Γίγαντας.

—Έτσι και με τσακώσουν περνάω στρατοδικείο.

Ο Γίγαντας αναστέναξε.

—Κι τ' είναι χειρότερου, ρε μαλκιασμένου; μου λέει. Να πι-
ράς'ς απού στρατουδικείου ή να λυών'ς απού την αγουνία όπους
τώρα;

Ούτε συζήτηση.

Κανόνισα με τα παιδιά του Φρουραρχείου την υπηρεσία,
τους είπα ότι έφευγα σε αποστολή (κατάλαβαν, αλλά έκαναν το
χορόϊδο) κι έτρεξα στο σταθμό. Πρόλαβα το τραίνο στο τσακ,
πάνω που έφευγε.

—Άντι, ρε ψώνιου κι παραλίγου να του χάς'ς, άκουσα τη
γνώριμη φωνή να μου λέει όπως σκαρφάλωνα στο βαγόνι.

—Γίγαντα!

—Όχ'ι τι νουμίζ'ς, μόνου ισύ θα την κάν'ς σκαστός για τα
μπουζούκια, να πούμι;

Αλλά ήταν καχός ηθοποιός και δεν έπειθε κανέναν. Δεν ήταν
για τα μπουζούκια που 'ρχόταν μαζί ο Γίγαντας, ερχόταν γιατί
ανησυχούσε. Και είχε απόλυτο δίκιο.

Στη διάρκεια της διαδρομής μιλήσαμε ελάχιστα. Ούτε ο Γί-
γαντας φαινόταν να 'χει όρεξη για κουβέντες —πράγμα πρωτο-
φανές— ούτε, πολύ λιγότερο εγώ.

Είχε νυχτώσει όταν φτάσαμε στην Αθήνα.

Και, φυσικά, πέσαμε κατευθείαν στην αγκαλιά του... Μι-
χτού.

—Για πού το 'βαλες, λοχία;

Ο δόκιμος, παισιωμένος από έναν Στρατονόμο, ένα Αερο-
νόμο κι ένα Ναυτονόμο, με κοίταζε σαν ξερολούκουμο.

Την είχαμε πατήσει ανεπανόρθωτα. Χάσαμε πριν παίξουμε.
Τετέλεσται!

Τι μπορούσα να τους πω τώρα αυτών των σαρχοβόρων;
«Συγγνώμη, αλλά ήρθα να δω τι συμβαίνει με την αγαπημένη

μου»; Και καλά εγώ, ο Γίγαντας ο φουκαράς τι έφταιγε να βρεθεί μπλεγμένος από την καλή του την καρδιά;

Και ξαφνικά μου κατέβηκε η φαινή ιδέα.

Μέσα στην παραζάλη μου και στη βιασύνη να δραπετεύσω όσο πιο γρήγορα γινόταν από το Κέντρο, είχα ξεχάσει να βγάλω το περιβραχιόνιο και τη ζωστήρα με το πιστόλι κι ούτε ο Γίγαντας το είχε προσέξει, να μου το επισημάνει μέσα στο τραίνο. Ευτυχώς.

—Πηγαίνω συνοδεία τον κρατούμενο δεκανέα, λέω.

—Πού τον πηγαίνεις; ρώτησε υποψiάρικα ο δόκιμος.

—Στο Φρουραρχείο, είπα (το πρώτο πράγμα που μου κατέβηκε στο μυαλό).

—Τι έκανε; ενδιαφέρθηκε ο Εσατζής.

—Απείθεια και ανατρεπτικές ενέργειες (άλλο δεν μπορούσα να σκεφτώ).

Οι ντουλάπες κοίταξαν τον Γίγαντα με απορία και μετά έβαλαν τα γέλια.

—Αυτό εδώ, ρε; λέει ο Αερονόμος.

Ο Γίγαντας εθίγη.

—Γιατί, ρε, δε σι γιμίζου του μάτ'ι;

—Σχάσε εσύ! αγρίεψε ο δόκιμος.

—Μην σε πιάκουμε στις γρήγορες, απείλησε ο Στρατονόμος φέρνοντας το χέρι στο γκλομπ με σημασία.

Ο Γίγαντας προτίμησε να τους περιφρονήσει.

—Από πού έρχεσαι, λοχία; με ρώτησε πάλι ο δόκιμος.

—Από την Κόρινθο, λέω γρήγορα.

—Και γιατί δεν του 'χεις βάλει χειροπέδες, ρε σειρά; με παρατήρησε ο Στρατονόμος.

—Δεν έχουμε χειροπέδες, του κάνω. Άλλωστε δεν είναι επικίνδυνος, φουκαράς είναι.

—Φουκαρά να πεις τουν κώλο σ'! τσαντίστηκε ο Γίγαντας.

—Εμένα μου φαίνεται τσαμπουκάς πάντως, παρατήρησε ο Αερονόμος.

—Μην ανησυχείς, σειρά, του λέω. Εκεί που πάει θα τον στρώσουν στο πιτς φυτίλι.

Οι τύποι χαχάνισαν.

—Να μας τον φέρεις σ' εμάς, στο ΕΑΤ/ΕΣΑ, είπε ο Στρατονόμος. Έχουμε εκεί κάτι φάρμακα, ένα κι ένα για τα τσαμπούκια.

Τον δόκιμο όμως τον έβλεπα σκεπτικό.

—Για δως μου τα χαρτιά σου, λοχία, μου λέει.

Τόμπολα! Τώρα;

—Δεν μπορώ, κύριε δόκιμε, είπα.

Ο δόκιμος απόρησε.

—Δεν μπορείς;

—Δεν μπορώ, κύριε δόκιμε, επανέλαβα. Βλέπετε, έχω διαταγές να παραδώσω τα χαρτιά της μεταγωγής μόνο στον αξιωματικό υπηρεσίας του Φρουραρχείου. Είναι θέμα ασφαλείας.

Ο δόκιμος χαμογέλασε.

—Και ποιος σου έδωσε τη διαταγή;

—Ο ίδιος ο κύριος Διοικητής, είπα.

Το χαμόγελο του δόκιμου πλάτυνε.

—Αυτό μπορούμε να το εξακριβώσουμε αμέσως, είπε. Μ' ένα τηλεφώνημα.

Τώρα πια δεν μας έσωζε ούτε η Παναγία της Τήνου!

Ξεροκατάπια.

—Ουδεμία αντίρρηση, κύριε δόκιμε, είπα (τι να 'λεγα).

Ο δόκιμος φάνηκε να το σκέφτεται.

—Δεν έχω πειστεί απόλυτα, λοχία, μου κάνει. Αλλά να είσαι βέβαιος ότι θα το ελέγξω.

Έβγαλε το μπλοκάκι του.

—Όνομα;

—Λοχίας... Σπαντιδάκης Ερμόλαος.^(*)

Ο δόκιμος σταμάτησε με το μολύβι μετέωρο.

—Σπαντιδάκης... Τον στρατηγό τον έχεις τίποτα;

—Αδερφός του πατέρα μου, κύριε δόκιμε, είπα.

Το Μικτό αντάλλαξε αμήχανες ματιές.

Ο δόκιμος ξανάβαλε το μπλοκάκι στην τσέπη χωρίς να το χρησιμοποιήσει.

—Καλά, είπε. Μπορείς να πηγαίνεις... Καταλαβαίνεις... κι εμείς το καθήκον μας κάνουμε.

—Καταλαβαίνω, κύριε δόκιμε.

—Και πρόσεξε την αυτή τη λουμπίνα, ρε σειρά, μη βρεις κάνα μπελά, με συμβούλεψε ο Στρατονόμος. Πολύ μουλωχτό τον βλέπω και δεν μ' αρέσει. Από κάτι τέτοιους να φοβάσαι.

Χαιρετηθήκαμε τυπικότατα κι αρπάζοντας τον Γίγαντα από το μπράτσο τον έσπρωξα μπροστά.

—Προχώρα, μουλωχτέ εγκληματία, του κάνω.

—Τ'ς αδιρφής τ' απαυτό, παλιουπουσταριό, ήρθε σφυριχτή η απάντηση μέσα από τα σφιγμένα του δόντια.

Μπήκαμε σ' ένα ταξί, είπα του ταξιτζή πού να μας πάει και σωριαστήκαμε εξουθενωμένοι στο κάθισμα. Είχα γίνει λούτσα στον ιδρώτα και τα χέρια μου έτρεμαν ασταμάτητα.

—Να σι πω ότ'ι παρά λίγου να χιστώ πάνου μ' λίγου θά 'νι! αναστέναξε ο Γίγαντας. Ούτι στουν παπά να μην του πεις πώς γλύτουσάμι! Ούτι στουν παπά!

Πρόσεξα ότι ο ταξιτζής μας παρακολουθούσε από το καθρεφτάκι του κι έριξα μια αγκωνιά στον Γίγαντα. Κατάλαβε και σώπασε.

(*) Ο Σπαντιδάκης ήταν ένα από τα πρωτοπαλίκαρα της Χούντας των Απριλιανών.

—Κρατούμενος, το παληκάρι, λοχία, κρατούμενος; μου πετάει σε μια στιγμή ο ταξιτζής.

Το μούτρο του δεν μ' άρεσε καθόλου. Πολύ χαφιέδικη φάτσα, ρε παιδί μου! Μ' έζωσαν πάλι τα φίδια.

—Κρατούμενος, γρύλισα.

Ο τύπος γέλασε.

—Και τον πας στα μπουζούκια, πριν τον μπουζουριάσεις, ρε συ λοχία;

—Εσύ να κάνεις τη δουλειά σου, του αγρίεψα.

—Καλά ντε, και μεις μια κουβέντα είπαμε..., έκανε. Είναι ένεκα που κι ελόου μου Αλφαμίτης υπερέτησα. Στη Στρατιά, στα Γιάννενα. Ξέρεις, τότε με το συμμοριτοπόλεμο... Μας φέρναν τα κομμούνια και τα δέναμε με σύρμα, να μπήγεται στο κρέας... Είχε μεγάλη πλάκα!

Μας άφησε έξω από το «Γλυκοχάραμα» και μας ευχήθηκε ειρωνικά «καλοί πολίτες».

—Αν και δεν το βλέπω σύντομα, πρόσθεσε καθώς ξεκινούσε.

Εξαιρετικός κύριος!

Και τώρα που φτάσαμε στο σημείο «μηδέν»... Τώρα, τα πόδια μου δεν με βαστούσαν.

Κάθισα στο καπό ενός παρκαρισμένου αυτοκινήτου και πήρα μια βαθιά ανάσα.

—Ίσα, ρε..., μου κάνει ο Γίγαντας. Τώρα θα κουλώσουμε; Ίσα.

—Εύκολο το 'χεις, ρε Αλέξανδρε;

—Εύκολου, δύσκολου, πάμι μέσα κι βλέπουμε. Θέλ'ς να μας μπλάξ'ει κανά Μικτό πάλ'ι κι να τρέχουμε;

—Πού σ' έμπλεξα και σένα! μονολόγησα.

—Τι μ' έμπλιξες, ρε θύμα, ε, θύμα; θύμωσε ο Γίγαντας. Πουθινά δεν μ' έμπλιξες, μόνους μ' μπλέχτ'κα. Για κάτ'ι τέτοια είναι οι φίλ'οι, δεν είναι; Αλλιώς να τ'ς χέσου!

Α, ρε Γίγαντα! Όσο μπόϊ σου 'λειπε, τόση καρδιά...

Μάζεψα όλο μου το κουράγιο και με τον φίλο μου ξοπίσω μπήκα στο κέντρο.

Το πρόγραμμα δεν είχε αρχίσει, ήταν νωρίς ακόμη. Τα γκαρσόνια τακτοποιούσαν τραπέζια και καρέκλες. Ο ίδιος αζούριςτος «μαιτρ», που είχα δει την πρώτη φορά, μας πλησίασε. Έριξε μια ματιά στις στολές, σταμάτησε στο περιβραχιόνιο «ΑΜ», στη ζωστήρα με το υπηρεσιακό περίστροφο...

—Τι τρέχει, ρε παιδιά;

Του είπα ποιος ήμουν. Με ήξερε από τις φορές που τηλεφωνούσα της Κατερίνας.

—Α, εσύ είσαι, ρε φιλάρα; μου κάνει ανακουφισμένος. Με κοψοχόλιασες! Ξέρεις... οι μέρες είναι πονηρές...

Δεν είχα καμιά διάθεση να πιάσω κουβέντα για την πονηριά ή την αθωότητα των ημερών.

—Η Κατερίνα; ρώτησα ενώ η καρδιά μου πήγαινε να σπάσει.

Ο αζούριςτος απέφυγε ν' απαντήσει ευθέως.

—Σιγά, ρε παιδί, μου κάνει. Σιγά. Κάτσε να πάρεις μια ανάσα... Να κεράσουμε ένα ποτό;

—Δεν έχουμε ώρα για ποτό, είπα. Ήρθα να δω μια στιγμή την Κατερίνα...

Ο «μαιτρ» κούνησε το κεφάλι του με κατανόηση.

—Ναι, βέβαια..., έκανε.

—Είναι εδώ;

—Ε, όχι ακόμα...

—Τι ώρα έρχεται;

Ο τύπος ξεροκατάπιε.

—Είσαστε σίγουροι ότι δεν θέλετε ένα ποτό; πρότεινε. Ένα ουσκάκι, ένα κονιάκ;

Πήγα να τον βρίσω αλλά ο Γίγαντας πετάχτηκε στη μέση.

—Αφού ιπιμέν'ς, ένα κονιάκ να του πιούμι, είπτε.

Ο τύπος έτρεξε, φανερά ανακουφισμένος, να φέρει τα κονιάκ ενώ εγώ άρπαζα τον Γίγαντα από τα μούτρα.

—Τι κονιάκ, ρε κόπανε; του κάνω. Για κονιάκ ήρθαμε εδώ;

Ο Γίγαντας με τράβηξε προς το μπαρ.

—Σιγά, ρε μάγκάκ'ι, μου κάνει. Σιγά. Αφού ου άνθρουπους έχ'ει όλ'η την καλή προυαίρεσ'η να μας κιράσ'ει, γιατί να τουν προυσβάλουμι; Άλλουστι δεν στο 'πι; Δεν έχ'ει έρθ'ει ακόμα του κουρίτσ'ι. Κάτσι, να πιούμι του κονιάκ πιριμένουντας. Τώρα μας πιάκαν οι βιασύνις;

Ο αξούριστος έφερε τα κονιάκ.

—Δεν μου είπες τι ώρα θα 'ρθει η Κατερίνα, του υπενθύμισα.

Ο τύπος ξεροκατάπιε.

—Δηλαδή... Δεν είπα ότι θα 'ρθει..., τα μάσησε.

Πάγωσα. Συνέβαινε τίποτα; Έπαθε τίποτα η Κατερίνα; Ένωσα το αίμα να φεύγει εντελώς από το κεφάλι μου.

—Έπαθε τίποτα η Κατερίνα; κατάφερα να ψελλίσω.

Ο «μαιτρ» με είδε έτσι κι έσπευσε να με καθησυχάσει.

—Όχι, ρε αγόρι μου, μην ανησυχείς. Μια χαρά είναι... Μια χαρά, μόνο που...

—Τι;

—Να... Δεν δουλεύει πια σε μας...

Ένα βάρος έφυγε από πάνω μου. Σωριάστηκα στο πρώτο σκαμπό που βρήκα και άδειασα το ποτήρι με το κονιάκ. Το είχε άραγε προβλέψει ότι θα μου χρειαζόταν ο Γίγαντας;

—Είναι καλά;

—Ναι, ναι, με βεβαίωσε ο αξούριστος. Μηδέν πρόβλημα. Τι λέμε τώρα; Αλίμονο... Αν ήταν κάτι δεν θα στο 'λεγα; Απλά, βρήκε φαίνεται καλύτερο μεροκάματο και πήγε να δουλέψει αλλού το κορίτσι... Αυτό είναι όλο...

—Πού αλλού;

—Στη Σαλονίκη.

Στη Θεσσαλονίκη!

Ο «άλλος»!

Δεν πρόλαβα να ρωτήσω τίποτ' άλλο γιατί ένα γκαρσόνι μπήκε τρέχοντας από την εξώπορτα.

—Ένα τζηπ της ΕΣΑ σταμάτησε έξω από το μαγαζί, φώναξε. Κοιτάζουν κατά 'δώ.

Ο «μαιτρ» μας άρπαξε και μας έσπρωξε στο βάθος του μαγαζιού, μας πέρασε από την κουζίνα κι από την πίσω πόρτα μας φυγάδευσε κακήν-κακώς.

Από κει και πέρα θυμάμαι ελάχιστα πράγματα.

Θυμάμαι τον Γίγαντα να μου μιλάει ακατάπαυστα, να με τραβάει από το μπράτσο, να με σπρώχνει, να βλαστημάει καντήλια και Χριστούς... Θυμάμαι, να μπαίνουμε σε ταξί, σε αγροτικά, σε λεωφορεία... Αυτά.

Πώς βρεθήκαμε στο στρατόπεδο πριν από την πρωινή αναφορά, ούτε θυμάμαι, ούτε έμαθα ποτέ. Το σίγουρο είναι ότι, χωρίς τον Γίγαντα, δεν θα τα 'βγαζα πέρα κείνο το βράδυ. Ούτε αργότερα δηλαδή.

Για μέρες δεν είχα αίσθηση του πού βρίσκομαι. Εκτελούσα μηχανικά τα καθήκοντά μου, έκανα αυτά που έπρεπε να κάνω και μετά έπεφτα στο κρεβάτι μου και βυθίζομουν σε λήθαργο μέχρι την άλλη μέρα το πρωί. Τελικά, είχα πετύχει το στρατιωτικό ιδεώδες, είχα γίνει «ρουμπότ».

Δεν ξέρω πόσος καιρός πέρασε μέχρι ν' αρχίσω να συνέρχομαι και να αποκτώ επαφή με το περιβάλλον, αλλά σίγουρα πέρασε κάμποσος.

Μετά, σιγά-σιγά συνήθισα. Δεν υπήρχε τίποτ' άλλο που να μπορούσα να κάνω.

Το γράμμα ήρθε στα μέσα του Σεπτεμβρίου και δεν ήταν φλύαρο.

«Αυτό που μας συνέβη δεν ήταν όνειρο και δεν ήταν κάτι μικρό και συνηθισμένο» έγραφε. «Ας το κρατήσουμε ανέπαφο, στα

βάθη της ψυχής μας κι ας μην επιτρέψουμε στον χρόνο και τους ανθρώπους να το αγγίζουν. Μην με κρίνεις απ' ότι μαθαίνεις ή ακούς, αλλά απ' αυτό που ο ίδιος ξέρεις για μένα, στην καρδιά σου. Αγάπη μου.»

★ ★ ★ ★ ★

Στεκόμουν με τον Τσουτσά και τον Γίγαντα στην Πύλη και χαζεύαμε τη φουρνιά των «νέων» που κατέφθανε. Ζαρωμένα, φοβισμένα, ζαλισμένα, δυστυχισμένα ανθρωπάκια, ακριβώς σαν κάποιο «στρατιώτη Μουστάκια», ένα χρόνο πριν, την ίδια μέρα.

—Καλώς τα δεχτήκαμε, μουρμούρισε ο Τσουτσάς.

—Θα φαν καλά, σχολίασε ο Γίγαντας.

Ένας μελαγχολικός, μελαχρινός νεαρός, με ψαλιδισμένο μουστακάκι με πλησίασε κι έτεινε το χαρτί της κατάταξής του.

—Για πού το βάλαμε, Μουστάκια; τον ρώτησα.

Με το κεφάλι του έδειξε το χάος του στρατοπέδου.

—Μέσα, είπε.

Χαμογέλασα.

—Δηλαδή, πώς το εννοείς το «μέσα», ρε Μουστάκια; Μέσα για κοινωνική επίσκεψη ή μέσα για τα καλά;

Ο Μουστάκιας με κοίταξε με κείνο το λυπημένο βλέμμα δαρμένου σκύλου.

—Πολύ φοβάμαι ότι είναι για τα καλά, είπε.

—Είναι τσαμπουκάς ο νέους, απεφάνθη ο Τσουτσάς.

—Θα πήξ'ει, προφήτευσε ο Γίγαντας.

Κοίταξα τον ετοιμόλογο μελλοθάνατο καλά-καλά.

—Τι δουλειά κάνεις στην πολιτική ζωή, ρε Μουστάκια; τον ρώτησα.

—Φοιτητής, απάντησε αυτός μελαγχολικά.

Κοιταχτήκαμε με τον Τσουτσά και τον Γίγαντα και βάλαμε τα γέλια.

—Πέρνα μέσα, λέω του σαστισμένου νεοσύλλεκτου. Και...
καλός στρατιώτης.

Ανάψαμε τσιγάρο και χαζεύαμε την κίνηση της Πύλης σιω-
πηλοί.

—Ρε πώς έρχονται καμιά φουρά τα πράματα! έσπασε
πρώτος τη σιωπή ο Γίγαντας.

—Όσα φέρνει η ώρα..., συμπλήρωσε ο Τσουτσάς.

Αναστέναξα και τους έπιασα από τους ώμους.

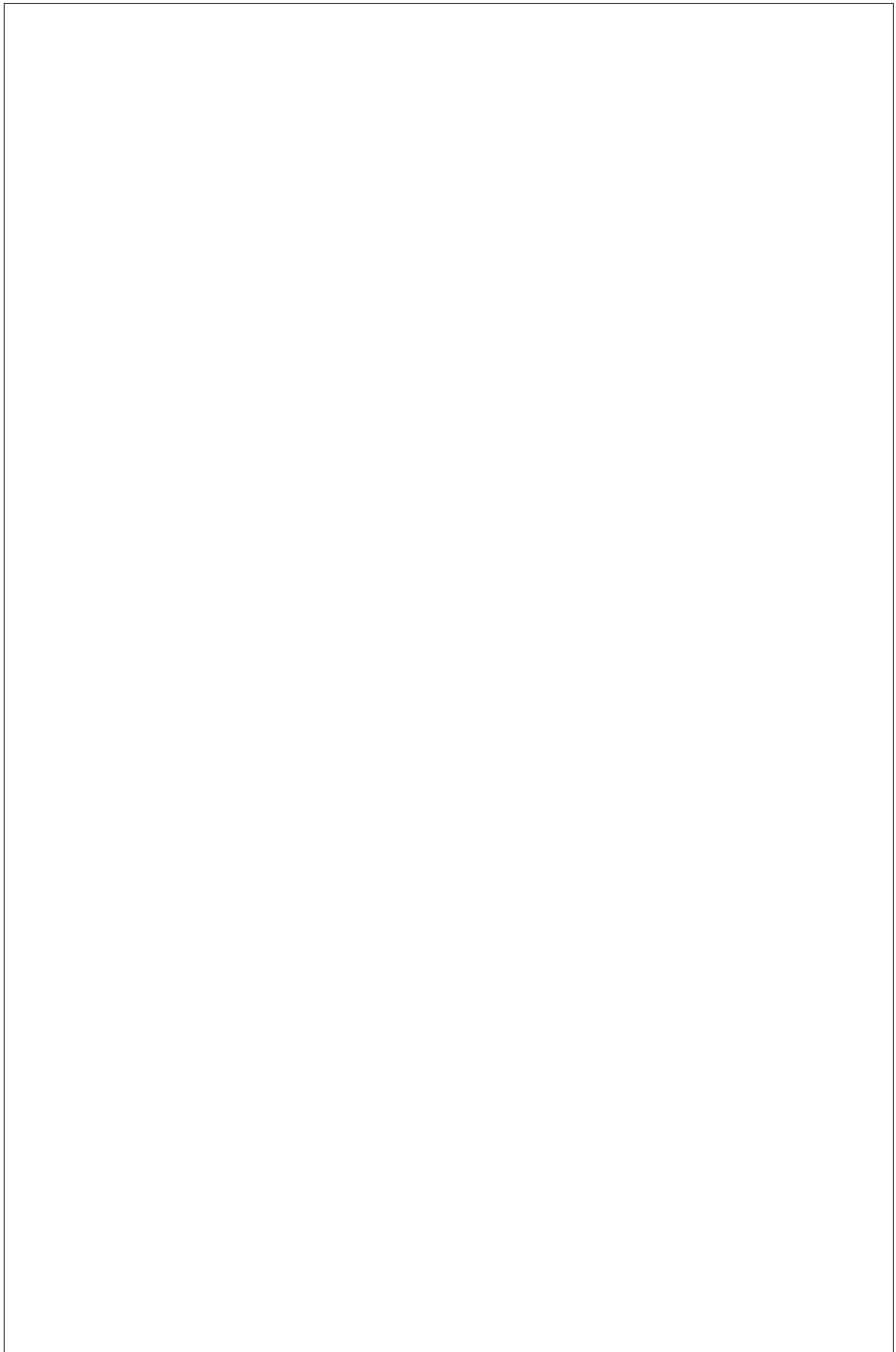
—Φιλάρες, τι λέτε, πάμε να μάθουμε τα στραβάδια να βα-
ράνε «προσοχή-ημιανάπαυση»;

—Να σπάσ'ν τα τζαμ'λίκια! είπε ο Γίγαντας.

—Να ηδονίζεται το έδαφος! πρόσθεσε ο Τσουτσάς αναστε-
νάζοντας.

Τ Ε Λ Ο Σ

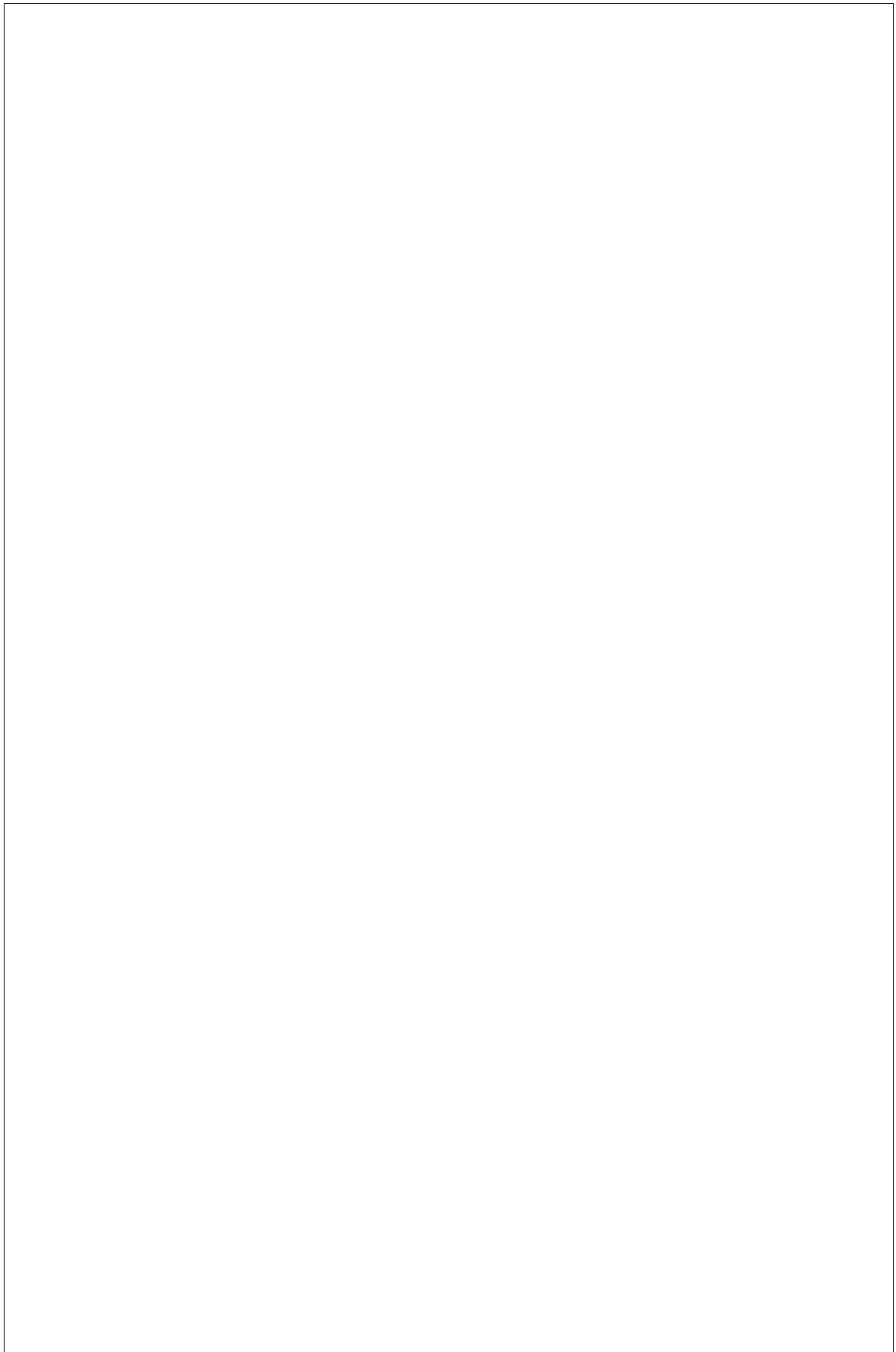
Ο λοχίας Ρήγας δεν απολύθηκε ποτέ. Ούτε και προβιβάστηκε άλλο. Ο χαρακτήρας του παρέμεινε όπως ήταν όταν παρουσιαζόταν για πρώτη φορά στην Πύλη του «Στρατόπεδου Παπαφλέσσα». Αναλλοίωτος και διαχρονικός.

Διάφοροι φαντάροι τον συνάντησαν στις περιπλανήσεις τους, σε διάφορες μονάδες, από τα σύνορα της Αλβανίας μέχρι τα Κέντρα Εκπαιδύσεως κι από τις μονάδες «πρώτης γραμμής», στη Σάμο, στον Έβρο, στην Κύπρο, μέχρι τα ξεχασμένα φυλάκια αυτής της «άλλης Ελλάδας».

Τον θυμούνται να περιφέρεται, με το ψαλιδισμένο μουστακάκι του, το μεταποιημένο μπερέ και τα πάντα αστραφτερά γαλόνια στα μανίκια. Πολλοί τον γνώρισαν από κοντά, μερικοί τον υπέστησαν, άλλοι συνδέθηκαν μαζί του με φιλία κι όλοι τον ξέχασαν, όταν απολύθηκαν και πήγαν σπίτι τους.

Κάποιοι, που τον γνώρισαν κάπως καλύτερα, λεν ότι μιλούσε λίγο, άκουγε πολύ κι έπινε περισσότερο. Μόνο κάποιες νύχτες με φεγγάρι, όταν η ώρα ήταν προχωρημένη, πέρα από τα περιθώρια της «δίωρης», και τα άδεια μισόκιλα στο τραπέζι περισσότερο από το κανονικό, τότε έπιανε να τραγουδάει, διστακτικά, σιγανά και μάλλον παράφωνα, κάτι παλιά, από τ' «Αράπικα» του Τσιτσάνη. Και τότε, όπως διατείνονται μερικοί, τα μάτια του παίρναν μια παράξενη, εξώκοσμη γυαλάδα, που δεν είχε να κάνει μόνο με το πιετό...

Τουλάχιστον αυτή την εντύπωση τους έδινε.

Η στρατιωτική εποποιία «Να Ηδονίζεται το Έδαφος»
άρχισε να γράφεται στην Ύδρα στις 11 Μαΐου 1995 και
τελείωσε στις 28 Ιουνίου του ιδίου έτους στην Κέρκυρα.

Διορθώθηκε στην Κέρκυρα το φθινόπωρο του 2020.